

RADA MIEJSKA

97-570 PRZEDBÓRZ
ul. Mostowa 29
pow. radomszczański

OR.0007.22.2024

**Uchwała Nr LXXIII/564/24
Rady Miejskiej w Przedborzu
z dnia 21 marca 2024 r.**

**w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz
na lata 2024 – 2032**

Na podstawie art. 10f ust. 4, art. 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się i wdraża do realizacji „Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024-2032” zgodnie z załącznikiem do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Przedborza.

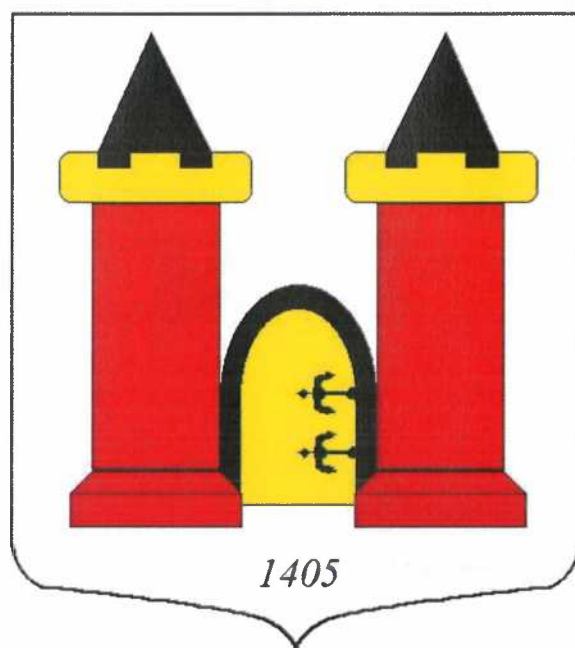
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ W PRZEDBORZU**

Krzysztof Zawisza

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz
na lata 2024 – 2032

Marzec 2024 r.

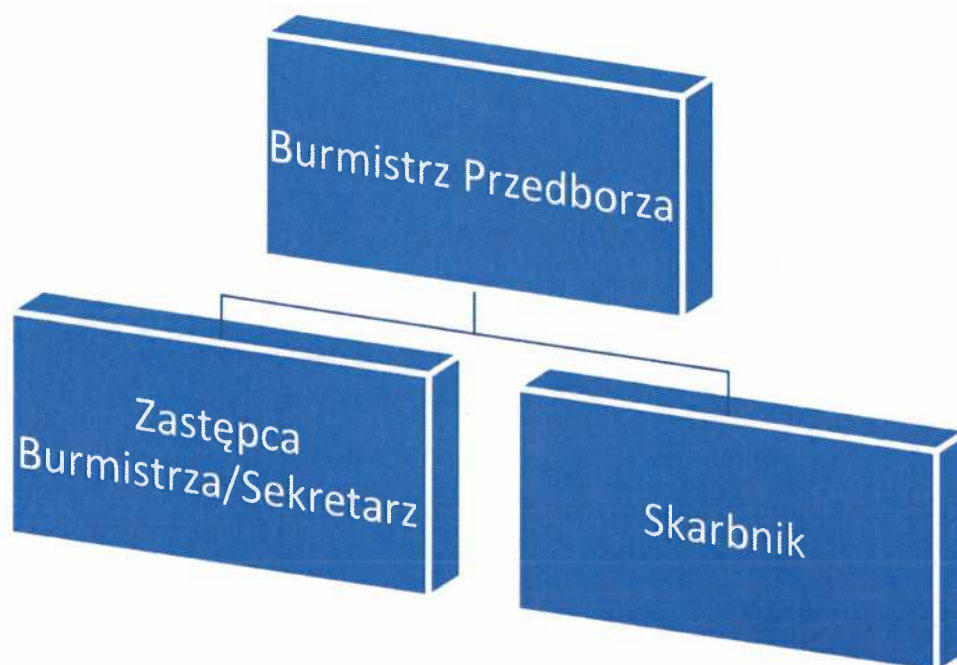
**Opracowanie wykonano
przez zespół konsultantów**

**przy współpracy pracowników
Urzędu Miejskiego w Przedborzu**

Spis treści

WSTĘP	5
<u>UWARUNKOWANIA, WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ MIASTA I GMINY PRZEDBÓRZ</u>	7
UWARUNKOWANIA I METODYKA OPRACOWANIA STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY PRZEDBÓRZ	7
WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNO – PRZESTRZENNEJ I GOSPODARCZEJ GMINY	9
ANALIZA SWOT	12
<u>ZAŁOŻENIA PLANISTYCZNE MIASTA I GMINY PRZEDBÓRZ</u>	17
OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA 2030	17
WIZJA I MISJA ROZWOJU MIASTA I GMINY PRZEDBÓRZ	22
CELE STRATEGICZNE ROZWOJU MIASTA I GMINY PRZEDBÓRZ	23
MODEL STRUKTURY FUNKcjONALNO – PRZESTRZENNEJ MIASTA I GMINY PRZEDBÓRZ	30
PLAN PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH	38
REZULTATY PLANOWANYCH PROJEKTÓW	44
ZGODNOŚĆ STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY PRZEDBÓRZ Z AKTUALNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI NA POZIOMIE EUROPEJSKIM, KRAJOWYM, REGIONALNYM	48
<u>SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY PRZEDBÓRZ</u>	60
REALIZACJA, MONITORING I EWALUACJA	60
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	61

Rada Miejska

Kadencja 2018 - 2024

Skład osobowy

Zawisza Krzysztof - Przewodniczący Rady Miejskiej w Przedborzu

Glenda Tomasz

Ocimek Alicja

Rabenda Rafał

Jadowska Ewa

Małecki Tomasz

Wiśniewska-Pawelak Agata

Mroziński Jan

Piskorz Tomasz

Kieruzal Michał

Stępień Tadeusz

Wnuk Henryk - Wiceprzewodniczący Rady Miejskiej w Przedborzu

Jarosz Tomasz

Pełka Barbara

Obarzanek Władysław

Wstęp

Zasady tworzenia strategii dla jednostek samorządu terytorialnego definiuje ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2023 r. poz. 40,572,1463 która stanowi, że strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy oraz określa w szczególności:

- I. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
- II. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
- III. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- IV. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;
- V. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
- VI. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. 2022, poz. 2094) wraz z zakresem planowanych działań;
- VII. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;
- VIII. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
- IX. Ramy finansowe i źródła finansowania.

Strategia rozwoju gminy stanowi sprecyzowany plan rozwoju dla danej jednostki samorządu terytorialnego. Dokument ten nie tylko określa cele strategiczne, lecz także identyfikuje konkretne grupy projektów, zadania inwestycyjne i społeczne, umieszczone w określonym przedziale czasowym. Niniejszy dokument został przygotowany na okres obowiązywania nowego budżetu Unii Europejskiej, zgodnie z perspektywą finansową na lata 2021–2027, uwzględniając zasadę N + 3. Opracowanie strategii jest istotne w kontekście zmieniającej się sytuacji geopolitycznej, społeczno-gospodarczej kraju, województwa, powiatu oraz samej gminy. Nowa rzeczywistość, wywołana skutkami pandemii wirusa SARS-CoV-2, stawia samorządy przed trudnym zadaniem poprawy sytuacji po okresie przymusowego zamrożenia gospodarki. Dodatkowo, zaniepokojenie związane z agresją Federacji Rosyjskiej na Ukrainę generuje realne zagrożenie dla pokoju w Europie. Skutki trwającej wojny są nieprzewidywalne, jednak na pewno będą miały wpływ na rynek surowców, wzrost inflacji i ryzyko stagflacji w Polsce.

Realizacja założeń strategii jest związana z możliwościami pozyskiwania środków krajowych i europejskich. Jej wdrażanie przypadnie na nowy okres programowania Unii Europejskiej oraz możliwości związane z pozyskiwaniem funduszy strukturalnych w perspektywie finansowej na lata 2021–2027. Planowanie i zarządzanie w samorządach, oparte na dokumentach strategicznych, stanowi fundament efektywnego administrowania oraz współpracy samorządowej, ułatwia pozyskiwanie środków zewnętrznych, w tym dotacji przeznaczonych na realizację określonych projektów. Strategia umożliwia koordynowanie działań różnych instytucji działających w sferach społecznych oraz gospodarczych na terenie gminy, integrując te podmioty wokół priorytetowych kierunków działań. Dokument określa priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzonego na terenie gminy. Strategia stanowi również podstawę do opracowania i wdrożenia projektów współfinansowanych ze środków krajowych i strukturalnych Unii Europejskiej, takich jak Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejski Fundusz Społeczny, a także innych, takich jak Europejski Instrument Odbudowy, fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Strategia pełni kilka istotnych funkcji:

- Kierunkową dla władz gminnych, środowisk naukowych, biznesowych, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji, ale także dla wszystkich mieszkańców gminy.
- Koordynacyjną dla innych dokumentów programowych i planistycznych na poziomie gminnym.

- Informacyjną dla mieszkańców, inwestorów, partnerów.
- Promocyjną w kontekście lokalnym, regionalnym, krajowym oraz ponadnarodowym.

Strategia została opracowana zgodnie z nowymi przepisami; 12 listopada 2020 r. weszła w życie nowelizacja Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju – podstawowego aktu prawnego regulującego politykę rozwoju w Polsce. Uchwalona w lipcu 2020 roku nowela nadaje nowy kształt systemowi strategicznego zarządzania krajem i wprowadza nowe instrumenty polityki regionalnej. Na szczeblu lokalnym potwierdzono praktykę opracowywania i uchwalania strategii rozwoju gminy; wiele samorządów terytorialnych przygotowywało dotychczas strategie rozwoju, lecz nie były one osadzone w przepisach prawnych. Punktem wyjścia do prac nad strategią było opracowanie Diagnozy społeczno-gospodarczej i przestrzennej. Jej zadaniem było scharakteryzowanie potencjału społeczno-ekonomicznego gminy w kontekście głównych kierunków jej rozwoju, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania środowiskowo-infrastrukturalne. Diagnoza strategiczna stanowi kanwę do opracowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i celów operacyjnych.

Uwarunkowania, wnioski z diagnozy społeczno – gospodarczej i przestrzennej Miasta i Gminy Przedbórz

Uwarunkowania i metodyka opracowania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz

Opracowanie strategii rozwoju gminy wymaga zastosowania precyzyjnej metodyki, obejmującej kilka kluczowych etapów.

Diagnoza społeczno-gospodarcza i przestrzenna:

- I. Przeprowadzenie kompleksowej analizy stanu gminy pod względem społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
- II. Identyfikacja mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń (analiza SWOT);
- III. Ustalenie kluczowych obszarów rozwoju oraz problemów wymagających interwencji.

Konsultacje społeczne i zaangażowanie interesariuszy:

- I. Zbieranie opinii, uwag i propozycji dotyczących priorytetów rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Określenie wizji i misji:

- I. Sformułowanie klarownej wizji rozwoju gminy, opartej na aspiracjach społeczności lokalnej;
- II. Określenie misji, czyli fundamentalnego celu istnienia gminy i kierunku jej rozwoju.

Formułowanie celów strategicznych i operacyjnych:

- I. Określenie długofalowych celów strategicznych zgodnych z wizją i misją;
- II. Sprecyzowanie celów operacyjnych, czyli konkretnych działań prowadzących do realizacji celów strategicznych.

Identyfikacja priorytetów rozwoju:

- I. Wybór kluczowych obszarów działalności, które wymagają szczególnego wsparcia i rozwoju;
- II. Wskazanie sektorów gospodarki, społeczności lokalnych czy obszarów infrastrukturalnych, na których skoncentrowane zostaną wysiłki.

Opracowanie planów działań:

- I. Sporządzenie szczegółowych planów działań, uwzględniających konkretne projekty, zadania inwestycyjne i społeczne;
- II. Określenie harmonogramu realizacji działań w określonych przedziałach czasowych.

Pozyskiwanie środków finansowych:

- I. Analiza możliwości pozyskiwania środków zarówno z budżetu gminy, jak i z funduszy krajowych oraz europejskich;
- II. Opracowanie strategii pozyskiwania funduszy na realizację projektów i inwestycji.

Monitorowanie i ocena postępów:

- I. Ustanowienie systemu monitoringu postępów w realizacji strategii;
- II. Określenie wskaźników oceny skuteczności działań oraz regularna analiza postępów i ewentualne dostosowanie strategii do zmieniających się warunków.

Dokumentacja i komunikacja:

- I. Opracowanie kompleksowej dokumentacji strategii;
- II. Skomunikowanie strategii rozwoju gminy do społeczności lokalnej, partnerów, instytucji oraz inwestorów.

Zastosowanie tej metodyki pozwala na stworzenie spójnej i efektywnej strategii rozwoju gminy, uwzględniającej różnorodne potrzeby i oczekiwania społeczności lokalnej. Przewiduje również elastyczność, umożliwiając dostosowanie strategii do zmieniających się warunków i wyzwań w przyszłości.

Wnioski z diagnozy społeczno – przestrzennej i gospodarczej gminy

1. **Położenie:** Gmina Przedbórz leży w południowo - wschodniej części województwa łódzkiego, blisko granicy z województwem świętokrzyskim.
2. **Ludność:** Wyraźny spadek liczby mieszkańców, wzrost mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Obszar gminy jest zagrożony trwałą marginalizacją. gminę zamieszkuje - 6775 osób (stan na koniec sierpnia 2023 r.).
3. **Gospodarka:** Gospodarka gminy opiera się głównie na rolnictwie oraz sektorze usług. W skład lokalnej przedsiębiorczości wchodzi m.in. małe zakłady usługowe i handlowe.
4. **Kultura i Tradycje:** Gmina Przedbórz kultywuje lokalne tradycje i zwyczaje. Organizowane są różnorodne imprezy kulturalne, festiwale oraz wydarzenia promujące dziedzictwo kulturowe regionu.
5. **Zabytki:** Obszar gminy obfituje w zabytki architektury, w tym kościoły, kaplice, cmentarze oraz budowle świeckie. Historia miejscowości sięga średniowiecza, co przekłada się na obecność licznych obiektów zabytkowych.
6. **Edukacja:** W gminie działają placówki edukacyjne, obejmujące szkoły podstawowe, przedszkola i inne instytucje wspierające rozwój edukacyjny mieszkańców.
7. **Turystyka:** Dzięki malowniczymu krajobrazowi i zabytkowym atrakcjom, gmina Przedbórz przyciąga turystów poszukujących spokoju, możliwości aktywnego wypoczynku oraz poznawania lokalnej historii.
8. **Infrastruktura:** Mimo niewielkich rozmiarów gmina stara się rozwijać infrastrukturę, zapewniając mieszkańcom dostęp do podstawowych usług, dróg oraz środków komunikacji publicznej.
9. **Przyroda:** Gmina otoczona jest malowniczymi obszarami przyrodniczymi, co sprzyja różnorodnym formom rekreacji i turystyki ekologicznej.

10. **Społeczność:** Mieszkańcy gminy Przedbórz tworzą społeczność zaangażowaną w lokalny rozwój, aktywnie uczestniczącą w życiu społecznym i wspierającą inicjatywy mające na celu poprawę jakości życia.

Gmina Przedbórz to miejsce o bogatym dziedzictwie kulturowym, otoczone urokliwymi krajobrazami, które przyciągają zarówno mieszkańców, jak i turystów poszukujących spokoju i autentycznego kontaktu z lokalną tradycją.

Synteza diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Realizowane przez gminę działania w poszczególnych obszarach:

Infrastruktura techniczna w gminie:

- I. Inwestycje w gospodarkę wodno – kanalizacyjną – budowa nowej oczyszczalni ścieków wraz z odcinkiem kanalizacji sanitarnej;
- I. Inwestycje w infrastrukturę drogową;
- II. Termomodernizacje budynków użyteczności publicznej;
- III. Odnawialne źródła energii;
- IV. Wymiana nieekologicznych źródeł ciepła;
- V. Gospodarka odpadami - Punkt Selektywnej Zbiorki Odpadów Komunalnych;

Sfera społeczna i edukacyjna:

- I. Budowa placów zabaw z infrastrukturą towarzyszącą;
- II. Wsparcie rozwoju gminnej pomocy społecznej w kontekście istniejących zagrożeń: przemoc, uzależnienia;
- III. Infrastruktura sportowa i rekreacyjna;
- IV. Cyfryzacja.

Sfera gospodarcza:

Przedsiębiorczość może być ważnym motorem rozwoju gminy Przedbórz, wspierając zrównoważony wzrost i poprawę jakości życia mieszkańców. W gminie można odnotować rosnącą liczbę działających firm. Liczba rejestrowanych działalności gospodarczych stale rośnie. Zdecydowana większość to usługowe, handlowe mikro przedsiębiorstwa.

Rynek pracy:

Sytuacja na rynku pracy na obszarze gminy Przedbórz jest zbliżona do sytuacji w całym powiecie radomszczańskim. Na koniec czerwca 2023 r. najwyższe bezrobocie było w mieście Radomsko 1009 osób, Gminie Radomsko 110 osób, Gminie Gidle 131 osób. W gminie Przedbórz wyniosło miasto 49 osób i wieś 53 osoby.

Stopa i poziom bezrobocia na koniec września 2023 przedstawiały się następująco:

Kraj 5,0%

Województwo Łódzkie 5,4%

Powiat Radomszczański 5,0%.

Turystyka:

- I. Gmina może rozwijać turystykę i agroturystykę, promując atrakcje i walory turystyczne regionu. To może przyciągnąć turystów, generując nowe możliwości dla lokalnych przedsiębiorców, takich jak restauracje, hotele, lokalne przewodnictwo i usługi rekreacyjne;
- II. Gmina może się pochwalić także ciekawą ofertą sportową i rekreacyjną znajdującą się nad zalewem, który w ostatnich latach przeszedł metamorfozę. Została tam wybudowana nowa infrastruktura. Zalew cieszy się dużą popularnością w okresie letnim zarówno wśród mieszkańców gminy, ale także turystów. Nowa infrastruktura zachęca do aktywnego wypoczynku, plażowania, gry. Ważnym atutem gminy jest lokalizacja w dolinie rzeki Pilicy, co sprzyja wypoczynkowi nad wodą, ale także możliwościom aktywnego spędzania czasu np. w formie wędrówek, kajakarstwa.

Okres do 2032 r. to czas planowania nowych wyzwań i realizacji nowych projektów przez gminę. Gmina Przedbórz chce wykorzystać nowe środki zewnętrzne oraz wsparcie z budżetu państwa w ramach programów krajowych. Przygotowana dla potrzeb strategii diagnoza społeczno – gospodarcza pozwoliła zdiagnozować problemy i ustalić priorytety na najbliższe lata. Na podstawie diagnozy można zdefiniować wyzwania, cele oraz określić projekty. Podsumowanie wykonania założeń dotychczasowej strategii dały podstawę do określenia wizji oraz misji gminy.

Wyznaczenie celów zostało poprzedzone nakreśleniem głównych obszarów problemowych w gminie. Na ich podstawie zostały sformułowane w kolejnych rozdziałach wyzwania oraz cele.

Zidentyfikowane zagrożenia i problemy dotyczące rozwoju społeczno-gospodarczego gminy:

- I. Poprawa jakości życia mieszkańców;
- II. Konieczność poprawy wizerunku gminy jako atrakcyjnego letniska i miejsca do spędzania wolnego czasu;
- III. Wymagająca modernizacji infrastruktura techniczna gminy, w tym sieć drogowa, remonty dróg lokalnych;
- IV. Potrzeba budowy sieci kanalizacji sanitarnej w gminie;
- V. Przebudowa sieci wodociągowych;
- VI. Zanieczyszczenie środowiska, w tym problem niskiej emisji, brak ekologicznych źródeł ciepła i niewielkie wykorzystanie odnawialnych źródeł energii;
- VII. Potrzeba wsparcia infrastruktury kulturalnej i społecznej;
- VIII. Konieczność aktualizacji polityki przestrzennej gminy;
- IX. Brak wystarczającej liczby mieszkań w gminie;
- X. Wymagająca wsparcia infrastruktura rekreacyjna i sportowa;
- XI. Depopulacja gminy związana z migracją zarobkową i edukacyjną;
- XII. Wykluczenie cyfrowe i transportowe, szczególnie dotyczące osób starszych.

Analiza SWOT

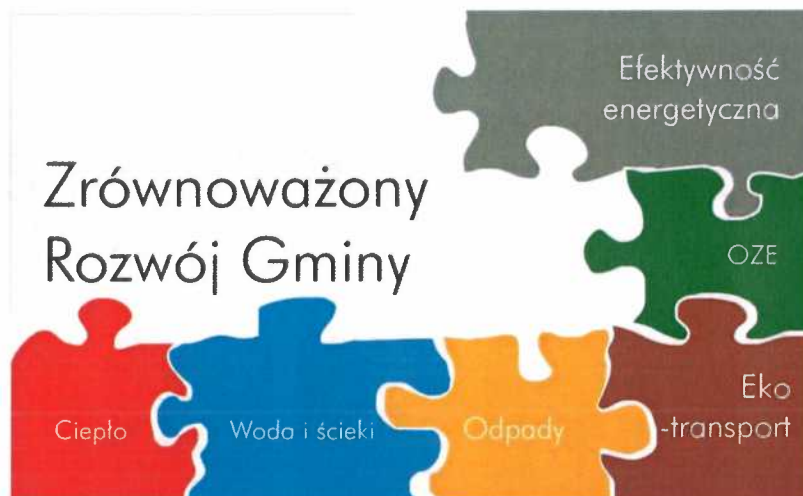
Analizę SWOT można zdefiniować jako ramy do identyfikacji mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń. Narzędzie jest wsparciem w rozważaniach dotyczących strategii. SWOT jest istotną częścią planu, ponieważ pomaga organizacji, w tym wypadku gminie, zdecydować, jaką ma pozycję. Analiza pomaga również określić, jak najlepiej podejść do przyszłej sytuacji. Narzędzie do analizy SWOT zapewnia wszystkie informacje potrzebne do uzyskania wysokiej jakości wglądu w mocne i słabe strony.

Główną korzyścią z przeprowadzenia tej analizy jest to, że na poziomie strategicznym mówi nam ona, na czym powinniśmy się skoncentrować. Pozwala nam również identyfikować luki w naszej organizacji.

Analiza SWOT (mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia) służy do zrozumienia, jak organizacja lub produkt będzie radzić sobie na rynku poprzez identyfikację potencjalnych problemów, które mogą wpłynąć na jego sukces.

Gmina i Miasto Przedbórz

Rozwój zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju

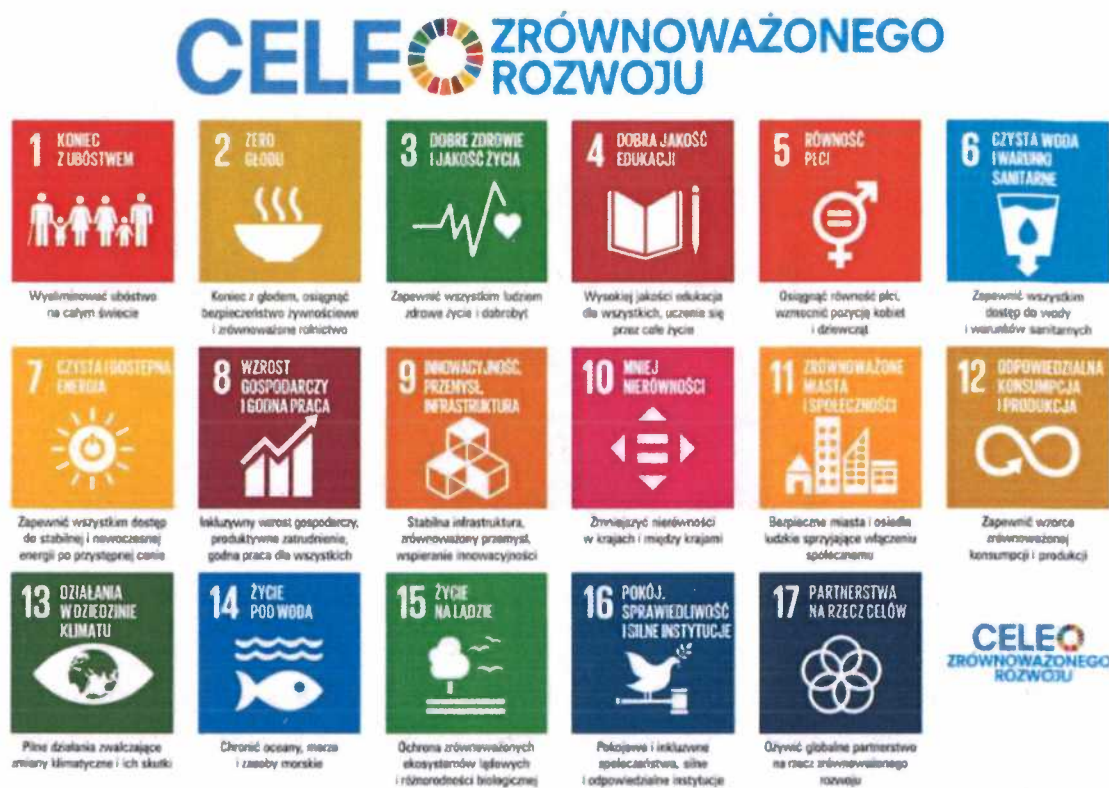
Zgodnie z Agendą 21, na samorządzie terytorialnym spoczywa również największy obowiązek związany z wdrażaniem zrównoważonego rozwoju. Władze lokalne wskazywane są jako jeden z głównych podmiotów realizacji tej idei. Wynika to z faktu, że są one kluczowymi aktorami decyzyjnymi w zakresie polityki rozwoju lokalnego, w efekcie której przyczyniają się do zmian zachodzących w wielowymiarowej przestrzeni lokalnej.

Wdrażając ideę zrównoważonego rozwoju, samorząd powinien realizować inwestycje wspierające rozwój zarówno ekonomiczny, społeczny, jak i ekologiczny. Osiągnięcie wysokiej jakości życia lokalnej społeczności wymaga od samorządów terytorialnych wspierania integralności rozwoju we wszystkich dziedzinach jakości życia człowieka, takich jak: zdrowie i warunki socjalne, zatrudnienie, ubóstwo dochodowe, edukacja, rodzina, partycypacja w życiu wspólnoty i społeczeństwa, mieszkalnictwo, transport i komunikacja, bezpieczeństwo, czas wolny i kultura, satysfakcja z życia, środowisko.

Agenda 2030¹ ma charakter uniwersalny, horyzontalny i jest bardzo ambitna. Obejmuje 17 celów zrównoważonego rozwoju oraz powiązanych z nimi 169 zadań, które

¹ Dokument *Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju* (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development) przyjęty przez Organizację Narodów Zjednoczonych (ONZ) to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Jego ramy wykraczają daleko poza, realizowane do tej pory, Milenijne Cele Rozwoju przyjęte w 2000 r. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

oddają trzy wymiary zrównoważonego rozwoju – gospodarczy, społeczny i środowiskowy².

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Korzystne położenie geograficzne gminy	Niedostateczne inwestycje w rozwój infrastruktury społecznej i kulturalnej.
Położenie gminy w dolinie rzeki Pilicy	Migracji zarobkowej mieszkańców
Lokalizacja zalewu w Przedborzu będącego popularnym obiektem rekreacyjnym	Niedostateczne wykorzystanie zasobów naturalnych i turystycznych gminy
Sprzyjające warunki dla rozwoju turystyki weekendowej, przyrodniczej, kajakowej turystyki wlejskiej	Zanieczyszczenie środowiska, zjawisko niskiej emisji
Dobra infrastruktura drogowa i komunikacyjna wewnątrz gminy	Brak sieci zbiorczej kanalizacji na większości terenu gminy, modernizacja sieci wodociągowej

² <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/cele-zrownowazonego-rozwoju>

Dobra sytuacja finansowa gminy	Wymagająca dalszych inwestycji infrastruktura drogowa
Dobre warunki do zamieszkania i rozwoju budownictwa jednorodzinnego	Potrzeba budowy ścieżek i ciągów pieszo – rowerowych
Realizacja projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych	Wymagająca modernizacji i rozbudowy sieć wodociągowa
Aktywne społeczności lokalne i istnienie organizacji pozarządowych	Wymagająca dalszych inwestycji baza oświatowa
Zagospodarowanie przestrzeni publicznej	Brak zorganizowanej instytucjonalnej opieki do 3 lat
Realizacja inwestycji poprawiających stan środowiska naturalnego, w tym efektywność energetyczną	Wciąż niewielka ilość instalacji odnawialnych źródeł energii
Zadowalający stopień bezpieczeństwa publicznego	Migracja zarobkowa, edukacyjna
Zapewniona opieka medyczna	Ograniczony budżet na inwestycje - konieczność współfinansowania ze środków zewnętrznych
Zorganizowana opieka dla dzieci w wieku przedszkolnym	Brak uzbrojonych i wydzielonych terenów inwestycyjnych
Podnoszące atrakcyjność inwestycje w infrastrukturę sportową i rekreacyjną	Wymagająca uzupełnienia oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci
Inwestycje w poprawiające jakość edukacji	Wymagająca wzbogacenia oferta kulturalna, rekreacyjna dla seniorów
Inwestycje w cyfryzację	Niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców dotycząca wiedzy na temat odnawialnych źródeł energii, segregacji odpadów, szkodliwości pokryć azbestowych
Realizacja projektów społecznych przeciwdziałających wykluczeniu osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji	Dziki wysypiska na obszarze gminy
Dobrze wyposażona i przygotowana infrastruktura szkolnictwa podstawowego	Promocja gminy w zakresie inwestycji
SZANSE	ZAGROŻENIA

Fundusze programów krajowych i unijnych	Opóźnienie w wypłatach dotacji z funduszy unijnych
Promocja turystyki jednego dnia, turystyki weekendowej	Niestabilna sytuacja ekonomiczna związana z rosnącą inflacją i z ryzykiem innych negatywnych zjawisk ekonomicznych m.in. stagflacja
Rozwój budownictwa lotniskowego	Rosnące koszty realizacji inwestycji budowlanych
Zagospodarowanie turystyczne nad zalewem w Przedborzu	Nieprzewidywalna sytuacja geopolityczna związana z trwającą wojną w Ukrainie i związane z tym obawy o bezpieczeństwo energetyczne
Rozwój agroturystyki na terenie gminy	Zagrożenie marginalizacją - bezrobocie, wykluczenie społeczne
Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez realizację nowych inwestycji	Rosnące koszty zakupu działek rekreacyjnych i lotniskowych skutkujące spadkiem zainteresowania ze strony kupujących
Wzrost zainteresowania ekologicznymi źródłami energii i możliwość inwestycji w odnawialne źródła energii	Rosnące koszty prowadzenie działalności gospodarczej
Możliwość budowy partnerstw z innymi gminami, instytucjami publicznymi i organizacjami społecznymi	Konkurencja ze strony innych gmin np. w pozyskiwaniu środków na inwestycje
Rozwój współpracy w zakresie promocji turystyki powiatu radomszczańskiego	Zjawisko depopulacji, wyjazdy i brak powrotów młodych ludzi z gminy
Stworzenie komunikacji lokalnej	Zmiany klimatu i związane z nimi ryzyko nieprzewidywalnych zjawisk atmosferycznych

Analiza SWOT dla gminy ukazuje kilka mocnych stron, takich jak dogodny położenie geograficzne, zasoby naturalne, aktywne społeczności lokalne oraz potencjał rozwoju rolnictwa i agroturystyki. Jednakże, istnieją również słabe strony, takie jak niedostateczne inwestycje w infrastrukturę społeczną i kulturalną, brak miejsc pracy, niewystarczające wykorzystanie zasobów turystycznych oraz ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii. Istnieją jednak szanse na rozwój, takie jak turystyka i rekreacja, fundusze europejskie, sektor

agroturystyczny, rozwój odnawialnych źródeł energii oraz możliwość budowy partnerstw. Zagrożenia obejmują konkurencję z innymi gminami, brak stabilności gospodarczej, zmiany klimatyczne, brak świadomości mieszkańców i nierówności dostępu do technologii. W celu skutecznego rozwoju gminy Przedbórz, konieczne jest skupienie się na wykorzystaniu mocnych stron, wyeliminowaniu słabości, wykorzystaniu szans i zarządzaniu zagrożeniami.

Założenia planistyczne Miasta i Gminy Przedbórz

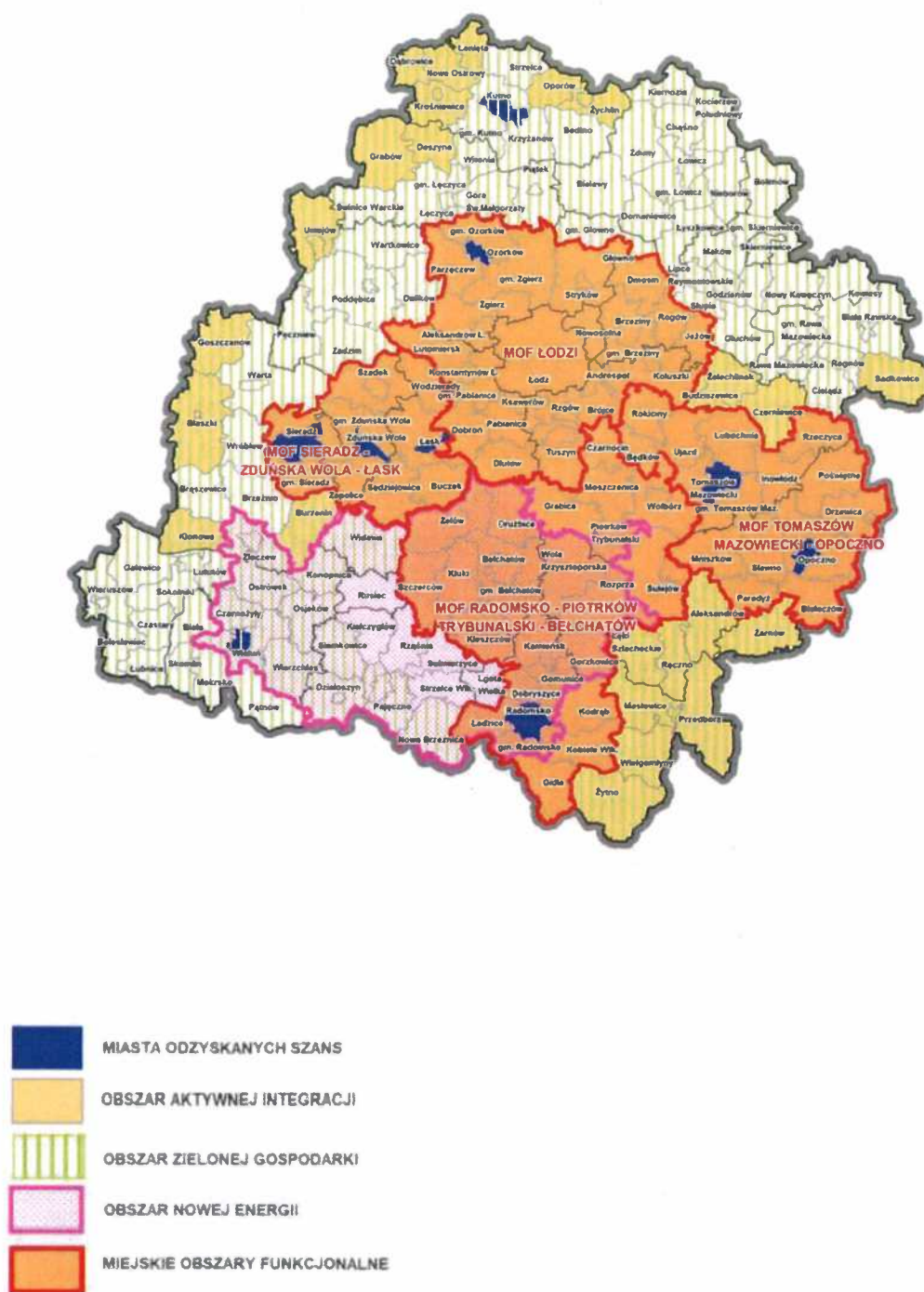
Obszary strategicznej interwencji w Strategii Rozwoju Województwa 2030

Zgodnie z obowiązującą ustawą dotyczącą prowadzenia polityki rozwoju, obszar strategicznej interwencji to wyznaczony obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych oraz szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych. Te warunki decydują o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, potencjałach rozwojowych. W ramach tego obszaru stosuje się interwencję publiczną, obejmującą różnorodne inwestycje, szczególnie w zakresie gospodarki, infrastruktury lub zasobów ludzkich. Finansowane są one z różnych źródeł, a także obejmują rozwiązania regulacyjne. W Strategii określono obszary strategicznej interwencji, które można podzielić na dwie kategorie: krajowe oraz regionalne.

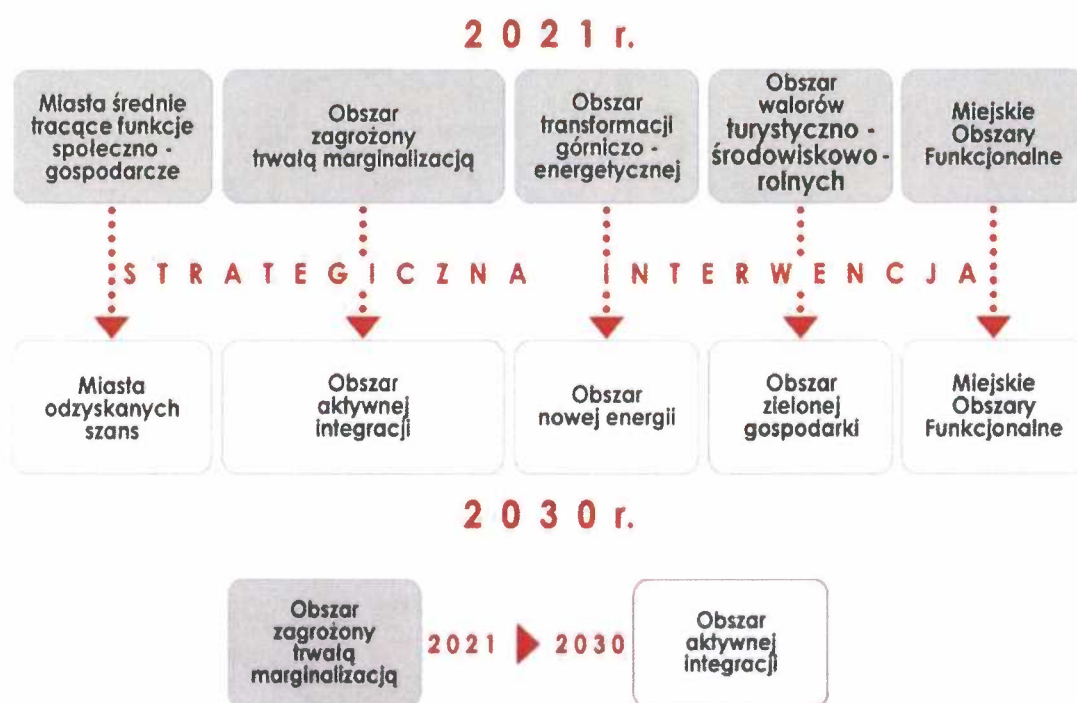
Polityka regionalna ma na celu wspieranie rozwoju wszystkich polskich regionów poprzez wzmocnienie ich potencjałów rozwojowych. W strukturze przestrzennej kraju istnieją obszary, które z powodu różnych problemów wynikających ze struktury społeczno-gospodarczej, peryferyjnego położenia lub utraty dotychczasowych funkcji, nie w pełni wykorzystują swoje możliwości rozwojowe. Dlatego wymagają one dodatkowego wsparcia, systemu zachęt, aktywizujących działań oraz zorganizowanej współpracy interesariuszy.

Obszary Strategicznej Interwencji w województwie łódzkim³

³ http://strategia.lodzkie.pl/wp-content/uploads/2021/05/SRWL-2030_6.05.2021_uchwalone.pdf

Celem dla gminy Przedbórz i innych gmin znajdujących się na tej liście jest odzyskanie właściwego kierunku rozwoju, odwrócenie negatywnych trendów społecznych i gospodarczych. Ma się to oczywiście odbywać przy wykorzystaniu dostępnych mechanizmów wsparcia ze środków krajowych i europejskich.

Na obszary aktywnej integracji składają się obszary zagrożone trwałą marginalizacją wskazane z poziomu krajowego zgodnie z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 oraz komplementarne do nich regionalne obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Ogółem na terenie województwa wyróżniono 25 takich gmin, w tym 18 z poziomu krajowego (Burzenin, Błaszki, Grabów, Goszczanów, Daszyna, Dąbrowice, Klonowa, Krośnice, Łanięta, Masłowice, Nowe Ostrowy, Oporów, **Przedbórz**, Sadkowice, Uniejów, Wielgomłyny, Żychlin, Żytno) oraz 7 gmin z poziomu regionalnego (Aleksandrów, Budziszewice, Czerniewice, Łęki Szlacheckie, Ręčno, Żarnów, Żelechlinek). Obszary zagrożone trwałą marginalizacją charakteryzują się niską atrakcyjnością osadniczą, problemami demograficznymi, słabą dostępnością komunikacyjną, brakami w infrastrukturze komunalnej, niskim poziomem przedsiębiorczości, bezrobociem i obniżonym poziomem zamożności mieszkańców⁴.

Na obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją działania powinny zmierzać do zainicjowania nowych impulsów rozwojowych, wzmocnienia istniejących potencjałów i ich

⁴ <https://strategia.lodzkie.pl/strategia-rozwoju-wl-2030/>

aktywnej integracji we wszystkich aspektach rozwoju społeczno-gospodarczego. Najważniejsze działania obejmują m.in.: rozwój lokalnej przedsiębiorczości, poprawę dostępności komunikacyjnej, w szczególności w zakresie rozwoju transportu publicznego, działania w zakresie aktywizacji zawodowej, poprawy kwalifikacji mieszkańców, integracji społecznej oraz rozwój infrastruktury technicznej (w szczególności wodno-kanalizacyjnej i teleinformatycznej), poprawę dostępu do podstawowych usług publicznych⁵.

OSI Obszar Zielonej Gospodarki obejmuje 94 gmin położonych poza Miejskimi Obszarami Funkcjonalnymi, z dominującą funkcją rolniczą, przyrodniczą oraz predysponowanych do rozwoju turystyki ze względu na: potencjał endogeniczny środowiska przyrodniczego (doliny rzek, obszary cenne przyrodniczo i krajobrazowo) i dziedzictwa kulturowego (obszary i obiekty zabytkowe), a także zagospodarowanie turystyczne. W gminach, w których potencjał rolnictwa jest wysoki, grunty rolne powinny być chronione, a wiodąca funkcja rozwijana. Istotne będą działania związane z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, w tym m.in. właściwym doбором upraw dostosowanych do warunków środowiskowych, wykorzystaniem potencjału produkcyjnego trwałych użytków zielonych dla produkcji zwierzęcej, racjonalnym stosowaniem nawożenia i środków ochrony roślin. W zakresie zwiększania opłacalności produkcji rolnej istotne będzie polepszanie struktury gospodarstw rolnych, wprowadzanie nowych technologii i innowacji, inwestycje we wzrost produktywności, rozwijanie współpracy rolników między sobą i branżą przetwórstwa, rozwój rynków lokalnych i targowisk. Ważnym kierunkiem działań będzie wspieranie przetwórstwa rolno-spożywczego. Na obszarze gmin położonych w sąsiedztwie obszarów chronionych i cennych przyrodniczo wskazaniem dla gospodarowania będzie system rolnictwa zrównoważonego, produkcja żywności wysokiej jakości, w tym rozwój produkcji ekologicznej. Istotne będzie również wspieranie działań umożliwiających dywersyfikację gospodarczą tych obszarów związanych m.in. z rozwojem turystyki aktywnej, wspieraniem bazy turystycznej (w tym ekoturystyki i agroturystyki), rozbudową szlaków turystycznych i infrastruktury rowerowej, kreowaniem marki i popytu na usługi balneologiczne, uzdrowiskowe i rehabilitacyjne, budowaniem zintegrowanych produktów turystycznych opartych na walorach kulturowych i przyrodniczo-krajobrazowych oraz kultywowaniu tradycji, wykreowaniem wizerunku obszarów jako atrakcyjnych turystycznie, które będą sprzyjać budowaniu rozpoznawalnej marki turystycznej województwa. Zarówno dla rozwoju funkcji rolniczej, jak i turystycznej ważne będą działania związane z ochroną i poprawą jakości środowiska oraz wzmocnieniem odporności OSI na zmiany klimatu i zagrożenia naturalne. Wymagać to będzie interwencji z zakresu m.in. zwiększania zdolności retencyjnych zlewni (m.in. wprowadzania zalesień, zakrzewień, zadrzewień, budowy i modernizacji zbiorników wodnych, rozwoju

⁵ Tamże.

systemów melioracyjnych, odtwarzania oczek wodnych i mokradeł) oraz rozwiązań ukierunkowanych na ochronę środowiska (m.in. poprawę czystości wód, w tym tworzenie wysokoefektywnych stref ekotonowych, renaturalizację siedlisk i cieków wodnych, zwiększanie powierzchni obszarów objętych ochroną prawną), a także inwestycji w infrastrukturę przeciw zagrożeniom (m.in. przeciwpowodziową, przeciwpożarową)⁶.

Obszar Zielonej Gospodarki⁷

Wizja i misja rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz

Wizja Miasta i Gminy Przedbórz:

"Przedbórz - Miejsce Harmonii i Zrównoważonego Rozwoju"

⁶ http://strategia.lodzkie.pl/wp-content/uploads/2021/05/SRWL-2030_6.05.2021_uchwalona.pdf

⁷ Tamże.

Wizją Miasta i Gminy Przedbórz jest stworzenie harmonijnego środowiska, które łączy tradycję z nowoczesnością, inspiruje innowacje, sprzyja aktywnemu życiu społeczności oraz dba o zrównoważony rozwój na rzecz obecnych i przyszłych pokoleń. Pragniemy, aby Przedbórz był miejscem, w którym każdy mieszkaniec czuje się bezpiecznie, dumnie identyfikuje się z lokalną społecznością, a wartości wspólnotowe stanowią fundament życia społecznego.

Misja Miasta i Gminy Przedbórz:

"Nasza Misja to Wspólny Rozwój w Szacunku do Dziedzictwa i Środowiska"

Misją Miasta i Gminy Przedbórz jest tworzenie otoczenia sprzyjającego pełnemu rozwojowi każdego mieszkańca, opartego na szacunku do historii, tradycji oraz przyrody. Dążymy do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego, wspierając przedsiębiorczość, edukację, kulturę i innowacje. Pragniemy, aby Przedbórz był miejscem, które inspiruje do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, rozwijania pasji oraz budowania silnych więzi społecznych. Nasza misja opiera się na trosce o dziedzictwo kulturowe, rozwijanie potencjału społeczności lokalnej i dbałość o ekologiczne środowisko, w którym żyjemy i pracujemy.

Cele strategiczne rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz

Miasto i Gmina Przedbórz, choć z pewnością cieszą się bogactwem dziedzictwa kulturowego i naturalnego, mogą również stawić czoła pewnym wyzwaniom rozwojowym. Poniżej przedstawiam kilka kluczowych obszarów, które mogą wymagać szczególnej uwagi:

1. Infrastruktura i Usługi Publiczne:

- *Drogi i Komunikacja:* Konieczność modernizacji i rozbudowy dróg, aby ułatwić dostępność i poprawić komunikację zarówno w obrębie gminy, jak i z okolicznymi regionami.
- *Infrastruktura Technologiczna:* Poprawa dostępu do nowoczesnej infrastruktury technologicznej, w tym szerokopasmowego Internetu, co jest kluczowe dla wspierania przedsiębiorczości i edukacji.

2. Rynek Pracy i Przedsiębiorczość:

- *Dywersyfikacja Gospodarki:* Wyzwanie związane z potrzebą dywersyfikacji lokalnej gospodarki, promowanie różnorodnych sektorów i przedsiębiorczości, aby zminimalizować zależność od jednej branży.

- *Rynek Pracy*: Tworzenie warunków do atrakcyjności lokalnego rynku pracy, z uwzględnieniem rozwijania umiejętności, szkoleń zawodowych i dostępu do pracy dla różnych grup społecznych.

3. **Ochrona Środowiska i Zrównoważony Rozwój:**

- *Zrównoważony Rozwój*: Wdrażanie strategii zrównoważonego rozwoju, aby równoważyć rozwój ekonomiczny z ochroną środowiska i dbałością o zasoby naturalne.
- *Odpowiedzialność Ekologiczna*: Wspieranie działań mających na celu ochronę lokalnej przyrody, zarządzanie odpadami i promowanie ekologicznych praktyk w społeczności.

4. **Edukacja i Kultura:**

- *Podniesienie Jakości Edukacji*: Wsparcie edukacji poprzez rozwój szkolnictwa, nowoczesnych metod nauczania, a także dostępu do edukacji pozaformalnej.
- *Rozwój Kultury*: Promowanie dziedzictwa kulturowego i lokalnej sztuki, które stanowią ważną część tożsamości społeczności.

5. **Demografia i Polityka Społeczna:**

- *Polityka Mieszkaniowa*: Stawienie czoła wyzwaniom związanym z dostępnością do przystępnych cenowo mieszkań oraz zrównoważonym rozwojem mieszkaniowym.
- *Wspieranie Rodzin*: Działania ukierunkowane na wspieranie rodzin, edukację rodziców, a także tworzenie atrakcyjnych warunków dla młodych ludzi, aby zatrzymać ich w regionie.

6. **Turystyka i Promocja Regionu:**

- *Turystyka jako Czynniki Rozwoju*: Promowanie regionu jako atrakcyjnego celu turystycznego, co może przynieść korzyści ekonomiczne i kulturowe.
- *Rozwój Infrastruktury Turystycznej*: Inwestowanie w rozwój infrastruktury turystycznej, aby zapewnić komfort i atrakcyjność dla odwiedzających.

Wyzwania te wymagają zrównoważonego podejścia, współpracy społeczności lokalnej, samorządu oraz partnerstwa z sektorem prywatnym. Efektywne zarządzanie tymi aspektami może przyczynić się do trwałego rozwoju miasta i gminy Przedbórz.

Strategia Rozwoju Gminy określa najważniejsze kierunki rozwoju gminy, będące odpowiedzią na wytypowane główne wyzwania rozwojowe. Chcąc zdefiniować kluczowe kierunki rozwoju oraz wytypować właściwe projekty do realizacji dla potrzeb niniejszej strategii dokonano analizy i pogrupowania zdiagnozowanych wyzwań w mieście i gminie Przedbórz w trzech najważniejszych wymiarach mianowicie społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Wyzwania = co chcemy osiągnąć?

A. Wymiar społeczny

- ✓ Poprawa jakości infrastruktury edukacyjnej;
- ✓ Zwiększenie dostępności i podniesienie standardów infrastruktury kulturalnej;
- ✓ Poprawa jakości i dostępności usług opieki zdrowotnej na poziomie gminnym;
- ✓ Promowanie integracji społecznej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;
- ✓ Rozwój infrastruktury społecznej w zakresie mieszkań komunalnych;
- ✓ Aktywizacja społeczna i integracja seniorów.

B. Wymiar gospodarczy

- ✓ Tworzenie ram dla rozwoju agroturystyki na terenie gminy;
- ✓ Wykorzystanie potencjału zalewu w Przedborzy oraz rzeki Pilicy poprzez wsparcie rozwoju turystyki i rekreacji w gminie;
- ✓ Tworzenie dobrego klimatu dla rozwoju OZE;

C. Wymiar przestrzenny

- ✓ Zwiększenie dostępności i jakości usług publicznych związanych z zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków;
- ✓ Poprawa dostępności komunikacyjnej i spójności terytorialnej gminy;
- ✓ Ochrona środowiska naturalnego oraz poprawy efektywności energetycznej budynków;
- ✓ Uregulowanie gospodarki przestrzennej;
- ✓ Rozwój infrastruktury technicznej, w tym sieci drogowej, wodociągowej i kanalizacyjnej, oraz oświetlenia ulicznego;
- ✓ Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego gminy.

Wyzwania:

- I. Rozwój infrastruktury publicznej i społecznej;
- II. Rozwój przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych;
- III. Wsparcie rozwoju systemu edukacyjnego oraz sportu;
- IV. Rozwój kultury i bogata oferta zagospodarowania czasu wolnego;
- V. Rozwój i promocja funkcji rekreacyjno- turystycznej;

- VI. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego;
- VII. Rozwój opieki zdrowotnej i pomocy społecznej.

Cel strategiczny 1 – Rozwój infrastruktury publicznej i społecznej

Istotnym aspektem funkcjonowania samorządu gminnego jest efektywne zaspokajanie potrzeb lokalnej społeczności. To właśnie samorząd ponosi odpowiedzialność za wszelkie kwestie publiczne dotyczące życia mieszkańców w ramach danej jednostki terytorialnej. Organy samorządowe odgrywają kluczową rolę w zadowalaniu potrzeb mieszkańców. Sukces gminy w znacznym stopniu zależy od umiejętności efektywnego zarządzania zasobami oraz wykorzystywania dostępnych szans rozwojowych. Ważne jest wzmocnienie struktury infrastrukturalnej, aby gmina mogła świadczyć usługi publiczne na najwyższym poziomie i stworzyć odpowiednie warunki dla zrównoważonego rozwoju.

Cele operacyjne:

- 1.1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej ochronie środowiska;
- 1.2 Poprawa stanu infrastruktury technicznej dla rozwoju społeczeństwa;
- 1.3 Wdrożenie i przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej;
- 1.4 Zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych;
- 1.5 Ochrona zasobów wód oraz poprawa ich jakości;
- 1.6. Przeciwdziałanie skutkom suszy i zmniejszanie niedoborów wody.

Cel strategiczny 2 – Rozwój przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych

Przyciągnięcie inwestycji do gminy zależy od wielu czynników zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych. Aby zainteresowanie Gminą Przedbórz wzrosło, konieczne jest skuteczne promowanie dogodnych terenów inwestycyjnych. Ważne jest również przygotowanie tych obszarów pod względem formalno-prawnym oraz zapewnienie niezbędnej infrastruktury. Kluczowe znaczenie ma także sprzyjający klimat współpracy samorządu z inwestorami, przyjazna polityka podatkowa, pomoc w załatwianiu spraw administracyjnych oraz wspólna promocja gospodarcza.

Cele operacyjne:

- 2.1 Tworzenie dobrego klimatu dla rozwoju działalności gospodarczej, w tym turystyki, rolnictwa;
- 2.2 Efektywny rozwój działalności rolnej, w tym przestrzeganie zasad, technik i metod stosowanych przez rolników i producentów żywności w celu zrównoważonego i efektywnego prowadzenia produkcji rolnej;
- 2.3 Wsparcie rozwoju gospodarczego.

Cel strategiczny 3 - Edukacja, sport

Edukacja staje się priorytetowym zadaniem, będąc jednocześnie inwestycją w przyszły potencjał. Główne obszary działań powinny skupić się na poprawie jakości i efektywności systemu edukacyjnego, co wymaga podejmowania działań mających na celu podniesienie standardów kształcenia i rozwijanie umiejętności niezbędnych dla społeczeństwa. Realizacja tego celu wymaga również działań mających na celu uczynienie nauki atrakcyjniejszą, wspieranie aktywności obywatelskiej oraz zapewnienie równości szans. Ponadto, nowoczesna infrastruktura sportowa i atrakcyjna oferta nie tylko umożliwiają realizację pasji sportowych, ale również przyczyniają się do poprawy ogólnego stanu zdrowia mieszkańców gminy.

Cele operacyjne:

- 3.1 Rozwój oferty edukacyjnej dzieci i młodzieży;
- 3.2 Tworzenie warunków dla powstania baz sportowych;
- 3.3 Poprawa stanu infrastruktury oświatowej.

Cel strategiczny 4 - Kultura i organizacja czasu wolnego mieszkańców

Działalność i rozwój instytucji kultury oraz powszechna aktywność kulturalna powinny być początkowym ogniwem w rozwoju społecznym gminy. Również umiejętne zagospodarowanie czasu wolnego prowadzi do poprawy jakości życia oraz korzystania z zasobów kultury. Prawdziwy rozwój społeczności lokalnych możliwy jest wyłącznie w oparciu o świadome i sprawne organizacyjnie społeczeństwo obywatelskie, w

którym mieszkańcy mają poczucie odpowiedzialności za sprawy publiczne, podejmują inicjatywę we wszystkich dziedzinach życia.

Cele operacyjne:

- 4.1 Budowa i modernizacja infrastruktury służącej rozwojowi kultury;
- 4.2 Poprawa stanu infrastruktury kulturalnej;
- 4.3 Wzrost poziomu integracji i aktywności społeczeństwa;
- 4.4 Wzmacnianie tożsamości regionalnej i lokalnej poprzez promowanie i kultywowanie świadomości regionalnej i lokalnej opartej na historycznej i kulturowej różnorodności.

Cel Strategiczny 5. Rozwój i promocja funkcji rekreacyjno- turystycznej

Potencjał turystyczny gminy stanowi doskonałą podstawę do rozwijania sektora turystycznego. Konieczne jest stworzenie odpowiednich warunków oraz realizacja inicjatyw, które przyczynią się do powstawania nowych, atrakcyjnych dla gości produktów turystycznych.

Cele operacyjne:

- 5.1 Podniesienie atrakcyjności Gminy;
- 5.2 Wsparcie rozwoju turystyki;

Cel strategiczny 6 - Bezpieczeństwo publiczne

Podniesienie poczucia bezpieczeństwa wśród lokalnej społeczności jest niezbędne, aby gmina mogła efektywnie spełniać oczekiwania i być przyjazna dla swoich mieszkańców. W obszarze bezpieczeństwa publicznego, a także w kontekście ochrony przed powodzią i pożarami, istotna jest skuteczna koordynacja działań służb i instytucji oraz tworzenie systemów i procedur umożliwiających szybką reakcję na sytuacje kryzysowe.

Cele operacyjne:

- 6.1 Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego.

Cel strategiczny 7 - System opieki zdrowotnej i pomocy społecznej

Procesy wykluczenia i marginalizacji społecznej dotyczą część mieszkańców gminy. Problem wykluczenia osób, należy rozwiązać kompleksowym podejściem, angażując różne instytucje oraz organizacje, adekwatnie do przyczyn wykluczenia społecznego, co przyczyni się do wprowadzenia lokalnych rozwiązań o charakterze zapobiegawczym. Bezpieczeństwo zdrowotne ludności osiągnie poprzez rozwój wczesnej diagnostyki, zwiększenie dostępności do usług oraz profilaktykę i promocję zdrowia z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, specjalistki ambulatoryjnej, a także ratownictwa medycznego

Cele operacyjne:

- 7.1 Wsparcie systemu opieki zdrowotnej;
- 7.2 Wsparcie systemu pomocy społecznej;
- 7.3 Ograniczanie negatywnych skutków procesów i zjawisk występujących w gminie;
- 7.4 Wspieranie inicjatyw społecznych.

Cel strategiczny 8 - Tworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonej polityki przestrzennej gminy

Cele operacyjne:

- 8.1 Wsparcie procesu zamieszkania, wsparcie osadnictwa;
- 8.2 Wyznaczenie terenów pod inwestycje;
- 8.3 Ochrona i kształtowanie krajobrazu, w tym ochrona wartości i kształtowanie dziedzictwa kulturowego.

Cel strategiczny 9 - Działania wspierające skuteczne zarządzanie gminą, w tym wdrażanie strategii rozwoju

Ważnym czynnikiem zapewniającym sprawne funkcjonowanie samorządu jest posiadanie odpowiednio wykwalifikowanej kadry oraz dostęp do odpowiednich narzędzi. Dlatego też dla zrównoważonego rozwoju gminy istotne są działania podnoszące kompetencje kadry urzędniczej oraz jednostek organizacyjnych, rozwój

**cyfryzacji i zapewnienie powszechnego dostępu do e- usług oraz skuteczne
kierowanie wdrażaniem strategii rozwoju.**

Cele operacyjne:

- 9.1 Wysoka jakość i efektywność usług administracji;
- 9.2 Rozwój e-usług w administracji publicznej;
- 9.3 Rozwój partycypacji społecznej poprzez skuteczną promocję strategii rozwoju.

Model struktury funkcjonalno – przestrzennej Miasta i Gminy Przedbórz

Celem polityki przestrzennej gminy jest podnoszenie standardów i warunków życia mieszkańców i sprawności funkcjonowania struktur przestrzennych przez wykorzystywanie terytorialnych warunków rozwoju i przeciwdziałanie degradacji istniejących walorów.

Dotychczas podstawowym narzędziem kształtowania polityki przestrzennej w systemie aktów planistycznych w Polsce są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z art. 4 ust 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r (t.j. Dz.U.2023.977) o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego następuje ustalenie przeznaczenia terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy danego terenu. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządzało się obowiązkowo, jeżeli wymagały tego przepisy odrębne (m.in. prawo lotnicze, ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ustawa o lecznictwie uzdrowiskowym itp.), dla pozostałych terenów uchwalany był fakultatywnie.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy to koncepcja i narzędzie planowania przestrzennego, które ma na celu opracowanie spójnej i efektywnej organizacji przestrzennej danego obszaru gminy. Ten model łączy funkcje, cele i potrzeby społeczne z organizacją przestrzenną gminy, aby zapewnić harmonijny rozwój, zrównoważony rozmieszczenie różnych obszarów działalności oraz optymalne wykorzystanie dostępnych zasobów.

Do najważniejszych potrzeb rozwoju gminy należy uporządkowanie struktur funkcjonalno-przestrzennych poszczególnych miejscowości. Polega to na weryfikacji terenów przeznaczonych w dotychczas obowiązującym studium na różne funkcje, przede wszystkim osadnicze, waloryzacji, które z tych lokalizacji są uzasadnione oraz wyznaczeniu nowych terenów i funkcji, zgodnie ze zgłoszonymi wnioskami. Ponadto widoczna jest potrzeba silniejszego wykorzystania potencjału ekologicznego gminy poprzez stworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju ruchu turystycznego oraz zorganizowanych form wypoczynku. Pilnymi

potrzebami są również działania na polu infrastruktury technicznej, w szczególności zrównoważenie gospodarki ściekowej poprzez rozbudowę systemu kanalizacji sanitarnej.

Za możliwości rozwoju gminy należy uznać przede wszystkim sprzyjające warunki fizjograficzne dla rozwoju sieci osadniczej. Ponadto korzystne walory środowiska naturalnego oraz jego dobry stan (odległość od dużych ośrodków miejskich i przemysłowych, brak dużych zakładów produkcyjnych stanowiących potencjalne zagrożenie dla jego stanu) sprzyjają rozwojowi funkcji turystycznowypoczynkowe.

Kierunki zmian struktury przestrzennej powinny być oparte o zasadę równoważonego rozwoju i uwzględniać istniejące i przewidywane procesy, które w znacznym stopniu determinują przekształcenie układu funkcjonalnego. Wprowadzane zmiany muszą mieć na celu zwiększanie konkurencyjności obszaru gminy w regionie, co przekłada się na szeroko rozumiany rozwój społeczno – gospodarczy i podnosi jakość życia jego mieszkańców. Z tego powodu należy dążyć do uporządkowania struktur przestrzennych poprzez tworzenie czytelnie wyodrębnionych stref zabudowy (mieszkaniowej, usługowej, przemysłowej), terenów eksploatacji powierzchniowej oraz terenów rolnych i leśnych.

Podstawą osiągnięcia celów polityki przestrzennej i określenia kierunków rozwoju przestrzennego jest wykorzystanie uwarunkowań wynikających ze środowiska przyrodniczego i kulturowego, położenia i powiązań zewnętrznych gminy, dotychczasowego zainwestowania i zagospodarowania gminy. Uwzględnienie wytycznych zawartych w dostępnych opracowaniach oraz bilans potrzeb i możliwości rozwoju gminy pozwala określić funkcję poszczególnych jednostek i obszarów oraz założenia polityki przestrzennej.

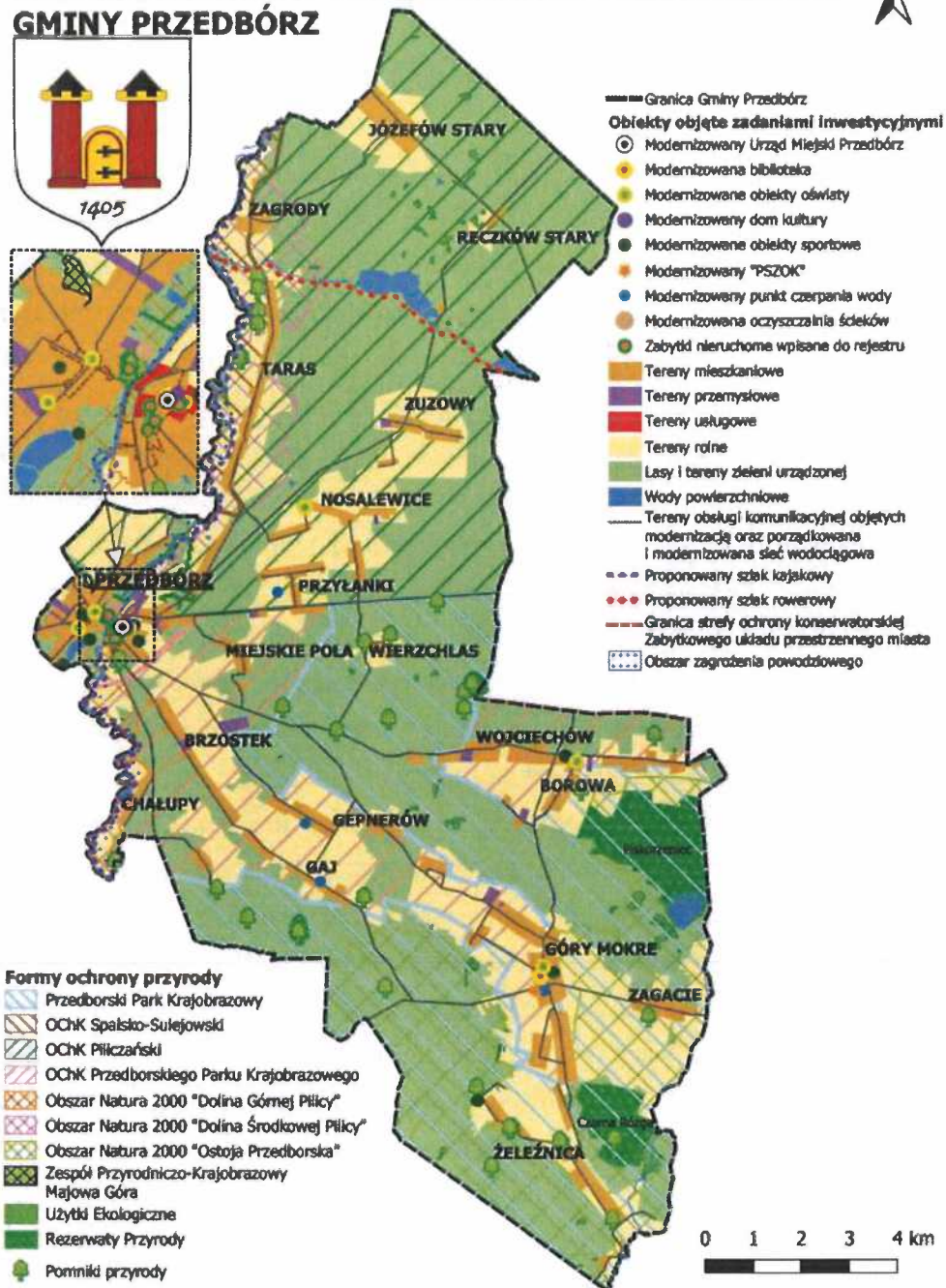
Miasto i Gmina Przedbórz zgodnie z zaproponowanym nowym modelem struktury funkcjonalno – przestrzennej zamierza podejmować projekty, który wpłyną na jej rozwój, poprawę warunków życia mieszkańców. Model obejmuje poniższe obszary:

- ❖ Tereny mieszkaniowe;
- ❖ Tereny przemysłowe;
- ❖ Tereny rolnicze;
- ❖ Lasy i tereny zieleni urządzonej;
- ❖ Wody powierzchniowe;
- ❖ Obszary o wysokich walorach przyrodniczych, w tym: Rezerwat Przyrody „Czarna Różga”, Rezerwat Przyrody „Piskorzaniec”, Przedborski Park Krajobrazowy, Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu, OChk Piliczański, obszary Natura 2000 – Dolina Górnej Pilicy, Obszar Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy, Ostoja Przedborska, Zespół Przyrodniczo – Krajobrazowy Majowa Góra, utworzenie Spalsko-Sulejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Dodatkowo ważnym aspektem będzie przejrzysta polityka informowania o planowanych inwestycjach w okresie obowiązywania strategii.

Mapa modelu funkcjonalno – przestrzennego Miasta i Gminy Przedbórz⁸

**MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNY
GMINY PRZEDBÓRZ**

⁸ Opracowanie własne.

Na obszarze miejskim i wiejskim gminy zostały wydzielone priorytetowe strefy polityki przestrzennej:

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania prowadzenia polityki przestrzennej w mieście i gminie Przedbórz:

- **Tereny mieszkaniowe** mające na celu: rozwój terenów o dobrej dostępności komunikacyjnej, uporządkowanie ładu przestrzennego wynikającego z zasady kontynuacji rytmów, podziałów i skali zabudowy. Ważnym aspektem jest poprawa walorów funkcjonalnych poprzez realizację nowych projektów, ponadto modernizację i uzupełnienie oraz przekształcenie terenów o nieutralnej strukturze. Strefa ma się charakteryzować koncentracją i rozwojem funkcji mieszkaniowej, edukacji, kultury, zdrowia, administracji i usług oraz tereny mieszkaniowe obejmujące zabudowę zagrodową o zwartej strukturze przestrzennej w celu uporządkowania ładu przestrzennego, przeciwdziałania procesom dalszego rozpraszania struktury osadniczej. Rekomendowany rozwój obejmuje: funkcję mieszkaniowo – letniskową (sezonową), funkcje usługowe z zakresu rekreacji i organizacji funkcji turystycznych; oraz tereny mieszkaniowe letniskowe – strefa rozwoju funkcji rekreacyjno – wypoczynkowej w celu uporządkowanego i kontrolowanego rozwoju tej funkcji, wykorzystania i poszanowania istniejących walorów przyrodniczych obszaru.
- **Tereny przemysłowe** strefa przewiduje: strefa przewiduje: wzmocnienie funkcji gospodarczych, infrastruktury technicznej;
- **Tereny rolnicze** obejmujące obszary o wysokiej bonitacji gleb, co powoduje, że mogą być to tereny predestynowane do intensyfikacji produkcji warzywno – rolniczej z preferencjami upraw ekologicznych, upraw specjalistycznych i dopuszczeniem do zabudowy zagrodowej bezpośrednio związanych z rolniczym użytkowaniem gruntów. Zaleceniem jest dbałość co ekosystem poprzez system zadrzewień śródpolnych. W rejonie dorzecza Pilicy rekomenduje się pozostawienie ekstensywnej gospodarki rolniczej oraz tereny o mało efektywnej produkcji rolnej jej założeniem jest uaktywnienie procesów gospodarczych na obszarach gleb V i VI klasy bonitacyjnej, wyłączenia obszarów o zbyt niskiej klasie bonitacyjnej z produkcji rolnej oraz wskazania możliwości wprowadzenia nowych funkcji. Jedną z możliwości jest sukcesywne przekształcanie istniejącej zabudowy siedliskowej na letniskową i rekreacyjną, z możliwościami zabudowy jednorodzinnej wzdłuż drogi będące uzupełnieniem układu urbanistycznego. Wsparcie przedsiębiorczości w obszarze usług, w tym turystyki, scalanie gruntów, wyłączenie gruntów z produkcji rolnej, w celu ich zalesiania, promowanie przechodzenia na uprawy specjalistycznej i ekologiczne. Strefa obejmuje także funkcje rolniczą, działalność gospodarczą i usługową

towarzysząca rolnictwu ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki. Ukierunkowanie produkcji rolnej na uprawy sadownicze, warzywnicze, nieuciążliwa hodowla, uprawy ekologiczne

- **Obszarów o wysokich walorach przyrodniczych**, Obszary o wysokich walorach przyrodniczych, w tym: Rezerwat Przyrody „Czarna Różga”, Rezerwat Przyrody „Piskorzeniec”, Przedborski Park Krajobrazowy, Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu, OChk Piliczański, obszary Natura 2000 – Dolina Górnej Pilicy, Obszar Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy, Ostoja Przedborska, Zespół Przyrodniczo – Krajobrazowy Majowa Góra, utworzenie Spalsko-Sulejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.
- **Lasów i terenów zieleni urządzonej** w celu poprawienia walorów krajobrazu, w tym również ochronę i dbałość o zachowanie naturalnej równowagi w środowisku przyrodniczym m.in. poprzez zwiększenie retencji wodnej, ograniczenie oddziaływania zanieczyszczeń. Ważnym elementem jest także podniesienie lesistości, wzmocnienie ekosystemów leśnych, zwiększenie atrakcyjności rekreacyjno – turystycznej na terenie gminy.;
- **Wody powierzchniowe i podziemne**: Gmina Przedbórz położona jest na obszarze Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie znajduje się w zasięgu zlewni następujących jednolitych części wód:
 - Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP):
 - Pilica od Zwleczy do Zb. Sulejów, RW2000112545399;
 - Struga Strzelecka, RW2000062543529.
 - Czarna, RW20000625429;
 - Ojrzanka, RW200010254369.
 - Czarna od Plebanki do Barbarki, RW2000062544799;
 - ✓ Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd):
 - PLGW200084;
 - PLGW200085.
- **Obszary zagrożenia powodziowego**: Tereny znajdujące się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią podlegają określonemu zagospodarowaniu zgodnie z Prawem wodnym. Zagospodarowanie nie może naruszać m.in. ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym, stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi i środowiska, utrudniać zarządzania ryzykiem powodziowym. Lokalizacja nowych obiektów budowlanych oraz gromadzenia ścieków na powyższych obszarach wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy Prawo wodne.

Aktualnie obowiązujące Plany Zarządzania Ryzykiem Powodziowym nie zawierają szczegółowych zapisów dotyczących gminy Przedbórz. Teren gminy Przedbórz znajduje się w zasięgu występowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią dla zalewu wodą Q1 % i dla zalewu wodą Q10 % od rzeki Pilica i rzeki Czarna.

• **Obiekty objęte planowanymi zadaniami inwestycyjnymi:**

Podstawowym celem planowanych działań jest rozbudowa i unowocześnienie infrastruktury technicznej. Rekomendacje dotyczące aspektów ochrony i kształtowania środowiska, które są związane z planowanymi zadaniami inwestycyjnymi:

- ✓ ochrona istniejących walorów i zasobów przyrodniczych z szczególnym uwzględnieniem wszystkich obiektów prawnie chronionych;
- ✓ kształtowanie spójnego regionalnego systemu obszarów chronionych województwa (SOCh), którego strategicznymi elementami w gminie Przedbórz są: Przedborski Park Krajobrazowy, istniejące Obszary Chronionego Krajobrazu: Piliczański i Przedborski, proponowany Spalsko-Sulejowski Obszar Chronionego Krajobrazu (zamiast otuliny Sulejowskiego Parku Krajobrazowego);
- ✓ ochrona zwartych kompleksów gleb o najwyższej bonitacji oraz gleb pochodzenia organicznego przed zmianą użytkowania na nierolnicze;
- ✓ podniesienie stopnia lesistości poprzez zagospodarowanie gleb marginalnych;
- ✓ przekształcenia przestrzenne i funkcjonalne zmierzające do poprawy warunków sanitarno-zdrowotnych;
- ✓ realizacja nowych zamierzeń inwestycyjnych, zmian i przekształceń obecnego układu przestrzennego z udziałem urządzeń i instalacji technicznych w celu wyeliminowania bądź ograniczenia zagrożeń dla środowiska;
- ✓ ochrona wód powierzchniowych;
- ✓ ochrona wód podziemnych przed zanieczyszczeniem zgodnie z obowiązującym prawem wodnym;
- ✓ inwentaryzacja i likwidacja istniejących źródeł zanieczyszczeń;
- ✓ budowa sieci ścieków;
- ✓ popularyzacja małych oczyszczalni przydomowych na terenach o zabudowie rozproszonej;
- ✓ rozwój rekreacji (tworzenie działek rekreacyjnych, rozwój i promocja agroturystyki, infrastruktury technicznej).

Podejmowane działania w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Przedbórz mają również uwzględniać zapisy sformułowane w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, w szczególności dotyczące celu horyzontalnego Prowadzenie

zintegrowanej i terytorialnie ukierunkowanej polityki zrównoważonego rozwoju przestrzennego, w tym m.in.:

- zwiększenie skali i skuteczności ochrony krajobrazu;
- wspieranie działań i inwestycji przyczyniających się do efektywnego wykorzystywania terenów wskazanych pod zabudowę mieszkaniową, m.in. poprzez zagęszczanie i uzupełnianie zabudowy na obszarach o dobrej obsłudze komunikacyjnej i wyposażonych w sieci infrastruktury technicznej, w szczególności kanalizacyjnej;
- wsparcie działań i inwestycji zwiększających ład przestrzenny;
- wsparcie procesów zwiększających atrakcyjność przestrzeni, w tym w szczególności rewitalizacji, tworzenia przyjaznych przestrzeni publicznych i terenów zielonych;
- promowanie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, zakładającego ochronę otwartych terenów rolniczych i leśnych przed zabudową.

Model polityki przestrzennej gminy powinien się opierać na poniższych założeniach:

- Cele społeczne: kształtowanie struktur społecznych, aby zapewnić społeczeństwu stopniowe osiągnięcie lepszej jakości życia mieszkańców, zachowanie prawidłowych relacji funkcjonalno – przestrzennych między ośrodkami zamieszkania, pracy, odpoczynku, usług i administracji, wskazywanie korzystnych standardów techniczno – przestrzennych środowiska człowieka, kształtowanie środowiska przestrzennego kreującego nowe jakościowo potrzeby i wartości społeczne;
- Cele kulturowe: kształtowanie struktur przestrzennych, chroniących istniejące dziedzictwo kulturowe przed zniszczeniem i dewastacją poprzez powiązanie obiektów historycznych z krajobrazem naturalnym i wkomponowanie ich we współczesne struktury funkcjonalno – przestrzenne;
- Cele ekologiczne: osiągnięte przez kształtowanie struktur przestrzennych oddziałujących hamująco na dewastację i tworzących warunki umożliwiające jego aktywną ochronę poprzez godność charakteru i struktury zagospodarowania przestrzennego z cechami i walorami środowiska przyrodniczego, eksponowanie wartości krajobrazowych i ich harmonijne łączenie z zagospodarowaniem, tworzenie warunków zapewniających ochronę unikatowych wartości środowiska oraz umożliwiających odzyskanie utraconej równowagi ekologicznej;
- Cele ekonomiczne: osiągnięte przez kształtowanie struktur przestrzennych tworzących warunki wzrostu efektywności gospodarowania poprzez racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych, kształtowanie elastycznych struktur przestrzennych podatnych na dalszy rozwój, kształtowanie warunków przestrzennych tworzących

korzystne procesy, kształtowanie układów przestrzennych, których struktura zwiększa sprawność i niezawodność funkcjonowania.

Plan projektów inwestycyjnych i społecznych

Nazwa zadania: Poprawa efektywności energetycznej na terenie gminy	
Opis	<p>Zgodnie z realizacją pakietu klimatycznego Polska i gminy są zobowiązane do redukcji emisji CO₂, likwidacji źródeł niskiej emisji, przechodzenia z paliwa konwencjonalnego na odnawialnego źródła energii, termomodernizację obiektów - docieplenia ścian, dachów, wymianę instalacji wewnętrznych. Poprawa jakości powietrza, ochrona atmosfery to kluczowe obszary wymagające szybkiej interwencji w naszym kraju. Na poziomie gminy tym ważniejsze jest promowanie ekologicznych źródeł ciepła, stosowanie odnawialnych źródeł energii. Jest to konieczne do przeciwdziałania mającemu bardzo negatywny wpływ na nasze zdrowie zjawisku niskiej emisji. Ponadto Unia Europejska w ramach tzw. polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 wskazała istotne postulaty:</p> <p>Najważniejsze cele na 2030 r.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ograniczenie o co najmniej 40% emisji gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.) - zapewnienie co najmniej 32% udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii - poprawa efektywności energetycznej o co najmniej 32,5% <p>Planowane projekty obejmować będzie głęboką termomodernizację docieplenia, wymianę stolarki okiennej, drzwiowej, wymianę źródeł ciepła na ekologiczne, wymianę i budowę oświetlenia wewnętrznego i ulicznego zgodnie z zaleceniami wynikającymi z audytów energetycznych oraz audytów oświetleniowych. Planowane prace będą dotyczyć w szczególności budynków użyteczności publicznej oraz budynków prywatnych, jeśli dostępne fundusze będą przewidywać takie wsparcie, zakup sprzętu w celu kontroli jakości powietrza.</p>
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Wymiana źródeł ciepła na ekologiczne	
Opis	<p>Projekt zakłada przeprowadzenie wymiany starych, nieekologicznych źródeł ciepła w budynkach jednorodzinnych na terenie gminy. Wiele z tych budynków wymaga także termomodernizacji, co w rezultacie przyczyni się do znacznego zmniejszenia emisji zanieczyszczeń, poprawy efektywności energetycznej obiektów oraz oszczędności w ich funkcjonowaniu. Projekt będzie miał również pozytywny wpływ na ochronę powietrza i środowiska naturalnego. Istotnym aspektem jest również fakt, że dzięki realizacji tego projektu nastąpi redukcja emisji szkodliwych</p>

	<p>gazów cieplarnianych, co przyczyni się do bardziej zrównoważonego i przyjaznego dla środowiska gminy. Wprowadzenie nowoczesnych, bardziej ekologicznych źródeł ciepła będzie miało korzystny wpływ na jakość powietrza, zdrowie mieszkańców oraz ogólną jakość życia w regionie.</p> <p>Projekt ma na celu stworzenie bardziej ekologicznego i zrównoważonego środowiska dla mieszkańców gminy poprzez modernizację i efektywne wykorzystanie energii w budynkach jednorodzinnych. Jest to ważny krok w kierunku ochrony środowiska, oszczędzania energii i redukcji negatywnego wpływu na klimat, co przyniesie długoterminowe korzyści dla społeczności lokalnej.</p>
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: Drogi - remonty, modernizacje, przebudowy rozbudowy, budowy, dróg gminnych i wewnętrznych</u>	
Opis	<p>Gmina planuje inwestycje związane z infrastrukturą drogową. Układ drogowy na terenie gminy jest przeciążony poprzez zwiększające się z roku na rok natężenie ruchu, co sprawia, że stan nawierzchni dróg lokalnych wymaga ciągłych modernizacji i remontów. Ponadto ważnym aspektem jest poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Planowane są bieżące prace modernizacyjne obejmujące poprawę nawierzchni dróg lokalnych, w zależności od potrzeb, budowy, przebudowy, w tym także chodników, dróg dla rowerów, budowa parkingów dla samochodów, rowerów, budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych.</p>
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Budżet Samorządu Województwa Łódzkiego, Budżet Państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa projektu: Rozbudowa infrastruktury kanalizacyjnej</u>	
Opis	<p>W ramach projektu planowane jest budowa sieci kanalizacji zbiorczej w wybranych miejscowościach w gminie. Aktualnie w na obszarze gminy kanalizacja obejmuje tylko miasto Przedbórz i miejscowość Wola Przedborska.</p> <p>Realizacja projektu będzie oddziaływać pozytywnie na korzyści społeczno – ekonomiczne takie jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawa stanu uporządkowania gospodarki wodno - ściekowej, • zmniejszenie marginalizacji terenów wiejskich, • poprawa standardu życia mieszkańców obszarów wiejskich, poprawa stanu infrastruktury technicznej. W celu uporządkowania gospodarki ściekowej na obszarze gminy, konieczne będzie przeprowadzenie prac obejmujących budowę nowej infrastruktury.

	Projekt przyczyni się do zwiększenia odsetka ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków oraz do podniesienia jakości życia mieszkańców gminy.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Usuwanie wyrobów zawierających azbest

Opis	<p>Polska jest pierwszym i jedynym krajem w Unii Europejskiej, która podjęła wyzwanie wycofania z użytkowania wyrobów zawierających azbest. Od 2009 r. realizujemy Program Oczyszczania Kraju z Azbestu do 2032 r. Główne cele Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest; - minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju; - likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko. <p>W ramach projektu planowane jest sukcesywne usuwanie wyrobów azbestowych w budynków prywatnych na terenie gminy poprzez zdjęcie, składowanie i usunięcie wyrobów azbestowych.</p>
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi.

Nazwa projektu: Słoneczna energia w Gminie Przedbórz - kolejne etapy

Opis	<p>Poprawa jakości powietrza, ochrona atmosfery to kluczowe obszary wymagające szybkiej interwencji w naszym kraju. Na poziomie gminy tym ważniejsze jest promowanie ekologicznych źródeł ciepła, stosowanie odnawialnych źródeł energii. Jest to konieczne do przeciwdziałania mającemu bardzo negatywny wpływ na nasze zdrowie zjawisku niskiej emisji. Ponadto Unia Europejska w ramach tzw. polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 wskazała istotne postulaty:</p> <p>Najważniejsze cele na 2030 r.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ograniczenie o co najmniej 40% emisji gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.) - zapewnienie co najmniej 32% udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii - poprawa efektywności energetycznej o co najmniej 32,5%. <p>Planowane są działania w stosunku do budynków gminnych oraz budynków prywatnych. Planuje się projekty polegające na instalacjach OZE dedykowanych produkcji energii elektrycznej i ciepłej na własne potrzeby obejmujące pompy ciepła, solary, fotowoltaikę.</p>
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Doposażenie placówek oświatowych

Uzasadnienie	<p>Poprawa jakości kształcenia ogólnego w zakresie wsparcia kompetencji uczniów zgodnych z listą poniżej jest ważna z punktu widzenia rozwoju dzieci i młodzieży: porozumiewania się w języku ojczystym; porozumiewania się w językach obcych; kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych; kompetencji informatycznych; umiejętności uczenia się; kompetencji społecznych i obywatelskich; inicjatywności i przedsiębiorczości; świadomości i ekspresji kulturalnej. Wymienione kompetencje kluczowe uważane są za jednakowo ważne, ponieważ każda z nich może przyczynić się do samorealizacji i udanego życia w społeczeństwie wiedzy. Istotnym elementem nauczania eksperymentalnego jest obecnie szczególnie istotne, ponieważ pozwala na wykształcenie się u uczniów cech, które nie są pobudzane za pomocą kształcenia teoretycznego, tj. kreatywność, ciekawość poznania nowych zagadnień. W ramach projektu zwiększy się dostęp do usług edukacji, zwłaszcza w zakresie dostępu do sprzętu mającego na celu wsparcie kompetencji ogólnych, stanowiących fundament do nauczania eksperymentalnego. Zakupione środki trwałe będą odpowiadać na potrzeby nauczania w dziedzinach kluczowych, dzięki temu uczniowie będą mogli w łatwiejszy i efektywniejszy sposób zrozumieć i zapamiętać otrzymaną wiedzę. Wzrost aktywności fizycznej u dzieci i młodzieży jest bardzo ważny, ponieważ z badań UNICEFU wynika, że polskie dzieci tyją najszybciej w Europie i w ciągu ostatniej dekady liczba osób z nadwagą podwoiła się.</p>
Opis	<p>Planowane jest doposażenie placówek edukacyjnych w sprzęt komputerowy, pomoce dydaktyczne do nauki języków obcych i pozostałych kompetencji kluczowych, w tym sprzęt do nauczania eksperymentalnego, doświadczalnego. Ponadto planuje się organizację dodatkowych zajęć z zakresu kształtowania kompetencji kluczowych wśród uczniów. Kompetencja jest kombinacją wiedzy, umiejętności i przyjmowanej postawy. Kompetencje kluczowe to kompetencje, które wspierają rozwój osobisty, włączanie w życie społeczne, aktywne obywatelstwo i możliwość znalezienia zatrudnienia. Planowane działania będą obejmować: promowanie i wdrażanie wolontariatu w szkołach, wsparcie młodzieżowych inicjatyw obywatelskich, Kształtowanie postaw nastawionych na przedsiębiorczość, wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z terenów wiejskich, zapewnienie wsparcia dla uczniów poprzez stypendia, wsparcie procesów planowania kariery ze względu na zmieniające się potrzeby rynku pracy w szczególności uczniów klas starszych szkół podstawowych (prowadzenie doradztwa zawodowego), wsparcie, organizacja pozalekcyjnych kół naukowych i zainteresowań, np. warsztaty teatralne, fotograficzne, kursy języków obcych, kółko teatralne, zajęcia plastyczne, zajęcia rozwijające oraz wyrównujące nauka gry na instrumentach, robotyka, programowanie itp.</p>
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa projektu: Poprawa stanu infrastruktury oświatowej	
Opis	Poprawa stanu infrastruktury oświatowej jest kluczowa dla zapewnienia wysokiej jakości edukacji i odpowiednich warunków nauki dla uczniów. Należy mieć tutaj na uwadze zarówno bazę stricte oświatową, jak również przyszkolną infrastrukturę sportową. Planowane zadania inwestycyjne będą obejmować m.in.: budowę, rozbudowę lub modernizację obiektów szkolnych, w tym o charakterze sportowym i rekreacyjnym m.in. boiska, place zabaw, siłownie i inne, oświetlenie obiektów sportowych, budowę zaplecza socjalnego przy obiektach sportowych, doposażenie obiektów sportowych oraz sportowców (np. piłki, materace, stroje sportowe itp.).
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa projektu: Zagospodarowanie turystyczne, rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	
Opis	Planowana jest realizacja inwestycji mających na celu rozbudowę infrastruktury nad zalewem i w dolinie Pilicy dla celów turystyki i rekreacji. Celem długofalowym jest zagospodarowanie terenu wokół zalewu w Przedborzu poprzez budowę kompleksu - rekreacyjno - sportowego. Gmina stawia na rozwój zalewu i zamierza inwestować w jego rozwój. Przewiduje się budowę nowej infrastruktury sportowej m.in. skatepark, ścieżka rowerowa, park linowy, itp.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa projektu: Poprawa przestrzeni na obszarze gminy i miasta Przedbórz	
Opis	W ramach projektu planuje się Kompleksowe projekty odnoszące się do wszystkich sfer: materialno-przestrzennej, społecznej, gospodarczej oraz środowiskowej poprzez: <ul style="list-style-type: none"> a) przebudowę, prace konserwatorsko-restauratorskie, remont wielorodzinnych budynków mieszkalnych; b) prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane, modernizację prowadzące do przywrócenia lub nadania obiektom nowych funkcji, wraz z możliwością zakupu sprzętu i wyposażenia niezbędnego do realizacji celu projektu; c) zagospodarowanie przestrzeni publicznej, w szczególności tworzenie lub modernizacja terenów zielonych (np. parki, parki kieszonkowe, skwery, zieleńce), inwestycje w przestrzeń publiczną związane z adaptacją miast do zmian klimatu w celu zmniejszenia tzw. miejskiej wyspy ciepła (np. zwiększanie powierzchni biologicznie czynnej i nowe nasadzenia drzew) lub adaptacją tych przestrzeni do potrzeb starzejącego się społeczeństwa (np. wprowadzanie elementów małej architektury, w szczególności ławek z oparciami, ogólnodostępnych toalet publicznych, ogólnodostępnych punktów poboru wody, usuwanie barier architektonicznych, podnoszenie poziomu bezpieczeństwa).

Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.
----------------------------	---

<u>Nazwa zadania: Promocja gminy - Podniesienie atrakcyjności Gminy Przedbórz</u>	
Opis	Gmina zamierza kontynuować i rozwijać aktywność w obszarze promocji, organizacji wydarzeń, festynów. Są one ukierunkowane na promocję gminy, integrację mieszkańców i gości odwiedzających gminę. Zadanie przewiduje szeroki katalog możliwych działań wśród nich można wymienić organizację festynów, pikników i innych wydarzeń o charakterze kulturalnym i rozrywkowym. Udział gminy w wydarzeniach o charakterze wojewódzkim i ogólnopolskim. Planowane działania będą obejmować: <ul style="list-style-type: none"> - organizację cyklicznych imprez turystyczno – kulturalnych, - współpracę przy opracowaniu i przygotowaniu przewodników, map, folderów turystycznych, - wspieranie inicjatyw turystycznych i organizacji podejmujących działania o charakterze turystycznym, - współpracę z organizacjami turystycznymi, - wykorzystanie dostępnych środków zewnętrznych do finansowania przedsięwzięć turystycznych, - utworzenie punktu informacji turystycznej i promocji gminy.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: Informatyzacja usług publicznych</u>	
Opis	Cyfryzacja usług publicznych jest potrzebna i ważna, gminy stoją przed wyzwaniem dostosowania swoich urzędów do wymagań i konieczności realizacji części zadań w formie on-line. Jednak część społeczeństwa nadal czuje się wykluczona cyfrowo. W ramach podejmowanych działań będą realizowane szkolenia, doradztwo dla seniorów, niepełnosprawnych, wykluczonych cyfrowo. Planuje się wyposażenie jednostek gminnych w sprzęt, a jeśli programy pomocowe to umożliwią być może tak że wsparcie zakupu urządzeń dla mieszkańców, którzy sami nie są w stanie ponieść takiego wydatku. Założeniem jest, aby podnieść jakość wyposażenia, jeśli chodzi o urządzenia cyfrowe, o komputery, oprogramowanie i jakość usług elektronicznych oferowanych mieszkańcom. Dodatkowym elementem będzie organizacja szkoleń dla pracowników zakresie wykorzystania i stosowania e-usług.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: Rozwój kompetencji pracowników administracji samorządowej i jednostek podległych</u>	
Opis	Nieustannie zachodzące zmiany, de facto we wszystkich sferach życia, wymuszają na jednostkach konieczność stałego

	podnoszenia poziomu wykształcenia, ciągłego poszerzania swoich kompetencji, w celu przystosowania się do zmiennej i nieprzewidywalnej rzeczywistości, a także sprawnego wykorzystywania wielu możliwości, jakich dostarczają nowoczesne technologie. Z tym powiązana jest koncepcja uczenia się przez całe życie określana jest obecnie jako lifelong learning i odnosi się do wszelkiej, trwającej przez całe życie, aktywności, mającej na celu rozwój wiedzy i umiejętności w perspektywie osobistej, obywatelskiej, społecznej oraz zorientowanej na zatrudnienie. Szkolenia będą organizowane dla pracowników urzędu i jednostek podległych na podstawie bieżących potrzeb po analizie i rozpoznaniu potrzeb szkoleniowych. Szkolenia będą dotyczyć zarówno aspektów miękkich, kompetencyjnych oraz tych związanych z wykonywaniem obowiązków dotyczące prawa zamówień publicznych, prawa budowlanego, gospodarki odpadami, funduszy unijnych.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Rezultaty planowanych projektów

Wyniki przewidzianych zadań zostały usystematyzowane w postaci otwartego katalogu, który jest zgodny z Listą definicji wskaźników zawartych w Szczegółowym Opisie Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027⁹ oraz zaproponowanych wskaźników własnych. Weryfikacja tych wskaźników pozwoli na ocenę skuteczności podejmowanych działań i zostanie poddana analizie w ramach procesu monitoringu.

Wartość bazowa na rok 2023 jest określana na podstawie stanu sprzed realizacji, dlatego przyjęto, że ta wartość dla potrzeb strategii wynosi zero. Ze względu na okres przygotowywania dokumentu i fakt, że część projektów znajduje się w fazie koncepcyjnej lub projektowej, niemożliwe jest precyzyjne określenie wartości docelowej. Dlatego też wartość docelowa danego wskaźnika nie może być skwantyfikowana liczbowo na etapie zakończenia rzeczowej realizacji projektu; zastosowano podejście opisowe. Wartości liczbowe zostaną uzupełnione na etapie ostatecznego przygotowywania wniosków o dofinansowanie i projektów technicznych.

L.p	Nazwa	Wskaźnik	Wartość bazowa a 2023	Wartość docelowa a 2030	Źródła weryfikacji
.					

⁹ <https://funduszeue.lodzkie.pl/definicje-wskaznikow>

1.	Poprawa efektywności energetycznej na terenie gminy	Roczne zużycie energii pierwotnej w: budynkach publicznych Szacowana emisja gazów cieplarnianych Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej Ilość Zaoszczędzonej energii Ciepłej Powierzchnia obiektów poddanych termomodernizacji	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, audyty energetyczne, audyty energetyczne ex-post
2.	Drogi - remonty, modernizacje, przebudowy, rozbudowy, budowy, dróg gminnych i wewnętrznych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Długość wybudowanych, przebudowanych, zmodernizowanych dróg 	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, dane Urzędu Gminy
3.	Rozbudowa infrastruktury kanalizacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej ▪ Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczalni ścieków ▪ Liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków 	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, dane Urzędu Gminy

4.	Rozwój kompetencji pracowników administracji samorządowej i jednostek podległych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba zrealizowanych szkoleń/projektów szkoleniowych 	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, dane Urzędu Gminy
5.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Masa wycofanych z użytkowania i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest 	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, dane Urzędu Gminy
6.	Wymiana źródeł ciepła na ekologiczne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba zmodernizowanych/wymienionych źródeł ciepła ▪ Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych 	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, dane Urzędu Gminy
7.	Słoneczna energia w Gminie Przedbórz - kolejne etapy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE ▪ Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE ▪ Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z biomasy 	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, dane Urzędu Gminy
8.	Zagospodarowanie turystyczne, rozbudowa infrastruktury	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wybudowanej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej • Liczba osób odwiedzających obiekty 	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, dane

	sportowej i rekreacyjnej	<p>kulturalne i turystyczne objęte wsparciem</p> <ul style="list-style-type: none"> • Roczna liczba turystów korzystających ze szlaków kajakowych 			Urzędu Gminy
9.	Informatyzacja usług publicznych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w podmiotach wykonujących zadania publiczne ▪ Liczba zrealizowanych projektów 	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, dane Urzędu Gminy
10	Wsparcie rozwoju przewodowej i bezprzewodowej infrastruktury teleinformatycznej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba zrealizowanych projektów 	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, dane Urzędu Gminy
11	Realizacja Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba zrealizowanych projektów 	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna, dane Urzędu Gminy
12	Poprawa przestrzeni na obszarze gminy i miasta Przedbórz	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji 	0	Wzrost	Dane Urzędu Gminy, Gminny Program Rewitalizacji
13	Poprawa stanu infrastruktury oświatowej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba placówek objętych wsparciem 	0	Wzrost	Dokumentacja techniczna,

					dane Urzędu Gminy
14	Doposażenie placówek oświatowych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji szkolnej i przedszkolnej ▪ Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych ▪ Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych 	0	Wzrost	Dane Urzędu Gminy
15	Promocja gminy - Podniesienie atrakcyjności Gminy Przedbórz	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba zrealizowanych projektów o charakterze informacyjnym i promocyjnym 	0	Wzrost	Dane Urzędu Gminy

Zgodność Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz z aktualnymi dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym

L.p	Nazwa dokumentu	Charakterystyka zgodności
1.	Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego o rozwoju	Dokument Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development) przyjęty przez Organizację Narodów Zjednoczonych (ONZ) to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model

		<p>zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Jego ramy wykraczają daleko poza, realizowane do tej pory, Milenijne Cele Rozwoju przyjęte w 2000 r. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Nowa wizja rozwoju nakreślona w Agendzie koncentruje się na pięciu wielkich zmianach transformacyjnych określonych jako zasada 5P (People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership):</p> <p>Ludzie (People) Niepomijanie nikogo, czyli docieranie do grup wykluczonych, tworzenie warunków i możliwości korzystania z powszechnych praw człowieka i osiągnięć gospodarczych przez wszystkich ludzi, zagwarantowania równego dostępu do zasobów ekonomicznych, podstawowych usług, ziemi, zasobów naturalnych, technologii i finansów.</p> <p>Planeta (Planet) Tworzenie trwałych podstaw zrównoważonego rozwoju poprzez zintegrowanie społecznych, gospodarczych i środowiskowych aspektów rozwoju, zbudowanie modelu rozwoju, który będzie sprzyjał wzrostowi gospodarczemu i większemu włączeniu społecznemu oraz racjonalnie wykorzystywał zasoby środowiska naturalnego, a poprzez to osiągnięcie lepszej jakości życia oraz rozwiązywanie problemu ubóstwa.</p> <p>Dobrobyt (Prosperity) Przekształcanie gospodarek sprzyjające tworzeniu miejsc pracy i zapewnieniu inkluzywnego rozwoju, w tym przestawienie się na zrównoważone modele konsumpcji i produkcji, przy wykorzystaniu nowych technologii i potencjału biznesu, zapewnienie dostępu do dobrej edukacji, opieki zdrowotnej, czystej wody, elektryczności, transportu, telekomunikacji, ułatwianie podejmowania działalności gospodarczej, inwestowania, wymiany handlowej; zintensyfikowanie zrównoważonego rozwoju miast.</p> <p>Pokój (Peace)</p>
--	--	---

		<p>Budowanie pokoju oraz skutecznych, sprawiedliwych, otwartych i odpowiedzialnych instytucji gwarantujących wzmocnienie roli prawa, włączenie społeczne i współdecydowanie, wzmocnienie roli i odpowiedzialności instytucji, które powinny wspierać rządy prawa, prawo własności, wolność słowa i mediów, wolność polityczną, dostęp do sprawiedliwości, niedyskryminowanie kogokolwiek.</p> <p>Partnerstwo (Partnership)</p> <p>Nowe globalne partnerstwo polegające na solidarności, współpracy, odpowiedzialności i przejrzystości podejmowanych działań, dotyczy to zarówno partnerstwa pomiędzy rządami, jak i administracją lokalną, regionalną, środowiskami naukowymi, biznesem i wszystkimi zainteresowanymi stronami i grupami.</p> <p>Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024-2032 jest zgodna z Agendą 2030, gmina priorytetowo traktuje zrównoważony rozwój w każdym obszarze swojego funkcjonowania. Projektowanie rozwoju gminy odbywa się w oparciu o troskę o środowisko naturalne, dobrobyt mieszkańców, jakość życia i infrastrukturę techniczną.</p>
2.	<p>Polityka Spójności Unii Europejskiej na lata 2021-2027</p>	<p>Cele polityki spójności na lata 2021 – 2027:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Inteligentniejsza Europa (innovacyjna i inteligentna transformacja gospodarcza) 2. Bardziej ekologiczna, niskoemisyjna Europa (w tym transformacja sektora energetycznego, przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, dostosowanie do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem) 3. Bardziej połączona Europa (mobilność i łączność TIK) 4. Bardziej prospołeczna Europa (europejski filar praw socjalnych) 5. Europa bliższa obywatelom (zrównoważony rozwój obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych oraz inicjatywy lokalne. <p>2 cele horyzontalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Budowanie potencjału administracyjnego - Współpraca między regionami i ponad granicami (osadzenie współpracy w głównym nurcie).

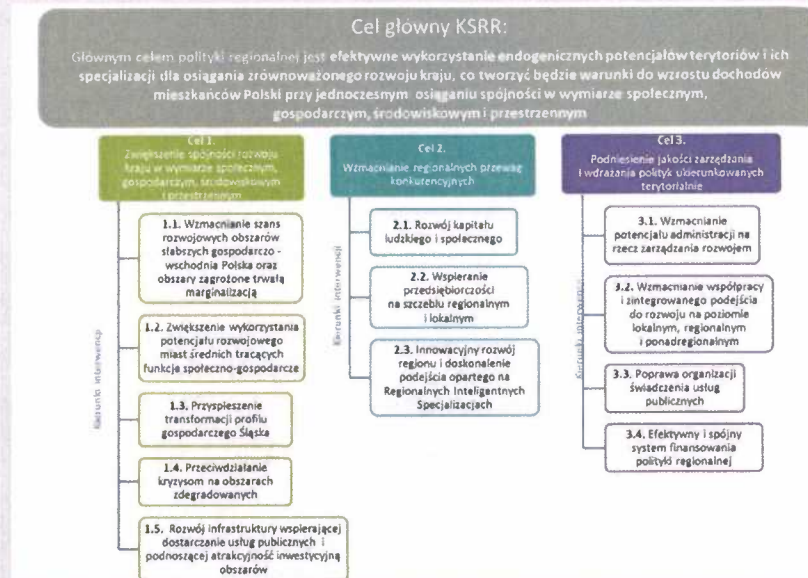
		<p>Założenia Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024-2032 realizują politykę spójności na lata 2021 – 2027. Gmina będzie się rozwijać w oparciu o realizację projektów obejmujących m.in. transformację energetyczną, rozwój innowacyjnej przedsiębiorczości, poprawę lokalnej infrastruktury, adaptację do zmian klimatu.</p>
3.	Europejski Zielony Ład (EU Green Deal)	<p>Europejski Zielony Ład (EU Green Deal) to kompleksowa strategia Unii Europejskiej dotycząca ochrony środowiska oraz przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym. Tym samym Europa do 2050 r. aspiruje do bycia pierwszym kontynentem neutralnym dla klimatu. Plan ambitny, ale możliwy do zrealizowania, biorąc pod uwagę pełne zaangażowanie wszystkich państw członkowskich w jego realizację. Głównym celem, obok neutralności klimatycznej, jest przede wszystkim ochrona życia ludzkiego oraz zwierząt i roślin, przy jednoczesnym wsparciu transformacji energetycznej na rzecz czystej technologii.</p> <p>Europejski Zielony Ład składa się z 10 założeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Europa bez zanieczyszczeń - zanieczyszczenie powietrza, wody oraz rozwiązanie problemu zanieczyszczenia przemysłowego; 2. Przejście na gospodarkę cyrkulacyjną - przyjęcie nowego planu działania na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym do marca 2020 r.; 3. Program "Farm to Fork" - cele dotyczące redukcji chemicznych pestycydów (50% do 2030 r.), nawozów i zwiększenie powierzchni upraw organicznych; 4. Zielona Wspólna Polityka Rolna - wysokie ambicje środowiskowe i klimatyczne w ramach reformy Wspólnej Polityki Rolnej; 5. Mechanizm JUST Transition - wsparcie finansowe dla regionalnych planów transformacji energetycznej; 6. Finansowanie transformacji - fundusze na zielone innowacje i inwestycje publiczne; 7. Czysta, przystępna cenowo i bezpieczna energia - ocena ambicji państw członkowskich ujętych w ramach krajowych planów w zakresie energii i klimatu;

		<p>8. Osiągnięcie neutralności klimatycznej - propozycja pierwszej ustawy klimatycznej zapisującej cel neutralności klimatycznej do 2050r.;</p> <p>9. Zrównoważony transport - przyjęcie strategii na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności, a także przegląd dyrektywy w sprawie infrastruktury paliw alternatywnych i rozporządzenia TEN-T;</p> <p>10. Ochrona europejskiego kapitału naturalnego - propozycja strategii UE na rzecz różnorodności biologicznej do 2030 r.</p> <p>Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024-2032 w swoich planach uwzględnia działania dotyczące ochrony środowiska oraz przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym, ma to odzwierciedlenie w celach oraz w przewidzianych do realizacji projektach inwestycyjnych.</p>
4.	<p>Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)</p>	<p>Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. SOR przedstawia nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Jest on oparty o indywidualny potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport oraz wysoko przetworzone produkty. Nowy model rozwoju zakłada odchodzić od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki. Jego fundamentalnym wyzwaniem jest przebudowanie modelu gospodarczego tak, żeby służył on całemu społeczeństwu.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <p>I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);</p> <p>II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);</p>

		<p>III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE) oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.</p> <p>Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024-2032 w swoich założeniach uwzględnia priorytetowe obszary wymienione w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Gmina zamierza aktywnie dbać o rozwój swój i otoczenia społeczno – gospodarczego realizując własne projekty lub tworząc przestrzeń i ramy do realizacji indywidualnych przedsięwzięć.</p>
5.	<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)</p>	<p>KSRR 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska. 2. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych. 3. Rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego. 4. Wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek. 5. Rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach. 6. Zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami.

7. Przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych.

Cele główne i cele szczegółowe polityki regionalnej

Cele Strategii wpisują się w cele i wyzwania przewidziane w KSRR 2030. Gmina Przedbórz zamierza prowadzić politykę równoległego rozwoju sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

6. **Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.**

Głównym celem krajowej polityki transportowej przedstawionej w strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Osiągnięcie tego celu pozwoli na rozwijanie dogodnych warunków, sprzyjających stabilnemu rozwojowi gospodarczemu kraju.

Realizacja celu głównego w perspektywie do 2030 r. wymaga podjęcia następujących działań:

- budowy zintegrowanej i wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce;
- poprawy sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym;

		<ul style="list-style-type: none"> • zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności (chodzi m.in. o promocję transportu zbiorowego); • poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów; • ograniczania negatywnego wpływu transportu na środowisko; • poprawy efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe. <p>Gmina Przedbórz zamierza dbać o rozwój swojej dostępności transportowej, poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez realizację inwestycji mających na celu modernizację dróg lokalnych.</p>
7.	Polityka energetyczna Polski do 2040 r.	<p>W PEP2040 podejmowane są strategiczne decyzje inwestycyjne, mające na celu wykorzystanie krajowego potencjału gospodarczego, surowcowego, technologicznego i kadrowego oraz stworzenie poprzez sektor energii dźwigni rozwoju gospodarki, sprzyjającej sprawiedliwej transformacji. Główne filary strategii¹⁰</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> <p>I filar</p> <p>Sprawiedliwa transformacja</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>II filar</p> <p>Zeroemisyjny system energetyczny</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>III filar</p> <p>Dobra jakość powietrza</p> </div> </div> <p>Gmina Przedbórz uwzględni w swoich planach działania związane z transformacją energetyczną w kierunku rozwoju OZE, planuje dalszy rozwój odnawialnych źródeł energii, przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną.</p>
8.	Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030	<p>Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa określającym wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym oraz działania niezbędne do ich osiągnięcia.</p>

¹⁰ Polityka energetyczna Polski do 2040 r.: Biuletyn Informacji Publicznej Ministerstwa Klimatu i Środowiska (mos.gov.pl).

	<p>W Strategii wskazano trzy cele strategiczne w ramach trzech sfer: gospodarczej, społecznej i przestrzennej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka, • Obywatelskie społeczeństwo równych szans, • Atrakcyjna i dostępna przestrzeń. <p>Dodatkowo wskazano jeden cel horyzontalny: Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzany region.</p>
--	---

Zgodność celów Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024-2032 z celami Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024-2032 została opracowana zgodnie z celami strategicznymi określonymi w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030. Planowane projekty gminy skoncentrowane są na obszarach kluczowych dla rozwoju województwa łódzkiego, obejmujących zarówno infrastrukturę, jak i aspekty społeczne. Gmina planuje realizację projektów, które będą odpowiadały na zidentyfikowane potrzeby i problemy regionu. Realizacja przedsięwzięć będzie możliwa dzięki wykorzystaniu dostępnych źródeł finansowania zewnętrznego, w tym środków krajowych i strukturalnych.

<i>Cele Strategii Rozwoju Gminy Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 - 2032</i>	<i>Cele Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030¹¹</i>
<p>Cele strategiczne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój infrastruktury publicznej i społecznej; 2. Rozwój przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych; 3. Edukacja, sport; 4. Kultura i organizacja czasu wolnego mieszkańców; 5. Rozwój i promocja funkcji rekreacyjno- turystycznej; 6. Bezpieczeństwo publiczne; 	<p>Cele strategiczne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka; 2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans; 3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń

¹¹ http://strategia.lodzkie.pl/wp-content/uploads/2021/05/SRWL-2030_6.05.2021_uchwalona.pdf

<p>7. System opieki zdrowotnej i pomocy społecznej;</p> <p>8. Tworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonej polityki przestrzennej gminy;</p> <p>9. Działania wspierające skuteczne zarządzanie gminą, w tym wdrażanie strategii rozwoju</p>	
<p>2.1 Tworzenie dobrego klimatu dla rozwoju działalności gospodarczej, w tym turystyki, rolnictwa;</p> <p>2.2 Efektywny rozwój działalności rolnej, w tym przestrzeganie zasad, technik i metod stosowanych przez rolników i producentów żywności w celu zrównoważonego i efektywnego prowadzenia produkcji rolnej;</p> <p>2.3 Wsparcie rozwoju gospodarczego;</p> <p>5.2 Wsparcie rozwoju turystyki;</p>	<p>Cele operacyjne:</p> <p>1.3 wsparcie rozwoju MŚP</p> <p>1.4 rozwój sektora rolnego i zwiększenie jego konkurencyjności</p>
<p>3.1 Rozwój oferty edukacyjnej dzieci i młodzieży;</p> <p>3.2 Tworzenie warunków dla powstania baz sportowych;</p> <p>3.3 Poprawa stanu infrastruktury oświatowej;</p> <p>4.1 Budowa i modernizacja infrastruktury służącej rozwojowi kultury;</p> <p>4.2 Poprawa stanu infrastruktury kulturalnej;</p> <p>4.3 Wzrost poziomu integracji i aktywności społeczeństwa;</p> <p>4.4 Wzmacnianie tożsamości regionalnej i lokalnej poprzez promowanie i kultywowanie świadomości regionalnej i lokalnej opartej na historycznej i kulturowej różnorodności.</p> <p>5.1 Podniesienie atrakcyjności Gminy;</p> <p>7.1 Wsparcie systemu opieki zdrowotnej;</p> <p>7.2 Wsparcie systemu pomocy społecznej;</p>	<p>Cele operacyjne:</p> <p>2.1 rozwój kapitału społecznego</p> <p>2.2 poprawa stanu zdrowia mieszkańców</p> <p>2.3 ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego</p>

<p>7.3 Ograniczanie negatywnych skutków procesów i zjawisk występujących w gminie; 7.4 Wspieranie inicjatyw społecznych.</p>	
<p>1.1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej ochronie środowiska; 1.2 Poprawa stanu infrastruktury technicznej dla rozwoju społeczeństwa; 1.3 Wdrożenie i przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej; 1.4 Zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych; 1.5 Ochrona zasobów wód oraz poprawa ich jakości; 1.6. Przeciwdziałanie skutkom suszy i zmniejszanie niedoborów wody 6.1 Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego 8.1 Wsparcie procesu zamieszkania, wsparcie osadnictwa; 8.2 Wyznaczenie terenów pod inwestycje; 8.3 Ochrona i kształtowanie krajobrazu, w tym ochrona wartości i kształtowanie dziedzictwa kulturowego 9.1 Wysoka jakość i efektywność usług administracji; 9.2 Rozwój e-usług w administracji publicznej; 9.3 Rozwój partycypacji społecznej poprzez skuteczną promocję strategii rozwoju.</p>	<p>Cele operacyjne: 3.1 adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości zasobów środowiska 3.2 ochrona i kształtowanie krajobrazu 3.3 zwiększenie dostępności transportowej 3.4 nowoczesna energetyka w województwie 3.5 racjonalizacja gospodarki odpadami 3.6 zwiększenie dostępności do usług teleinformatycznych</p>

Zgodność celów Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 - 2032 z celami Strategii Rozwoju Powiatu Radomszczańskiego do 2030 r.

Priorytety i cele wyszczególnione w strategii zostały określone na podstawie wniosków z kompleksowej diagnozy uwarunkowań i potrzeb rozwojowych oraz potencjału Powiatu

Radomszczańskiego, zdefiniowanych wyzwań rozwojowych i przyjętej wizji rozwoju do 2030 roku. Elementem budowy spójnej strategii oraz marki regionu jest użycie kluczowego hasła identyfikacyjnego Powiatu, czyli słowa „ERA”. W planie operacyjnym niniejszej strategii, wyznaczono zatem pięć kluczowych obszarów strategicznych:

- ERA komfortu;
- ERA pomocy;
- ERA zasobności;
- ERA ochrony środowiska;
- ERA współpracy.

Cele Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 - 2032	Cele Strategii rozwoju Powiatu Radomszczańskiego do 2030 roku¹²
Cel strategiczny 3 - Edukacja, sport Cel strategiczny 4 - Kultura i organizacja czasu wolnego mieszkańców Cel strategiczny 6 - Bezpieczeństwo publiczne Cel strategiczny 7 - System opieki zdrowotnej i pomocy społecznej	ERA komfortu Cel strategiczny: Wzrost jakości życia mieszkańców Powiatu
Cel strategiczny 8 - Tworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonej polityki przestrzennej gminy	ERA środowisko Cel strategiczny: Transformacja klimatyczna w Powiecie
Cel strategiczny 2 – Rozwój przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych	ERA zasobności Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój gospodarczy
Cel strategiczny 9 - Działania wspierające skuteczne zarządzanie gminą, w tym wdrażanie strategii rozwoju	ERA pomocy Cel strategiczny: Zapewnienie opieki i wsparcia mieszkańcom Powiatu Cel strategiczny: Wzrost efektywności zarządzania Powiatem

¹² https://www.radomszczanski.pl/strona-3865-strategia_rozwoju_powiatu.html

System wdrażania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz

Realizacja, monitoring i ewaluacja

Strategia stanowi dokument, który wymaga ciągłego monitorowania i ewentualnej aktualizacji, aby utrzymać jej aktualność w kontekście ustalonych celów i zadań na przestrzeni czasu. System monitorowania i ewaluacji jest kluczowym elementem dla dokumentów strategicznych, skupiając się na sprawdzaniu postępu w realizacji celów i zadań. Gromadzenie oraz interpretacja danych związanych z strategią umożliwia bieżące korekty działań jednostek organizacyjnych oraz osób odpowiedzialnych za wdrażanie strategii w przypadku wystąpienia nieprawidłowości. Monitoring i ewaluacja strategii rozwoju gminy są kluczowymi elementami procesu zarządzania strategicznego, pozwalającym na skuteczne śledzenie postępów, ocenę osiągnięć oraz dostosowanie działań do zmieniających się warunków.

Monitoring strategii rozwoju gminy:

Cel: Głównym celem monitoringu jest bieżące i systematyczne śledzenie realizacji założeń strategii oraz skutków wdrażanych działań.

Wskaźniki monitoringu: Określenie mierzalnych wskaźników postępu, które pomagają w ocenie stopnia osiągnięcia celów strategicznych. Mogą to być np. liczba nowych miejsc pracy, stopa bezrobocia, poziom edukacji mieszkańców czy wskaźniki rozwoju infrastruktury.

Źródła danych: Zbieranie danych może obejmować raporty z działań, dane statystyczne, badania społeczne, opinie mieszkańców oraz raporty z projektów.

Cykl monitoringu: Przeprowadzanie regularnych przeglądów i ocen postępów, co pozwala na szybką identyfikację ewentualnych problemów i potrzeb korekt w realizacji działań.

Ewaluacja strategii rozwoju gminy:

Cel: Ewaluacja ma na celu dokładną ocenę efektywności działań podejmowanych w ramach strategii, dostarczając wniosków i rekomendacji do doskonalenia przyszłych działań.

Zakres ewaluacji: Obejmuje ona analizę rezultatów osiągniętych dzięki strategii, ocenę skuteczności działań, a także identyfikację potencjalnych obszarów poprawy.

Metody ewaluacji: Wykorzystanie różnorodnych metod, takich jak analiza danych statystycznych, studia przypadków, badania ankietowe, wywiady z interesariuszami czy analiza kosztów i korzyści.

Wnioski i rekomendacje: Formułowanie wniosków dotyczących skuteczności działań, a także rekomendacji dla dalszego rozwoju strategii, w tym ewentualnych zmian czy aktualizacji.

Korzyści z monitoringu i ewaluacji:

- Dostosowanie działań: Na podstawie wyników monitoringu możliwe jest bieżące dostosowywanie działań do zmieniających się warunków i potrzeb społeczności lokalnej;
- Ocena skuteczności: Ewaluacja umożliwia obiektywną ocenę skuteczności działań, identyfikację osiągnięć oraz obszarów wymagających poprawy;
- Zarządzanie ryzykiem: Systematyczne śledzenie postępów pozwala na szybkie reagowanie na potencjalne problemy, co minimalizuje ryzyko niepowodzeń;
- Angażowanie społeczności lokalnej: Procesy monitoringu i ewaluacji są okazją do zaangażowania mieszkańców, co zwiększa ich zaufanie do władz lokalnych i poczucie współodpowiedzialności za rozwój gminy.

Wprowadzenie efektywnego systemu monitoringu i ewaluacji jest kluczowe dla zapewnienia skuteczności strategii rozwoju gminy oraz maksymalizacji korzyści dla społeczności lokalnej. Regularne oceny postępów i efektywne dostosowanie działań są kluczowe dla trwałego i zrównoważonego rozwoju lokalnej społeczności.

Źródła finansowania

Projekty samorządów lokalnych mogą być finansowane z różnych źródeł, zarówno krajowych, jak i międzynarodowych. Główne źródła finansowania projektów samorządów lokalnych:

- A. Budżet Gminy: Podstawowym źródłem finansowania projektów samorządów lokalnych jest budżet gminy. Środki pochodzące z podatków lokalnych, opłat, dotacji ogólnych i innych wpływów gminy mogą być przeznaczane na różnorodne projekty, takie jak infrastruktura, edukacja czy usługi społeczne.;
- B. Fundusze Unijne: Samorzady lokalne często korzystają z funduszy strukturalnych i innych programów pomocowych Unii Europejskiej. Dofinansowania te mogą wspierać projekty związane z rozwojem regionalnym, infrastrukturą, ochroną środowiska, zatrudnieniem, edukacją i innymi obszarami;

- C. Dotacje Krajowe: Mogą to być dotacje inwestycyjne, środki na modernizację infrastruktury czy programy wspierające rozwój lokalny realizowane w formie dedykowanych programów lub cyklicznych konkursów;
- D. Kredyty i Pożyczki: Samorządy lokalne mają możliwość zaciągania kredytów i pożyczek na rynku finansowym. To źródło finansowania pozwala na sfinansowanie projektów, których koszty przekraczają dostępne środki budżetowe;
- E. Partnerstwa Publiczno-Prywatne (PPP): Samorządy lokalne mogą współpracować z sektorem prywatnym w ramach partnerstw publiczno-privatnych. Firmy prywatne mogą inwestować w projekty infrastrukturalne czy świadczyć usługi publiczne, co przyczynia się do finansowania projektów;
- F. Fundusze Narodowe i Regionalne: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, Bank Gospodarstwa Krajowego.

Niektóre projekty samorządowe mogą otrzymać wsparcie od fundacji, przedsiębiorstw prywatnych czy innych organizacji pozarządowych. To źródło finansowania może być szczególnie istotne dla projektów społecznych czy kulturalnych.

Warto zauważyć, że samorządy lokalne często korzystają z kombinacji różnych źródeł finansowania, aby zdywersyfikować źródła i zminimalizować ryzyko finansowe. Również dostępność poszczególnych źródeł może zależeć od lokalnej sytuacji gospodarczej, politycznej i prawnej.

Fundusze strukturalne Unii Europejskiej w perspektywie na lata 2021 – 2027¹³

Fundusze unijne w nowej perspektywie pomogą wzmocnić polską gospodarkę, ale przede wszystkim umożliwią szybsze wyjście z kryzysu wywołanego przez pandemię koronawirusa. Środki finansowe zostaną zainwestowane w rozwój, infrastrukturę, cyfryzację, środowisko, edukację, rolnictwo, zdrowie oraz tworzenie nowych miejsc pracy. Nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2021 - 2027 stwarza duże możliwości realizacji celów zawartych w strategii poprzez pozyskiwanie funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Okolo 60 % funduszy z polityki spójności trafi do programów realizowanych na poziomie krajowym. Pozostałe 40 % otrzymają programy regionalne, zarządzane przez

¹³ <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/>

marszałków województw. Pieniądze na programy regionalne podzielono według algorytmu opartego na danych statystycznych, między innymi na liczbie ludności i PKB na mieszkańca.

Każde województwo posiada własny program, który sfinansuje inwestycje na jego terenie. Łącznie województwa dostaną 153 mld 44% wszystkich pieniędzy europejskich:

- ❖ *rozwój przedsiębiorczości,*
- ❖ *lepszy dostęp do edukacji, ochrony zdrowia i kultury,*
- ❖ *poprawa infrastruktury społecznej,*
- ❖ *troska o środowisko,*
- ❖ *technologie cyfrowe, energetyka i transport.*

Poza budżetem własnym przewidzianym na inwestycje do dyspozycji gminy i pozostałych interesariuszy będą fundusze strukturalne, w tym ***Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021 - 2027***, czyli program, który będzie stanowił podstawowy dokument, określający kierunki wykorzystania środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w województwie łódzkim. Region planuje wspierać szeroki zakres działań przy wykorzystaniu Funduszy Europejskich, obejmujący m.in.:

- działalność B+R,
- inwestycje w MŚP,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,
- efektywność energetyczną,
- zrównoważony transport,
- adaptację do zmian klimatu,
- gospodarkę wodną,
- bioróżnorodność,
- gospodarkę o obiegu zamkniętym,
- zatrudnienie,
- dostęp do usług społecznych,
- włączenie społeczne,
- rozwój umiejętności i kompetencji,
- działania z zakresu turystyki, kultury i rewitalizacji.

Planowane priorytety w ramach programu:

- I. Priorytet: 1. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA INNOWACYJNEGO ŁÓDZKIEGO;
- II. Priorytet: 2. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ZIELONEGO ŁÓDZKIEGO;
- III. Priorytet: 3. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA MOBILNEGO ŁÓDZKIEGO'

- IV. Priorytet: 4. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA LEPIEJ POŁĄCZONEGO ŁÓDZKIEGO;
- V. Priorytet: 5. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ROZWOJU LOKALNEGO W ŁÓDZKIEM;
- VI. Priorytet: 6. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŁÓDZKIEGO PRZYJAZNEGO MIESZKAŃCOM;
- VII. Priorytet: 7. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ZATRUDNIENIA I INTEGRACJI W ŁÓDZKIEM;
- VIII. Priorytet: 8. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA EDUKACJI I KADR W ŁÓDZKIEM
- IX. Priorytet: 9. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŁÓDZKIEGO W TRANSFORMACJI

Ponadto środki będą dostępne w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. W jej ramach będzie wdrażany w nowym okresie Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Ponadto zrównoważony rozwój obszarów wiejskich będzie wspierany przez Krajową Sieć Obszarów Wiejskich (KSOW) oraz Lokalnych Grup Działania. Nowe działania w ramach WPR będą koncentrowały się na wspieraniu rozwoju sektora rolno-spożywczego oraz ocenie jego oddziaływania na klimat i środowisko, ze szczególnym uwzględnieniem ich ochrony. Dla Miejskich Obszarów Funkcjonalnych w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 przewidziano wsparcie w postaci Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). Szczegółowy zakres wsparcia w ramach ZIT zostanie określony zgodnie z Umową Partnerstwa w programie regionalnym. W ramach instrumentu ZIT realizowane będą mogły być projekty o zintegrowanym charakterze pod względem tematycznym lub terytorialnym, koncentrujące się na wyzwaniach rozwojowych, które jednostki samorządu terytorialnego tworzące MOF zdecydują się adresować wspólnie, tak na etapie realizacji projektu jak i późniejszej eksploatacji.

Planowane programy w latach 2021 – 2027¹⁴

Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS)

Pieniądze z Funduszu Europejskiego dla Rozwoju Społecznego będą inwestowane między innymi w poprawę sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienie opieki nad dziećmi, edukację i zdrowie. Celem FERS będzie poprawa sytuacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami. Dofinansowanie z FERS trafi także na zwiększenie dostępności opieki żłobkowej. FERS będzie koncentrował się także na jakości edukacji, w tym kształcenia zawodowego i szkolnictwa wyższego. W obszarze zdrowia, podobnie jak w obecnej

¹⁴ <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/>

perspektywie finansowej, priorytetem będzie przejście od opieki instytucjonalnej do opieki lokalnej. Fundusze unijne w ramach FERS wesprą także osoby starsze potrzebujące opieki oraz dzieci i młodzież z zaburzeniami psychicznymi.

Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)

Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 stanowi kontynuację dwóch wcześniejszych programów Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 oraz Inteligentny Rozwój 2014-2020.

Przed Programem stawiamy następujące cele:

- zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii;
- wzrost konkurencyjności MŚP;
- rozwinięcie umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości;
- transformacja gospodarki w kierunku Przemysłu 4.0 oraz zielonych technologii

Realizacja jest przewidziana w formie instrumentów pogrupowanych w cztery priorytety:

I – Wsparcie dla przedsiębiorców, czyli zapewnienie dofinansowania w obszarach B+R, wdrożeń nowych rozwiązań, infrastruktury B+R, internacjonalizacji, rozwoju kompetencji, automatyzacji i robotyzacji, zielonej gospodarki.

II – Środowisko przyjazne innowacjom, czyli wspieranie projektów strategicznym znaczeniu dla polskiej gospodarki, w tym m.in. rozbudowy publicznej infrastruktury badawczej, transferu i komercjalizacji technologii powstających na uczelniach i w instytutach, a także wzmacnianie potencjału instytucji otoczenia biznesu takich jak akceleratory, klastry, instytucje badawcze oraz szerokie wsparcie start-upów.

III - Zazielenienie przedsiębiorstw, czyli wsparcie projektów bezpośrednio przyczyniających się do realizacji celów Europejskiego Zielonego Ładu, w tym neutralności klimatycznej, zielonej transformacji gospodarki i zrównoważonego rozwoju. Oferta dla przedsiębiorstw będzie obejmować zielony fundusz gwarancyjny, kredyt ekologiczny oraz projekty IPCEI. Uzupełnieniem będą innowacyjne zamówienia publiczne na prace B+R nad technologiami i produktami jeszcze nieistniejącymi na rynku, pożądanymi ze względów społecznych i środowiskowych.

IV - Pomoc techniczna, czyli zapewnienie systemowego wsparcie dla potencjalnych beneficjentów poprzez realizację działań zachęcających i ułatwiających ubieganie się o środki

z Programu, kontynuacja STEP i Innovation Coach, wspieranie beneficjentów w realizacji projektów, a także zapewnienie wsparcia administracyjnego w realizacji Programu.

Oferta Programu skierowana jest do:

- przedsiębiorstw,
- sektora nauki,
- konsorcjów przedsiębiorców oraz konsorcjów przedsiębiorców z organizacjami badawczymi,
- instytucji otoczenia biznesu, czyli ośrodków przedsiębiorczości, ośrodków innowacji, instytucji finansowych.

Formy wsparcia:

Oferujemy:

- dotacje,
- instrumenty finansowe,
- kapitałowe oraz gwarancyjne,
- instrumenty łączące finansowanie zwrotne i dotacyjne.

Budżet:

ok 7,9 mld euro

Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)

Program Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027 jest kontynuacją Programu Polska Cyfrowa 2014-2020 i stanowi kolejny etap cyfrowej transformacji kraju. Zakres wsparcia w ramach Programu jest komplementarny ze wsparciem pozostałych programów realizujących cele polityki spójności na lata 2021-2027 oraz innych instrumentów krajowych i unijnych. Ryzyko pokrywania się obszarów wsparcia będzie niwelowała przyjęta linia demarkacyjna uzgodniona między poszczególnymi programami krajowymi i regionalnymi.

Cele Programu:

- budowa społeczeństwa gigabitowego w Polsce,
- udostępnienie zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców (4 i 5 stopień e-dojrzałości usług),
- zapewnienie cyberbezpieczeństwa poprzez wsparcie w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji,
- rozwój gospodarki opartej na danych wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe,

- rozwój współpracy na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych,
- wsparcie rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jst i przedsiębiorców.

Pandemia COVID-19 pokazała jak istotny jest szybki rozwój ww. obszarów dla sprawnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństw w czasie tego typu zagrożeń. To dzięki procesowi cyfryzacji możliwa jest zdalna praca i edukacja, korzystanie z e-usług publicznych, w tym usług zdrowotnych, a także robienie zakupów czy załatwianie spraw w banku bez wychodzenia z domu.

Program kierowany jest przede wszystkim do:

- przedsiębiorców,
- administracji publicznej,
- organizacji pozarządowych,
- podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki,
- podmiotów leczniczych,
- instytucji kultury.

Zakładana forma wsparcia:

- dotacje.

Budżet”

- Ok. 2 mld euro.

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko

Głównym celem Programu jest poprawa warunków rozwoju kraju poprzez budowę infrastruktury technicznej i społecznej zgodnie z założeniami rozwoju zrównoważonego, w tym poprzez:

- obniżenie emisyjności gospodarki transformację w kierunku gospodarki przyjaznej środowisku i o obiegu zamkniętym;
- budowę efektywnego i odpornego systemu transportowego o jak najniższym negatywnym wpływie na środowisko naturalne;
- dokończenie realizacji odcinków sieci bazowej TEN-T do roku 2030;
- poprawę bezpieczeństwa transportu zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz poprawę odporności systemu ochrony zdrowia;
- wzmocnienie roli kultury w rozwoju społecznym i gospodarczym.

Program przyczyni się do zwiększenia efektywności energetycznej mieszkalnictwa, budynków użyteczności publicznej i przedsiębiorstw oraz zwiększy udział zielonej energii z odnawialnych źródeł energii w końcowym zużyciu energii.

Inwestycje w infrastrukturę energetyczną mają przynieść poprawę jakości i bezpieczeństwa funkcjonowania sieci elektroenergetycznych oraz rozwój inteligentnych sieci gazowych i wzrost ich znaczenia w nowoczesnym, zielonym systemie energetycznym. Inwestycje w sektorze środowiska mają przyczynić się do większej odporności na zmiany klimatu (w tym na susze i powodzie) oraz ochronę dziedzictwa przyrodniczego (wzrost zdolności retencyjnych oraz poprawę systemów monitorowania i zarządzania kryzysowego).

W Programie duże znaczenia przywiązano do poprawy gospodarowania wodą pitną oraz ściekami komunalnymi, a także odpadami komunalnymi. Planuje się wzmocnić ochronę bioróżnorodności i naturalnych ekosystemów; będziemy rozwijać systemy monitorowania zasobów przyrodniczych, aby ułatwić ich ochronę. Celem jest zmniejszenie emisji w transporcie poprzez rozwój transportu szynowego, w tym w miastach, zwiększymy dostępność komunikacji zbiorowej, a także alternatywne wobec dróg łańcuchy logistyczne (porty morskie, drogi wodne śródlądowe, przewozy intermodalne).

Oferta Programu skierowana będzie do m.in.:

- przedsiębiorstw,
- jednostek samorządu terytorialnego,
- podmiotów świadczących usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego,
- właścicieli budynków mieszkalnych,
- państwowych jednostek budżetowych i administracji publicznej,
- dostawców usług energetycznych,
- zarządców dróg krajowych i linii kolejowych,
- służb ratowniczych (ratownictwo techniczne) i odpowiedzialnych za bezpieczeństwo ruchu,
- Państwowej Straży Pożarnej,
- podmiotów zarządzających portami lotniczymi oraz portami morskimi,
- organizacji pozarządowych,
- instytucji ochrony zdrowia, instytucji kultury,
- kościoły i związki wyznaniowe.

Formy wsparcia:

- dotacje,
- instrumenty finansowe,
- instrumenty łączące finansowanie zwrotne i dotacyjne.

Budżet:

- ponad 25 mld euro.

Wspólna Polityka Rolna UE na lata 2023-2027¹⁵

Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR 2023-2027) to dokument opracowany na podstawie analizy potrzeb polskiego rolnictwa, wykorzystujący możliwości, jakie oferuje zreformowana Wspólna Polityka Rolna (WPR). Takie podejście daje szansę, także w kolejnych latach na skuteczne, trwałe wzmacnianie konkurencyjności i rozwój polskiego rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich z uwzględnieniem aspektów przejścia do zielonej i cyfrowej gospodarki.

Plan Strategiczny WPR będzie realizował 9 celów szczegółowych Wspólnej Polityki Rolnej:

1. wspieranie **godziwych dochodów gospodarstw rolnych** i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego,
2. zwiększenie **zorientowania na rynek i konkurencyjności**, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację,
3. **poprawa pozycji rolników** w łańcuchu wartości,
4. przyczynianie się do **łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej**, a także do zrównoważonej produkcji energii,
5. wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego **gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze**,
6. przyczynianie się do **ochrony różnorodności biologicznej**, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz **ochrona siedlisk i krajobrazu**,
7. **przyciąganie młodych rolników** i ułatwianie **rozwoju działalności gospodarczej** na obszarach wiejskich,
8. **promowanie zatrudnienia**, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa,
9. **poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia**, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, jak też **dobrostanu zwierząt**

oraz **cel przekrojowy** modernizacja sektora poprzez wspieranie i dzielenie się wiedzą, innowacjami i cyfryzacją w rolnictwie i na obszarach wiejskich oraz zachęcanie do ich wykorzystywania.

¹⁵ <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/programowanie-ps-wpr>

Wsparcie z PS WPR 2023-2027 będzie obejmować:

- Warunkowość;
- Inwestycje;
- Płatności bezpośrednie;
- Premie dla młodych rolników;
- Przejściowe wsparcie krajowe;
- Współpraca;
- Ekoschematy obszarowe;
- Produkty pszczele;
- Ekoschemat: Dobrostan zwierząt
- LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS);
- Interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne;
- Rodzaje interwencji w sektorze owoców i warzyw;
- Rolnictwo ekologiczne;
- Narzędzia zarządzania ryzykiem;
- Płatności ONW;
- Wymiana wiedzy i upowszechnianie informacji.

PS WPR 2023-2027 realizowany będzie ze środków pochodzących z UE, na które składa się wsparcie w kwocie 17,3 mld euro w ramach I filaru WPR i 4,7 mld euro w ramach II filaru WPR. Dodatkowo, w I filarze WPR, realizowane będzie Przejściowe Wsparcie Krajowe finansowane w całości z budżetu krajowego. Wydatki związane ze wsparciem na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, dodatkowo współfinansowane będą ze środków krajowych. W ramach środków krajowych na ten cel planuje się przeznaczyć ponad 3,2 mld euro. W sumie, środki na wsparcie polskiego rolnictwa i rozwój obszarów wiejskich zaplanowane w PS WPR 2023-2027 wynoszą 25,2 mld EUR.

Wsparcie w ramach PS WPR 2023-2027 skierowane jest do rolników i ich grup, samorządów, przedsiębiorców i mieszkańców obszarów wiejskich.

PS WPR 2023-2027 realizować będzie cele długookresowe. Wpłynie to na poprawę odporności systemu żywnościowego, wzmocni łańcuchy dostaw i zoptymalizuje zużycie środków produkcji.

Diagnoza społeczno-gospodarcza i przestrzenna

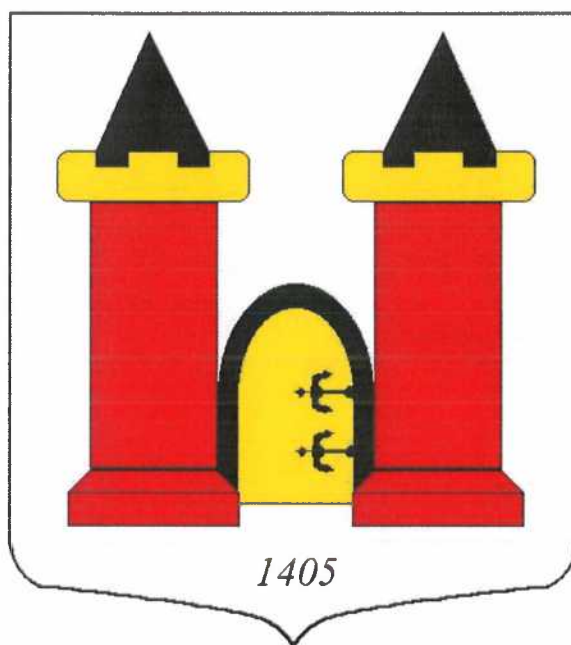
Miasta i Gminy Przedbórz

Diagnoza została przygotowana na potrzeby

opracowania

Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata

2024 – 2032

Marzec 2024 r.

Spis treści

UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE	4
POŁOŻENIE GMINY	4
UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO – GOSPODARCZE	8
DEMOGRAFIA	8
EDUKACJA	14
GOSPODARKA I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	17
ROLNICTWO	22
RYNEK PRACY I BEZROBOCIE	26
POMOC SPOŁECZNA	28
OCHRONA ZDROWIA	35
KULTURA	37
SPORT	41
TURYSTYKA I REKREACJA	43
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	50
UWARUNKOWANIA KULTUROWE I PRZYRODNICZE	52
POTENCJAŁ KULTUROWY	52
POTENCJAŁ PRZYRODNICZY	62
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	76
INFRASTRUKTURA DROGOWA	76
INFRASTRUKTURA WODNO – KANALIZACYJNA	79
GOSPODARKA ODPADAMI	81
ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII, ZAOPATRZENIE W CIEPŁO, ENERGETYKA, TELEKOMUNIKACJA	83
ZARZĄDZANIE GMINĄ	87
STRUKTURA ORGANIZACYJNA	87
SYTUACJA FINANSOWA	89
KLUCZOWE PROJEKTY ZREALIZOWANE W LATACH 2016 – 2023	94
PLANOWANE PRIORYTETOWE PROJEKTY NA LATA 2024 – 2032	96
SPIS MAP	103
SPIS TABEL	103

Uwarunkowania przestrzenne

Przedbórz to gmina miejsko-wiejska, położona w wschodniej części powiatu radomszczańskiego w województwie łódzkim. Stanowi jedną z trzynastu gmin powiatu radomszczańskiego. Gmina Przedbórz składa się z 1 miasta o tej samej nazwie oraz 28 sołectw, które tworzy 56 wsi. Obszar gminy liczy 190 km². Gmina Przedbórz jest miejscem o niezwykłych walorach krajobrazowych i przyrodniczych. Mimo bliskości dużych metropolii może poszczycić się utrzymaniem na swoim terenie atmosfery ciszy i spokoju. Dzięki temu jest to wspaniały obszar do mieszkania i życia, ale także turystyki weekendowej. Gmina Przedbórz leży u podnóża Pasma Przedborsko-Małogoskiego, na jej terenie znajduje się najwyższe wzniesienie województwa łódzkiego Fajna Ryba - 347 m n.p.m. Lasy stanowią ok. 54 % powierzchni Ziemi Przedborskiej, zapewniając wyjątkowe walory przyrodnicze. W 1988 roku na terenie gminy został utworzony Przedborski Park Krajobrazowy.

Położenie Gminy

Miasto i gmina Przedbórz jest gminą wiejsko – miejską. Pod względem geograficznym leżą na Wyżynie Przedborskiej. Administracyjnie gmina Przedbórz stanowi jedną z trzynastu gmin powiatu radomszczańskiego i graniczy:

- od północy z gm. Aleksandrów,
- od zachodu z gm. Ręczno, Masłowice, Wielgomłyny
- od wschodu z gm. Fałków, Słupia i Krasocin
- od południa z gm. Kluczewsko, Żarnów.

Powierzchnia gminy wynosi 190 km². Liczba sołectw 29, a liczba miejscowości 59.

Mapa nr 1 - Przedbórz na tle powiatu radomszczańskiego¹

¹ <https://przedborz.biuletyn.net/archiwum/?menu=2846>

Mapa nr 2 – Gmina i Miasto Przedbórz²

² <https://przedborz.biuletyn.net/archiwum/?menu=2846>

Sołectwa gminy Przedbórz:

Borowa, Brzostek, Chałupy, Faliszew, Gaj, Góry Mokre, Góry Suche, Grobla, Jabłonna, Józefów, Józefów Stary, Kajetanów, Kaleń, Miejskie Pola, Mojżeszów, Nosalewice, Piskorzaniec, Policzko, Przyłanki, Stara Wieś, Taras, Wojciechów, Wola Przedborska, Wygwizdów, Wymysłów, Zagacie, Zuzowy, Żeleźnica.

Mapa nr 3 - Sołectwa³

³ Raport o stanie Gminy Przedbórz za 2022 r.

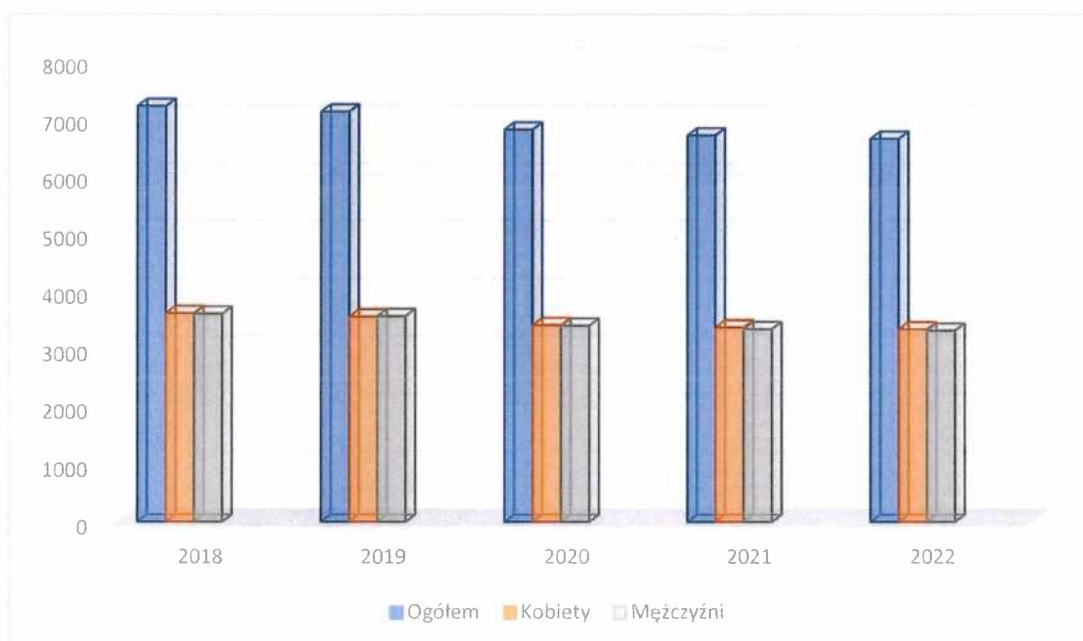
Konkluzje: Rozbudowany i pozostający w dobrym stanie układ komunikacyjny ma kluczowe znaczenie dla rozwoju każdej jednostki terytorialnej łącząc ją z ościennymi miejscowościami i pobliskimi miastami. Sprawna komunikacja ma podstawowe znaczenie dla ludności – zarówno dojeżdżającej do pracy, czy np. korzystającej z infrastruktury społecznej i oferty kulturalnej większych ośrodków, ale również dla podmiotów pragnących dotrzeć do gminy np. z uwagi na prowadzoną działalność gospodarczą. Ponadto baza komunikacyjna wpływa bezpośrednio na stopień ruchu turystycznego obszaru – sprawna komunikacja sprzyja jego rozwojowi.

Uwarunkowania społeczno – gospodarcze

Demografia

Aktualne dane wskazują, że gminę zamieszkuje - 6775 osób (stan na koniec sierpnia 2023 r.). Gmina Przedbórz w ostatnich latach odnotowuje wyraźny spadek liczby mieszkańców.

Wykres nr 1 - Liczba ludności w latach 2018 – 2022⁴

⁴ www.stat.gov.pl

Tabela nr 1 - Liczba ludności w latach 2018 – 2022⁵

	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2018	7217	3612	3605
2019	7122	3556	3566
2020	6809	3408	3401
2021	6709	3368	3341
2022	6647	3334	3313

Polska wieś i małe miasteczka borykają się z dużym problemem spadku liczby mieszkańców. W podmiejskich wsiach mieszkańców przybywa, a w typowo rolniczych – ubywa. Ten trend narasta nie tylko w Polsce, ale także w innych krajach Wspólnoty. W 2015 roku, 28 proc. ludności Unii Europejskiej mieszkało na obszarach wiejskich, ale już w ubiegłym roku, odsetek ten spadł do 21 proc. Obecnie, w Polsce na obszarach wiejskich mieszka około 15 mln ludzi. Problemem depopulacji dotyczy przede wszystkim obszarów peryferyjnych. Gminy wiejskie przy miastach stają się nowym miejscem zamieszkania dla ludzi z miasta i odnotowują wzrosty liczby mieszkańców.

Należy odnotować, iż na obszarze gminy rośnie liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, co jest niestety charakterystyczną cechą związaną z procesem starzenia się społeczeństwa. Zdecydowaną większość osób w wieku poprodukcyjnym stanowią kobiety.

⁵ Tamże.

Wykres nr 2 - Liczba mieszkańców w wieku w wieku poprodukcyjnym⁶

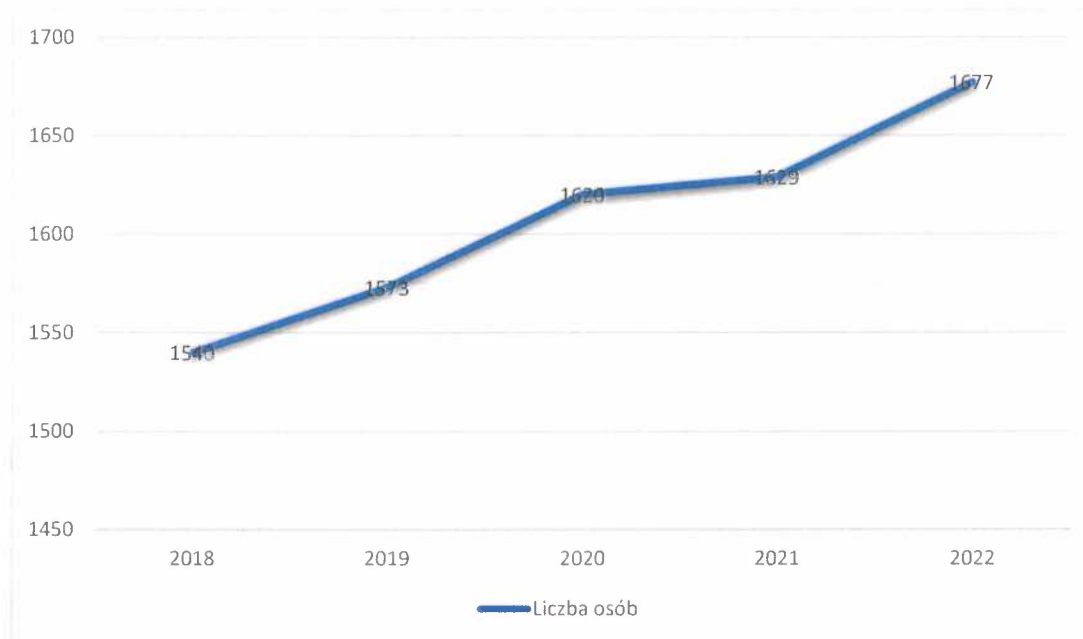

Tabela nr 2 - Liczba mieszkańców w wieku w wieku poprodukcyjnym⁷

	2018	2019	2020	2021	2022
Kobiety w wieku poprodukcyjnym	1028	1041	1063	1062	1072
Mężczyźni w wieku poprodukcyjnym	512	532	557	567	605

Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym jest na zbliżonym poziomie, choć rok 2022 r. przyniósł spadek. Szczegóły prezentuje poniższa tabela:

⁶ www.stat.gov.pl

⁷ Tamże.

Tabela nr 3 - Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)⁸

	2018	2019	2020	2021	2022
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	1210	1166	1187	1159	1132

W przypadku salda migracji na 1000 ludności w ostatnim czasie jest ono bardziej ustabilizowane od -4,1 w 2018 r. do - 5,3 osób w 2022 r. W ostatnich 5 latach najwyższych był w 2019 r. i wyniósł -10.

Tabela nr 4 – Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców⁹

	2018	2019	2020	2021	2022
Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców osoby	- 6,2	- 13,2	- 9,8	- 14,7	- 9,2

Tabela nr 5 - Przyrost naturalny¹⁰

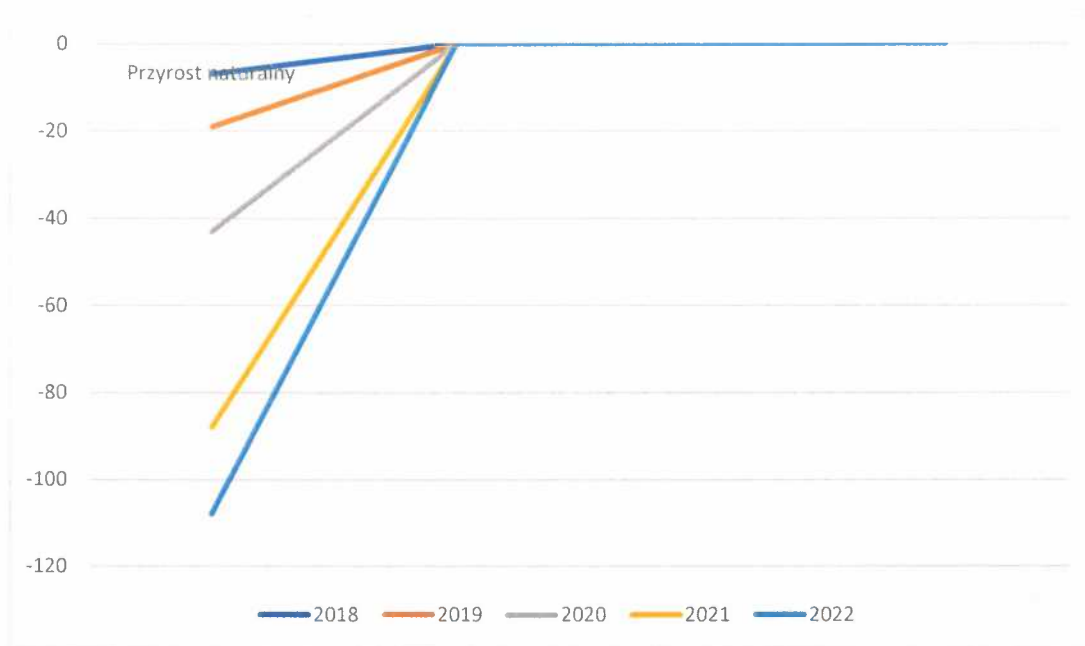
	2018	2019	2020	2021	2022
Przyrost naturalny ogółem	- 7	- 12	- 24	- 45	- 20

⁸ Tamże.

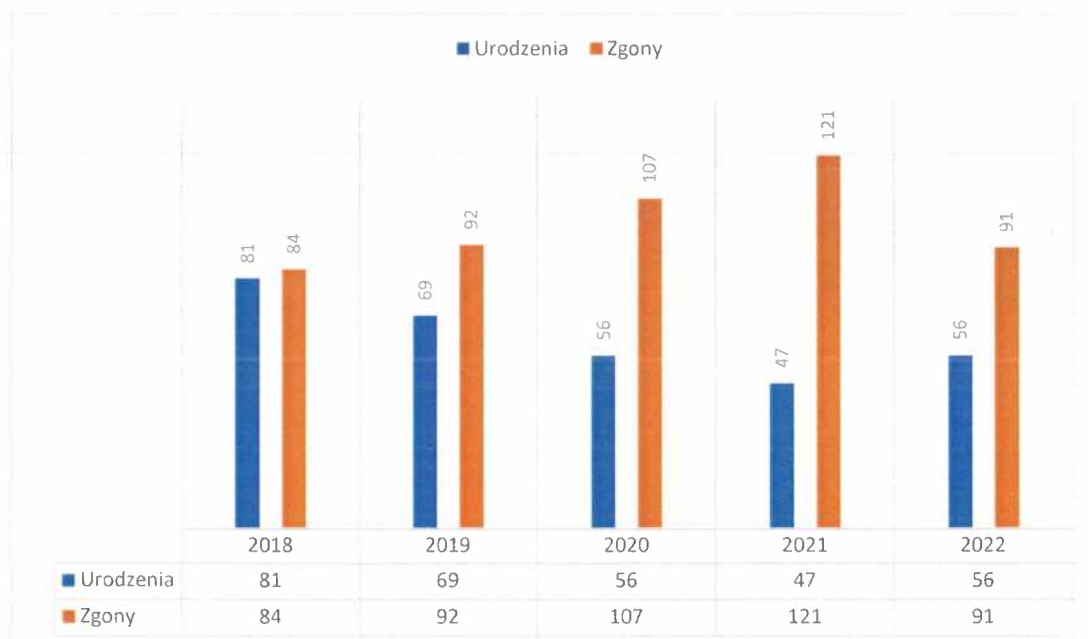
⁹ Tamże.

¹⁰ Tamże.

Wykres nr 3 - Przyrost naturalny¹¹

Wykres nr 4 - Liczba urodzeń i zgonów w latach 2018-2022¹²

¹¹ Tamże.

¹² Tamże.

Konkluzje: Dane statystyczne dotyczące demografii w gminie Przedbórz pokazują spadki w liczbie ludności ostatnich lat. Jednak jest to trend depopulacji, który dotyczy całego kraju. Zauważalny jest wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, co powoduje, że gmina musi zacząć się mierzyć z nowymi wyzwaniami związanymi z kwestiami wsparcia dla seniorów, usług opiekuńczych, zapewnienia im możliwości spędzania wolnego czasu poprzez udział w zorganizowanych zajęciach, wsparcia w obsłudze komputera, bankowości elektronicznej itp.

Gminę tak jak cały kraj dotyka problem depopulacji, czyli spadek liczby ludności. Jest to jeden z ważnych problemów demograficznych, który jest spowodowany m.in. przez:

- ❖ Niski przyrost naturalny: Polska od lat ma do czynienia z niskim przyrostem naturalnym, czyli różnicą między liczbą urodzeń a liczbą zgonów. Tempo urodzeń spada, a jednocześnie rośnie długość życia, co prowadzi do starzenia się społeczeństwa i obniżenia przyrostu naturalnego. W przypadku Przedborza przyrost naturalny drastycznie spada: od - 7 % w 2018 r. do - 20 % w 2022 r.;
- ❖ Emigracja zarobkowa: Od lat wiele osób, zwłaszcza młodych i wykształconych, decyduje się na emigrację zarobkową do innych krajów, i części Polski. Ten problem dotyka także gminę i cały powiat radomszczański. Emigracja ma negatywny wpływ na demografię, gdyż zmniejsza liczbę ludności w wieku produkcyjnym i utrudnia odbudowę populacji;
- ❖ Niski poziom dzietności: W Polsce obserwuje się niski poziom dzietności, czyli małą liczbę dzieci na kobietę w wieku rozrodczym. Wiele czynników, takich jak zmiany społeczno-gospodarcze, zmieniające się role płci, trudności ekonomiczne czy ograniczony dostęp do przedszkoli i opieki nad dziećmi, przyczynia się do tego zjawiska;
- ❖ Wyludnianie obszarów wiejskich: Depopulacja jest szczególnie widoczna na obszarach wiejskich, gdzie coraz mniej osób decyduje się na pozostanie i prowadzenie działalności gospodarczej. Migracja do miast powoduje ubytek ludności na wsi, co ma negatywny wpływ na rozwój tych obszarów i ich infrastrukturę. W gminie Przedbórz w całym 2022 r. urodziło się 56 dzieci, a zmarło 91 mieszkańców;

Depopulacja ma wiele skutków, takich jak starzenie się społeczeństwa, trudności w utrzymaniu równowagi demograficznej, presję na system emerytalny i zdrowotny oraz zmiany społeczne i ekonomiczne. W celu przeciwdziałania temu problemowi, konieczne są działania na wielu frontach, takie jak wspieranie polityki prorodzinnej, tworzenie atrakcyjnych warunków życia

i pracy w kraju, rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich oraz inwestowanie w edukację i rozwój społeczno-gospodarczy.

Edukacja

Gmina Przedbórz jest organem prowadzącym dla dwóch szkół podstawowych oraz przedszkola:

- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Kazimierza Wielkiego w Przedborzu, ul. Mostowa 35A;
- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Górach Mokrych 94A;
- Samorządowe Przedszkole w Przedborzu, ul. Mostowa 39.

Dodatkowo na obszarze gminy działają:

- Niepubliczne Przedszkole Gumiś Oddział Zamiejscowy Góry Mokre;
- Niepubliczne Przedszkole Gumiś Przedbórz.

Tabela nr 6 – Liczba uczniów i oddziałów w szkołach¹³

	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba uczniów	501	480	483	487	453
Liczba oddziałów	28	27	27	26	24

Tabela nr 7 - Publiczna Szkoła Podstawowa im. Kazimierza Wielkiego w Przedborzu¹⁴

	2022/2023
Liczba uczniów	393
Liczba nauczycieli	51

¹³ www.stat.gov.pl

¹⁴ Dane Urząd Miejski w Przedborzu.

Tabela nr 8 - Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Górach Mokrych¹⁵

	2022/2023
Liczba uczniów	104
Liczba nauczycieli	15

Tabela nr 9 - Samorządowe Przedszkole w Przedborzu¹⁶

	2022/2023
Liczba dzieci	125
Liczba nauczycieli	5

Tabela nr 10 - Niepubliczne Przedszkole Gumiś¹⁷

	2022/2023
Niepubliczne Przedszkole Gumiś Oddział Zamiejscowy Góry Mokre	
Liczba dzieci	25
Liczba nauczycieli	1
Niepubliczne Przedszkole Gumiś Przedbórz	
Liczba dzieci	50
Liczba nauczycieli	2

W Przedborzu działają także bursa szkolna i szkolne schronisko młodzieżowe.

¹⁵ Dane Urząd Miejski w Przedborzu.

¹⁶ Dane Urząd Miejski w Przedborzu.

¹⁷ Dane Urząd Miejski w Przedborzu.

Szkoły podstawowe posiadają pracownie komputerowe i dostęp do sieci Internet. Budynek szkolny i otoczenie wokół zarządzane przez dyrektorów jednostek oświatowych spełniają podstawowe wymogi bezpieczeństwa oraz higieny nauki i pracy. Dyrektorzy jednostek oświatowych rokrocznie zakupują pomoce dydaktyczne oraz sprzęt sportowy niezbędny do prowadzenia zajęć edukacyjnych. Baza lokalowa, jaką dysponują jednostki oświatowe, obejmuje łącznie 4 obiekty szkolne i przedszkolne. Szkoły podstawowe są dobrze wyposażone w pomoce dydaktyczne, uczniowie i nauczyciele wykorzystują pracownie komputerowe oraz tablice multimedialne.

Szkoły uczestniczą w różnego rodzaju projektach i inicjatywach:

- Narodowy Program Rozwoju Czytelności 2.0, Dotacja w ramach Programu - „Narodowy Program Rozwoju Czytelności 2.0. na lata 2021- 2025” - Priorytet 3”;
- Laboratoria Przyszłości - Inicjatywa edukacyjna realizowana przez Ministerstwo Edukacji i Nauki we współpracy z Centrum GovTech w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Misją jest stworzenie nowoczesnej szkoły, w której zajęcia będą prowadzone w sposób ciekawy, angażujący uczniów oraz sprzyjający odkrywaniu ich talentów i rozwijaniu zainteresowań.

Konkluzje: Rozwój edukacji i szkolnictwa na obszarach gmin miejsko - wiejskich ma ogromne znaczenie dla społeczności lokalnych i ich przyszłości ze względu na:

- ❖ Równość szans: Dostęp do wysokiej jakości edukacji jest kluczowy dla zapewnienia równych szans rozwoju dla wszystkich dzieci, niezależnie od miejsca zamieszkania. Rozwinięte szkolnictwo na obszarach wsi i małych miast pomaga zrównać szanse edukacyjne między wiejskimi i miejskimi obszarami;
- ❖ Wzmacnianie społeczności lokalnych: Szkoły pełnią funkcję nie tylko jako miejsce nauki, ale także jako ważne centra społeczne. Stanowią miejsce spotkań, integracji i współpracy dla lokalnych społeczności, przyczyniając się do wzmocnienia więzi społecznych i lokalnego kapitału społecznego;
- ❖ Zwalczanie ubóstwa i migracji: Dobre wykształcenie może pomóc mieszkańcom obszarów wiejskich w zdobyciu lepszych perspektyw zawodowych i uniezależnieniu się od rolnictwa jako głównego źródła utrzymania. Inwestycje w edukację na wsiach mogą zmniejszyć ryzyko ubóstwa i migracji do miast, wspierając rozwój lokalnej gospodarki i infrastruktury;
- ❖ Ochrona dziedzictwa kulturowego: Szkoły na obszarach wiejskich mogą odegrać ważną rolę w przekazywaniu lokalnego dziedzictwa kulturowego i tradycji z pokolenia na pokolenie. Dzięki edukacji, dzieci i młodzież mogą poznać i docenić swoją kulturę, język, zwyczaje oraz tradycyjne umiejętności rzemieślnicze, co przyczynia się do zachowania i ochrony lokalnej tożsamości;

- ❖ **Rozwój zrównoważonej społeczności wiejskiej:** Edukacja może wpływać na świadomość ekologiczną i zrównoważony rozwój. Nauczanie o ochronie środowiska, rolnictwie ekologicznym, energii odnawialnej i innym zrównoważonych praktykach może przyczynić się do rozwoju społeczności wiejskich, które są bardziej ekologiczne i świadome znaczenia ochrony środowiska naturalnego.

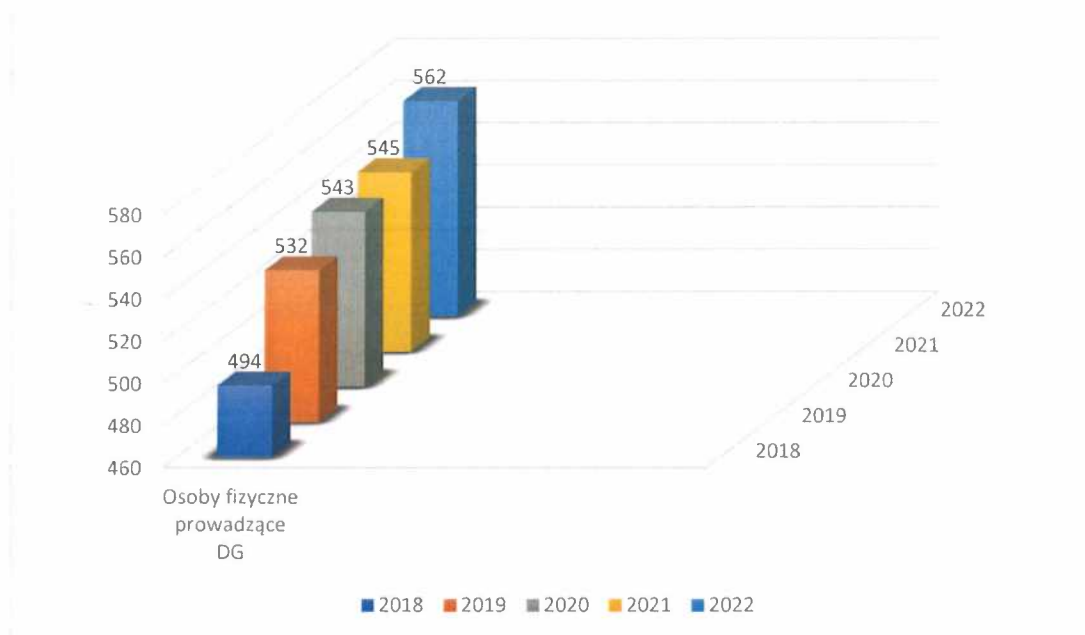
Znaczenie edukacji i szkolnictwa na obszarach wiejskich jest niezwykle istotny dla równego rozwoju społecznego, gospodarczego i kulturalnego. Inwestycje w infrastrukturę szkolną, wysoko wykwalifikowanych nauczycieli, dostęp do nowoczesnych narzędzi edukacyjnych oraz promowanie lokalnej tożsamości i dziedzictwa kulturowego mogą przyczynić się do wzmocnienia społeczności wiejskich i stymulacji ich rozwoju.

Należy zauważyć, że gmina Przedbórz posiada dobrze rozwiniętą sieć placówek edukacyjnych. W gminie działają przedszkola. Minusem jest fakt, że na zinstytucjonalizowaną opiekę nie mogą liczyć najmłodsze dzieci do 3 lat, gdyż nie ma żłobka ani klubu malucha. Szkoły podejmują się realizacji różnych inicjatyw i projektów, tak aby zajęcia były jak najbardziej atrakcyjne. W placówkach działają koła zainteresowań, uczniowie biorą udział w zawodach sportowych, olimpiadach przedmiotowych.

Gospodarka i przedsiębiorczość

Gmina Przedbórz ma charakter typowo rolniczy, na jej obszarze, przeważają małe, często rodzinne firmy usługowe.

Wykres nr 5 - Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą 2018 – 2022¹⁸

Firmy działające na terenie gminy to przede wszystkim podmioty zajmujące się handlem i usługami.

Tabela nr 11 - Podmioty gospodarcze wg grup rodzajów działalności PKD 2007¹⁹

Lata	2018	2019	2020	2021	2022
Ogółem	591	631	644	648	669
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	21	19	20	19	21
Przemysł i budownictwo	168	186	193	197	212
Pozostała działalność	402	426	431	432	436

¹⁸ www.stat.gov.pl

¹⁹ www.stat.gov.pl

Tabela nr 12 - Podmioty wg sektorów własnościowych²⁰

	2018	2019	2020	2021	2022
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	591	631	644	648	669
Sektor publiczny - ogółem	20	20	20	20	18
Sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	12	12	12	12	10
sektor publiczny - spółki handlowe	2	2	2	2	2
ogółem Sektor prywatny -	571	611	624	627	650
Sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	494	532	543	545	562
Sektor prywatny -	15	15	16	17	22

²⁰ Tamże.

spółki handlowe					
Sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	1	0	1
Sektor prywatny - spółdzielnie	3	3	3	2	2
Sektor prywatny - fundacje	2	2	2	2	2
Sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	20	20	21	20	22

Tabela nr 13 - Podgrupa: Podmioty wg klas wielkości²¹

Wielkość zatrudnienia	2018	2019	2020	2021	2022
Ogółem	591	631	644	648	669
0-9	561	604	619	623	654
10-49	26	23	21	22	21
50-249	4	4	4	3	3

Konkluzje:

Przedsiębiorczość w gminie może odegrać kluczową rolę w stymulowaniu lokalnego rozwoju gospodarczego, tworzeniu miejsc pracy i wzbogacaniu społeczności. Istotne aspekty

²¹ www.stat.gov.pl

dotyczące przedsiębiorczości, na które samorząd może mieć wpływ i przyczynić się do jego rozwoju:

- ❖ Wsparcie dla lokalnych przedsiębiorców: Gmina może stymulować przedsiębiorczość poprzez udzielanie wsparcia i zachęty dla lokalnych przedsiębiorców. Może to obejmować ulgi podatkowe, dotacje na rozwój biznesu, wsparcie techniczne i doradcze oraz ułatwienia w procesach załatwiania formalności;
- ❖ Wspieranie lokalnych produktów i usług: Gmina może promować lokalne produkty i usługi, wspierając lokalnych producentów i usługodawców. To może przyczynić się do wzrostu lokalnej gospodarki i zachęcić mieszkańców do wspierania lokalnych przedsiębiorców;
- ❖ Partnerstwo z instytucjami edukacyjnymi: Współpraca z lokalnymi szkołami, uczelniami i ośrodkami edukacyjnymi może pomóc w rozwijaniu kompetencji i umiejętności potrzebnych w biznesie oraz tworzeniu ścieżek kariery dla młodych mieszkańców;
- ❖ Rozwój turystyki i agroturystyki: Gmina może rozwijać turystykę i agroturystykę, promując atrakcje i walory turystyczne regionu. To może przyciągnąć turystów, generując nowe możliwości dla lokalnych przedsiębiorców, takich jak restauracje, hotele, lokalne przewodnictwo i usługi rekreacyjne;
- ❖ Inwestowanie w infrastrukturę: Dobra infrastruktura, zarówno drogowa, jak i technologiczna, jest niezbędna dla rozwoju przedsiębiorczości. Gmina może inwestować w poprawę infrastruktury, co ułatwi prowadzenie działalności gospodarczej i przyciągnie inwestorów.

Przedsiębiorczość może być ważnym motorem rozwoju gminy Przedbórz, wspierając zrównoważony wzrost i poprawę jakości życia mieszkańców. W gminie Przedbórz można odnotować rosnącą liczbę działających firm. Od 2018 r. liczba rejestrowanych działalności gospodarczych stale rośnie. Zdecydowana większość to usługi, handlowe mikro przedsiębiorstwa

Do największych firm działających na obszarze gminy można zaliczyć:

1. Cukiernia - Piekarnia Antoni Różycki Antoni Różycki;
2. Firma handlowa "Butex" Artur Piwowarczyk;
3. Autoryzowana Stacja Obsługi Samochodów Eugeniusz Klaus;
4. Firma Usługowo - Handlowa Sławomir Lara 7721005132
5. Kompleksowe Usługi Pogrzebowe "MALISZEWSKI" Robert Maliszewski;
6. Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowo Usługowe "ROL/EX" Robert Dziuba;
7. PPHU TOM-POL Tomasz Łopaciński;
8. Firma Produkcyjno-Handlowo-Usługowa "JUSZCZYK" Sławomir Juszczyk;
9. METAL-TECHNIKA Rafał Cygan;

10. PPHU Bożena Wasilewska;
11. PPHU WIN-PIW BIS Ireneusz Auguścik;
12. PUH "AUTOCENTRUM" Anna Świech;
13. MAJKA-OIL Paweł Kuzdak;
14. Euro-Masz Wojciech Wyciszkiwicz.

Rolnictwo

Gmina Przedbórz ma charakter rolniczy, dominują jednak małe gospodarstwa rolne, przeważają gospodarstwa indywidualne. Jakość gleb w gminie Przedbórz, a tym samym warunki dla produkcji rolnej, są wyjątkowo niekorzystne. Ponad 82 % gleb to gleby nieurodzajne należące do V i VI klasy bonitacyjnej w areale gruntów ornych gminy, niecałe 18 % to gleby średniej jakości, tj. klasy III i IV, brak natomiast gleb klasy I i II. Zmienność podłoża skalnego i morfologii terenu, zróżnicowanie lokalnych warunków hydrogeologicznych, klimatycznych i roślinnych wpłynęły na wykształcenie poszczególnych typów i rodzajów gleb. W ramach gminy można wyróżnić następujące jednostki geologiczno – geomorfologiczno – glebowe:

- wysoczyzny zbudowane z piasków i żwirów wodnolodowcowych z kompleksem gleb rdzawych i brunatnych różnych odmian,
- wysoczyzna zbudowana z gliny z glebami pyłowymi i brunatnymi,
- wzgórz i równiny zbudowane z mezozoicznych skał wapiennych o glebach rędzinnych,
- wzgórz zbudowane z mezozoicznych skał niewęglanowych z glebami wyługowanymi i kwaśnymi,
- wydmy i pola piasków eolicznych z glebami bielcowymi, bielicami i glebami rdzawymi,
- tarasy rzeczne nadzalewowe z glebami rdzawymi i glejowymi,
- równiny akumulacji organiczno – mineralnej z glebami mineralno – murszowymi,
- równiny akumulacji bagiennej z glebami torfowymi i torfowo– murszowymi,
- dna dolin i tarasy zalewowe pokryte marami,
- suche doliny denudacyjne i stoki z glebami deluwialnymi.

Gleby na obszarze gminy przedstawiają niską wartość użytkową. Aż 85 % stanowią gleby o odczynie bardzo kwaśnym i kwaśnym, natomiast udział frakcji piaszczystej w składzie granulometrycznym sprawia, że większość gleb jest okresowo lub stale sucha. Duże spadki terenu rzędu $8+20^\circ$ i wysokie stoki utrudniają nie tylko mechaniczną uprawę gleb, ale również są czynnikiem sprzyjającym erozji wodnej i wietrznej i tak już słabych gleb.

Powyższe elementy wpływają bezpośrednio na możliwości produkcji rolniczej i potencjał urodzajności gleb. Głównie uprawia się na nich żyto, owies, łubin, częściowo ziemniaki.

Kompleksy przydatności rolniczej gleb w % powierzchni gruntów ornych przedstawiają się następująco:

- Kompleks 1 – pszenney b. dobry – 0,0 %,
- Kompleks 2 – pszenney dobry – 0,45 %,
- Kompleks 3 – pszenney wadliwy – 1,4 %,
- Kompleks 4 – żytni b. dobry – 1,1 %,
- Kompleks 5 – żytni dobry – 10,2 %,
- Kompleks 6 – żytni słaby – 30,5 %,
- Kompleks 7 – żytni b. słaby – 40,3 %,
- Kompleks 8 – zbożowo – pastewny mocny – 2,3 %,
- Kompleks 9 – zbożowo – pastewny słaby – 13,8 %.

Tabele poniżej przedstawiają strukturę rodzajową użytków rolnych oraz wielkość gospodarstw indywidualnych w gminie.

Tabela nr 14 - Struktura użytkowania użytków rolnych²²

Użytki rolne	Sady	Ogrody przydomowe	Łąki trwałe	Pastwiska trwałe	Pozostałe użytki rolne	Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
5393,60 ha	10,55 ha	16,33 ha	1329,19 ha	272,26 ha	952,20 ha	835,89 ha	283,32 ha

Tabela nr 15 - Struktura indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie Przedbórz²³

Wielkość gospodarstw				
Do 1 ha	1-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	Powyżej 15 ha
93	458	310	66	34

Tabela nr 16 - Struktura indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie Przedbórz (stan na 2023 r.)²⁴

²² PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021 z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

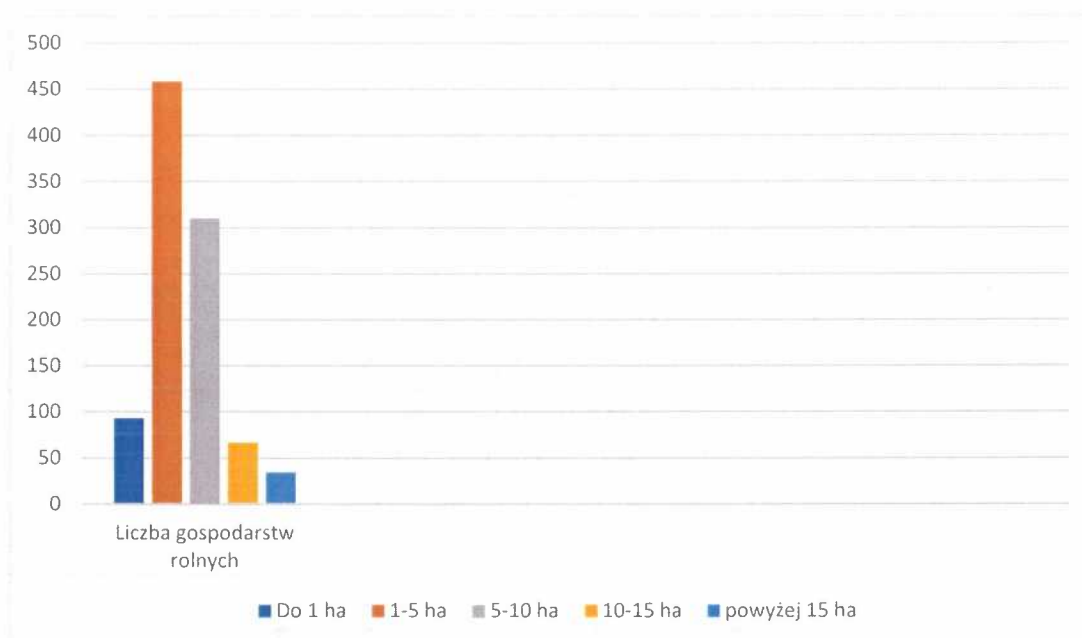
²³ Tamże.

²⁴ Zmiana Studium Uwarunkowań i kierunków Zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Przedbórz.

Grunty orne wg klas bonitacyjnych (%)					
IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIz
0,7	5,5	11,8	34,8	42,2	5

Bonitacja trwałych użytków zielonych przedstawia się następująco: brak I, II klasy, III – 0,1%, IV – 17,5%, V – 49,8%, VI – 28,8%, VIz – 3,8%.

Wykres nr 6 – Gospodarstwa rolne²⁵

W powierzchni zasiewów przoduje: zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi, żyto, owies, pszenżyto ozime, mieszanki zbożowe jare, ziemniaki.

W hodowli zwierząt gospodarskich przeważają: trzoda chlewna, krowy, drób kurzy.

Na terenie gminy występują i są eksploatowane kopaliny użyteczne, reprezentowane przez następujące grupy surowców: surowce okrucowe (piaski wydmore, piaski i żwiry akumulacji lodowcowej), surowce ilaste (gliny), surowce krzemkowe (piaski) oraz surowce węglanowe (wapienie). Najliczniej reprezentowane są złoża piasków drobno- i średnioziarnistych. Wynika to z budowy geologicznej gminy, której znaczną część zajmują pokrywy piasków fluwioglacjalnych. Utwory te, zalegają na powierzchni, a więc są łatwo dostępne, mają zmienną miąższość (od kilku do kilkunastu metrów) i charakteryzują się dużą różnorodnością frakcji.

²⁵ Raport o stanie Gminy Przedbórz za 2022 r.

Występują tu zarówno piaski drobnoziarniste z dużą domieszką pyłów, jak i piaski średnio- i gruboziarniste z wkładami żwirów.

Konkluzje: Gospodarstwa rolne na terenie gminy w zdecydowanej większości są gospodarstwami małymi między 1 a 10 ha. Najczęściej produkcja rolnicza jest poboczną i dodatkową działalnością ich właścicieli. Zauważalnym trendem na obszarach wiejskich jest także dzierżawa ziemi i tworzenie większych i bardziej wydajnych gospodarstw, które są w stanie produkować na większą skalę. Gminę dotyczą problemy związane z odchodzeniem od prowadzenia gospodarstw rolnych, ze względu na małą opłacalność produkcji rolnej zwłaszcza w małych gospodarstwach. Z tym wiążą się inne problematyczne kwestie dotyczące m.in.:

- ❖ Niska efektywność: Małe gospodarstwa rolnicze często mają mniejszy dostęp do nowoczesnych technologii, maszyn rolniczych i wyspecjalizowanego personelu, co może wpływać na wydajność produkcji;
- ❖ Brak skalowości: Drobne gospodarstwa mogą mieć trudności w uzyskaniu korzyści wynikających z ekonomii skali, które są dostępne dla większych gospodarstw rolnych. Może to prowadzić do wyższych kosztów produkcji;
- ❖ Trudności w modernizacji: Ze względu na tradycyjne struktury i własność ziemi, modernizacja i restrukturyzacja są często utrudnione, co może ograniczać rozwój rolnictwa;

Problemem wpływającym na rozwój rolnictwa jest także kwestia opłacalności produkcji rolnej:

- ❖ Ceny produktów rolnych: Wahania cen produktów rolnych, wynikające z różnych czynników, takich jak zmiany sezonowe, zmiany popytu i podaży, a także czynniki globalne, mogą wpływać na opłacalność produkcji rolniczej;
- ❖ Koszty produkcji: Wysokie ceny paliwa, nawozów, pestycydów, nasion i innych zasobów oraz wydatki na sprzęt i maszyny rolnicze mogą wpływać na opłacalność produkcji;
- ❖ Klęski żywiołowe i zmiany klimatyczne: Skutki zmian klimatycznych i występowanie klęsk żywiołowych mogą wpływać na wielkość plonów i jakość produkcji, wpływ na opłacalność produkcji rolniczej.
- ❖ Dostęp do rynków i konkurencja: Brak dostępu do atrakcyjnych rynków zbytu lub konkurencja ze strony tanich importowanych produktów rolnych może ograniczać możliwości sprzedaży i wpływać na opłacalność produkcji rolnej.

W celu problemów dotyczących rolnictwo, niektóre zalecane działania to: poprawa efektywności produkcji, promowanie modernizacji i restrukturyzacji rolnictwa, wspieranie rolników w dostępie do nowoczesnych technologii i szkoleń, tworzenie korzystnych warunków handlowych i rynkowych dla produktów rolnych oraz dostarczanie odpowiednich programów wsparcia i zachęt finansowych dla rolników.

Rynek pracy i bezrobocie

Sytuacja na rynku pracy na obszarze gminy Przedbórz jest zbliżona do sytuacji w całym powiecie radomszczańskim. Na koniec czerwca 2023 r. najwyższe bezrobocie było w mieście Radomsko 1009 osób, Gminie Radomsko 110 osób, Gminie Gidle 131 osób. W gminie Przedbórz wyniosło miasto 49 osób i wieś 53 osoby²⁶.

Stopa i poziom bezrobocia na koniec września 2023 przedstawiały się następująco²⁷:

- Kraj 5,0%
- Województwo Łódzkie 5,4%
- Powiat Radomszczański 5,0%.

Patrząc na dane statystyczne na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba osób pozostających bez pracy uległa zmniejszeniu, co odzwierciedla pozytywne zmiany na rynku pracy.

Tabela nr 17 – Liczba bezrobotnych w latach 2018 – 2022²⁸

	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba osób bezrobotnych ogółem	326	310	335	298	123
W tym kobiety	186	172	172	157	65

Na uwagę zasługuje jednak wysoki odsetek bezrobotnych kobiet, co niestety jest częstym zjawiskiem na obszarach wiejskich oddalonych od większych miast.

²⁶ <https://radomsko.praca.gov.pl/informacja-o-bezrobociu-w-przekroju-miast-i-gmin>

²⁷ <https://radomsko.praca.gov.pl/stopa-i-poziom-bezrobocia>

²⁸ www.stat.gov.pl

Tabela nr 18 - Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci²⁹

Liczba osób w %	2018	2019	2020	2021	2022
Ogółem	7,3	7,1	8,4	7,6	3,2
Mężczyźni	5,7	5,7	7,3	6,5	2,7
Kobiety	9,2	8,8	9,7	9,0	3,8

Konkluzje:

Bezrobocie jest dysfunkcją, która powoduje negatywnych skutków dla osoby bezrobotnej, rodziny bezrobotnego, społeczności lokalnej. Rozwiązanie problemu bezrobocia wymaga zintegrowanych działań różnych instytucji i organizacji niezbędna wydaje się być stała współpraca gminy z M-GOPS oraz z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach. Celem działań powinno być:

- aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez umożliwienie podjęcia pracy w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych,
- edukacja i aktywizacja kobiet mająca na celu ułatwienie im dostępu do rynku pracy, - wspieranie rynku pracy i promocja zatrudnienia młodzieży.

Barometr zawodów w powiecie radomszczańskim³⁰

Barometr zawodów to jednoroczna prognoza sytuacji w zawodach. Barometr dzieli zawody na trzy grupy: deficytowe, zrównoważone i nadwyżkowe.

Zawody deficytowe to takie, w których liczba wolnych miejsc pracy jest większa niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców (najtrudniej pracodawcom znaleźć kandydatów do pracy)

Zawody zrównoważone to te, w których liczba wolnych miejsc pracy jest zbliżona do liczby osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców.

Zawody nadwyżkowe, w których liczba wolnych miejsc jest mniejsza niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców (najtrudniej osobom poszukującym pracy znaleźć zatrudnienie).

Prognoza na rok 2023 w powiecie radomszczańskim:

Deficyt poszukujących pracy

²⁹ Tamże.

³⁰

<https://radomsko.praca.gov.pl/documents/1842191/4532964/Raport.%20Badanie%20rynku%20pracy%20powiatu%20radomszcza%C5%84skiego%202022.pdf/686b3306-343f-4f07-a6d9-e0fb423618f9?t=1674132667273>

- ✓ Kierownicy ds. produkcji
- ✓ Kucharze
- ✓ Lekarze
- ✓ Operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych
- ✓ Operatorzy obrabiarek skrawających
- ✓ Operatorzy urządzeń dźwigowo-transportowych
- ✓ Piekarze
- ✓ Pielęgniarki i położne
- ✓ Projektanci wzornictwa przemysłowego i operatorzy CAD
- ✓ Psycholodzy i psychoterapeuci
- ✓ Specjaliści ds. zarządzania zasobami ludzkimi i rekrutacji
- ✓ Specjaliści elektroniki, automatyki i robotyk.

Zgodnie ze szczegółowym badaniem sytuacji na rynku pracy na obszarze powiatu radomszczańskie do rekomendowanych działań należy zaliczyć³¹:

- 1) Reorientacja zawodowa osób bezrobotnych o niskich kwalifikacjach lub kwalifikacjach niedostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy oraz osób bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego;
- 2) Zwiększenie szans na zatrudnienie osób bezrobotnych powyżej 50 tego roku życia;
- 3) Zwiększenie zatrudnienia osób bezrobotnych w wieku do 30 lat;
- 4) Promowanie zatrudnienia kobiet powracających na rynek pracy po urodzeniu dziecka;
- 5) Wspieranie mobilności przestrzennej osób bezrobotnych;
- 6) Zintensyfikowanie współpracy z lokalnymi pracodawcami (szczególnie mniejszymi prywatnymi przedsiębiorstwami) – usprawnienie przepływu informacji.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna realizowana na poziomie gminy ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Za organizację pomocy społecznej odpowiada Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przedborzu przy ulicy Pocztovej 30, który jest samodzielną jednostką

³¹ Tamże.

organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej, działającą jako wyodrębniona jednostka budżetowa.

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przedborzu wykonuje zadania, w szczególności w zakresie:

1) Pomocy społecznej zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Ośrodek wykonuje zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie z uwzględnieniem podziału na następujący typ zadań:

- a) zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym,
- b) zadania własne gminy,
- c) zadania zlecone z zakresu administracji rządowej;

2) Świadczeń rodzinnych, które są wykonywane jako zadania zlecone z zakresu administracji rządowej zgodnie z ustawą z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych;

3) Świadczeń z funduszu alimentacyjnego, które są wykonywane jako zadania zlecone z zakresu administracji rządowej zgodnie z ustawą z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;

4) Świadczenia wychowawczego, które są wykonywane jako zadania zlecone z zakresu administracji rządowej zgodnie z ustawą z dnia 11 lutego 2016 roku;

5) Dodatków mieszkaniowych, które są realizowane jako zadania własne gminy zgodnie z ustawą z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych;

6) Przeciwdziałania przemocy w rodzinie zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;

7) Wsparcie rodziny zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;

8) Profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;

9) Przeciwdziałania narkomanii zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii;

10) Zasiłków dla opiekunów, które są wykonywane jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej zgodnie z ustawą z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;

11) Za życiem zgodnie z ustawą z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin

12) Przyznania Karty Dużej Rodziny zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny oraz rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 grudnia 2014 roku w sprawie sposobu unieważnienia Karty Dużej Rodziny, wzorów graficznych oraz wzoru wniosku w sprawie przyznania Karty Dużej Rodziny;

13) Dodatku energetycznego zgodnie z ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 roku Prawo energetyczne;

14) Inne zadania na podstawie uchwał Rady Miejskiej w Przedborzu, zawartych umów i porozumień, które są wykonywane jako zadania zlecone z zakresu administracji rządowej.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc społeczną organizują organy organizacji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Gmina zobowiązana jest zgodnie z przepisami do wykonywania zadań pomocy społecznej, nie może odmówić pomocy osobom potrzebującym, mimo istniejącego obowiązku osób fizycznych do zaspokajania jej niezbędnych potrzeb życiowych.

Ideą niesionej pomocy jest wsparcie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej. Udziela jej się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 8) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 9) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 10) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;

- 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizmu lub narkomanii;
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje:

- 1) osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 776 zł od dnia 01.01.2022 r.
- 2) osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 600 zł od dnia 01.01.2022 r.

- przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych powyżej lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- 1) przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- 2) pracy socjalnej;
- 3) prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych;
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

- 1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- 2) sporządzanie oceny w zakresie pomocy społecznej;
- 3) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- 7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości

uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;

- 8) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- 9) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- 10) praca socjalna;
- 11) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 12) prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
- 13) dożywianie dzieci;
- 14) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- 15) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- 16) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 17) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 18) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
- 19) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- 20) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Do zadań własnych gminy należy:

- 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- 2) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- 3) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- 4) opracowanie i realizacja projektów socjalnych;
- 5) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów ostonowych;
- 6) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja

i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Tabela nr 19 - Korzystający ze świadczeń rodzinnych³²

	Jednostka miary	2018	2019	2020	2021	2022
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	Osoba	396	377	339	286	226
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	Osoba	760	718	653	564	474
Dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	Osoba	692	654	592	516	438
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	56,5	54,5	49,1	43,8	38,2

Tabela nr 20 - Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wielu³³

	2018	2019	2020	2021	2022
Ogółem	1032	964	832	692	668

³² www.stat.gov.pl

³³ Tamże.

Poniżej kryterium dochodowego	715	611	496	482	665
Powyżej kryterium dochodowego	317	353	336	210	3

Tabela nr 21 - Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego³⁴

	2018	2019	2020	2021	2022
Ogółem	417	398	355	313	312
Poniżej kryterium dochodowego	298	259	227	242	309
Powyżej kryterium dochodowego	128	139	128	71	3

Tabela nr 22 - Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku w %³⁵

	2018	2019	2020	2021	2022
Ogółem	14,3	13,4	12,1	10,3	10,0
Poniżej kryterium dochodowego	9,9	8,5	7,2	7,1	10,0
Powyżej kryterium dochodowego	4,4	4,9	4,9	3,1	0,0

Konkluzje: Rozwiązywanie problemów społecznych jest trudne i musi być ściśle powiązane z diagnozą problemów na danym obszarze. Temu pomaga dobra współpraca na linii Urząd –

³⁴ Tamże.

³⁵ Tamże.

M-GOPS. Przy diagnozie problemów należy od razu analizować kwestie związane z propozycjami ich rozwiązania poprzez programy wychodzenia z ubóstwa, wsparcia osób bezrobotnych, pomocy dla osób niepełnosprawnych. Problemem, który jest zauważalny jest także obecność przemocy domowej. W gminie pomoc społeczna jest jednym z głównych priorytetów polityki samorządowej, ponieważ czynniki zewnętrzne (zły stan gospodarki, brak rynków zbytu) oraz wewnętrzne (brak aktywności, migracje młodzieży do miast, starzenie się społeczeństwa) mają niekorzystny wpływ na sytuację mieszkańców gminy. Zjawiska te mogą powodować wzrost patologii (alkoholizm, przemoc) oraz pogłębiają frustrację mieszkańców. Strategia ma za zadanie wypracować takie metody, aby znacząco podnieść standard życia w gminie oraz skutecznie przeciwdziałać rozprzestrzenieniu się niekorzystnych zjawisk społecznych. W tym celu gmina będzie realizować inwestycje – przy wsparciu funduszy z Unii Europejskiej oraz krajowych.

Skuteczne przeciwdziałanie problemom społecznym musi opierać się na:

- poprawie standardu życia mieszkańców gminy;
- realizacji zamierzeń inwestycyjnych w zakresie: poprawy dostępności do opieki medycznej, kultury, rekreacji oraz do usług bytowych, urzędowych, mieszkaniowych. Inwestycje te mogą być przeprowadzone dzięki wykorzystaniu funduszy pomocowych z Unii Europejskiej i funduszy krajowych;
- zagwarantowaniu możliwości funkcjonowania w społeczeństwie osobom, które nie są w stanie same zadbać o siebie lub potrzebują wsparcia (osoby niepełnosprawne i zaburzeniami psychicznymi, osoby chore, osoby starsze);
- stworzeniu w gminie takich warunków, aby każdy potrzebujący mógł uzyskać stosowną do potrzeb pomoc: finansową, prawną, opiekuńczą. Pomoc ta nie może narażać odbiorcy na długotrwałą marginalizację, powinna go raczej aktywizować i wspomagać w realizacji ról społecznych. Głównym zadaniem jest wyprowadzenie rodziny czy osoby z tzw. grupy ryzyka.

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Przedbórz opiekę zdrowotną zapewnia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Przedborzu, ul. Częstochowska 25. SP ZOZ prowadzi działalność leczniczą w zakresie:

1. Udzielaniu świadczeń zdrowotnych - świadczeń służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub po-prawie zdrowia oraz innych działań medycznych wynikających z procesu leczenia lub przepisów odrębnych regulujących zasady ich wykonywania dla ludności zamieszkałej stale lub czasowo na obszarze działania SP ZOZ oraz pacjentów zamieszkałych w Rzeczypospolitej Polskiej i z zagranicy;

2. Podejmowaniu działań na rzecz ochrony oraz poprawy stanu zdrowia ludności poprzez organizowanie i prowadzenie działalności leczniczej, profilaktycznej oraz stałe podnoszenie jakości usług oraz propagowaniu działań prozdrowotnych.

Zakład udziela świadczeń w zakresie:

- 1) podstawowej opieki zdrowotnej;
- 2) ginekologii i położnictwa;
- 3) stomatologii;
- 4) EKG;
- 5) RTG;
- 6) analityki medycznej;
- 7) pielęgniarstwa środowiskowego;
- 8) położnictwa środowiskowego;
- 9) medycyny szkolnej;
- 10) szczepień ochronnych.

Schemat organizacyjny SP ZOZ w Przedborzu

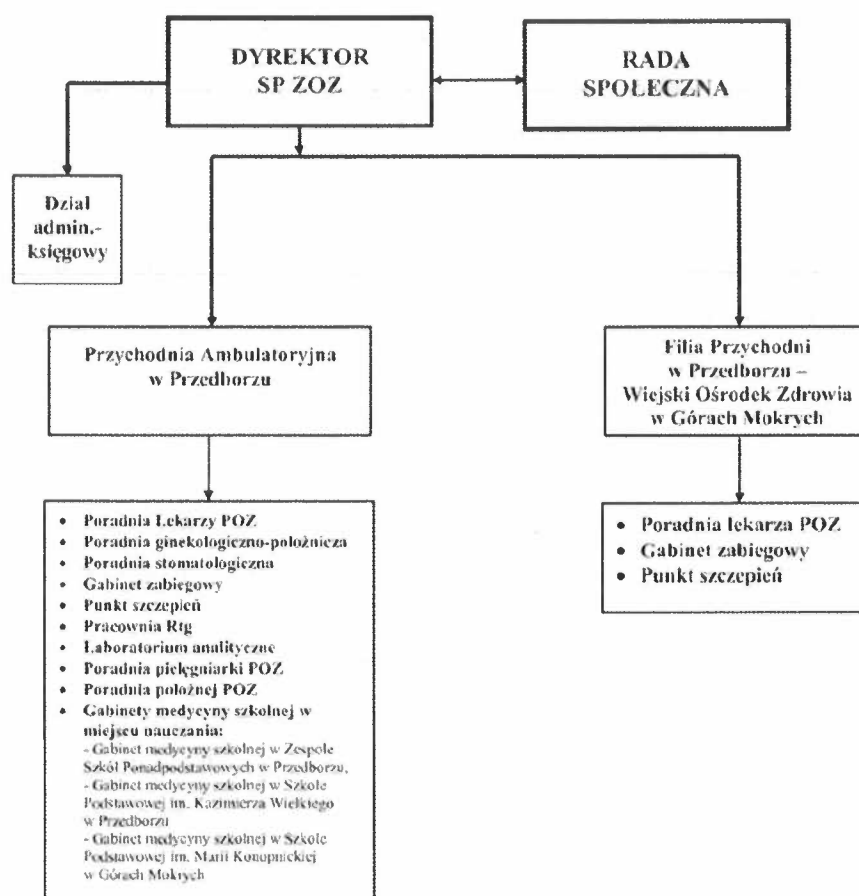

Tabela nr 23 – Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie³⁶

2019	2020	2021	2022
51 867	39 720	44 338	47 050

Kultura

Za aktywności kulturalną odpowiadają w gminie poniższe instytucje kultury tj.:

1. Miejski Dom Kultury, ul. Rynek 15³⁷;
2. Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Konopnickiej, ul. Mostowa 29;
3. Muzeum Ludowe w Przedborzu.

Instytucje kultury w gminie swoją działalność koncentrują na:

- upowszechnianiu kultury,
- wspieraniu działań i inicjatyw kulturalnych promujących gminę;
- organizacji zajęć kulturalnych dla dzieci i młodzieży oraz innych mieszkańców Gminy;
- organizacji imprez masowych;
- aktywizacji intelektualnej i kulturalnej mieszkańców Gminy;
- upamiętnianiem miejsc i wydarzeń historycznych oraz osób zasłużonych dla środowiska lokalnego;
- podtrzymywaniem tradycji i dziedzictwa narodowego.

Ad. 1.

Miejski Dom Kultury w Przedborzu jest samodzielną instytucją kultury zlokalizowaną w centrum miasta, przy zabytkowym rynku i w otoczeniu najcenniejszych zespołów zabytkowej zabudowy mieszkalnej. W pobliżu znajduje się zabytkowy Kościół parafialny p.w. Św. Aleksego, klasycystyczny ratusz, relikty zamku Kazimierza Wielkiego oraz Muzeum Ludowe Ziemi Przedborskiej. Zgodnie ze Statutem MDK z dnia 23 marca 2004r. Miejski Dom Kultury prowadzi wielokierunkową działalność rozwijającą i zaspokajającą potrzeby kulturalne mieszkańców oraz upowszechnia kulturę lokalną w kraju i za granicą. Siedzibę MDK stanowi zmodernizowany, nowoczesny budynek spełniający wszystkie wymogi unijne, w którym znajdują się sale zajęciowe, sala kinowa, sala konferencyjna, pomieszczenia służbowe i socjalne, szatnia, garderoba, pomieszczenia gospodarcze oraz toalety. W budynku znajdują się również nowopowstałe pomieszczenia przeznaczone na prowadzenie działalności

³⁶ www.stat.gov.pl

³⁷ <https://przedborz-turystyka.pl/>

gospodarczej. Miejski Dom Kultury to przede wszystkim zasoby ludzkie – wykształcona i doświadczona kadra oraz wszyscy uczestnicy kultury.

Działalność MDK:

- Organizowane są zajęcia artystyczne dla dzieci i młodzieży w zakresie tańca, nauki gry na gitarze i śpiewu, informatyki, rozwoju umiejętności plastycznych, manualnych i kreatywnego myślenia. Odbywają się konkursy, koncerty, akademie okolicznościowe, targi edukacyjne i targi pracy, warsztaty, wystawy, prelekcje, bale dla najmłodszych, rajdy rowerowe i piesze, spotkania integracyjne, akcje profilaktyczne, happeningi, przedstawienia teatralne, festyny, Dni Przedborza, zabawy przy muzyce. W MDK działa Orkiestra Dęta i Chór Seniora;
- Miejski Dom Kultury, który wraz z Towarzystwem im. Marii Konopnickiej jest współorganizatorem szeregu imprez kulturalnych, z których do najważniejszych należą Ogólnopolskie Spotkania z Poezją Marii Konopnickiej (maj), Ogólnopolski Przegląd Piosenki i Przyśpiewki Ludowej (czerwiec) oraz Światowy Festiwal Poezji Marii Konopnickiej (sierpień). Niektóre z nich mają ponad 30-letnią tradycję.

Stale i uznane miejsca wśród wydarzeń kulturalnych Przedborza zajmuje Światowy Festiwal Poezji Marii Konopnickiej, kilkudniowa impreza skierowana do Polaków mieszkających poza granicami. W festiwalu brali udział przedstawiciele Polonii m. in. z Ukrainy, Rosji, Czech, Szwecji, Chorwacji, Albanii, USA, Chin, Wietnamu, Australii. Renomą cieszy się także Ogólnopolski Przegląd Piosenki i Przyśpiewki Ludowej, który gromadzi wykonawców z całego kraju.

Ad. 2.

Biblioteka się w Ratuszu Urzędu Miejskiego w Przedborzu przy ulicy Mostowej 29. Została założona w 1925 r. Obecnie posiada jedną filię w Górach Mokrych.

Do najważniejszych imprez organizowanych i współorganizowanych przez MDK i Miejską Bibliotekę Publiczną w Przedborzu należą:

- Ogólnopolskie Spotkania z Poezją Marii Konopnickiej,
- Polonijne Warsztaty Artystyczne,
- Ogólnopolski Przegląd Piosenki i Przyśpiewki Ludowej,
- Światowy Festiwal Poezji Marii Konopnickiej,
- Ogólnopolski Konkurs Piosenki Turystyczno-Przyrodniczej,
- Ogólnopolski Festiwal Piosenki i Pieśni o Mojej Ojczyźnie.

Liczba czytelników w ciągu roku waha się od 1042 w 2018 r. do 923 w 2022 r. Wypożyczenia w 2022 r. to 17 674 wolumenów. W stosunku do 2018 r., zauważalny jest wyraźny spadek, gdyż było 22 298 wolumenów.

Ad. 3.

Placówka jest gminną jednostką organizacyjną i mieści się w budynku karczmy z XVIII wieku, przebudowanej w 1898 roku. W ramach muzealnych wystaw prezentowane eksponaty związane z kulturą ludową Przedborza i okolic (m.in. podwórze wiejskie, kuźnia, warsztat bednarski, izba ludowa w stylu XIX-wiecznym, młyn wodny typu żarnowego) oraz zanikającymi rzemiosłami (rymarstwo, szewstwo, plecionkarstwo, ciesielstwo, siciarstwo, garncarstwo). Placówka posiada zbiór ok. 200 obrazów o tematyce sakralnej. Oprócz tego w muzeum znajduje się ekspozycja historyczna, związana z historią miasta i okolicy oraz tutejszą społecznością żydowską. Część muzeum nazwana Znachorówką prezentuje eksponaty związane z medycyną ludową i tradycjami znachorskim.

Zbiory Muzeum prezentowane są w ramach stałych ekspozycji:

- podwórze wiejskie z wystawą dawnych narzędzi rolniczych, wozem z wasągiem, kapliczką, studnią z żurawiem oraz z ekspozycją młyna wodnego i olejarnią,
- kąciak z macewami po przedborskich Żydach, plenerowymi rzeźbami ludowymi i ruchomą rzeźbą traczy oraz ekspozycją przedstawiającą bogactwo lokalnej przyrody,
- kuźnia, warsztat bednarski, kołodziejski, wyposażone w tradycyjne narzędzia, ekspozycja XIX w. fabryczki noży, scyzoryków i kozików,
- sień z kłodą na kapustę, żarnami, stępą, skrzynią z XVIII wieku,
- izba ludowa urządzona w XIX-wiecznym stylu, a w niej komin, piec z zapiekiem, czynne krosno, dawne sprzęty i meble charakterystyczne dla Ziemi Przedborskiej,
- sala upamiętniająca zanikające rzemiosło: rymarstwo, szewstwo wraz trepiarstwem, ciesielstwo, plecionkarstwo, siciarstwo i garncarstwo,
- sala z wyrobami tkactwa przedborskiego, a w niej zestaw narzędzi do obróbki wełny i lnu oraz regionalne stroje ludowe,
- sala prezentująca bogatą historię Przedborza i okolicznych wiosek z dużą kolekcją ludowych rzeźb, fotografii z chat wiejskich ze strzechami słomianymi oraz unikalnych dokumentów i interesująca wystawa przyrodnicza,
- bunkier partyzancki,
- sala dziejów Żydów przedborskich z judaikami, gdzie znajduje się szynkwias, nawiązujący do czasów zajazdów i karczm, których w dawnym Przedborzu było 19 oraz wiele unikalnych eksponatów związanych z kulturą żydowską,
- sala zasłużonych dla Ziemi Przedborskiej.

Na obszarze gminy aktywnie działają także organizacje pozarządowe oraz koła gospodyń wiejskich:

- Towarzystwo Miłośników Przedborza;
- Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Przedborskiej;
- KGW „Górzanka” w Górach Mokrych;
- KGW z Nosalewic;
- KGW Klub Kobiet Kreatywnych w Brzostku i Gaju.;
- KGW Borowinki (Wojciechów, Piskorzeniec, Borowa).

Konkluzje: Gmina Przedbórz może pochwalić się aktywnymi instytucjami kultury, które uczestniczą w życiu mieszkańców. Organizacje pozarządowe odgrywają istotną rolę w gminach o charakterze miejsko - wiejskim, wpływając na rozwój społeczny, ekonomiczny i zdrowotny mieszkańców.

Mają ważny wpływ na:

- ❖ Wsparcie społeczności lokalnych: Organizacje pozarządowe często angażują się w bezpośrednią pracę na rzecz społeczności wiejskich. Działają jako partnerzy lokalnych mieszkańców, wspierając ich inicjatywy, rozwijając umiejętności, budując świadomość społeczną i promując partycypację obywatelską. Mogą dostarczać wsparcie finansowe, szkolenia, doradztwo i pomoc w zakresie rozwoju społeczności;
- ❖ Usługi zdrowotne: Niektóre organizacje pozarządowe prowadzą programy zdrowotne na wsi, włączając w to edukację zdrowotną, kampanie profilaktyczne, badania przesiewowe i usługi opieki zdrowotnej. Mogą organizować mobilne kliniki zdrowia, dostarczać lekarstwa i inne niezbędne środki medyczne, a także wspierać rozwój infrastruktury medycznej;
- ❖ Rolnictwo i rozwój gospodarczy: Organizacje pozarządowe angażują się w projekty dotyczące rolnictwa, rozwoju gospodarczego i zrównoważonej produkcji żywności na wsi. Mogą prowadzić szkolenia rolnicze, wprowadzać innowacje technologiczne, wspierać agroturystykę, promować rynki lokalne i handel sprawiedliwy;
- ❖ Ochrona środowiska: Organizacje pozarządowe mają również znaczenie dla ochrony środowiska na wsi. Mogą prowadzić kampanie edukacyjne dotyczące zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi, propagować praktyki ekologiczne w rolnictwie, monitorować jakość powietrza i wody, prowadzić projekty rekultywacji terenów zdegradowanych itp.;
- ❖ Organizacje pozarządowe na wsi pełnią rolę reprezentacji interesów lokalnych społeczności. Mogą działać jako głosy mieszkańców, wpływać na procesy decyzyjne i lobbować na rzecz polityk publicznych, które służą rozwojowi i dobru społeczności

wiejskich. Mogą również monitorować działania władz lokalnych i narodowych, identyfikować problemy społeczne i stawiać pytania o odpowiedzialność.

Organizacje pozarządowe na wsi pełnią kluczową rolę w mobilizacji społeczności lokalnych, tworzeniu partnerstw,

Sport

W gminie działa jeden klub sportowy MKS Pilica Przedbórz, który prowadzi sekcje piłki nożnej dla chłopców. Sekcja seniorów gra rozgrywkach piotrkowskiej ligi okręgowej. Piłkarze grają i trenują na miejskim stadionie w Przedborzu. Bazę sportową gminy stanowi infrastruktura sportowa zlokalizowana przy placówkach szkolnych. Przy szkołach podstawowych znajdują się boiska wielofunkcyjne. Szkoły ma także do dyspozycji sale gimnastyczne. Jednakże gmina może się pochwalić także ciekawą ofertą sportową i rekreacyjną znajdującą się nad zalewem, który w ostatnich latach przeszedł metamorfozę. Została tam wybudowana nowa infrastruktura.

Stadion Miejski w Przedborzu (stadion Pilicy) mieści się przy ulicy Sportowej 8. Obiekt posiada dwie trybuny o łącznej pojemności ok. 300 miejsc siedzących. Wymiary płyty boiska to 105 x 65 metrów.

Ważnym miejscem na sportowej mapie gminy jest ośrodek Dojo Stara Wieś. Oprócz domków noclegowych, sal konferencyjnych, ośrodek dysponuje budynkiem treningowy. To przestrzeń 2000 m² z trzema salami wyposażonymi w najwyższej jakości specjalistyczną podłogę sportową umożliwiającą trening w komfortowych warunkach, maty tatami do karate oraz judo, lustra, worki treningowe oraz uchwyty na sprzęt TRX. Zaplecze sanitarne to zespół trzech szatni z natryskami, podgrzewaną podłogą, wentylowanymi szafkami.

Wymiary sal:

Sala 1 duża w kształcie litery L: 50m x 30m x 14m, wys. 3.80m

Sala 2 mała: 13m x 13m, wys. 3.80m

Sala 3 z matami do judo: 13m x 13m, wys. 3.80m

To unikatowy na skalę światową obiekt zrealizowany zgodnie z kanonami architektury japońskiej w polskim krajobrazie. Jest największym na świecie ośrodkiem przeznaczonym do specjalistycznego treningu dalekowschodnich sztuk i sportów walki. Ponadto z możliwości wszechstronnego treningu i obcowania z duchem, klimatem i filozofią japońskich sztuk walki mogą korzystać nie tylko sportowcy, ale również amatorzy.

Konkluzje: Sport w ostatnich latach zyskał na popularności jako atrakcyjny sposób spędzania wolnego czasu, zwłaszcza w okresie wiosennym i letnim. Mieszkańcy coraz bardziej oczekują, że samorządy będą inwestować w infrastrukturę sportową i rekreacyjną. Wsuwane są konkretne oczekiwania dotyczące rozwoju obiektów sportowych. Jednakże, jeśli chodzi o inwestycje w infrastrukturę sportową, zawsze istnieje brak wystarczających środków. W związku z tym, istnieje potrzeba uwzględnienia dodatkowych inicjatyw, takich jak budowa nowych obiektów, aby zaspokoić rosnące zapotrzebowanie społeczności.

Sport i rekreacja odgrywają istotną rolę w rozwoju jednostek, społeczności i społeczeństw jako całości. Oto kilka aspektów, które podkreślają znaczenie sportu i rekreacji w rozwoju:

- ❖ **Zdrowie i dobre samopoczucie:** Aktywność fizyczna, w tym uprawianie sportu i rekreacji, ma korzystny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne. Regularne ćwiczenia poprawiają wydolność fizyczną, wzmacniają układ sercowo-naczyniowy, wpływają na redukcję stresu i poprawiają nastrój. Sport i rekreacja są kluczowe dla zachowania dobrego zdrowia i poprawy ogólnego samopoczucia;
- ❖ **Rozwój umiejętności i zdolności:** Uprawianie sportu umożliwia rozwijanie różnorodnych umiejętności, takich jak siła, wytrzymałość, zręczność, koordynacja, szybkość czy umiejętność pracy zespołowej. Działa również jako narzędzie do rozwoju umiejętności przywódczych, zarządzania czasem, koncentracji, determinacji i samodyscypliny. Te umiejętności są cenne zarówno w sferze sportowej, jak i w życiu codziennym;
- ❖ **Budowanie społeczności:** Sport i rekreacja są ważnymi narzędziami do budowania społeczności. Poprzez udział w drużynowych dyscyplinach sportowych czy klubach rekreacyjnych, ludzie mają okazję nawiązywać więzi społeczne, tworzyć relacje, współpracować i wzmacniać więzi międzyludzkie. Wspólne doświadczenia sportowe mogą budować poczucie wspólnoty, integrację i wzajemne zrozumienie;
- ❖ **Edukacja i rozwój osobisty:** Sport i rekreacja odgrywają istotną rolę w edukacji i rozwoju osobistym. Uprawianie sportu uczy wartościowych umiejętności życiowych, takich jak fair play, dyscyplina, samodzielność, odpowiedzialność, wytrwałość i umiejętność radzenia sobie z porażką. Wpływają również na rozwój poznawczy, motywację, koncentrację i kreatywność;
- ❖ **Integracja społeczna i walka z wykluczeniem:** Sport i rekreacja mogą pełnić ważną rolę w integracji społecznej i walki z wykluczeniem. Poprzez aktywność fizyczną, ludzie różnych grup społecznych i etnicznych mogą spotykać się, współdziałać i przełamywać bariery społeczne. Sport może być narzędziem do promowania równości, tolerancji i poszanowania dla innych;
- ❖ **Rozwój gospodarczy i turystyka:** Sport i rekreacja mogą przyczyniać się do rozwoju gospodarczego poprzez tworzenie miejsc pracy w sektorze sportowym, organizację

impres sportowych, infrastrukturę sportową i rozwój turystyki sportowej. Przyciąganie turystów i uczestników imprez sportowych może wpływać na wzrost lokalnej gospodarki.

Sport i rekreacja mają szerokie znaczenie dla rozwoju jednostek, społeczności i społeczeństw, przyczyniając się do zdrowia, rozwoju umiejętności, integracji społecznej i ogólnego dobrostanu.

Turystyka i rekreacja

Gmina Przedbórz ma bardzo atrakcyjną lokalizację pod kątem rozwoju usług turystycznych. Obszar rozciągający się wzdłuż doliny rzeki Pilicy, obejmuje tylko w województwie łódzkim trzy powiaty oraz kilkanaście gmin, wyróżnia się dużymi walorami przyrodniczymi oraz kulturowymi i w sposób szczególny jest rekomendowany do rozwoju turystyki, w tym przede wszystkim turystyki aktywnej – pieszej, konnej, wodnej, rowerowej, przyrodniczej i ekologicznej. Ten rejon jest już bardzo znany wśród kajakarzy.

Gmina znajduje się na terenach Natura 2000, w chwili obecnej w Polsce Natura 2000 obejmuje ok. 21% powierzchni lądowej kraju. Zadaniem programu Natura 2000 jest przede wszystkim chronić tereny najcenniejsze przyrodniczo, które monitoruje Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. Lokalna społeczność zamieszkała na terenach objętych programem Natura 2000 może wykorzystać i stworzyć dodatkowe źródło dochodu o charakterze agroturystycznym, a zwłaszcza ekoturystycznym. Bazowanie na lokalnym potencjale, łączenie działalności turystycznej z rolnictwem ekologicznym oraz ochroną środowiska przynosi wymierne korzyści³⁸. Rejony cenne przyrodniczo są swoistym eko-dziedzictwem, które przyciąga coraz większą rzeszę turystów do ostoi, dolin, fortów i łągów. Natura 2000 to szansa na ożywienie terenów, na których nie istnieje żadna infrastruktura turystyczna lub znajduje się ona na niskim poziomie.

W dolinie Pilicy występują rozległe kompleksy dawnej Puszczy Pilickiej charakteryzujące się specyficznym mikroklimatem. Znaczna część terenów objęta jest ochroną prawną w postaci parków krajobrazowych – Sulejowskiego i Przedborskiego oraz obszarów Natura 2000. Dolina rzeki Pilicy oraz otulina Sulejowskiego i Przedborskiego Parku Krajobrazowego to największe atuty omawianego terenu.

Przedbórz posiadają doskonałe warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji. Jedną z głównych atrakcji turystycznych jest Przedborski Park Krajobrazowy położony na pograniczu

³⁸ <http://nfosigw.gov.pl/bazawiedzy/edukacja/aktualnosci-edukacja/art,348.html>, dostęp 16.11.2023 r.

województw: łódzkiego i świętokrzyskiego. Na terenie Parku (w obrębie gminy) znajdują się dwa rezerваты przyrody: "Czarna Różga" i "Piskorzeniec". Pomniki przyrody to głównie wiekowe drzewa - do najliczniejszych należą lipy, dęby, sosny i buki. Na terenie całego Przedborskiego Parku Krajobrazowego znajduje się ich ponad 50 sztuk. W uroczysku Gustawów znajdują się dwa okazałe głązy narzutowe.

Główne atrakcje turystyczne:

Najcenniejsze zabytki architektury leżą w granicach Przedborza. Należą do nich skromne dziś pozostałości zamku wzniesionego w czasach Kazimierza Wielkiego oraz relikty murów miejskich (XIV w.), a także kościół parafialny p.w. św. Mikołaja (ok. 1341, XVII w.), w fragmentach zachowany w stanie pierwotnym. W Przedborzu godnymi zobaczenia są również: dawny klasycystyczny ratusz (1820 - 1830) oraz zabytkowe domy mieszkalne z XVIII - XIX stulecia. Warto również zwiedzić miejscowe Muzeum Ludowe Ziemi Przedborskiej. To niewielkie muzeum powstało w Przedborzu w latach 80. XX wieku. Ma charakter mini skansenu i jest jednym z piękniejszych małych placówek muzealnych w Polsce. Na terenie gminy Przedbórz zaprojektowano cztery podstawowe ciągi tras komunikacji rowerowej o łącznej długości 63 km. Są to szlaki:

- Szlak rowerowy „Biały Brzeg” długości 3,7 km,
- Szlak rowerowy “Góry Przedborskie” długości 29,0 km,
- Szlak rowerowy “Taras” długości 24,4 km,
- Szlak rowerowy “Miejskie Pola” długości 5,9 km.

Wyznaczone szlaki udostępniają w sposób zorganizowany i atrakcyjny piękne tereny leśne dla ruchu rowerowego z możliwością dojazdu do miejscowości gminnych.

Na tereny gminy znajdują się również interesujące piesze szlaki turystyczne:

▪ **SZLAK CZERWONY PARTYZANCKI IM. MJR HENRYKA DOBRZAŃSKIEGO HUBALA**

Długość 201 km. Szlak poświęcony miejscom walk oddziałów partyzanckich II Wojny Światowej w centralnej Polsce. Biegnie od Radomska do granicy byłego województwa piotrkowskiego w Brudzewicach, gdzie łączy się ze szlakiem czerwonym Ziemi Radomskiej. Szlak ten nie biegnie przez obszar Przedborskiego Parku Krajobrazowego, lecz wchodzi jedynie do Przedborza od strony Radomska i nie przekraczając rzeki Pilicy, prowadzi jej lewym brzegiem w kierunku Tomaszowa Maz. i dalej przez Inowłódz, Anielin, Poświętne do Brudzewic. Włączony do opisu szlaków

PPK ze względu na jego dalszy przebieg przez parki krajobrazowy OT NPK oraz węzłowy charakter Przedborza jako łącznika tego szlaku ze szlakami PPK³⁹;

▪ **SZLAK NIEBIESKI „SZLAK RZEKI PILICY”**

Długość 121 km. W części obejmującej teren PPK szlak biegnie przez Przedbórz (centrum miasta, następnie ulicą Krakowską) w stronę wsi Chałupy. Dalej tzw. „Cyganką” (trakt na prawym brzegu Pilicy, którym poruszały się tabory cygańskie) dochodzi do stacji harcerskiej Biały Brzeg (odejście szlaku czarnego) i prowadzi przez Mrowinę (nieistniejąca stacja harcerska, dojście szlaku czarnego) i Piaski do Krzętowa (PKS)⁴⁰;

▪ **SZLAK ŻÓŁTY „KRÓLEWSKICH ŁOWÓW”: PRZEDBÓRZ–KRASOCIN**

Długość: 39 km. Przedbórz (PKS) – Jabłonna – Brzostek – Góra „Czerwony Kamień” – Góra „Fajna Ryba” – Góra „Kozłowa” – „Dojo” Stara Wieś – Żeleźnica – Oleszno – Krasocin

Szlak został poprowadzony przez najwyższe wzniesienia Przedborskiego Parku Krajobrazowego, czyli przez oś geomorfologiczną parku jaką jest Pasma Przedborsko – Małogoskie. Terytorialnie jest łącznikiem pomiędzy województwami: łódzkim i świętokrzyskim. Cechą szczególną Pasma Przedborsko – Małogoskiego są wybitne walory widokowe. Wynika to z lokalizacji Pasma, należącego do Gór Świętokrzyskich, przed dużym obniżeniem Niecki Włoszczowskiej. Panoramy obserwowane ze wzniesień mają głębokość do 70 km. Przewiduje się połączenie tego szlaku ze szlakami Gór Świętokrzyskich. Nazwa szlaku nawiązuje do historycznie udokumentowanych polowań Królów Polski (Kazimierz Wielki, Władysław Jagiełło) w tym rejonie, podczas ich pobytu na zamku w Przedborzu. Szlak atrakcyjny również ze względu na obecność walorów przyrodniczych.

Przedbórz – miasto położone nad rzeką Pilicą, siedziba władz miasta i gminy, prawa miejskie od roku 1405, zabytkowa wieża kościoła parafialnego z XIV w., Muzeum Ludowe Ziemi Przedborskiej

Brzostek – Gaj – Policzko (gm. Przedbórz) – malowniczo położone wsie na grzbiecie Pasma Przedborsko – Małogoskiego. Najbliższe bezimienne wzniesienie o wysokości 267,7 m n.p.m. oferuje turyście widok na panoramę miasta Przedborza na tle pobliskich Wzniesień Radomszczańskich tj. Góry Chełmo (323 m n.p.m.), Majowej Góry (232 m n.p.m.), Bąkowej Góry (282 m n.p.m.) i Diablej Góry (285 m n.p.m.),

Wzniesienie Fajna Ryba (347 m n.p.m.) – najwyższe wzniesienie w Paśmie i na terenie województwa łódzkiego, mające charakter stromego stoku od wschodniej strony.

³⁹ https://radomszczanski.pl/opis-34-szlak_czerwony_partyzancki_im_mjr.html

⁴⁰ https://radomszczanski.pl/opis-33-szlak_niebieski_szlak_rzeki_pilicy.html

Wzniesienie zbudowane z piaskowca, porośnięte lasem sosnowym z domieszką buka, jodły, modrzewia, dębu i brzozy. Punkt widokowy na północną część Niecki Zabrockiej oraz wzniesienia Wzgórz Opoczyńskich i Łopuszańskich. U podnóża góry położona jest wieś Góry Suche a nieco dalej wieś Góry Mokre. Na tle wzniesień Łopuszańskich widać zabudowania i wieżę kościoła w Pilczycy,

Wzniesienie Góra Kozłowa (336 m n.p.m.) – wzniesienie porośnięte lasem sosnowym, a w północno – wschodniej części przechodzącym w las liściasty. Duża część wzniesienia, ze względu na swoje walory przyrodnicze, jest objęta proponowanym rezerwatem „Grądy Góry Kozłowej”. Punkt widokowy na południową część Pasma Przedborsko – Małogoskiego oraz na antyklinę tego Pasma w kierunku zachodnim. Od strony wschodniej widoczne zabudowania wsi Mojżeszów,

Stara Wieś (gm. Przedbórz) – malownicza wieś o ustronnym położeniu w centrum Przedborskiego Parku Krajobrazowego. W tym miejscu wzniesienia Pasma są bezleśne i zbudowane z wapieni, wschodnie stoki porośnięte są nielicznymi kępami krzewów. Rozległe panoramy Niecki Zabrodzkiej z rezerwatem Czarna Różga. Między zabudowaniami wsi odnajdziemy pomnikową sosnę oraz dwa egzemplarze pomnikowych cisów,

Wieś Żeleznica (gm. Przedbórz) – we wsi kościół parafialny p.w. św. Mikołaja, murowany z 1869–70 r., organistówka drewniana z ok. 1900 r. W sąsiedztwie cmentarza rzymsko-katolickiego jest chałupa wybudowana z drewna opałowego ciętego na „cegły”, ewenement budownictwa nigdzie nie spotykany. Obelisk Kazimierza Wielkiego, upamiętniający fakt złamania nogi przez władcę na polowaniu w tutejszych lasach, w wyniku którego nastąpił zgon ostatniego króla z dynastii Piastów. Pomnik został wystawiony przez Zespół Nadpilicznych Parków Krajobrazowych. Most na rzece Czarnej Włoszczowskiej. Nieopodal w górę rzeki łączą się odnogi Czarnej tworząc Czarną Włoszczowską, prawobrzeżny dopływ Pilicy,

Oleszno – (gm. Krasocin) – Kościół parafialny p.w. NPM murowany z 1643–85 r., wczesnobarokowy z wystrojem wczesnobarokowym; znajdują się tu relikty dworu z XVI w. oraz park z dworem murowanym i układem wodnym z XVIII/XIX w., opasany fosą, ze śladami założenia regularnego, zabudowania folwarczne murowane z XIX w. Wzniesienia Pasma mają charakter bezleśnych wapiennych utworów jurajskich, których zbocza poprzecinane są głębokimi, suchymi dolinami. Niemal całkowicie obszar wykorzystywany rolniczo. W okolicy Oleszna występuje zbiorowisko muraw kserotermicznych, porastających nawapienne wzniesienia. Malownicza mozaika pól poprzecinanych zakrzywieniami i niewielkimi kępami zadrzewień w pobliżu osad ludzkich. Punkty widokowe ze wzniesień na Nieckę Zagrodzką z rezerwatem Oleszno oraz w kierunku południowo – zachodnim na Nieckę Włoszczowską,

Kamieniołom w Rogalowie – usytuowany w środkowej części Pasma, w wysokich ścianach wyrobiska nieczynnego obecnie kamieniołomu widoczne są utwory należące do górnej jury. Ze względu na swą budowę, wyrobisko w Rogalinie może być ważnym elementem planowanej ścieżki geologicznej. Ze wzniesienia w pobliżu wyrobiska widoczna panorama kontynuacji wzniesień Pasma Przedborsko – Małogoskiego w kierunku Małogoszczy.

Wiatrak w Krasocinie – wiatrak stoi na niewielkim wzniesieniu, 12 km od Włoszczowej przy głównej drodze na Kielce. Wybudowany został pod koniec XIX w. Jest to obiekt murowany, przykryty drewnianym gontowym dachem, wzorowany na wiatrakach holenderskich. Budynek ocalał po II wojnie światowej i po jego odbudowie, otworzono w nim „Muzeum Chleba”. Niestety od paru lat wiatrak niszczeje⁴¹.

▪ **SZLAK ZIELONY „PRZEDBORSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO”**

Szlak zielony „Przedborskiego Parku Krajobrazowego”: Rączki – Przedbórz

Długość: 35 km. Rączki (PKS) – Rezerwat leśny „Bukowa Góra” – Rezerwat stepowy „Murawy Dobromierskie” – Kowale – Góra Krzemycza – Kolonia Boża Wola – Józefów – Góra Fajna Ryba – Góry Suche – Majdan – Góry Mokre (PKS) – Rezerwat „Piskorzeniec” – Borowa – Wojciechów (PKS) – oddz. 90 zespół drzew pomnikowych – pomnik przyrody „Jedynak” – Stanowisko pełnika europejskiego – Miejskie Pola – Przedbórz (PKS).

Rączki – kościół p.w. Św. Trójcy z 1846–1865 r. oraz zabytkowy park z I połowy XIX w. z ruinami dworu i zabudowań gospodarczych.

Rezerwat „Bukowa Góra” – pow. 34 ha, utworzony w 1959 r. Ostatni płat lasu naturalnego na podłożu węglanowym w całym Paśmie Przedborsko-Małogoskim. Drzewostan buduje buk z domieszką klonu jaworu, grabu, dębu bezszypułkowego i rzadko lipy szerokolistnej. Wiek drzew: 100–200 lat.

Rezerwat „Murawy Dobromierskie” – utworzony w 1989 r. na obszarze ok. 36 ha, gdzie na podłożu wapiennym wyrosły kserotermiczne zarośla róż, tarniny, derenia oraz wytworzyły się chronione murawy łącznie z roślinami zielnymi. Wiele punktów widokowych.

Góra Fajna Ryba – 347m n.p.m., najwyższe wzniesienie w PPK, punkt widokowy.

Rezerwat „Piskorzeniec” – utworzony w 1990 r. na obszarze 409 ha, obejmujący staw i torfowiska z reliktową florą i fauną, między innymi: rosiczką, wierzbą borówkolistną, bagnem zwyczajnym, turzycami. Ostoja wielu gatunków ptaków wodnych, płazów, gadów oraz ssaków (łoś, jeleni, bóbr)⁴².

⁴¹ https://radomszczanski.pl/opis-32-szlak_zolty_krolewskich_lowow_przedborz.html

⁴² https://radomszczanski.pl/opis-31-szlak_zielony_przedborskiego_parku.html

Na terenie gminy zostały także wyznaczone ścieżki przyrodniczo – historyczne⁴³:

- Ścieżka przyrodniczo – historyczna w Przedborzu im. prof. Jakuba Mowszowicza. Przystanki ścieżki: Majowa Góra, pomnik marszałka J. Piłsudskiego, zalew przedborski, kapliczka pożegnalna, wydma nad zalewem, dolina Pilicy i cmentarz żydowski, park miejski, oczyszczalnia ścieków;
- Ścieżka przyrodniczo – historyczna im. Kazimierza Wielkiego w Przedborzu. Przystanki ścieżki: wzgórze Wapiennik, góra Winnica, Rynek, Muzeum Ludowe, kościół p. w. św. Aleksego, Stodoły, Cmentarz, łąki w dolinie Pilicy, Błonia, Źródło, bulwar Mariana Wnuka.

Dla miłośników kajaków dostępna jest trasa kajakowa około 25 km: Maluszyn – Ciemiętniki – Bobrowniki – Krzętów – Biały Brzeg – Przedbórz⁴⁴.

Rozwój turystyki aktywnej wiąże się również z przedborskim zalewem. Na terenie zalewu można spędzić czas uprawiając różne formy sportu.

- zjeżdżalnia wodna;
- pole do mini golfa, plac zabaw dla dzieci;
- pływająca fontanna (widoczna w dzień i mieniająca się różnymi kolorami w nocy);
- zaplecze gastronomiczne oraz wypożyczalnia sprzętu wodnego;
- ciąg spacerowy, miejsca na ogniska;
- kąpielisko spełniające standardy unijne z zapleczem sanitarnym oraz miejscami parkingowymi;
- ścianka wspinaczkowa, skatepark;
- boisko do koszykówki i siatkówki;
- kort tenisowy, boisko do piłki nożnej;
- pole namiotowe i carawaningowe;
- pomosty wędkarskie, pomost cumowniczy oraz inne atrakcje.

Europejskie Centrum Budo – Dojo Stara Wieś⁴⁵

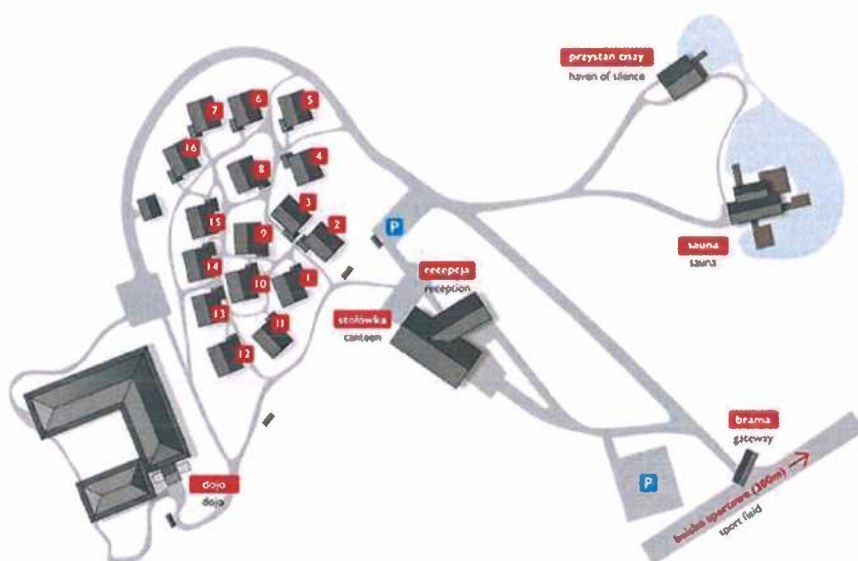
W Starej Wsi znajduje się otwarty w 2009 r. największy na świecie ośrodek przeznaczony do specjalistycznego treningu dalekowschodnich sztuk i sportów walki. Europejskie Centrum

⁴³ <https://parkilodzkie.pl/npk/przedborski-pk/>

⁴⁴ http://www.szlakwodnypilica.pl/asp/pliki/aktualnosci/o_szlaku.pdf

⁴⁵ <https://www.dojo-starawies.pl/>

Budo – Dojo. Obszar Centrum to aż 60 hektarów „magicznej przestrzeni”. Otoczone lasami, leży w sercu malowniczego Przedborskiego Parku Krajobrazowego. Na terenie ośrodka znajduje się ponad 20 obiektów przeznaczonych dla gości, kamienne ogrody w stylu japońskim, sztuczne jezioro oraz boisko do gry w piłkę nożną, siatkówkę i koszykówkę. Najważniejszym budynkiem Centrum jest Dojo – miejsce treningów dla przedstawicieli wielu dyscyplin sportowych. Wzniesione na wzgórzu Dojo koncentruje w sobie pozytywną energię miejsca, jest jego duszą.

Konkluzje: Gmina Przedbórz ze względu na swoje

- obecność zalewu w Przedborzu oraz rzeka Pilica bardzo atrakcyjna dla spływów kajakowych (niewielka głębokość, spokojny bieg);
- bardzo wysoka lesistość – ponad połowa terenów gminy pokryta lasami (około 55%)
- istniejąca infrastruktura oznakowanych szlaków turystyki pieszej, rowerowej, konnej i kajakowej przebiegające przez atrakcyjne przyrodniczo i historycznie tereny gminy;
- posiadanie lokalnego, rozpoznawalnego szeroko produktu kulinarnego jakim jest Kugiel z Przedborza - dobrze rozpoznawalny poza terenem gminy
- Możliwość rozwoju turystyki kulinarnej na bazie ogólnie rozpoznawanego lokalnego produktu kulinarnego jakim jest Kugiel z Przedborza;

- Muzeum Ludowe w Przedborzu, samorządowa placówka muzealna z ciekawymi ekspozycjami uatrakcyjnia turystyczną ofertę;
- Działalność Centrum Japońskich Sportów i Sztuk Walki „Dojo-Stara Wieś”;
- LGD „Dolina Pilicy” jako animator i organizator pasm turystycznych na terenie gminy Przedbórz i gmin sąsiadujących;
- potencjał wytyczenia nowych szlaków pieszych, rowerowych w oparciu o tereny przyrodnicze, zabytki gminy oraz miejsca historycznych wydarzeń.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne w gminie jest niezwykle istotnym zagadnieniem, które ma na celu zapewnienie ochrony mieszkańcom, ich mieniu oraz ogólnemu porządkowi społecznemu. Na bezpieczeństwo publiczne w gminie składa się:

- ❖ Zapewnienie bezpieczeństwa osobom i mieniu: Gmina jest odpowiedzialna za utrzymanie wysokiego poziomu bezpieczeństwa mieszkańców;
- ❖ Współpraca z organami ścigania: Gmina powinna współpracować z lokalnymi organami ścigania, takimi jak policja, straż pożarna i służby ratunkowe, aby skutecznie reagować na sytuacje awaryjne i przeciwdziałać przestępczości. Dobra komunikacja i współdziałanie są kluczowe dla skuteczności działań związanych z bezpieczeństwem publicznym;
- ❖ Monitorowanie i prewencja: Gmina powinna monitorować sytuację związaną z bezpieczeństwem publicznym oraz prowadzić działania prewencyjne. To może obejmować systematyczne patrołowanie obszarów publicznych, instalację monitoringu, edukację społeczności w zakresie bezpieczeństwa, organizację programów profilaktycznych i kampanii informacyjnych;
- ❖ Zarządzanie sytuacjami kryzysowymi: Gmina powinna być przygotowana do zarządzania sytuacjami kryzysowymi, takimi jak klęski żywiołowe, wypadki drogowe, pożary czy inne sytuacje awaryjne. Powinna posiadać odpowiednie plany reagowania na kryzysy, szkolenia personelu, a także koordynować działania z innymi służbami ratunkowymi i instytucjami odpowiedzialnymi za zarządzanie kryzysowe;
- ❖ Współpraca z społecznością: Gmina powinna angażować mieszkańców i organizacje społeczne w działania związane z bezpieczeństwem publicznym. Ważne jest budowanie zaufania i współpracy, tworzenie programów sąsiedzkich, działania

profilaktyczne, a także zachęcanie do zgłaszania nieprawidłowości i podejrzanych sytuacji;

- ❖ Edukacja i świadomość społeczna: Gmina powinna promować edukację w zakresie bezpieczeństwa publicznego, aby mieszkańcy byli świadomi zagrożeń i wiedzieli, jak się przed nimi chronić.

W Przedborzu jest zlokalizowany komisariat policji przy ul. Mostowej 22.

Liczba przeprowadzonych postępowań przygotowawczych w związku z zaistniałymi przestępstwami na terenie gminy Przedbórz:

- 2021 – 91
- 2022 – 92.

Ochotnicze straże pożarne (OSP) są jednostkami ochrony przeciwpożarowej, które są jednocześnie stowarzyszeniami w rozumieniu ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261). Jednostki OSP są umundurowanymi, wyposażonymi w specjalistyczny sprzęt, przeznaczonymi do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami, w tym prowadzącymi działania w zakresie ratownictwa specjalistycznego, jednostkami ochrony przeciwpożarowej. Jednostki OSP ściśle współdziałają z jednostkami organizacyjnymi Państwowej Straży Pożarnej (PSP) oraz innymi podmiotami i instytucjami w celu zapewnienia bezpieczeństwa obywateli na terenie swego działania (miasta i gminy).

Działalność ochotniczych straży pożarnych obejmuje:

- prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami,
- udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń,
- informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi,
- rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej,
- wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej,
- działania na rzecz ochrony środowiska.

Na terenie gminy Przedbórz działają 4 jednostki OSP: Przedbórz, Góry Mokre, Zuzowy, Józefów Stary.

Do KSRG należy OSP Przedbórz.

Wyjazdy OSP:

2022:

OSP Przedbórz 140;

OSP Góry Mokre 35

2021:

OSP Przedbórz 148;

OSP Góry Mokre 14.

Strażacy nie tylko gaszą pożary, ale również uczestniczą w likwidacji skutków kolizji drogowych, klęsk żywiołowych i innych zagrożeń oraz pracują społecznie (dbają o bezpieczeństwo dzieci przy przychodzeniu przez jezdnię, prowadzą szkolenia i pogadanki dla uczniów w szkołach na temat bezpieczeństwa, udzielania pierwszej pomocy).

Konkluzje: Na obszarze gminy bezpieczeństwo jest zapewnione przez policję i straż pożarną. Liczba zdarzeń utrzymuje się na stałym poziomie. Głównymi zdarzeniami w okresie letnim są pożary lasów, wypalanie traw. Do najczęstszych zdarzeń wymagających interwencji policji należą przestępstwa drogowe.

Uwarunkowania kulturowe i przyrodnicze

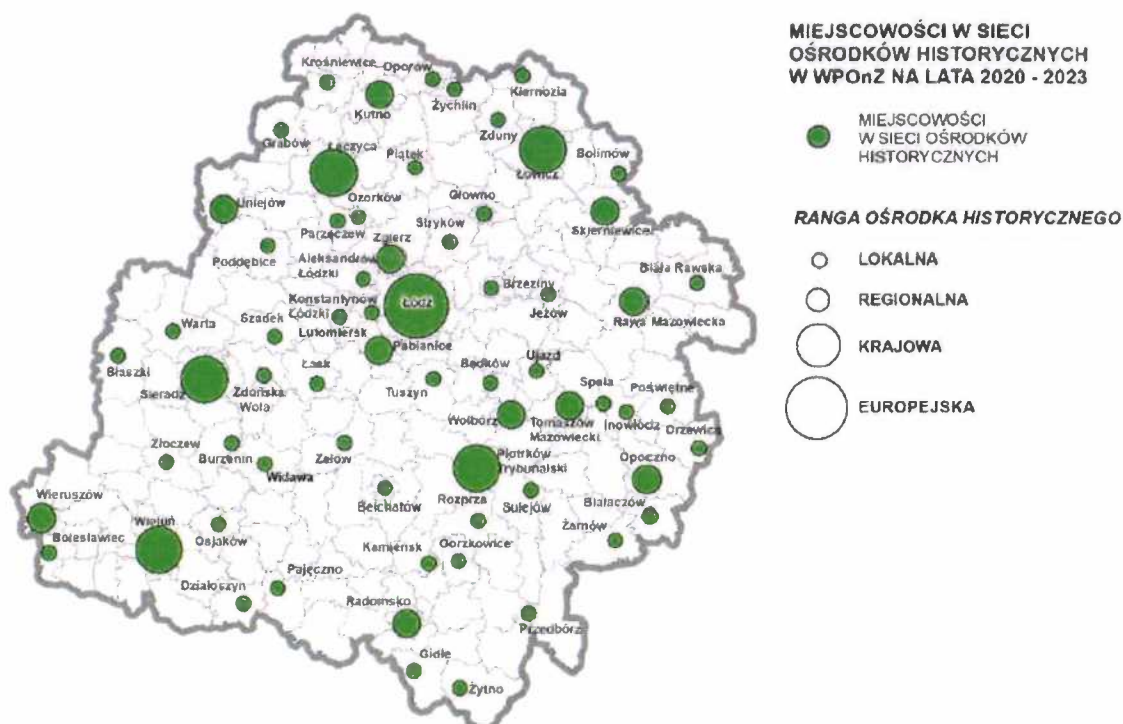
Potencjał kulturowy

Na terenie gminy Przedbórz znajduje się pięć zabytków i zespołów zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków. Wszystkie zostały wymienione w tabeli poniżej. Są to tym samym najcenniejsze elementy krajobrazu kulturowego na terenie gminy podlegające ścisłej ochronie konserwatorskiej, wynikającej z przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Samo miasto Przedbórz charakteryzuje się zabytkowym układem przestrzennym oraz znajduje się w sieci ośrodków historycznych województwa łódzkiego. Zgodnie z Wojewódzkim Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020 – 2023 Przedbórz został zaliczony do ośrodków o randze lokalnej. Mając na uwadze potrzebę wzmocnienia opieki nad specyficznymi i cennymi pod względem kulturowym i krajobrazowym układami przestrzennymi miast i wsi województwa łódzkiego w WPOnZ na lata 2020-2023 wskazano 66 miejscowości, które tworzą sieć ośrodków historycznych o zróżnicowanej randze i potrzebach działań rewaloryzacyjnych w ich historycznych przestrzeniach i zabytkowych zespołach zabudowy.

Podstawowym kryterium wytypowania ośrodków były walory przestrzenne i aspekty niematerialne, a także instytucjonalne atrybuty pozwalające pełnić im rolę centrów kulturotwórczych na różnych poziomach.

W ramach sieci wskazano:

- 1 ośrodek o randze europejskiej: Łódź;
- 5 ośrodków o randze krajowej: Łowicz, Łęczyca, Piotrków Trybunalski, Sieradz, Wieluń;
- 11 ośrodków o randze regionalnej: Kutno, Opoczno, Pabianice, Radomsko, Rawa Mazowiecka, Skierniewice, Tomaszów Mazowiecki, Uniejów, Wieruszów, Wolbórz, Zgierz;
- 49 ośrodków o randze lokalnej: Aleksandrów Łódzki, Bełchatów, Biała Rawska, Będków, Białaczów, Błaszki, Bolesławiec, Bolimów, Brzeziny, Burzenin, Drzewica, Działoszyn, Gidle, Głowno, Gorzkowice, Grabów, Inowłódz, Jeżów, Kamieńsk, Kiernozia, Konstantynów Łódzki, Krośnice, Lutomiersk, Łask, Oporów, Osjaków, Ozorków, Pajęczno, Parzęczew, Piątek, Poddębice, Poświętne, **Przedbórz**, Rozprza, Spała, Stryków, Sulejów, Szadek, Tuszyn, Ujazd, Warta, Widawa, Zduny, Zduńska Wola, Żelów, Żłoczew, Żarnów, Żychlin, Żytno.

**Tabela nr 24 Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków w Gminie
Przedbórz⁴⁶**

L.p.	Miejscowość	Ulica/nr	Przedmiot wpisu do rejestru zabytków	Data powstania	Uwagi (nr rejestru, data wpisu)
1.	Przedbórz	Mostowa 29	ratusz	1820	769 z 30.05.1972
2.	Przedbórz	Trytwa	park	XVII w.	722/ 20.12.1957
3.	Przedbórz	Róg ul. Kielecka 7/ul. Pocztowa 7	karczma, ob. muzeum	XVIII w.	A-437 z 13.06.1994
4.	Przedbórz	Kościelna 1	kościół par. pw. Św. Mikołaja	1341 r.	447 z 27.02.1957; 306 z 28.02.1967
5.	Przedbórz	Warszawska 8 i 10 (nr działki 78)	dom	XVIII w.	643 z 14.01.1972
6.	Przedbórz	fragmenty miasta: zasięg zgodnie z ilustracją poniżej	układ urbanistyczny miasta Przedborza i zespół budowlany wraz z podziemną, archeologiczną warstwą kulturową	1145 r.	403/ 02.06.1989

Plan miasta z naniesionymi strefami ochrony konserwatorskiej – kopia z Decyzji w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków z 02.06.1989 r, nr rejestru 403, przedmiot wpisu: układ urbanistyczny miasta Przedborza i zespół budowlany wraz z podziemną, archeologiczną warstwą kulturową⁴⁷.

Mapa nr 4

⁴⁶ Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Przedbórz na lata 2023 – 2026, s. 66.

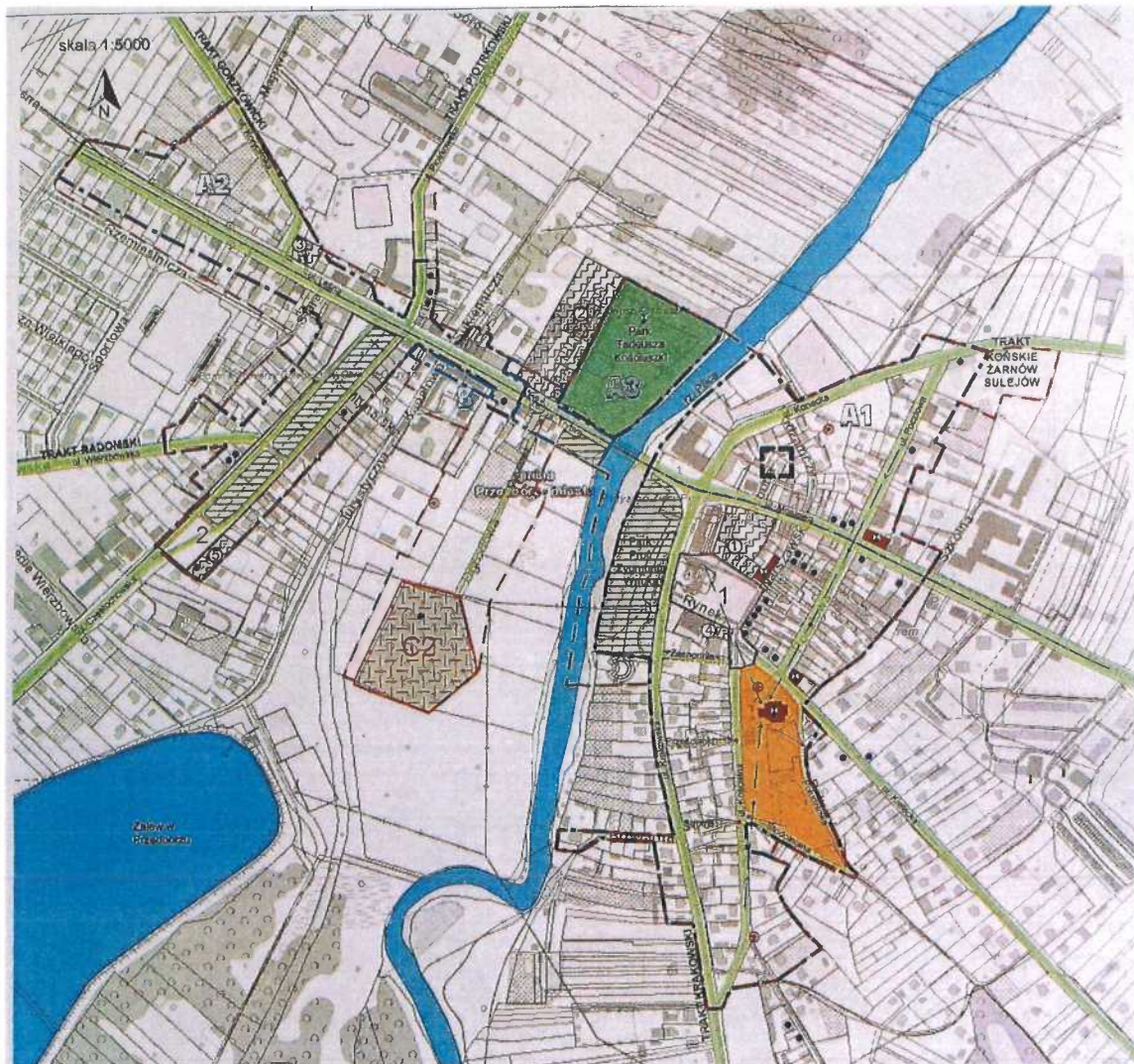
⁴⁷ Tamże.

Zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Listę obiektów zabytkowych ujętych w prowadzonej przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Łodzi przedstawiono w tabeli nr 24 – są to zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków gminy Przedbórz. Nie wszystkie obiekty zabytkowe ujęte w ewidencji wojewódzkiej posiadają karty ewidencyjne zabytku nieruchomego.

Mapa nr 5 - HISTORYCZNY UKŁAD URBANISTYCZNY PRZEDBORZA
STREFY OCHRONY HISTORYCZNEGO UKŁADU URBANISTYCZNEGO PRZEDBORZA
(dokumentacja graficzna: Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi)

Legenda

STREFA HISTORYCZNEGO UKŁADU URBANISTYCZNEGO PRZEDBORZA obejmująca strefy:

STREFA OCHRONY UKŁADU URBANISTYCZNEGO MIASTA (granica orientacyjna)
 Strefa A1 - prawobrzeżna część - miasto średniowieczne z okresu lokacji
 Strefa A2 - lewobrzeżna część - średniowieczna osada targowa

STREFA OCHRONY PARKU im. Tadeusza Kościuszki

Postulowaną strefę ochrony układu ul. Trytwa

NAJWAŻNIEJSZE ELEMENTY STRUKTURY PRZESTRZENNEJ

- 1 Rynek miejski - centralna część strefy "A"
- 2 Dawny plac targowy - centralna część strefy "B"
- Orientacyjna lokalizacja dawnego zamku przedborskiego
- Teren wokół kościoła p.w. Św. Aleksego, z plebanią, domem modlitewnym, parkim i ogrodem
- Cmentarz Żydowski - postulowana strefa ochrony konserwatorskiej
- Cmentarz C2

Główna oś układu urbanistycznego - wykształcona w trakcie rozwoju przestrzennego miasta

Tereny zieleni urządzonej

Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Obiekty wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków

Najważniejsze obiekty architektury

Kapliczki słupkowe tzw. "choleryczne" z XVII/XVIII w.

Zachowany historyczny układ dróg, który stanowiły szkielet rozwoju miasta, wraz z nazwami historycznych traktów (wielodrożnicowy układ przestrzenny)

Osie widokowe

Wgłody w zachowane wąskie uliczki

OBSZARY DYSHARMONIJNE W PRZESTRZENI MIASTA

- 1 - bloki mieszkalne / brak północnej pierzei rynku
- 2 - centrum handlowe z parkingiem
- 3 - stacja paliw - prak pierzei
- 4 - substandardowe "kioski" na osi widokowej na kościół św. Aleksego
- 5 - budynki w stanie ruiny przy ul. Częstochowskiej 45 i 47a

Mapa nr 6 - HISTORYCZNY UKŁAD URBANISTYCZNY PRZEDBORZA

**POSZCZEGÓLNE OBIEKTY I ZESPOŁY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO ORAZ UJĘTE W WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI
ZABYTKÓW ORAZ REKOMENDOWANE DO WPISANIA DO REJESTRU ZABYTKÓW**
(dokumentacja graficzna: Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi)

Zabytki nieruchome ujęte w gminnej ewidencji zabytków Gminy Przedbórz⁴⁸

⁴⁸ Tamże.

Gminna ewidencja zabytków jest dokumentem otwartym. Zgodnie z art. 22 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w gminnej ewidencji zabytków mogą być ujęte inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków).

Gmina Przedbórz posiada aktualną Gminną Ewidencję Zabytków, przyjętą Zarządzeniem Nr 0050.57.2022 Burmistrza Przedborza z dnia 1 czerwca 2022, zaktualizowaną Zarządzeniem nr 0050.88.2022 Burmistrza Przedborza z 11 sierpnia 2022, wykreślającym zabytek z gminnej ewidencji zabytków. Lista zabytków prezentowana w tabeli nr 24 uwzględnia wykreślenie zabytku zarządzeniem nr 0050.88.2022.

Zabytki nieruchome w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Przedbórz obejmują 144 pozycje. Stanowiska archeologiczne 120 pozycji.

Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy⁴⁹

Krajobraz kulturowy gminy Przedbórz jest spuścizną materialną bardzo bogatej historii tych terenów. Przetrwale w różnym stopniu zachowania jego elementy podkreślają walory gminy i czynią ją potencjalnie niezwykle atrakcyjną turystycznie, pod warunkiem czynienia wysiłków przez całą społeczność gminną dla ich zachowania a następnie przywrócenia przynajmniej części dawnej świetności.

Niewątpliwie do najcenniejszych zabytków na terenie należą obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków.

Przedbórz, układ urbanistyczny – wpis do rejestru zabytków nr 403 decyzją z 02.06.1989

Układ urbanistyczny miasta Przedborza powstał na założeniu tzw. "Owalnicy Śląskiej", której podstawą był Rynek, układ ulic wylotowych z Rynku oraz Kościół, usytuowany na przekątnej Rynku, układ głównych dróg dojazdowych: wzdłuż Pilicy ul. Konecka i ul. Krakowska, ul. Kielecka, ul. Mostowa. Znajdują się przy nim kamienice z kompleksem piwnic kolebkowych z XVII i XVIII w. Przy jednej z kamienic pozostały fragmenty sukiennic. Wcześniej podcienia występowały w większej liczbie, ale tylko ta jedna budowla pozostała w tej postaci po pożarze z 1939 r. II wojna światowa zniszczyła rynek doszczętnie. Rynek był niegdyś brukowany. Dzisiaj rynek został odremontowany, nadal jednak możemy oglądać na nim pozostałości bruku. Po środku znajduje się odremontowana studnia.

⁴⁹ Tamże.

Z rynku na południe prowadzi ul. Kościelna, przy której znajduje się kościół pw. św. Aleksego.

Przedbórz, ratusz – wpis do rejestru zabytków nr 769 decyzją z 30.05.1972

Po wojnie w budynku mieściła się m. in. szkoła podstawowa, siedziba MRN, obecnie mieści się siedziba burmistrza miasta Przedborza, sekretariat i Urząd Stanu Cywilnego - na parterze, na piętrze zaś znajduje się Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Konopnickiej wraz z czytelnią oraz sala obrad rady miejskiej.

Budynek ratusza zaprojektowali: Jakub Molke i Augustyn Kurella (zaprojektował także jatki przedborskie). Ratusz w Przedborzu, wybudowany został w latach 1838-1840, według dokumentacji ewidencyjnej w WUOZ w Łodzi w latach 1820-1830, lub 1826-1830. Budynek murowany, w stylu późnoklasycystycznym. Budynek założony na rzucie prostokąta, z dwutraktowym układem wnętrza. Bryła nieprzekształcona, dwukondygnacyjna, zamknięta dachem czterospadowym z tympanonem w elewacji frontowej. W osi fasady płytki, trzyosiowy ryzalit rozczłonkowany pilastrami. Elewacje akcentowane gzymsem kordonowym oraz kroksztynowym gzymsem wieńczącym.

Przedbórz, kościół św. Aleksego – wpis do rejestru zabytków nr 306 z 28.02.1967 r.

Fundatorem kościoła był Bolesław Wstydlivy, a budowniczym Jacek Aleksey Sadykierz. Kościół był wielokrotnie przebudowywany. Pierwotna świątynia została zbudowana jako kaplica zapewne na polecenie św. Kingi, żony Bolesława V Wstydliwego przez Jacka Aleksego Sadykierza, i została poświęcona św. Aleksemu, patronowi jej dziadka cesarza Aleksego Komnena. Kaplica powstała zapewne około 1278 roku. Po wielkim pożarze w 1341 roku Kazimierz III Wielki dobudował do kaplicy wieżę z czerwonego piaskowca. W 1683 roku świątynia została spalona. W latach 1683-1695 kościół został odbudowany i powiększony o kaplicę św. Mikołaja dzięki staraniom Mikołaja Siemieńskiego. Na skutek kolejnych pożarów wieża z czasów Kazimierza III Wielkiego została obniżona. Budowla została zniszczona w 1834 roku przez pożar i odbudowany kosztem rządu. Po I wojnie światowej świątynia była odbudowywana dzięki staraniom księdza Antoniego Ręczajskiego. Ostatnio świątynia była remontowana w latach 1974-1978 dzięki staraniom księdza Józefa Oktobrowicza. W latach 1994-1997 budowla została pokryta blachą miedzianą dzięki staraniom księdza Stanisława Szczypiora. Świątynia została wzniesiona w stylu gotyckim, jednak w ciągu wieków była wielokrotnie przebudowywana, w związku z tym w większości reprezentuje styl barokowy. Jest to kościół orientowany, wybudowany z kamienia i cegły z cudownym obrazem Matki Boskiej

Serdecznej z 1618 roku w barokowym ołtarzu z I poł. XVII w. W kaplicy ptn. znajduje się barokowy ołtarz z XVII w. z obrazem Pana Jezusa, w kaplicy pld. ołtarz również barokowy z obrazem św. Antoniego. Zachowała się kazimierzowska wieża gotycka o charakterze obronnym z 1340 roku.

Przedbórz, pozostałości zamku

Za fundatora zamku Jan Długosz podaje Kazimierza Wielkiego. W roku 1991 pozostałości warowni zostały przebadane przez J. Augustyniaka. Warownia wznosiła się przy przeprawie przez Pilicę na północ od miasta. Obecnie po zamku pozostała jedynie przypora wykonana z miejscowego piaskowca, pierwotnie wspierająca mur obwodowy w północno-wschodniej części założenia, natomiast wzgórze zamkowe zabudowane jest współczesnymi budynkami mieszkalnymi. W późnym średniowieczu zamek pełnił funkcję rezydencji królewskiej natomiast w czasach nowożytnych w jego murach ulokowano siedzibę starostów. Zamek był wówczas dzierżawiony. Zamek budowany był w czterech fazach jednak obecny stan badań uniemożliwia pełne rozpoznanie przekształceń założenia. W trzeciej ćwierci XIV wieku powstał czworoboczny dom mieszkalny posadowiony na planie prostokąta (13/31 m) oraz czworoboczna wieża (4,7/5,2 m). W XV wieku nastąpiła rozbudowa wiązana w Władysławem Jagiełłą. Powstał wówczas czworoboczny obwód murów obronnych oraz drewniana zabudowa wewnętrzna. Dwie kolejne rozbudowy mające swój czas już w epoce nowożytnej zostały unicestwione przez wojska szwedzkie w trakcie potopu. Po tym fakcie zamek został opuszczony i rozebrany.

Przedbórz, cmentarz ewangelicki i żydowski

W przypadku cmentarzy w Przedborzu: żydowskiego oraz ewangelickiego niezwykle istotnym jest przywrócenie należnego im miejsca w świadomości społecznej jako miejsca spoczynku dawnych mieszkańców tych ziem bez względu na charakter wyznaniowy cmentarza, czy podziały narodowościowe i społeczne. Do połowy XIX w. cmentarze wiejskie lokalizowane były przy kościołach. W późniejszym okresie, z przyczyn sanitarnych ich teren wytyczano poza obszarem zwartej zabudowy. W krajobrazie tworzyły one kępę zieleni wysokiej, często z nasadzeniami alejowymi. Najprostszą formą opieki nad cmentarzami jest dbałość i opieka poprzez: wycinkę dziko rosnącej roślinności, traw a także ogrodzenie i odpowiednie oznakowanie.

Cmentarz ewangelicki w Przedborzu

Ludność niemiecka pojawiła się w Przedborzu na przełomie XVIII i XIX w. i cmentarz pochodzi najpewniej z początku XIX w. Na cmentarzu znajdują się nieczytelne groby z I wojny światowej,

w których pochowani są żołnierze austriaccy i niemieccy, którzy polegli w walkach o Przedbórz w 1914 r. Jeszcze w latach 60-tych ubiegłego wieku groby wojenne odznaczały się żeliwnymi odlewami. Ostatnie pochówki na cmentarzu pochodzą z przełomu 1944/1945 r. W Muzeum Ludowym w Przedborzu znajduje się krzyż z żeliwnym odlewem Chrystusa z połowy XIX w., który znajdował się w centralnym miejscu cmentarza ewangelickiego.

Cmentarz żydowski w Przedborzu

Żydzi na ziemi przedborskiej pojawili się prawdopodobnie za czasów króla Stefana Batorego, choć być może prawo do zamieszkiwania w Przedborzu uzyskali za króla Kazimierza Wielkiego, którego na zamku w Przedborzu miała odwiedzać Esterka. Cmentarz został zdewastowany podczas II wojny światowej. Część macew została użyta przez Niemców do utwardzenia placu przed budynkiem ówczesnej siedziby żandarmerii. Po remoncie placu szkolnego macewy zostały ponownie umieszczone na cmentarzu żydowskim.

Konkluzje: W kontekście oceny sytuacji dziedzictwa kulturowego na obszarze gminy Przedbórz do mocnych stron można zaliczyć przede wszystkim: wielokulturowość i różnorodność kulturowa ludności zamieszkującej tereny gminy

- niezwykle wysoki potencjał przyrodniczy terenów Gminy – praktycznie teren całej gminy znajduje się w obrębie prawnie chronionej przyrody, dużymi kompleksami leśnymi w połączeniu z dużą liczbą wartościowych zabytków korzystnie wpływają na potencjał turystyczny gminy;
- niezwykle wysokie walory Przedborza jako krajobraz małomiasteczkowy z dobrze zachowanym średniowiecznym układem przestrzennym;
- zespoły kościelne (Przedbórz, Żeleźnica), zespoły zabudowy podworskiej (Reczków Stary), cmentarze protestanckie (Przedbórz), żydowski (Przedbórz), wojenny (Przedbórz), parki, których obecność uatrakcyjnia szlaki turystyki pieszej i rowerowej;
- potencjał rozwoju infrastruktury turystycznej na bazie istniejących obiektów, na przykład pofolwarczych;
- dobry i bardzo dobry stan zabytków w rękach kościoła katolickiego
- Możliwość prowadzenia lekcji muzealnych w Muzeum Ludowym w Przedborzu, skoncentrowanych na lokalnym dziedzictwie kulturowym dla uczniów szkół – o zasięgu przekraczającym gminę Przedbórz;
- prężnie działające samorządowe instytucje kultury: Miejski Dom Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna, Muzeum Ludowe Ziemi Przedborskiej, mające na celu rozwijanie świadomości kulturowej mieszkańców, wzmacniania więzi z miejscem zamieszkania;
- aktywna i zaangażowana społeczność lokalna udzielająca się w lokalnych stowarzyszeniach (np. w Kołach Gospodyń Wiejskich);

- aktywność i zaangażowanie mieszkańców udzielających się w organizacjach pozarządowych;
- dobre warunki edukacyjne w gminie kalendarz imprez cyklicznych organizowanych i współorganizowanych przez Gminę z wydarzeniami o randze wojewódzkiej i krajowej: Ogólnopolski Konkurs Piosenki i Przyśpiewki Ludowej, Ogólnopolskie Spotkania z Poezją Marii Konopnickiej, Ogólnopolski Festiwal Piosenki i Pieśni o Mojej Ojczyźnie, Ogólnopolski Konkurs Piosenki Turystyczno-Przyrodniczej;
- ciekawe najdawniejsze dzieje terenów Gminy z materialnym pozostałościami z różnych okresów;
- aktualna gminna ewidencja zabytków;
- korzystna struktura własności obiektów zabytkowych: zabytki najcenniejsze we władaniu władz samorządowych oraz kościoła katolickiego dbających o swoją własność;
- niezwykle ciekawa historia terenów gminy mająca duży potencjał dla inicjatyw popularyzatorskich historii gminy;
- obiekty w Gminnej Ewidencji Zabytków, których obecność uatrakcyjnia szlaki turystyki pieszej i rowerowej;
- brak uciążliwego przemysłu.

Potencjał przyrodniczy

Większość obszaru gminy Przedbórz stanowi Obszar Chronionego Krajobrazu, Park Krajobrazowy i rezerwat przyrody.

Przedborski Park Krajobrazowy został utworzony w maju 1988 roku (Uchwała Nr XXV/167/88 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 27 maja 1988 r. w sprawie utworzenia Przedborskiego Parku Krajobrazowego Dz.Urz.W.P. Nr 11, poz. 128). i wchodzi obecnie w skład Zespołu Nadpilicznych Parków Krajobrazowych Wraz ze swoją otuliną znajduje się na terenie województw łódzkiego i świętokrzyskiego na pograniczu pasa wyżyn i nizin, w obrębie Wyżyny Małopolskiej. Od północy graniczy bezpośrednio z Wzniesieniami Południowomazowieckimi, leżącymi w obrębie Nizin Środkowopolskich. Park leży w środkowej części makroregionu zwanego Wyżyną Przedborską, która stanowi północnozachodni fragment podprowincji Wyżyna Środkowomałopolska w prowincji Wyżyna Małopolska. W krajobrazie Parku dominuje Pasma Przedborsko-Małogoskie, będące przedłużeniem Gór Świętokrzyskich i jednocześnie jego osią. Pilica, która płynie południkowo, stanowi zachodnią granicę Przedborskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Główny dopływ Pilicy na terenie Parku stanowi Czarna Włoszczowska.

Na terenie gminy Przedbórz znajdują się następujące rezerваты przyrody:

1. „**Piskorzeniec**” – o powierzchni 431,96 ha, utworzony w 1990 roku chroni naturalne biocenozy torfowiskowe i leśne z bogatą awifauną i entomofauną.
2. „**Czarna Różga**” – o powierzchni 185,60 ha, utworzony w 1996 roku chroni naturalne ekosystemy wilgotnych lasów liściastych z drzewami pomnikowymi oraz licznymi gatunkami chronionych roślin i zwierząt,

Opis:

Ad. 1. "Piskorzeniec" - rezerwat torfowiskowy o powierzchni 431, 96 ha, utworzony w 1990 roku Zarządzeniem nr 402 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 26 listopada 1990 roku (M.P. Nr 48, poz. 442). Położony jest na południe od wsi Piskorzeniec w gminie Przedbórz. Ochroną objęte są tu ekosystemy bagiennych lasów i torfowisk, staw "Duży", na którym prowadzona jest gospodarka rybacka, i zarośnięty szuwarami staw "Bolesław". Wokół całego torfowiska rośnie bór bagiennoy. Występuje tu kilkanaście zespołów turzycowych i szuwarowych. Występuje tu także znajdująca się pod całkowitą ochroną wierzba borówkolistna, relikw na torfowiskui gatunek bardzo rzadki w Polsce. W rezerwacie żyją dziki, sarny, łosie, a także wiele gatunków ptaków oraz bardzo licznie reprezentowane bobry. Rezerwat ma sporządzony plan ochrony, przyjęty Zarządzeniem Nr 23/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie

ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Piskorzeniec";

Ad. 2. "Czarna Różga"- florystyczny i leśny rezerwat położony w gminie Przedbórz, po wschodniej stronie Pasma Przedborsko - Małogoskiego, w pobliżu miejscowości Żeleźnica. Rezerwat zajmuje powierzchnię 185,6 ha, w tym 181,31 ha lasów i 4,29 ha terenów bezleśnych. Został utworzony w 1996 r. w granicach Przedborskiego Parku Krajobrazowego (M.P. z 1996 r. Nr 75, poz.677) w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnych ekosystemów wilgotnych lasów liściastych z licznymi drzewami pomnikowymi oraz gatunkami rzadkich chronionych roślin zielnych. Znajduje się tu mozaika naturalnych zespołów leśnych: olsów, łęgów, grądów, boru jodłowego i sosnowego bagiennego z kilkunastoma okazami starych dębów i buków. Rezerwat posiada plan ochrony (Zarządzenie Nr 24/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Czarna Różga").

Obszary chronionego krajobrazu

Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu - utworzony 9 lipca 2002 r. Rozporządzeniem Nr 9/2002 Wojewody Łódzkiego z dnia 9 lipca 2002 r. w sprawie wyznaczenia Przedborskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 175, poz. 2481). Znajduje się na terenie gmin: Kobile Wielkie, Masłowice, Przedbórz, Wielgomłyny i Żytno. Obszar ten ma z założenia pełnić rolę ochronną wobec Przedborskiego Parku Krajobrazowego, jako że

powstał z jego otuliny. Na obszar składają się dwa niepołączone ze sobą fragmenty. Charakteryzuje się krajobrazem rolniczym i w niewielkim stopniu obejmuje ekosystemy leśne. Według ostatniej zmiany uchwalonej przez Sejmik Województwa Łódzkiego w 2012 roku obszar ma obecnie powierzchnię 5 417 ha. Piliczański Obszar Chronionego Krajobrazu - utworzony 24 marca 2009 r. Rozporządzeniem Nr 8/2009 Wojewody Łódzkiego z dnia 24 marca 2009 r. w sprawie wyznaczenia Piliczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Uchwała nr XXII/407/12 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 27 marca 2012 r. w sprawie Piliczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu ze zmianami Dz.Urz.WŁ. z dnia 14 maja 2012 r., poz. 1472 ze zm.). Na terenie powiatu radomszczańskiego obejmuje gminy: Aleksandrów, Paradyż, Przedbórz, Masłowice, Wielgomłyny, Żarnów i Żytno. Tereny chronione są ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnią funkcję korytarzy ekologicznych. Obecna powierzchnia wynosi 43 790 ha. Na obszar oprócz części zasadniczej składają się jeszcze dwa niewielkie niepołączone fragmenty. Na terenie powiatu radomszczańskiego znajduje się jeden park krajobrazowy. Przedborski Park Krajobrazowy - został powołany w 1988 roku Rozporządzeniem Nr 4/98 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 30 czerwca 1998 r. w sprawie utworzenia Przedborskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 11, poz. 128) oraz Rozporządzeniem Nr 9/2002 Wojewody Łódzkiego z dnia 9 lipca 2002 r. w sprawie określenia granic Przedborskiego Parku Krajobrazowego i ustanowienia planu ochrony Przedborskiego Parku Krajobrazowego w województwie łódzkim oraz wyznaczenia Przedborskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 175, poz. 2481). Powierzchnia Parku wynosi 16 640 ha, w tym na terenie powiatu radomszczańskiego - 7 385 ha. Leży on na pograniczu województw: łódzkiego, radomszczańskiego (w gminach: Przedbórz, Masłowice, Wielgomłyny, Żytno) i świętokrzyskiego. Obejmuje tereny byłej Puszczy Pilicka - torfowiska, podmokłe łąki, olsy bagienne, grądy, wiekowe dąbrowy i buczyny, bory sosnowe, łąki, wrzosowiska, murawy kserotermiczne oraz starorzecza Pilicy. Krajobraz Przedborskiego Parku Krajobrazowego stanowi mozaikę struktur wyżynnych i nizinnych, gdzie doliny rzeczne przeplatają się z obszarami pól, łąk i lasów, ponad którymi wznoszą się łagodne wzgórza. W Parku występują liczne gatunki roślin podlegających ochronie całkowitej oraz ochronie częściowej. Zespół Przyrodniczo-krajobrazowy: ZPK Majowa Góra W gminie Przedbórz utworzony został 23 marca 1994 r. Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Majowa Góra” (Uchwała Nr XXI/153/94 Rady Miejskiej w Przedborzu z dnia 23 marca 1994 r. w sprawie uznania terenu obszaru leśnego „Majowa Góra” w Przedborzu za zespół przyrodniczo-krajobrazowy podlegający ochronie). Zespół ma powierzchnię 3,9 ha. Obejmuje wzgórze o wysokości 235 m. n.p.m., zbudowane z piaskowców oraz wapieni. Jego środek przecięty jest wąwozem, który powstał na skutek wydobywania kamienia piaskowego na potrzeby

budownictwa. Rosną tu zbiorowiska murawowe z rzadkimi gatunkami roślin: sasanka wiosenna, koniczyna długo kłosowa, dzwonek syberyjski, dziewięciśń pospolity

Natura 2000 "Ostoja Przedborska" – kod PLH260004, Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 marca 2018 r, w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Przedborska, Dz.U.R.P. z dnia 17 maja 2018 r., poz. 923. Dla specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Przedborska obowiązuje plan zadań ochronnych ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Przedborska PLH260004 (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 2014 r. poz. 1457 ze zm., Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2014 r. poz. 2015 ze zm.). Dla części specjalnego obszaru siedlisk Ostoja Przedborska PLH260004 pokrywającej się z rezerwatem przyrody Piskorzaniec - ustanowiono plan ochrony zarządzeniem Nr 23/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony rezerwatu przyrody Piskorzaniec (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2011 r. Nr 103 poz. 864) oraz z rezerwatem przyrody Czarna Różga - ustanowiono plan ochrony zarządzeniem Nr 24/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony rezerwatu przyrody Czarna Różga (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2011 r. Nr 103 poz. 865).

Powierzchnia wynosi 11 605, 21 ha, z tego, w obszarze terytorialnym Nadleśnictwa znajduje się 5 466 ha. w obszarze gminy: 3 635,00 ha. Obszar obejmuje fragment Przedborskiego Parku Krajobrazowego. Zachodnią część obszaru stanowi zbocze Pasma Przedborsko - Małogoskiego zbudowane z górnajurajskich wapieni i kredowych piaskowców. Sieć rzeczna jest stosunkowo bogata stanowią ją liczne dopływy Czarnej Włoszczowskiej. Znaczną część obszaru zajmuje rozległy kompleks wilgotnych i podmokłych łąk oraz największy w tej części Polski płat lasów jesionowołoszowych. Zachowały się tu duże fragmenty naturalnych drzewostanów. Dominują bory sosnowe, lecz pozostały też naturalne płaty grądów, buczyn i dąbrów. Na zboczach wzgórz rozwijają się murawy kserotermiczne, a w dolinach torfowiska. Najbardziej rozległym i najcenniejszym jest Piskorzaniec. Na jego trudno dostępnych fragmentach występują liczne oczka wodne Ostoja obejmuje największy na Wyżynie Małopolskiej obszar porośnięty lasami nadrzecznymi, z silnie zróżnicowanymi drzewostanami. Szczególną wartość mają dobrze wykształcone i zachowane kompleksy wilgotnych i podmokłych łąk oraz torfowisk. Obszar o wysokiej bioróżnorodności - stwierdzono tu występowanie 13 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Ochronie podlega tu duże bogactwo flory (900 gatunków roślin naczyniowych, z licznymi rzadkimi i zagrożonymi w Polsce lub regionie oraz prawnie chronionymi) i fauny, zwłaszcza charakterystycznej dla siedlisk wilgotnych. Wśród nich jest 10 gatunków roślin i zwierząt z

Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. W zasięgu Ostoi Przedborskiej położone są trzy rezerwy przyrody: Bukowa Góra oraz opisane na wcześniej: Czarna Różga oraz Piskorzeniec. Występują tutaj duże, większości naturalne kompleksy leśne (grądy, lasy mieszane świeże i wilgotne oraz w dolinach rzecznych - lasy łąkowe i olsy). Meandrująca rzeka Pilica, której towarzyszą liczne starorzecza, tworzy tu malowniczą dolinę. Wzdłuż koryta ciągną się gęste zarośla wierzbowe oraz lasy nadrzeczne o silnie zróżnicowanych drzewostanach, którym towarzyszą podmokłe łąki, charakteryzujące się dużą różnorodnością biologiczną: bogactwem fauny i flory, zwłaszcza gatunków związanych z siedliskami wilgotnymi. Ostoja obejmuje jeden z większych ciągów ekologicznych zlokalizowanych w naturalnych dolinach rzecznych w kraju.

"Dolina Środkowej Pilicy" kod PLH100008, Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 3 kwietnia 2023 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Środkowej Pilicy (PLH100008), Dz.U.R.P. z dnia 31 maja 2023 r., poz. 1038. Dla specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Środkowej Pilicy obowiązuje plan zadań ochronnych ustanowiony zarządzeniem Nr 24/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 7 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy kod PLH100008 (Dz. Urz. Woj., Łódzkiego z 2014 r. poz. 1235 ze zm.).

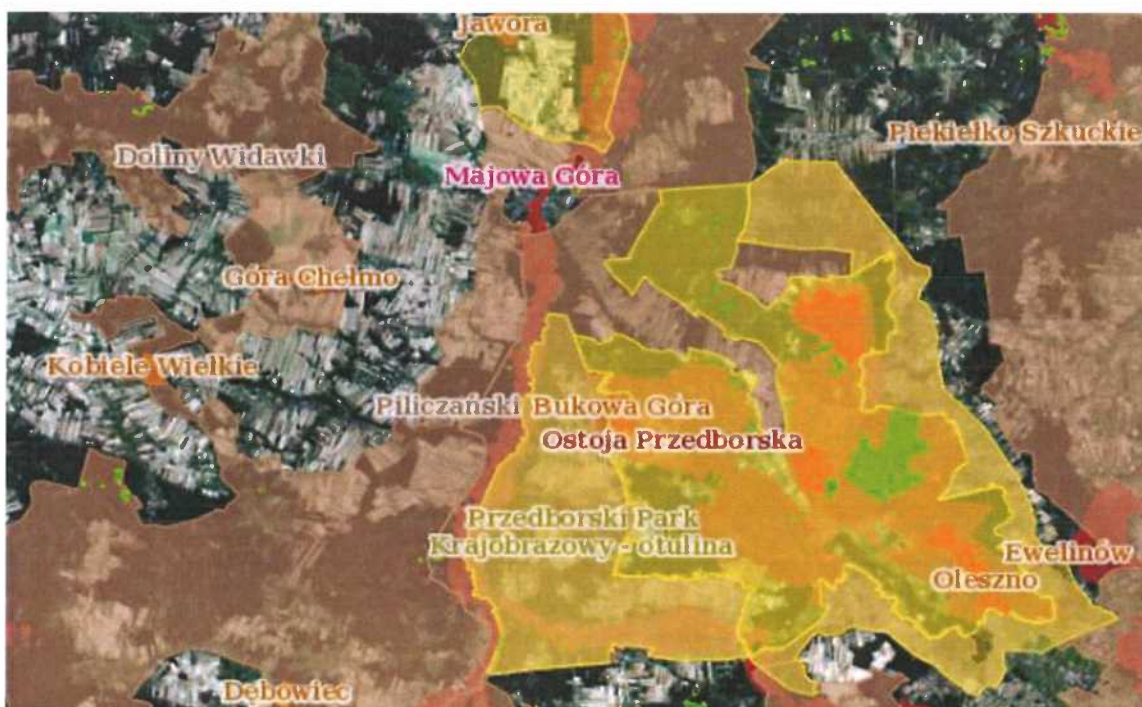
Powierzchnia wynosi 3 787, 43 ha, z tego, w obszarze terytorialnym Nadleśnictwa znajduje się ok. 2 089 ha. Obszar obejmuje czterdziestokilometrowy odcinek środkowej Pilicy (około 1/8 całkowitej długości rzeki) położony jest w większości w regionie Doliny Sulejowskiej, pomiędzy Wzgórzami Radomszczańskimi, Równiną Piotrkowską i Wzgórzami Opoczyńskimi. Wody Pilicy są stosunkowo czyste. Rzeka jest nieregulowana, przez co zachowała swój naturalny charakter, występują liczne meandry i starorzecza. Pewne fragmenty obszaru są regularnie zalewane. Łąki kośne i pastwiska pokrywają dużą część powierzchni doliny; znajdują się tu również niewielkich płyty torfowisk, trzcinowisk i turzycowisk. Znaczne połacie brzegów rzeki porośnięte są lasami łąkowymi i nadrzecznymi zaroślami wierzbowymi.

Dolina Górnej Pilicy – kod PLH260018, Rozporządzenie Ministra klimatu i Środowiska z dnia 10 marca 2023 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Górnej Pilicy (PLH260018), Dz.U.R.P. z dnia 27 kwietnia 2023 r., poz. 806. Gminy: Przedbórz, Wielgomłyny, Żytno. Występują tutaj duże, w większości naturalne kompleksy leśne (grądy, lasy mieszane świeże i wilgotne oraz w dolinach rzecznych - lasy łąkowe i olsy). Meandrująca rzeka Pilica, której towarzyszą liczne starorzecza, tworzy malowniczą dolinę. Wzdłuż koryta ciągną się gęste zarośla wierzbowe oraz lasy nadrzeczne, o silnie zróżnicowanych drzewostanach, którym towarzyszą podmokłe łąki, charakteryzujące się dużą różnorodnością biologiczną:

bogactwem fauny i flory, zwłaszcza gatunków związanych z siedliskami wilgotnymi. Powierzchnia licznych bagien i torfowisk

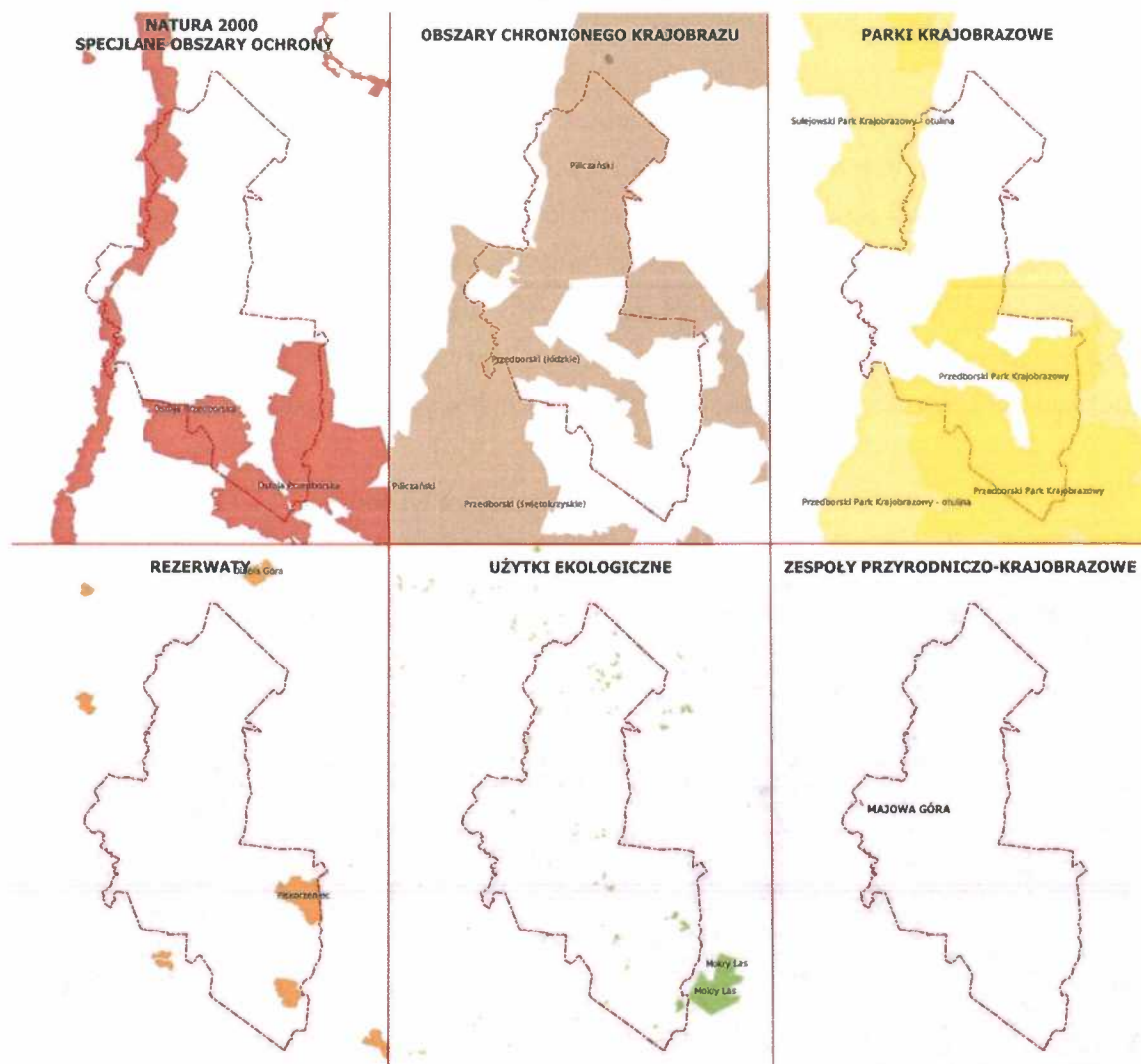
Korytarze ekologiczne Przez Gminę Przedbórz przebiegają również bardzo ważne korytarze ekologiczne. Korytarze ekologiczne mają za zadanie umożliwienie migracji roślin i zwierząt. Korytarz południowo-centralny związany jest z dolina rzeki Pilicy jak również z migracją dużych zwierząt. Korytarz ekologiczny Południowo-Centralny łączy Roztocze z Lasami Janowskimi, Puszcza Sandomierską i Świętokrzyską, Przedborskim Parkiem Krajobrazowym, Załęczańskim Parkiem Krajobrazowym, następnie łączy się z Lasami Lublinieckimi i Borami Stobrawskimi oraz biegnie do Lasów Miłickich, Doliny Baryczy i Borów Dolnośląskich.

Mapa nr 7 Formy ochrony przyrody⁵⁰

⁵⁰ <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/?showExternalObject=6E3E99107FBE98D18F30F44F017BFB2A>

Mapa nr 8 Lokalizacja form ochrony przyrody na obszarze gminy Przedbórz

Wody powierzchniowe i podziemne, hydrologia gminy Przedbórz

Obszar gminy Przedbórz znajduje się w obrębie 3 jednostek hydrogeologicznych. Część północno-zachodnia znajduje się w regionie Łódzkim, podregionie Piotrkowskim o symbolu XI-2, charakteryzującym się występowaniem głównych poziomów użytkowych wód podziemnych w utworach kredowych. Część południowo-zachodnia znajduje się w obrębie regionu Nidziańskiego o symbolu XVIII, w którym poziomie użytkowe występują w utworach górnourajskich i kredowych, zaś część północno-wschodnia należy do regionu wokół świętokrzyskiego, podregionu Małogosko-Sulejowskiego (XIX-I) z poziomami w utworach triasu i jury, przy czym główny poziom użytkowy znajduje się w utworach górnej

jury. Są to wody szczelinowe, pojawiające się na głębokości od kilku do 60 m, na ogół o zwierciadle napiętym⁵¹.

Wody powierzchniowe są związane głównie z dolinami rzek i ich obniżeniami tworzącymi podmokłości. Cały obszar gminy położony jest w środkowej części zlewni Pilicy, a głównymi rzekami odwadniającymi jest Pilica i jej prawobrzeżne dopływy Czarna Włoszczowska i Ojrzanka. Wody powierzchniowe w postaci podmokłości w obniżeniach wypełnionych torfami oraz gęstej sieci rowów melioracyjnych występują głównie w zachodniej części gminy. Znaczącym elementem wód powierzchniowych są stawy w rejonie Piskorzeńca i Papierni.

Założenie planistyczne Strategii są zgodne z ustaleniami dokumentów planistycznych, o których mowa w art. 315 pkt. 1-3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne.

Zgodnie z art. 315 pkt 1) ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, jednym z dokumentów planistycznych w gospodarowaniu wodami są plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza. Dokumenty te stanowią podstawę podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych i zasady gospodarowania nimi w przyszłości⁵².

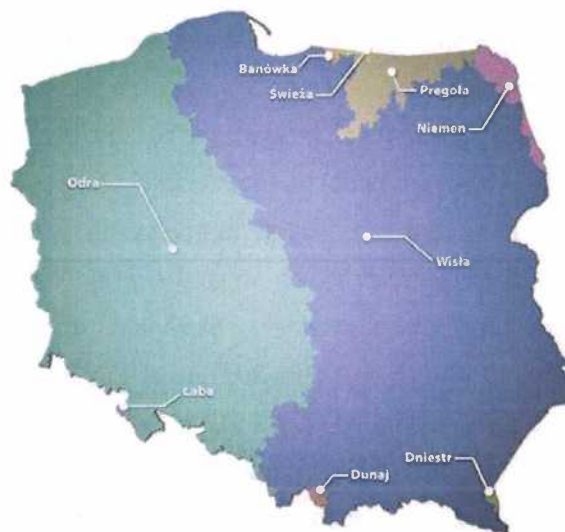
Dokumenty te są poddawane przeglądowi i aktualizacji cyklicznie co 6 lat. W związku z tym, w 2020 r. rozpoczęły się prace nad drugą aktualizacją planów gospodarowania wodami dla następujących obszarów:

1. obszar dorzecza Wisły obejmujący, oprócz dorzecza Wisły znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, również dorzecza Słupi, Łupawy, Łeby, Redy oraz pozostałych rzek uchodzących bezpośrednio do Morza Bałtyckiego na wschód od ujścia Słupi, a także wpadających do Zalewu Wiślanego;
2. obszar dorzecza Odry obejmujący, oprócz dorzecza Odry znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, także dorzecza Regi, Parsęty, Wieprzy, Ücker oraz pozostałych rzek uchodzących bezpośrednio do Morza Bałtyckiego na zachód od ujścia Słupi, a także wpadających do Zalewu Szczecińskiego
3. obszar dorzecza Dniestru;
4. obszar dorzecza Dunaju;
5. obszar dorzecza Banówki;
6. obszar dorzecza Łaby;
7. obszar dorzecza Niemna;
8. obszar dorzecza Pregoty,
9. obszar dorzecza Świeżej.

⁵¹ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021 z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r., s. 61.

⁵² <https://apgw.gov.pl/pl/III-cykl-informacje-ogolne>

Mapa nr 9 - Dorzecza⁵³

Dla dorzecza Wisły Plan gospodarowania wodami wszedł w życie 17.02.2023 r. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4.11.2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły⁵⁴. Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy to jedne z najważniejszych dokumentów planistycznych w gospodarce wodnej, których projekty są opracowywane i aktualizowane co 6 lat przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Stanowią one podstawę do podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych na obszarze dorzecza i zasady gospodarowania nimi. Służą także koordynowaniu działań mających na celu osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód oraz ekosystemów od wód zależnych, poprawę stanu zasobów wodnych, poprawę możliwości korzystania z wód, zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody.

⁵³ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2023/300>

⁵⁴ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2023/300>

Mapa nr 10 – Mapa hydrologiczna gminy Przedbórz⁵⁵

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym w dorzeczu Wisły: Od dnia 23 marca 2023 r. obowiązują zaktualizowane plany zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, przyjęte: Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. poz. 2739)⁵⁶.

Gmina Przedbórz położona jest na obszarze Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie znajduje się w zasięgu zlewni następujących jednolitych części wód:

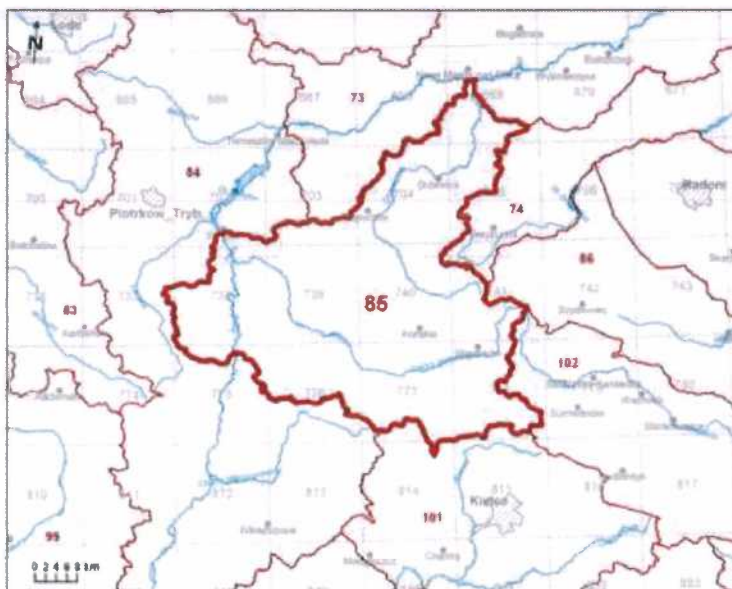
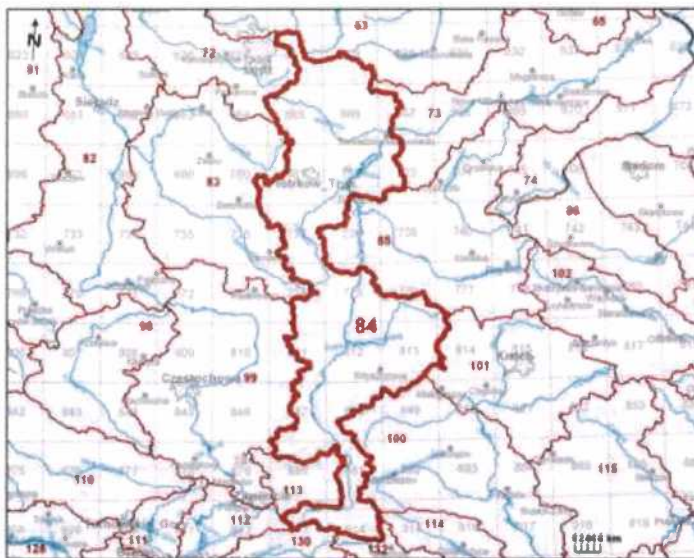
- 1) Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP):
 - Pilica od Zwleczy do Zb. Sulejów, RW2000112545399;
 - Struga Strzelecka, RW2000062543529;
 - Czarna, RW20000625429;
 - Ojrzanka, RW200010254369.

⁵⁵ <https://isok.gov.pl/hydroportal.html>

⁵⁶ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2022/pozycja/2739>

- Czarna od Plebanki do Barbarki, RW2000062544799;
- 2) Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd):
 - PLGW200084;
 - PLGW200085.

Mapa nr 11 – Jednolite części wód podziemnych na których zlokalizowana jest gmina Przedbórz⁵⁷

⁵⁷ <https://www.pgi.gov.pl/dokumenty-pig-pib-all/psh/zadania-psh/jcwpd/jcwpd-80-99/4395-karta-informacyjna-jcwpd-nr-85/file.html>

Mapa nr 12 – Mapa zagrożenia powodziowego⁵⁸

Na podstawie map zagrożenia powodziowego o godłach arkuszy: M-34-028-B-d-3, M-34-028-D-b-1, M-34-028-D-b-1, M-34-028-D-a-4, M-34-028-D-c-2, M-34-029-C-c-3, M-23-029-D-c-2, M-34-029-A-c-3, M-34-028-D-c-2 ustalono, że teren gminy Przedbórz znajduje się w zasięgu występowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią dla zalewu wodą Q1 % i dla zalewu wodą Q10 % od rzeki Pilica i rzeki Czarna.

Obszary szczególnego zagrożenia to:

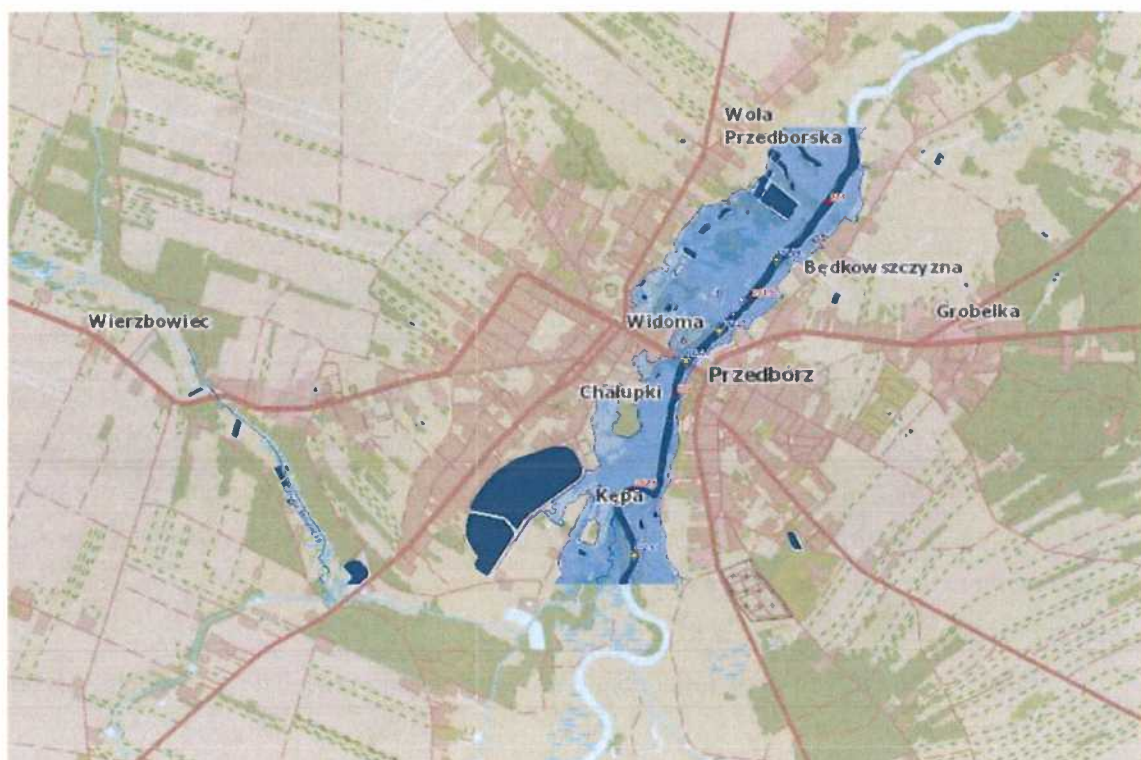
- Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat;
- Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat;
- Obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224 stanowiące działki ewidencyjne;
- Pas techniczny⁵⁹.

⁵⁸ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP

⁵⁹ Ustawa Prawo wodne art. 16.

Tereny znajdujące się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią podlegają określone mu zagospodarowaniu zgodnie z Prawem wodnym. Zagospodarowanie nie może naruszać m.in. ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym, stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi i środowiska, utrudniać zarządzania ryzykiem powodziowym. Lokalizacja nowych obiektów budowlanych oraz gromadzenia ścieków na powyższych obszarach wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy Prawo wodne. Aktualnie obowiązujące Plany Zarządzania Ryzykiem Powodziowym nie zawierają szczególnych zapisów dotyczących gminy Przedbórz.

Mapa szczególnego zagrożenia powodziowego

Susza, obok powodzi, jest jednym z najbardziej dotkliwych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę. Aby w przyszłości nie zabrakło nam wody, w odpowiedniej ilości i odpowiedniej jakości, należy już teraz przeciwdziałać skutkom suszy. Długoterminowe kierunki działań w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy zaprezentowano w Planie przeciwdziałania skutkom suszy (dalej: PPSS) opracowanym przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Jest to główny, strategiczny dokument planistyczny dotyczący zjawiska suszy. Dokument ten wraz z planami gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planami zarządzania ryzykiem powodziowym oraz planami utrzymania wód, przyczyni się do poprawy stanu gospodarki wodnej w Polsce. Celem PPSS

jest zapewnienie odpowiedniej ilości i co najmniej dobrej jakości wód, użytecznych dla społeczeństwa, środowiska i wszystkich sektorów gospodarki narodowej.

Zgodnie z art. 184 ust. 2 ustawy – Prawo wodne (Dz.U. z 2021 r. poz. 2233, z późn. zm.), PPSS zawiera:

- analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych;
- propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych;
- propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji;
- katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy⁶⁰.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy jest głównym dokumentem planistycznym, którego celem jest wskazanie najistotniejszych kierunków działań, które pomogą zapobiec kryzysowi wodnemu w Polsce.

Główny cel zawiera się już w samej nazwie Planu jako przeciwdziałanie skutkom suszy.

Cel główny PPSS doprecyzowany jest przez 4 cele szczegółowe:

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dostępnych zasobów wodnych,
- zwiększanie retencjonowania (magazynowania) wód,
- edukacja w zakresie suszy i koordynacja działań powiązanych z suszą,
- stworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Susza jest zjawiskiem, które zachodzi powoli. Jej rozwój, przebieg i skutki są rozciągnięte w czasie i przestrzeni oraz przebiegają z różnym natężeniem. Skutki suszy dotyczą wielu aspektów funkcjonowania ludzi.

Skutki gospodarcze (inaczej skutki ekonomiczne) wiążą się ze stratami w produkcji rolnej, zwierzęcej lub rybołówstwie, to także zwiększone koszty produkcji w różnych gałęziach przemysłu, niższa produkcja energii oraz niższa wydajność procesów technologicznych wrażliwych na niedobory wody.

Skutki społeczne suszy wyrażają się przede wszystkim w negatywnym wpływie suszy na zdrowie i bezpieczeństwo ludzi. To również kłopoty z zaopatrzeniem ludności w wodę pitną, susza bowiem ogranicza do niej dostęp i powoduje wzrost jej zanieczyszczenia. W zakresie społecznych skutków suszy znajduje się także szereg ograniczeń np. w dostępie do usług turystycznych.

Skutki ekologiczne oznaczają wpływ suszy na środowisko i wywoływane są przez zakłócenie

⁶⁰ <https://www.gov.pl/web/infrastruktura/plan-przeciwdzialania-skutkom-suszy>

naturalnego obiegu wody. W efekcie skutki ekologiczne suszy przejawiają się w znacznym obniżeniu poziomu wody lub brakiem wody w rzekach, wysychaniu terenów podmokłych, utracie różnorodności biologicznej oraz zagrożeniu pożarowym np. w lasach.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy został opracowany z uwzględnieniem podziału Polski na obszary dorzeczy. Obszar dorzecza to obszar, z którego wody odpływają do morza jedną główną rzeką. W gospodarce wodnej obszar dorzecza jest podstawową jednostką do planowania i realizacji zadań związanych z zarządzaniem zasobami wodnymi. Gmina Radomsko objęta jest obszarem dorzecza Wisły⁶¹.

Konkluzje: Gmina Przedbórz może się pochwalić wyjątkowym potencjałem przyrodniczym, o którego znaczeniu świadczy głównie lokalizacja rzeki Pilicy i Sulejowskiego Parku Krajobrazowego.

Infrastruktura techniczna

Infrastruktura drogowa

Miasto i gmina Przedbórz posiada rozbudowaną sieć infrastrukturalną obejmującą sieć drogową, infrastrukturę wodno – kanalizacyjną. Przez gminę przebiega droga krajowa nr 42, którą można dojechać do Radomska i Końskich oraz wojewódzka 742 do Piotrkowa Trybunalskiego przez Ręczno oraz Włoszczowy. Komunikację w Przedborzu i okolicach zapewnia także PKS Radomsko. Przedbórz posiada bezpośrednie połączenie m.in. z Łodzią, Częstochową, Radomskiem, Radomiem i Końskimi.

Tabela nr 23 - Wykaz dróg gminnych na terenie Gminy Przedbórz⁶²

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi wg wykazu urzędowego	Długość (w km)
1	112901 E	Przedbórz, ul. Mostowa	0,724
2	112902E	Przedbórz, ul. Krzywa	0,153
3	112903E	Przedbórz, ul. Sportowa	0,281
4	112904E	Przedbórz, ul. M. Wnuka	0,175
5	112905E	Przedbórz, ul. Kazimierza Wielkiego	0,181
6	112906E	Przedbórz, ul. Żeromskiego	0,177

⁶¹

⁶² Dane Urząd Miejski w Przedborzu.

7	112907E	Przedbórz, ul. Rzemieślnicza	0,351
8	112908E	Przedbórz, ul. Nowa	0,269
9	112909E	Przedbórz, ul. Klonowa	0,368
10	112910E	Przedbórz, ul. Kwiatowa	0,498
11	112911E	Przedbórz, ul. Słoneczna	0,804
12	112912E	Przedbórz, ul. Majowa	0,247
13	112913E	Przedbórz, ul. Majowa Góra	0,561
14	112914E	Przedbórz, ul. Młynarska	0,078
15	112915E	Przedbórz, ul. Ogrodowa	0,245
16	112916E	Przedbórz, ul. Stroma	0,075
17	112917E	Przedbórz, ul. Sukiennicza	0,356
18	112918E	Przedbórz, ul. Szkolna	0,150
19	112919E	Przedbórz, ul. Wodna	0,057
20	112620E	Przedbórz, ul. Zachodnia	0,095
21	112921E	Przedbórz, ul. Lipowa	0,176
22	112922E	Przedbórz, ul. M. Konopnickiej	0,093
23	112923E	Przedbórz, ul. Szczęśliwa	0,074
24	112924E	Przedbórz, ul. Zielona	0,369
25	112925E	Przedbórz, ul. Działkowa	0,120
26	112926E	Przedbórz, ul. Brzozowa	0,231
27	112927E	Przedbórz, ul. Wiśniowa	0,128
28	112928E	Przedbórz, ul. Modrzewiowa	0,199
29	112929E	Przedbórz, ul. Podzamcze	0,129
30	112929E	Przedbórz, ul. Warszawska	0,110
31	112941E	Przedbórz, ul. Rynek	0,094
32	112929E	Przedbórz (ul. Kościelna, ul. Cmentarna) – Józefów	10,102
33	112930E	Przedbórz, ul. Stara	0,235
34	112931E	Przedbórz, ul. Wierzbowska	0,597
35	112932E 112934E	Przedbórz, ul. Stodolniana, ul. Południowa, ul. Cegielniana	2,589
36	112933E	Przedbórz, ul. Pocztowa	0,435
37	112935E	Przedbórz, ul. Poprzeczna	0,15
38	112936E	Przedbórz, ul. Kanałowa, ul. Turystyczna	0,650
39	112937E	Przedbórz, ul. Łazicka, ul. Spacerowa	1,025

40	112938E	Przedbórz, ul. Prześcianki	0,085
41	112939E	Przedbórz, ul. Spółdzielcza	0,056
42	112940E	Przedbórz, ul. Browarna	0,184
43	110207E	Przedbórz, ul. Korycińska	0,775
44	112452E	(Wąsosz) – gr. gm. Fałków – Zuzowy - Taras	4,837
45	112454E	Nosalewice – Wygwizdów – Wierzchlas – dr. pow. 3910E	4,734
46	112461E	Nosalewice – Zuzowy	1,288
47	112456E	Przyłanki – Miejskie Pola – droga pow. 3910E	3,115
48	112457E	dr. powiat. 3911E – Policzko – Gaj	1,870
49	112458E	Przedbórz – Policzko Stare	4,177
50	112459E	Góry Mokre – Mojżeszów	1,100
51	112460 E	Faliszew – Józefów Stary (wyłączony odcinek przez las)	1,71
52	112462E	Przyłanki – Ludwików – Budy Nosa Lewickie – Nosalewice	6,247
53	112463E	dr. wojewódzka 742 – Wymysłów	1,63
54	112464E	Przedbórz – Wola Przedborska – gr. gm. Ręczno	2,003
55	112465E	Droga przez Chałupy	1,179
56	112466E	Góry Mokre – Góry Suche	1,000
57	112467E	droga krajowa nr 42 – Miejskie Pola	1,885
58	112468E	Żeleźnica – Stara Wieś	3,08
59	112469E	Żeleźnica – gr. woj. świętokrzyskiego (Krogulec)	0,983
60	112470E	droga przez Borową	1,740
61	112471E	Skotniki – Czermno	5,6
62	112472E	gr. woj. świętokrzyskiego – Reczków – do drogi nr 3921E (skrzyżowanie z drogą biegnącą w kierunku m. Taras)	10,7
63	112473E	gr. woj. Świętokrzyskiego (Dobromierz)-Góry Mokre – Zagacie – gr. woj. świętokrzyskiego	7,3
64	112474E	gr. woj. świętokrzyskiego – Sewerynów – Borowa – Góry Mokre	5,7
65	112477E 112478E	od drogi pow. 3911E – do wsi Kaleń droga przez Kaleń	0,647
66	112480E	Piskorzeniec –Wilki- Dąbrowa (od drogi powiatowej 3910E do wsi Piskorzeniec)	0,614

67	112479E	Borowa – Sewerynów – w kierunku Wojciechowa	0,93
68		Grobla	1,790
69		Policzko - Gaj	1
70		Policzko – Gaj – drugi łącznik	1
71	dz. nr egid 510 obręb Góry Mokre	Góry Mokre (Parcelant)	0,46
72	dz. nr egid. 311, obręb Kaleń	Droga powiatowa Nr 3911E - Kaleń	0,47
73		Przedbórz, ul. Cicha	0,2
Łączna długość dróg			103,44

Tabela nr 24 - Wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Przedbórz⁶³

L. p.	Nr drogi	Nazwa drogi wg wykazu urzędowego	Długość docinka [km]
1.	3921E	Przedbórz (ul. Żarnowska) – Skotniki – Jaksonek – Radonia – Błogie Szlacheckie	12,335
2.	3920E	Przedbórz (ul. Częstochowska) – Wielgomłyny	1,308
3.	3920E	Przedbórz (ul. Częstochowska) – Wielgomłyny	0,407
4.	3910E	Przedbórz (ul. Kielecka) – Ruda Pilczycka	13,271
5.	3911E	od drogi 3910E – Góry Mokre	7,039
6.	3914E	Góry Mokre – Żeleznica – gr. woj. świąt.	7,030
Łączna długość dróg			41,390

Infrastruktura wodno – kanalizacyjna

Gmina Przedbórz rozbudowuje sukcesywnie kanalizację sanitarną. Długość sieci wodociągowej wynosi 113,7 km, natomiast sieci kanalizacyjnej 26,2 km (sieć kanalizacyjna

⁶³ Tamże.

znajduje się w mieście Przedbórz i wsi Wola Przedborska), liczba przyłączy kanalizacyjnych 667, szacowana liczba osób korzystających z kanalizacji 3 360 osób.

Według danych poziom skanalizowania gminy na terenie gminy wynosił 45 %, co w porównaniu z powiatem województwem łódzkim (63,4%) czy Polską (69,7%) dane GUS jest wartością niższą. Niewystarczający rozwój systemu odprowadzania ścieków na obszarach gmin miejsko -wiejskich i wiejskich jest problemem obserwowanym na terenie całego powiatu radomszczańskiego. Gmina w najbliższych latach planuje rozbudowę kanalizacji sanitarnej na obszarze wiejskim, tam, gdzie będzie to możliwe, mają na uwadze, że gmina leży w otulinie Przedborskiego Parku Krajobrazowego i obszarze Natura 2000.

Z kierunków rozwoju urbanistycznego gminy wynika, że najintensywniej z miejscowości objętych aglomeracją rozbudowuje się miasto, cechująca się najwyższym wskaźnikiem zaludnienia i gęstością zabudowy. Dlatego gmina zrealizowała projekt polegający na rozbudowie oczyszczalni ścieków w Przedborzu. Plany rozwojowe gminy przewidują, że będą przyjmowane ścieki nie tylko z miejscowości Przedbórz, ale także z miejscowości sąsiednich. Przewiduje się także rozbudowę układu kanalizacyjnego stosownie do potrzeb rozwojowych mieszkalnictwa.

Jak wynika z danych bilansowych zakłada się znaczne zwiększenie dopływu ścieków do oczyszczalni w perspektywie najbliższych 20 lat związane z rozwojem Gminy Przedbórz.

Z obecnych uwarunkowań wynika jednak, że obciążenie oczyszczalni będzie rosło na skutek lokalnego wzrostu gospodarczego.

Tabela nr 25 - Ludność korzystająca z oczyszczalni⁶⁴

Ogółem	2018	2019	2020	2021	2022
osoby	3360	3365	3262	3274	3288
%	46,6	47,2	47,9	48,8	49,5

Tabela nr 26 - Ludność korzystająca z oczyszczalni wg lokalizacji⁶⁵

Ogółem	2018	2019	2020	2021	2022
osoby	3360	3365	3262	3274	3288
W miastach	3200	3205	3106	3118	3120

⁶⁴ www.stat.gov.pl

⁶⁵ Tamże.

Na wsi	160	160	156	156	168
---------------	-----	-----	-----	-----	-----

Tabela nr 27 - Odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej⁶⁶

Ogółem	2018	2019	2020	2021	2022
%	92,5	92,6	92,7	92,7	92,7

Tabela nr 28 - Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej⁶⁷

Ogółem	2018	2019	2020	2021	2022
%	38,5	38,5	38,4	38,3	38,1

Gospodarka odpadami

Zgodnie z art. 6c ust.1 i 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2021 r. poz. 888 ze zm.), gmina organizuje odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli wszystkich nieruchomości, na których zamieszkują oraz nie zamieszkują mieszkańcy.

Źródłem finansowania systemu odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych są opłaty za gospodarowanie odpadów komunalnych, wnoszone przez mieszkańców.

W przypadku nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi stanowi iloczyn liczby mieszkańców zamieszkujących nieruchomość oraz stawki opłaty ustalonej odrębną uchwałą Rady Miejskiej.

Zbiórkę odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych w 2022 r. zadeklarowało 5535 osób. Liczba zamieszkałych na stałe osób w gminie w 2022 r., wyniosła 6846. Odbiór odpadów realizowała firma PAVER Sp. z o.o. z Włoszczowej.

W zakresie gospodarki odpadami dla gminy jest priorytetem uświadamianie mieszkańców w zakresie ograniczania ilości odpadów, selektywnej zbiórki.

Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych:

Za 2022 r. 14,73%

Za 2021 r. 11,50%

Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania:

⁶⁶ <https://svs.stat.gov.pl/1449/17/39>

⁶⁷ <https://svs.stat.gov.pl/1449/17/39>

Za 2022 r. 7,14%

Za 2021 r. 4,46%

Tabela nr 29 - Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca⁶⁸

Jednostka miary	2019	2020	2021	2022
kg	230	2457	241	251

Tabela nr 30 - Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku⁶⁹

Gospodarstwa domowe	2019	2020	2021	2022
Tony	511,08	638,32	657,91	593,84

Tabela nr 31 - Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku⁷⁰

	2019	2020	2021	2022
Ogółem t	1 142,37	1 036,92	967,38	1 061,36
Ogółem na 1 mieszkańca kg	159,0	151,4	143,4	159,4
Z gospodarstw domowych t	1 018,42	944,79	759,45	768,39

Konkluzje: Analiza danych dotyczących gospodarki odpadami obszarze gminy pokazuje, że system wymaga poprawy zwłaszcza w kwestii osiągnięcia wymaganych poziomów recyklingu. Priorytetowym celem dla gminy w nadchodzących latach jest bardziej skuteczna edukacja mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, segregacji odpadów komunalnych oraz podejmowanie dalszych działań w celu ochrony i zapobiegania dewastacji

⁶⁸ <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

⁶⁹ Tamże.

⁷⁰ Tamże.

środowiska.

Odnawialne źródła energii, zaopatrzenie w ciepło, energetyka, telekomunikacja

Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń powietrza w Gminie Przedbórz jest emisja niska z indywidualnego ogrzewania lokali mieszkalnych (spalanie węgla kamiennego). Drugą co do znaczenia dla jakości powietrza grupą emisji jest emisja komunikacyjna z transportu kołowego. Największa emisja komunikacyjna zlokalizowana jest wzdłuż DK 42, gdzie szczególne znaczenie dla wielkości emisji komunikacyjnej ma zwiększający się z roku na rok tranzyt.

Gmina Przedbórz jako część powiatu radomszczańskiego leży w strefie łódzkiej, w której stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. W przypadku zaniechania realizacji zadań zmierzających do ograniczenia emisji pyłów i gazów do atmosfery, jakość powietrza atmosferycznego może się stale pogarszać. Brak inwestycji w dziedzinie stosowania ekologicznych i alternatywnych źródeł energii przyczyni się do podwyższonej emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych. Brak działań związanych z termomodernizacją spowoduje wzmożone zapotrzebowanie na energię cieplną i w efekcie pogorszenie jakości powietrza w wyniku niskiej emisji. Wskaźnik motoryzacji w ostatnich latach wykazuje stałą tendencję wzrostową, stąd też brak realizacji zadań związanych z ograniczeniem emisji ze źródeł komunikacyjnych spowoduje zwiększone stężenia dwutlenku azotu, pyłów i węglowodorów aromatycznych, w tym przede wszystkim benzo(a)pirenu.

W mieście Przedbórz występuje zabudowa wielorodzinna, kamienice (głównie w centrum), zabudowa jednorodzinna oraz znajduje się 10 budynków zamieszkania zbiorowego (tzw. „bloki mieszkalne” – Spółdzielni Mieszkaniowej) Na terenie wiejskim powiatu dominuje zabudowa zagrodowa i jednorodzinna. Rozmieszczenie zabudowań w poszczególnych miejscowościach tworzy różnorodne układy dostosowane do lokalnych uwarunkowań. Przeważają układy liniowe, o zabudowie skupionej wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Występuje tu także rozproszone osadnictwo wiejskie o jednorodnej funkcji zabudowy zagrodowej. W mieście funkcjonuje kotłownia należąca do spółdzielni mieszkaniowej. Budynki jednorodzinne w mieście i na obszarze wiejskim posiadają indywidualne źródła ciepła. Należy odnotować, że w ostatnich kilku latach dużą popularność zyskują odnawialne źródła energii, szczególnie pompy ciepła i instalacje fotowoltaiczne. Sprzyjały temu programy ze środków krajowych m.in. Mój prac, Czyste powietrze oraz fundusze unijne. Jeszcze w 2023 r. gmina realizuje projekt pn.

Słoneczna energia dla Gminy Przedbórz. Dzięki inwestycji około 100 gospodarstw domowych uzyska wsparcie na zakup instalacji solarnych lub paneli fotowoltaicznych.

Energia odnawialna jest energią tania, przyjazną człowiekowi i środowisku. Odnawialne źródła są dostępne za darmo (energia słońca, wiatru, biogazu) lub po niewielkich kosztach (słoma, drewno).

Przykładowe korzyści wynikające z zastosowania różnych form odnawialnych źródeł energii:

a) ekonomiczno – społeczne - wprowadzenie niewyczerpalnych i tanich źródeł energii - w miejsce trudniej dostępnych i coraz droższych paliw kopalnych:

- zmniejszenie uzależnienia od obcych źródeł energii
- stworzenie warunków konkurencji między producentami energii (ceny energii wynikają z kosztów jej pozyskania)
- stworzenie nowych stanowisk pracy (redukcja bezrobocia w regionach rolniczych)
- zagospodarowanie nieużytków na produkcję rolną dla sektora paliwowo - energetycznego)
- wykorzystanie nadwyżek produkcji rolnej (zbóż, ziemniaków, roślin oleistych oraz odpadów np. słomy)

b) ekologiczne:

- zredukowanie emisji zanieczyszczeń powietrza związanych z przetwarzaniem paliw kopalnych
- redukcja efektu cieplarnianego
- zmniejszanie ilości odpadów
- uregulowanie stosunków wodnych

c) zdrowotne:

- ograniczenie zachorowań wynikających z zanieczyszczeń środowiska.

Unia Europejska prowadzi globalnej walce ze zmianami klimatu, z której uczyniła swój najważniejszy priorytet. Zobowiązała się ona do zredukowania całkowitej emisji dwutlenku węgla w Europie o przynajmniej 20% do roku 2020 w porównaniu do poziomu emisji z roku 1990. Realizacja tego typu przedsięwzięć ma bezpośredni wpływ na osiągnięcie celów określonych w pakiecie klimatyczno-energetycznym do roku 2020, tj.:

- ✓ redukcji emisji gazów cieplarnianych;
- ✓ zwiększenia udziału energii pochodzącej z źródeł odnawialnych;
- ✓ redukcji zużycia energii finalnej, co ma zostać zrealizowane poprzez podniesienie efektywności energetycznej,

a także do poprawy jakości powietrza na obszarach, na których odnotowano przekroczenia jakości poziomów dopuszczalnych stężeń w powietrzu i realizowane są programy (naprawcze) ochrony powietrza (POP) oraz plany działań krótkoterminowych (PDK).

Jakość powietrza wpływa bezpośrednio na jakość życia ludzi, dlatego tak ważne jest podjęcie działań, jakie będą wpływały na poprawę jego stanu. Powietrze jest rodzajem kapitału

przyrodniczego, stanowiącego zasób odnawialny, ale możliwy do wyczerpania (przypadki smogów w dużych miastach). Negatywne skutki presji na powietrze rzadko ograniczają się do bliskiego otoczenia źródła. Powietrze pozbawione naturalnych granic umożliwia rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń na duże odległości. Wyemitowane zanieczyszczenia, w zależności od ich charakteru, wysokości emitora, warunków meteorologicznych i topograficznych mogą przekraczać granice państw i kontynentów. Rodzaj źródła zanieczyszczenia i związane z nim warunki wprowadzenia substancji do atmosfery są głównymi czynnikami, determinującymi rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń.

Emisję do powietrza ze względu na źródło i sposób emisji ze źródła najczęściej dzieli się na:

- emisję ze źródeł punktowych - zorganizowaną emisję, powstającą podczas wytwarzania energii i w procesach technologicznych, posiadającą emitory o wysokości od kilku do kilkuset metrów,
- emisję ze źródeł liniowych - emisję z ciągów komunikacji samochodowej, kolejowej czy rzecznej, w której źródło emisji znajduje się blisko powierzchni ziemi,
- emisję ze źródeł powierzchniowych (określaną też jako emisja rozproszona, niska) - z indywidualnych systemów grzewczych, dużych odkrytych zbiorników, pożarów wielkoobszarowych,
- emisję ze źródeł rolniczych - upraw i hodowli zwierząt, emisję niezorganizowaną, powstającą wskutek pojedynczych pożarów, prac budowlanych.

Dzięki budowie instalacji odnawialnych źródeł energii uda się częściowo zredukować negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze, dzięki solarom i fotowoltaice w gminach pojawi się możliwość ograniczenia wykorzystania konwencjonalnych paliw. Dzięki realizacji projektu stworzy się możliwość do wykorzystania energii słonecznej produkcji prądu na własne potrzeby oraz do wytwarzania ciepłej wody użytkowej. Wartością dodaną tego typu działań na pewno będzie także podniesienie poziomu wiedzy i świadomości ekologicznej mieszkańców. Zwiększenie wykorzystania energii odnawialnej pozytywnie wpłynie na obszary cenne przyrodniczo w dolinie Pilicy, w tym leżące w Naturze 2000.

Obszar rozciągający się wzdłuż doliny rzeki Pilicy, obejmuje tylko w województwie łódzkim trzy powiaty oraz kilkanaście gmin, wyróżnia się dużymi walorami przyrodniczymi oraz kulturowymi i w sposób szczególny jest rekomendowany do rozwoju turystyki, w tym przede wszystkim turystyki aktywnej – pieszej, konnej, wodnej, rowerowej, przyrodniczej i ekologicznej. Ten rejon jest już bardzo znany wśród kajakarzy. Jednakże infrastruktura pozostawia wiele do życzenia chcąc być konkurencyjnym na rynku usług turystycznych należy dołożyć starań, aby stworzyć odpowiednie warunki dla rozwoju turystyki kajakowej, które jest źródłem dochodu wielu podmiotów gospodarczych.

Na obszarze gminy nie ma sieci gazowej.
Nadajniki telefonii komórkowe na obszarze gminy⁷¹:

Przedbórz, Łódzkie

ul. Mostowa 38A - komin kotłowni

Plus ID: BT33915

GSM900 LTE1800 LTE2600 LTE900 UMTS900.

Orange ID: 3455 (N!)

GSM900 LTE1800 LTE2100 LTE800.

T-Mobile ID: 23994 (N!)

GSM900 LTE1800 LTE2100 LTE800

Przedbórz, Łódzkie

ul. Radomszczańska 72 - maszt TSR Emitel.

T-Mobile ID: 28020 (N!)

GSM900 LTE1800 LTE2100 LTE800 LTE900.

Orange ID: 88017 (N!)

GSM900 LTE1800 LTE2100 LTE800 UMTS900.

Ludwików - gm. Przedbórz, Łódzkie, własna wieża

Orange ID: 88201 (N!)

GSM900 LTE800.

T-Mobile ID: 26965 (N!)

wieża Orange

GSM900 LTE800.

Play ID: RDM4407

wieża Orange

GSM900 LTE1800 LTE2100 LTE800 UMTS900.

⁷¹

<http://beta.btsearch.pl/?dataSource=locations&network=&standards=&bands=¢er=51.085477%2C19.866202&zoom=14>

Zarządzanie Gminą

Zarządzanie gminą wymaga koordynacji wielu działań oraz odpowiedzialności za dobrobyt społeczności lokalnej. Rada gminy, wójt. oraz urzędnicy i pracownicy administracji samorządowej odgrywają kluczową rolę w procesie zarządzania gminą i realizacji jej celów. Efektywne zarządzanie gminą ma na celu poprawę jakości życia mieszkańców, rozwój infrastruktury i społeczności lokalnych.

Gmina jest podstawową jednostką administracji publicznej na poziomie lokalnym w wielu krajach.

Zarządzanie gminą obejmuje wiele obszarów działania, takich jak:

- ❖ Zarządzanie finansowe: Odpowiedzialność za budżet gminy, zarządzanie dochodami i wydatkami, planowanie inwestycji, pozyskiwanie funduszy zewnętrznych itp.;
- ❖ Planowanie przestrzenne: Tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego, rozwoju infrastruktury, kontroli i nadzoru nad budową i użytkowaniem nieruchomości;
- ❖ Edukacja: Zapewnienie odpowiednich warunków do funkcjonowania szkół, przedszkoli i innych placówek oświatowych;
- ❖ Opieka zdrowotna: Zapewnienie dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej, wspieranie działań profilaktycznych, prowadzenie programów zdrowotnych itp.;
- ❖ Bezpieczeństwo i porządek publiczny: Organizacja służb odpowiedzialnych za utrzymanie porządku i bezpieczeństwa na terenie gminy, współpraca z policją i strażą pożarną;
- ❖ Gospodarka komunalna: Zarządzanie infrastrukturą komunalną, w tym wodociągami, kanalizacją, utrzymaniem dróg, parków, ścieżek rowerowych itp.;
- ❖ Kultura i sport: Wsparcie dla działań kulturalnych i sportowych na terenie gminy, organizacja imprez, festiwali, konkursów itp.;
- ❖ Sprawy społeczne: Prowadzenie programów wsparcia dla osób potrzebujących, opieka nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, działania z zakresu integracji społecznej;
- ❖ Ochrona środowiska: Wspieranie inicjatyw związanych z ochroną przyrody, gospodarką odpadami, ochroną zasobów naturalnych;
- ❖ Pozyskiwanie funduszy i współpraca z zewnętrznymi instytucjami: Starania o dotacje i środki finansowe z różnych źródeł, współpraca z władzami centralnymi, organizacjami pozarządowymi i innymi partnerami.

Struktura organizacyjna

Wykaz stanowisk w Urzędzie Miejskim w Przedborzu⁷²

Struktura organizacyjna:

Burmistrz Miasta;

Zastępca Burmistrza Miasta;

Sekretarz Miasta;

Skarbnik Miasta.

Referaty:

Referat Organizacyjny;

Finansowo-Budżetowy;

Referat Infrastruktury, Rolnictwa, Środowiska i Zamówień Publicznych;

Referat Spraw Obywatelskich;

Urząd Stanu Cywilnego;

Samodzielne stanowiska:

- Samodzielne stanowisko ds. obsługi rady;

- Samodzielne stanowisko ds. oświaty i kultury;

- Samodzielne stanowisko ds. kultury fizycznej, pożytku publicznego i działalności gospodarczej;

- Samodzielne stanowisko ds. promocji;

- Samodzielne stanowisko ds. gospodarki gruntami;

- Samodzielne stanowisko ds. gospodarki lokalowej;

- Informatyk.

Tabela nr 32 - Jednostki organizacyjne gminy

L.p.	Nazwa jednostki	Adres
1.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Przedborzu	97-570 Przedbórz ul. Częstochowska 25
2.	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Kazimierza Wielkiego w Przedborzu	97-570 Przedbórz ul. Mostowa 35
3.	Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Górach Mokrych	97-570 Przedbórz Góry Mokre 94 A
4.	Przedszkole Samorządowe w Przedborzu	97-570 Przedbórz ul. Mostowa 39

⁷²

https://przedborz.biuletyn.net/fls/bip_pliki/2023_07/BIPF600312A14A35BZ/Wykaz_stanowisk_w_Urzedzie_Miejskim_w_Przedborzu.pdf

5.	Miejski Dom Kultury w Przedborzu	97-570 Przedbórz ul. Rynek 15
6.	Muzeum Ludowe w Przedborzu	97-570 Przedbórz ul. Kielecka 9
7.	Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Konopnickiej w Przedborzu	97-570 Przedbórz ul. Mostowa 29
8.	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przedborzu	97-570 Przedbórz ul. Pocztowa 30
9.	Środowiskowy Dom Samopomocy w Gaju	97-570 Przedbórz Gaj 1

Sytuacja finansowa

Stabilna sytuacja finansowa gminy jest kluczowa dla zapewnienia skutecznego funkcjonowania jej instytucji, świadczenia usług publicznych i zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Do kluczowych części poprawnej polityki finansowej można zaliczyć:

- **Dobra planifikacja budżetowa:** Gmina powinna prowadzić skrupulatną analizę swoich potrzeb i zasobów, opracowując realistyczne i zrównoważone budżety. Planowanie wieloletnie w postaci WPF może pomóc w lepszym zrozumieniu długoterminowych potrzeb i skutków finansowych;
- **Efektywne zarządzanie finansami:** Gmina powinna skrupulatnie monitorować wydatki i dochody, unikając deficytu budżetowego i zadłużenia ponad miarę. Wdrażanie systemów kontroli i audytów finansowych może pomóc w zapobieganiu nadużyciom i błędom
- **Dywersyfikacja źródeł dochodów:** Wieloźródłowy dochód pomaga zminimalizować ryzyko związanego z jednym rodzajem dochodów, np. podatków lokalnych. Gmina powinna poszukiwać różnych źródeł finansowania, takich jak dotacje, fundusze europejskie czy dochody z różnych podatków;
- **Efektywne wykorzystanie zasobów:** Optymalne wykorzystanie zasobów, zarówno ludzkich, jak i materialnych, przyczynia się do efektywności gminy. Inwestowanie w rozwój infrastruktury, edukację i zdrowie może przynieść długoterminowe korzyści finansowe;
- **Zadłużenie kontrolowane:** Gmina powinna unikać nadmiernego zadłużenia, które może prowadzić do trudności w obsłudze długów w przyszłości. Planowanie inwestycji z uwzględnieniem zdolności kredytowej gminy może zapobiec problemom finansowym;

- Współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego: Współpraca i wymiana doświadczeń z innymi gminami mogą przynieść korzyści finansowe poprzez realizację wspólnych projektów, zakup zbiorczy czy dzielenie się zasobami;
- Transparentność i partycypacja społeczna: Otwartość w kwestiach finansowych i zaangażowanie społeczności lokalnej w proces podejmowania decyzji dotyczących budżetu sprawiają, że mieszkańcy są bardziej świadomi i aktywnie uczestniczą w życiu gminy;
- Inwestycje w rozwój lokalny:

Świadome inwestowanie w projekty mające na celu rozwój gospodarczy może generować dodatkowe źródła dochodów dla gminy. Stabilna sytuacja finansowa gminy to proces długofalowy, który wymaga staranności, odpowiedzialności i zaangażowania wszystkich zaangażowanych stron, zarówno w administracji samorządowej, jak i w społeczności lokalnej. Poniżej znajduje się krótka charakterystyka sytuacji budżetowej gminy Przedbórz za 2022 i 2021 r.

Plan i wykonanie budżetu za 2022 r.

Planowany budżet początkowy był budżetem deficytowym. Deficyt wynosił 1 311 622,65 zł, czyli planowane dochody ogółem były niższe od planowanych wydatków ogółem. Po dokonanych zmianach według przedstawionych wyżej Uchwał Rady Miejskiej w Przedborzu i Zarządzeń Burmistrza Miasta Przedborza w ciągu roku ostateczny plan na 31 grudnia 2022r. ustalono według Zarządzenia Burmistrza Miasta Przedborza Nr 0050.151.2022 z dnia 30 grudnia 2022 r. przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela nr 33 - Plan i wykonanie budżetu za 2022 r.⁷³

Treść	Plan	Wykonanie	%
Dochody ogółem	49 448 119,89	51 978 237,89	105,12
W tym:			
Dochody bieżące	41 856 209,78	44 471 503,83	106,25

⁷³ Raport o stanie Gminy Przedbórz za 2022 r.

Dochody majątkowe	7 591 910,11	7 506 734,06	98,88
Wydatki ogółem	51 744 859 94	49 048 138,40	94,79
W tym:			
Wydatki bieżące	40 687 030,56	38 817 670,20	95,41
Wydatki majątkowe	11 057 829,38	10 230 468,20	92,52
Deficyt	- 2 296 740,05	-	
Nadwyżka	-	2 930 099, 49	

W związku z niewykonaniem wydatków bieżących w kwocie 1 869 360,36 zł i wydatków majątkowych w kwocie 827 361,18 zł do wysokości zakładanego planu oraz wyższym wykonaniem planowanych dochodów o kwotę 2 530 118,00 zł, przy założonym deficycie 2 296 740,05 zł wynik budżetu za 2022 rok zamknął się nadwyżką w kwocie 2 930 099,49 zł.

Plan i wykonanie budżetu za 2021 r.

Planowany budżet początkowy był budżetem deficytowym. Deficyt wynosił 1 014 468,00 zł, czyli planowane dochody ogółem były niższe od planowanych wydatków ogółem. Po dokonanych zmianach ostateczny plan na 31 grudnia 2021r. ustalono według Zarządzenia Burmistrza Miasta Przedborza Nr0050.132.2021 z dnia 31 grudnia 2021 r. przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela nr 34 - Plan i wykonanie budżetu za 2021 r.⁷⁴

Treść	Plan	Wykonanie	%
Dochody ogółem	37 454 779,31	40 057 439,12	106,95
W tym:			
Dochody bieżące	35 422 625,85	36 437 193,06	102,86
Dochody majątkowe	2 032 153,46	3 620 246 06	178,15
Wydatki ogółem	38 119 910,59	37 015 537, 67	97,10
W tym:			
Wydatki bieżące	33 676 418,65	32 730 281,79	97, 19
Wydatki majątkowe	4 443 491,94	4 285 255,88	96,44
Deficyt	- 665 131,28	-	
Nadwyżka	-	3 041 901,45	

⁷⁴ Raport o stanie Gminy Przedbórz za 2021 r.

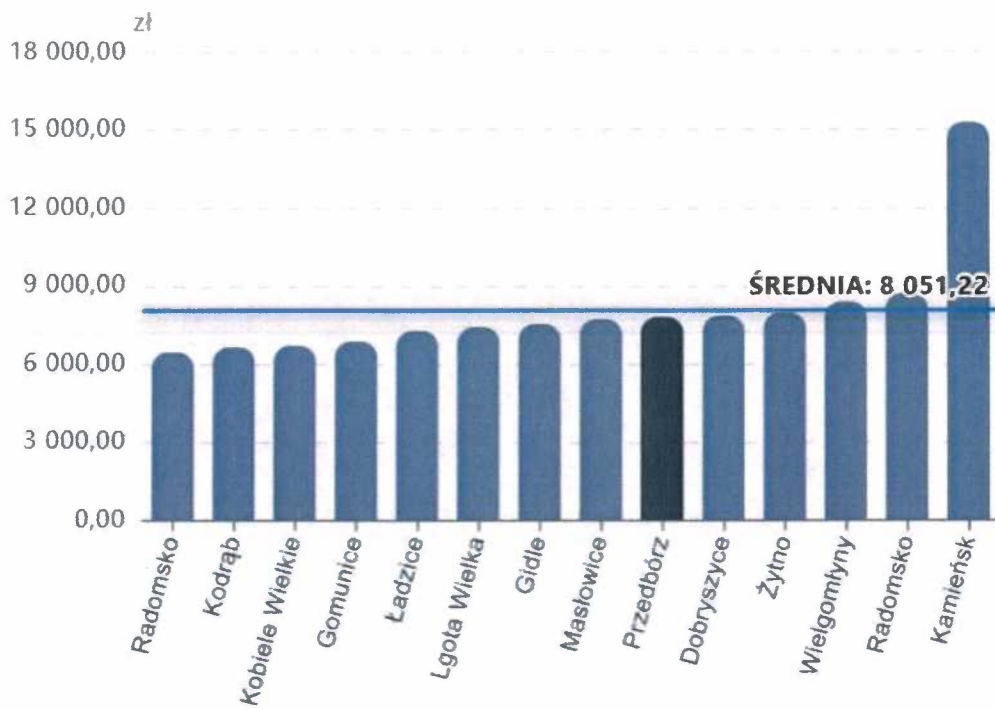
W związku z niewykonaniem wydatków bieżących w kwocie 946 136,86 zł i wydatków majątkowych w kwocie 158 236,06 zł do wysokości zakładanego planu oraz wyższym wykonaniem planowanych dochodów o kwotę 2 602 659,81 zł, przy założonym deficycie 665 131,28 zł wynik budżetu za 2021 rok zamknął się nadwyżką w kwocie 3 707 032, 73 zł.

Konkluzje: Sytuacja finansowa samorządów jest bardzo zróżnicowana. Jest to związane z lokalnymi uwarunkowaniami, na które wpływ mają przede wszystkim dochody. To one determinują możliwości rozwoju, inwestycji. Bardzo ważnym aspektem jest skuteczne pozyskiwanie dofinansowań na projekty. Należy zauważyć, że Przedbórz plasuje się w połowie stawiki, jeśli chodzi o gminy powiatu radomszczańskiego:

Porównanie z innymi gminami

Wykres nr 7 - Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł] w 2022 r.⁷⁵

⁷⁵ <https://svs.stat.gov.pl/1449/17/34>

Wykres nr 8 - Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł] w 2022 r.⁷⁶

⁷⁶ <https://svs.stat.gov.pl/1449/17/35>

Kluczowe projekty zrealizowane w latach 2016 – 2023

1. Budowa oczyszczalni ścieków w Przedborzu wraz z modernizacją odcinka kanalizacji sanitarnej, działanie 5.3. Gospodarka wodno-kanalizacyjna, Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020;
2. Słoneczna energia dla Gminy Przedbórz, działanie 4.1. Odnawialne źródła energii, Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020;
3. Termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego przy ul. Pocztowej w Przedborzu i budynku Szkoły Podstawowej w Górach Mokrych, działanie 4.2. Termomodernizacja budynków, Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020;
4. Przeciwdziałanie degradacji doliny cieku spod ochotnika poprzez budowę ekotonowej strefy buforowej w celu ograniczenia symptomów eutrofizacji kąpieliska miejskiego w Przedborzu, działanie 5.4. Ochrona przyrody, Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020;
5. Zastosowanie systemu inteligentnego LEDowego oświetlenia na terenie Gminy Przedbórz, działanie 4.3. Ochrona powietrza, Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020;

6. Przedbórz zaprasza – zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne nad zalewem, działanie 6.2. Rozwój gospodarki turystycznej, Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020;
7. Rewitalizacja zabytkowego parku przy ulicy Trytwa w Przedborzu, działanie 5.4. Ochrona przyrody, Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020;
8. Budowa punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na terenie miasta Przedbórz, działanie 5.2. Gospodarka odpadami, Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020;
9. Modernizacja ledowego oświetlenia na terenie Gminy Przedbórz, działanie 4.3. Ochrona powietrza, Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020;
10. Zagospodarowanie miejsca rekreacji w miejscowości Przedbórz, dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020;
11. Przebudowa byłej strażnicy na pomieszczenia służące do wypoczynku i rekreacji wraz z terenem przyległym w miejscowości Nosalewice, dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020;
12. Poprawa atrakcyjności turystycznej terenów nadpilicznych wraz z rewitalizacją parku przy ul. Krakowskiej, dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020;
13. „Remont drogi gminnej nr 112472E od drogi powiatowej nr P3921E do miejscowości Zuzowy”, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg;
14. „Remont dróg gminnych – ul. Rzemieśnicza, Sportowa, Stefana Żeromskiego w Przedborzu”, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg;
15. „Remont dróg gminnych – ul. Kazimierza Wielkiego, Mariana Wnuka, Krzywa w Przedborzu”, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg;
16. „Remont drogi gminnej Nr 112458E i Nr 112457E od skrzyżowania z drogą powiatową Nr P3910E do skrzyżowania z drogą powiatową P3911E (Przedbórz-Policzko-Gepnerów)”, Rządowy Fundusz Polski Ład;
17. „Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Przedbórz”, Rządowy Fundusz Polski Ład;
18. „Budowa drogi w miejscowości Wymysłów”, Rządowy Fundusz Polski Ład;
19. „Modernizacja odcinka drogi gminnej od ul. Cmentarnej w Przedborzu do miejscowości Józefów k. Gór”, Rządowy Fundusz Polski Ład;

20. „Rozbudowa sieci wodociągowej wraz z modernizacją drogi na odcinku Góry Mokre-Góry Suche”, Rządowy Fundusz Polski Ład;
21. Remont drogi gminnej nr 112474E od skrzyżowania z drogą powiatową P3910E w miejscowości Borowa do skrzyżowania z drogą nr P3911E w miejscowości Góry Mokre – Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg;
22. Budowa drogi gminnej w miejscowości Kaleń – ze środków budżetu Województwa Łódzkiego, pochodzących z tytułu wyłączania z produkcji gruntów rolnych;
23. Termomodernizacja budynku Samorządowego Przedszkola w Przedborzu – WFOŚiGW w Łodzi, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych;
24. Budowa odcinka drogi gminnej – ul. Klonowa oraz budowa ulic: Słonecznej, Modrzewiowej i Brzozowej w Przedborzu, Rządowy Fundusz Polski Ład;
1. Budowa drogi w miejscowości Wymysłów, Rządowy Fundusz Polski Ład;
2. Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Przedbórz, Rządowy Fundusz Polski Ład;
3. Remont drogi gminnej Nr 112458E i Nr 112457E od skrzyżowania z drogą powiatową Nr P3910E do skrzyżowania z drogą powiatową P3911E (Przedbórz – Policzko – Gepnerów), Rządowy Fundusz Polski Ład;
4. Remont dróg gminnych - ul. Kazimierza Wielkiego, Mariana Wnuka, Krzywa w Przedborzu, Rządowy Fundusz rozwoju Dróg;
5. Remont dróg gminnych - ul. Rzemieśnicza, Sportowa, Stefana Żeromskiego w Przedborzu, Rządowy Fundusz rozwoju Dróg;
6. „Rozbudowa sieci wodociągowej wraz z modernizacją drogi na odcinku Góry Mokre-Góry Suche”, Rządowy Fundusz Polski Ład;
7. Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Żeleznica – Budżet Województwa Łódzkiego.

Planowane priorytetowe projekty na lata 2024 – 2032

Nazwa zadania: Poprawa efektywności energetycznej na terenie gminy	
Opis	Zgodnie z realizacją pakietu klimatycznego Polska i gminy są zobowiązane do redukcji emisji CO ₂ , likwidacji źródeł niskiej emisji, przechodzenia z paliwa konwencjonalnego na odnawialnego źródła energii, termomodernizację obiektów - docieplenia ścian, dachów, wymianę instalacji wewnętrznych. Poprawa jakości powietrza, ochrona atmosfery to kluczowe obszary wymagające szybkiej interwencji w naszym kraju. Na poziomie gminy tym ważniejsze jest promowanie ekologicznych źródeł ciepła, stosowanie odnawialnych źródeł energii. Jest to konieczne do przeciwdziałania mającemu bardzo negatywny wpływ na nasze zdrowie zjawisku niskiej emisji.

	<p>Ponadto Unia Europejska w ramach tzw. polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 wskazała istotne postulaty: Najważniejsze cele na 2030 r.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ograniczenie o co najmniej 40% emisji gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.) - zapewnienie co najmniej 32% udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii - poprawa efektywności energetycznej o co najmniej 32,5% <p>Planowane projekty obejmować będzie głęboką termomodernizację docieplenia, wymianę stolarki okiennej, drzwiowej, wymianę źródeł ciepła na ekologiczne, wymianę i budowę oświetlenia wewnętrznego i ulicznego zgodnie z zaleceniami wynikającymi z audytów energetycznych oraz audytów oświetleniowych. Planowane prace będą dotyczyły w szczególności budynków użyteczności publicznej oraz budynków prywatnych, jeśli dostępne fundusze będą przewidywać takie wsparcie, zakup sprzętu w celu kontroli jakości powietrza.</p>
Źródła finansowania	<p>Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.</p>

Nazwa zadania: Wymiana źródeł ciepła na ekologiczne	
Opis	<p>Projekt zakłada przeprowadzenie wymiany starych, nieekologicznych źródeł ciepła w budynkach jednorodzinnych na terenie gminy. Wiele z tych budynków wymaga także termomodernizacji, co w rezultacie przyczyni się do znacznego zmniejszenia emisji zanieczyszczeń, poprawy efektywności energetycznej obiektów oraz oszczędności w ich funkcjonowaniu. Projekt będzie miał również pozytywny wpływ na ochronę powietrza i środowiska naturalnego. Istotnym aspektem jest również fakt, że dzięki realizacji tego projektu nastąpi redukcja emisji szkodliwych gazów cieplarnianych, co przyczyni się do bardziej zrównoważonego i przyjaznego dla środowiska gminy. Wprowadzenie nowoczesnych, bardziej ekologicznych źródeł ciepła będzie miało korzystny wpływ na jakość powietrza, zdrowie mieszkańców oraz ogólną jakość życia w regionie.</p> <p>Projekt ma na celu stworzenie bardziej ekologicznego i zrównoważonego środowiska dla mieszkańców gminy poprzez modernizację i efektywne wykorzystanie energii w budynkach jednorodzinnych. Jest to ważny krok w kierunku ochrony środowiska, oszczędzania energii i redukcji negatywnego wpływu na klimat, co przyniesie długoterminowe korzyści dla społeczności lokalnej.</p>
Źródła finansowania	<p>Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.</p>

Nazwa zadania: Drogi - remonty, modernizacje, przebudowy, rozbudowy, budowy, dróg gminnych i wewnętrznych

Opis	Gmina planuje inwestycje związane z infrastrukturą drogową. Układ drogowy na terenie gminy jest przeciążony poprzez zwiększające się z roku na rok natężenie ruchu, co sprawia, że stan nawierzchni dróg lokalnych wymaga ciągłych modernizacji i remontów. Ponadto ważnym aspektem jest poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Planowane są bieżące prace modernizacyjne obejmujące poprawę nawierzchni dróg lokalnych, w zależności od potrzeb, budowy, przebudowy, w tym także chodników, dróg dla rowerów, budowa parkingów dla samochodów, rowerów, budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Budżet Samorządu Województwa Łódzkiego, Budżet Państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa projektu: Rozbudowa infrastruktury kanalizacyjnej

Opis	<p>W ramach projektu planowane jest budowa sieci kanalizacji zbiorczej w wybranych miejscowościach w gminie. Aktualnie w na obszarze gminy kanalizacja obejmuje tylko miasto Przedbórz i miejscowość Wola Przedborska.</p> <p>Realizacja projektu będzie oddziaływać pozytywnie na korzyści społeczno – ekonomiczne takie jak:</p> <ul style="list-style-type: none">• poprawa stanu uporządkowania gospodarki wodno - ściekowej,• zmniejszenie marginalizacji terenów wiejskich,• poprawa standardu życia mieszkańców obszarów wiejskich, <p>poprawa stanu infrastruktury technicznej. W celu uporządkowania gospodarki ściekowej na obszarze gminy, konieczne będzie przeprowadzenie prac obejmujących budowę nowej infrastruktury. Projekt przyczyni się do zwiększenia odsetka ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków oraz do podniesienia jakości życia mieszkańców gminy.</p>
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Usuwanie wyrobów zawierających azbest

Opis	<p>Polska jest pierwszym i jedynym krajem w Unii Europejskiej, która podjęła wyzwanie wycofania z użytkowania wyrobów zawierających azbest. Od 2009 r. realizujemy Program Oczyszczania Kraju z Azbestu do 2032 r. Główne cele Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 to:</p> <ul style="list-style-type: none">- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
-------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> - minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju; - likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko. <p>W ramach projektu planowane jest sukcesywne usuwanie wyrobów azbestowych w budynków prywatnych na terenie gminy poprzez zdjęcie, składowanie i usunięcie wyrobów azbestowych.</p>
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi.

<u>Nazwa projektu: Słoneczna energia w Gminie Przedbórz - kolejne etapy</u>	
Opis	<p>Poprawa jakości powietrza, ochrona atmosfery to kluczowe obszary wymagające szybkiej interwencji w naszym kraju. Na poziomie gminy tym ważniejsze jest promowanie ekologicznych źródeł ciepła, stosowanie odnawialnych źródeł energii. Jest to konieczne do przeciwdziałania mającemu bardzo negatywny wpływ na nasze zdrowie zjawisku niskiej emisji. Ponadto Unia Europejska w ramach tzw. polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 wskazała istotne postulaty:</p> <p>Najważniejsze cele na 2030 r.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ograniczenie o co najmniej 40% emisji gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.) - zapewnienie co najmniej 32% udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii - poprawa efektywności energetycznej o co najmniej 32,5%. <p>Planowane są działania w stosunku do budynków gminnych oraz budynków prywatnych. Planuje się projekty polegające na instalacjach OZE dedykowanych produkcji energii elektrycznej i ciepłej na własne potrzeby obejmujące pompy ciepła, solary, fotowoltaikę.</p>
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

<u>Nazwa zadania: Dopuszczenie placówek oświatowych</u>	
Uzasadnienie	<p>Poprawa jakości kształcenia ogólnego w zakresie wsparcia kompetencji uczniów zgodnych z listą poniżej jest ważna z punktu widzenia rozwoju dzieci i młodzieży: porozumiewania się w języku ojczystym; porozumiewania się w językach obcych; kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych; kompetencji informatycznych; umiejętności uczenia się; kompetencji społecznych i obywatelskich; inicjatywności i przedsiębiorczości; świadomości i ekspresji kulturalnej. Wymienione kompetencje kluczowe uważane są za jednakowo ważne, ponieważ każda z nich może przyczynić się do samorealizacji i udanego życia w społeczeństwie wiedzy. Istotnym elementem nauczania eksperymentalne jest obecnie szczególnie istotne, ponieważ pozwala na wykształcenie się u uczniów cech, które nie są pobudzane za pomocą kształcenia teoretycznego, tj. kreatywność, ciekawość poznania nowych zagadnień. W ramach projektu zwiększy się dostęp do usług edukacji, zwłaszcza w zakresie dostępu do sprzętu mającego na celu wsparcie kompetencji ogólnych, stanowiących fundament do</p>

	nauczania eksperymentalnego. Zakupione środki trwałe będą odpowiadać na potrzeby nauczania w dziedzinach kluczowych, dzięki temu uczniowie będą mogli w łatwiejszy i efektywniejszy sposób zrozumieć i zapamiętać otrzymywaną wiedzę. Wzrost aktywności fizycznej u dzieci i młodzieży jest bardzo ważny, ponieważ z badań UNICEFU wynika, że polskie dzieci tyją najszybciej w Europie i w ciągu ostatniej dekady liczba osób z nadwagą podwoiła się.
Opis	Planowane jest doposażenie placówek edukacyjnych w sprzęt komputerowy, pomoce dydaktyczne do nauki języków obcych i pozostałych kompetencji kluczowych, w tym sprzęt do nauczania eksperymentalnego, doświadczalnego. Ponadto planuje się organizację dodatkowych zajęć z zakresu kształtowania kompetencji kluczowych wśród uczniów. Kompetencja jest kombinacją wiedzy, umiejętności i przyjmowanej postawy. Kompetencje kluczowe to kompetencje, które wspierają rozwój osobisty, włączanie w życie społeczne, aktywne obywatelstwo i możliwość znalezienia zatrudnienia. Planowane działania będą obejmować: promowanie i wdrażanie wolontariatu w szkołach, wsparcie młodzieżowych inicjatyw obywatelskich, Kształtowanie postaw nastawionych na przedsiębiorczość, wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z terenów wiejskich, zapewnienie wsparcia dla uczniów poprzez stypendia, wsparcie procesów planowania kariery ze względu na zmieniające się potrzeby rynku pracy w szczególności uczniów klas starszych szkół podstawowych (prowadzenie doradztwa zawodowego), wsparcie, organizacja pozalekcyjnych kół naukowych i zainteresowań, np. warsztaty teatralne, fotograficzne, kursy języków obcych, kółko teatralne, zajęcia plastyczne, zajęcia rozwijające oraz wyrównujące nauka gry na instrumentach, robotyka, programowanie itp.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa projektu: Poprawa stanu infrastruktury oświatowej	
Opis	Poprawa stanu infrastruktury oświatowej jest kluczowa dla zapewnienia wysokiej jakości edukacji i odpowiednich warunków nauki dla uczniów. Należy mieć tutaj na uwadze zarówno bazę stricte oświatową, jak również przyszłą infrastrukturę sportową. Planowane zadania inwestycyjne będą obejmować m.in.: budowę, rozbudowę lub modernizację obiektów szkolnych, w tym o charakterze sportowym i rekreacyjnym m.in. boiska, place zabaw, siłownie i inne, oświetlenie obiektów sportowych, budowę zaplecza socjalnego przy obiektach sportowych, doposażenie obiektów sportowych oraz sportowców (np. piłki, materace, stroje sportowe itp.).
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa projektu: Zagospodarowanie turystyczne, rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	
Opis	Planowana jest realizacja inwestycji mających na celu rozbudowę infrastruktury nad zalewem i w dolinie Pilicy dla celów turystyki i rekreacji. Celem długofalowym jest zagospodarowanie terenu wokół zalewu w Przedborzu poprzez budowę kompleksu - rekreacyjno - sportowego. Gmina stawia na rozwój zalewu i zamierza inwestować w jego rozwój. Przewiduje się budowę nowej infrastruktury sportowej m.in. skatepark, ścieżka rowerowa, park linowy, itp.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa projektu: Poprawa przestrzeni na obszarze gminy i miasta Przedbórz	
Opis	W ramach projektu planuje się Kompleksowe projekty odnoszące się do wszystkich sfer: materialno-przestrzennej, społecznej, gospodarczej oraz środowiskowej poprzez: <ul style="list-style-type: none"> a) przebudowę, prace konserwatorsko-restauratorskie, remont wielorodzinnych budynków mieszkalnych; b) prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane, modernizację prowadzące do przywrócenia lub nadania obiektom nowych funkcji, wraz z możliwością zakupu sprzętu i wyposażenia niezbędnego do realizacji celu projektu; c) zagospodarowanie przestrzeni publicznej, w szczególności tworzenie lub modernizacja terenów zielonych (np. parki, parki kieszonkowe, skwery, zieleńce), inwestycje w przestrzeń publiczną związane z adaptacją miast do zmian klimatu w celu zmniejszenia tzw. miejskiej wyspy ciepła (np. zwiększanie powierzchni biologicznie czynnej i nowe nasadzenia drzew) lub adaptacją tych przestrzeni do potrzeb starzejącego się społeczeństwa (np. wprowadzanie elementów małej architektury, w szczególności ławek z oparciami, ogólnodostępnych toalet publicznych, ogólnodostępnych punktów poboru wody, usuwanie barier architektonicznych, podnoszenie poziomu bezpieczeństwa).
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Promocja gminy - Podniesienie atrakcyjności Gminy Przedbórz	
Opis	Gmina zamierza kontynuować i rozwijać aktywność w obszarze promocji, organizacji wydarzeń, festynów. Są one ukierunkowane na promocję gminy, integrację mieszkańców i gości odwiedzających gminę. Zadanie przewiduje szeroki katalog możliwych działań wśród nich można wymienić organizację festynów, pikników i innych wydarzeń o charakterze kulturalnym i rozrywkowym. Udział gminy w wydarzeniach o charakterze wojewódzkim i ogólnopolskim. Planowane działania będą obejmować: <ul style="list-style-type: none"> - organizację cyklicznych imprez turystyczno – kulturalnych, - współpracę przy opracowaniu i przygotowaniu przewodników, map, folderów turystycznych,

	<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie inicjatyw turystycznych i organizacji podejmujących działania o charakterze turystycznym, - współpracę z organizacjami turystycznymi, - wykorzystanie dostępnych środków zewnętrznych do finansowania przedsięwzięć turystycznych, - rozwój punktu informacji turystycznej i promocji gminy.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Informatyzacja usług publicznych

Opis	<p>Cyfryzacja usług publicznych jest potrzebna i ważna, gminy stoją przed wyzwaniem dostosowania swoich urzędów do wymagań i konieczności realizacji części zadań w formie on-line. Jednak część społeczeństwa nadal czuje się wykluczona cyfrowo. W ramach podejmowanych działań będą realizowane szkolenia, doradztwo dla seniorów, niepełnosprawnych, wykluczonych cyfrowo. Planuje się doposażenie jednostek gminnych w sprzęt, a jeśli programy pomocowe to umożliwią być może tak że wsparcie zakupu urządzeń dla mieszkańców, którzy sami nie są w stanie ponieść takiego wydatku. Założeniem jest, aby podnieść jakość wyposażenia, jeśli chodzi o urządzenia cyfrowe, o komputery, oprogramowanie i jakość usług elektronicznych oferowanych mieszkańcom. Dodatkowym elementem będzie organizacja szkoleń dla pracowników zakresie wykorzystania i stosowania e-usług.</p>
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Nazwa zadania: Rozwój kompetencji pracowników administracji samorządowej i jednostek podległych

Opis	<p>Nieustannie zachodzące zmiany, de facto we wszystkich sferach życia, wymuszają na jednostkach konieczność stałego podnoszenia poziomu wykształcenia, ciągłego poszerzania swoich kompetencji, w celu przystosowania się do zmiennej i nieprzewidywalnej rzeczywistości, a także sprawnego wykorzystywania wielu możliwości, jakich dostarczają nowoczesne technologie. Z tym powiązana jest koncepcja <i>uczenia się przez całe życie określana jest obecnie jako lifelong learning</i> i odnosi się do wszelkiej, trwającej przez całe życie, aktywności, mającej na celu rozwój wiedzy i umiejętności w perspektywie osobistej, obywatelskiej, społecznej oraz zorientowanej na zatrudnienie. Szkolenia będą organizowane dla pracowników urzędu i jednostek podległych na podstawie bieżących potrzeb po analizie i rozpoznaniu potrzeb szkoleniowych. Szkolenia będą dotyczyć zarówno aspektów miękkich, kompetencyjnych oraz tych związanych z wykonywaniem obowiązków dotyczące prawa zamówień publicznych, prawa budowlanego, gospodarki odpadami, funduszy unijnych.</p>
-------------	--

Spis map

1. Mapa nr 1 - Przedbórz na tle powiatu radomszczańskiego;
2. Mapa nr 2 – Gmina i Miasto Przedbórz;
3. Mapa nr 3 - Sołectwa;
4. Mapa nr 4 Przedbórz;
5. Mapa nr 5 - historyczny układ urbanistyczny Przedborza strefy ochrony historycznego układu urbanistycznego Przedborza;
6. Mapa nr 6 - historyczny układ urbanistyczny Przedborza poszczególne obiekty i zespoły wpisane do rejestru zabytków województwa łódzkiego oraz ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz rekomendowane do wpisania do rejestru zabytków;
7. Mapa nr 7 Formy ochrony przyrody;
8. Mapa nr 8 Lokalizacja form ochrony przyrody na obszarze gminy Przedbórz;
9. Mapa nr 9 – Dorzecza;
10. Mapa nr 10 – Mapa hydrologiczna gminy Przedbórz;
11. Mapa nr 11 – Jednolite części wód podziemnych na których zlokalizowana jest gmina Przedbórz;
12. Mapa nr 12 – Mapa zagrożenia powodziowego;

Spis tabel

1. Tabela nr 1 - Liczba ludności w latach 2018 – 2022;
2. Tabela nr 2 - Liczba mieszkańców w wieku w wieku poprodukcyjnym;
3. Tabela nr 3 - Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej);
4. Tabela nr 4 – Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców;
5. Tabela nr 5 - Przyrost naturalny;
6. Tabela nr 6 – Liczba uczniów i oddziałów w szkołach;
7. Tabela nr 7 - Publiczna Szkoła Podstawowa im. Kazimierza Wielkiego w Przedborzu;
8. Tabela nr 8 - Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Górach Mokrych;
9. Tabela nr 9 - Samorządowe Przedszkole w Przedborzu;

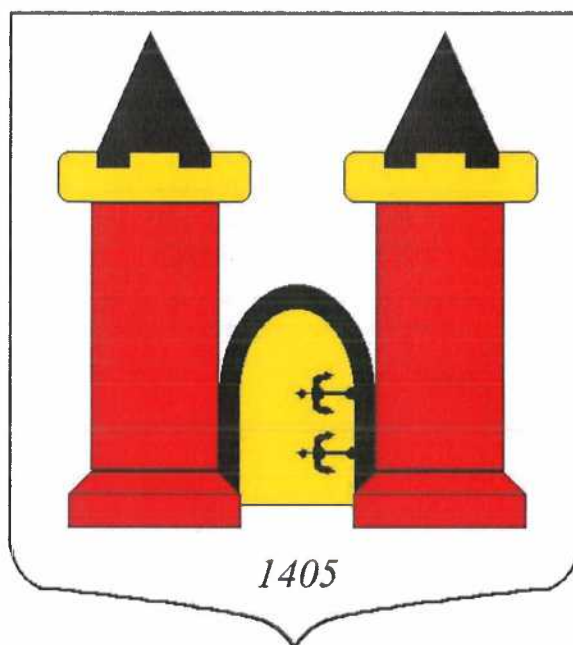
10. Tabela nr 10 - Niepubliczne Przedszkole Gumiś;
11. Tabela nr 11 - Podmioty gospodarcze wg grup rodzajów działalności PKD 2007;
12. Tabela nr 12 - Podmioty wg sektorów własnościowych;
13. Tabela nr 13 - Podgrupa: Podmioty wg klas wielkości;
14. Tabela nr 14 - Struktura użytkowania użytków rolnych;
15. Tabela nr 15 - Struktura indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie Przedbórz;
16. Tabela nr 16 - Struktura indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie Przedbórz (stan na 2023 r.);
17. Tabela nr 17 – Liczba bezrobotnych w latach 2018 – 2022;
18. Tabela nr 18 - Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci;
19. Tabela nr 19 - Korzystający ze świadczeń rodzinnych;
20. Tabela nr 20 - Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wielu;
21. Tabela nr 21 - Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego;
22. Tabela nr 22 - Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku w %;
23. Tabela nr 23 – Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie;
24. Tabela nr 24 - Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków w Gminie Przedbórz;
25. Tabela nr 25 - Ludność korzystająca z oczyszczalni;
26. Tabela nr 26 - Ludność korzystająca z oczyszczalni wg lokalizacji;
27. Tabela nr 27 - Odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej;
28. Tabela nr 28 - Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej;
29. Tabela nr 29 - Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca;
30. Tabela nr 30 - Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku;
31. Tabela nr 31 - Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku;
32. Tabela nr 32 - Jednostki organizacyjne gminy;
33. Tabela nr 33 - Plan i wykonanie budżetu za 2022 r.
34. Tabela nr 34 - Plan i wykonanie budżetu za 2021 r.

Spis wykresów

1. Wykres nr 1 - Liczba ludności w latach 2018 – 2022;
2. Wykres nr 2 - Liczba mieszkańców w wieku w wieku poprodukcyjnym;

3. Wykres nr 3 - Przyrost naturalny;
4. Wykres nr 4 - Liczba urodzeń i zgonów w latach 2018-2022;
5. Wykres nr 5 - Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą 2018 – 2022;
6. Wykres nr 6 – Gospodarstwa rolne;
7. Wykres nr 7 - Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł] w 2022 r.;
8. Wykres nr 8 - Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł] w 2022 r.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu
Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz
na lata 2024 – 2032

Marzec 2024 r.

Opracowanie wykonano

przez

**GRANTS
CONSULTING**

Autor opracowania:

Bartosz Supeł

Spis treści

METODYKA SPORZĄDZANIA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	5
INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTU, DOKUMENTU STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY PRZEDBÓRZ NA LATA 2024 – 2032 I POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI	7
ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA	20
OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA ORAZ PROBLEMÓW W TYM ZAKRESIE	20
POŁOŻENIE GEOGRAFICZNOFIZYCZNE, GEOMORFOLOGIA	21
WARUNKI KLIMATYCZNE	24
HYDROGRAFIA	25
UKSZTAŁTOWANIE TERENU	26
BUDOWA GEOLOGICZNA I WARUNKI GLEBOWE	31
WARUNKI PRZYRODNICZO – KRAJOBRAZOWE	33
ISTNIEJĄCE OBSZARY I OBIEKTY OBJĘTE OCHRONĄ	33
ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ODDZIAŁYWANIEM	41
POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	41
WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	48
OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA	58
OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI	59
HAŁAS	59
PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	60
PODSUMOWANIE	64
OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	66
OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	67
PODSUMOWANIE PRZEWIDYWANYCH ODDZIAŁYWAŃ NA POSZCZEGÓLNE ASPEKTY	84
PODSUMOWANIE PRZEWIDYWANYCH ODDZIAŁYWAŃ NA POSZCZEGÓLNE CELE	89
PRZEDSTAWIENIE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ WYNIKIEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	94

<u>ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE WRAZ Z UZASADNIENIEM ICH WYBORU ORAZ OPIS METOD DOKONANIA OCENY PROWADZĄCEJ DO TEGO WYBORU, W TYM TAKŻE WSKAZANIE NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKU TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY</u>	<u>96</u>
<u>METODY ANALIZY REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA</u>	<u>97</u>
<u>TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO</u>	<u>97</u>
<u>STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM</u>	<u>98</u>

Metodyka sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko

WSTĘP

Podstawą wykonania niniejszej Prognozy oddziaływania na środowisko projektu **Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 – 2032** są przepisy Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094, 1113, 1501, 1506, 1688, 1719, 1890, 1906, 2029.). Artykuł ten nakłada na organy administracji opracowujące projekty polityk, strategii, planów lub programów obowiązek przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji tych dokumentów. Związane jest to z przeniesieniem do prawodawstwa polskiego postanowień Dyrektywy 2001/42/WE z 27 czerwca 2001 roku w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 – 2032 została przygotowana na podstawie umowy zawartej z Gminą Przedbórz przez firmę GRANTS Consulting Sp. z o.o.

Metodyka opracowania jak również treść Prognozy oddziaływania na środowisko postanowień projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 – 2032 zostały bezpośrednio podporządkowane zapisom wynikającym z Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094, 1113, 1501, 1506, 1688, 1719, 1890, 1906, 2029.). Zgodnie z art. 51 ust. 2 przywołanego aktu prawnego, prognoza oddziaływania na środowisko (...) powinna:

- zawierać informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- zawierać informacje o zastosowanych metodach przy sporządzaniu analiz,
- określać, analizować i oceniać istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,

- określać, analizować i oceniać stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym, znaczącym oddziaływaniem,
- określać, analizować i oceniać istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów chronionych,
- określać, analizować i oceniać cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym albo krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- określać, analizować i oceniać przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko oraz zabytki, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe,
- przedstawiać rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogące być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu,
- przedstawiać rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru, w tym także wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy,
- zawierać informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- zawierać informacje o przewidywanych metodach analizy realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- zawierać informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- zawierać streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Jednocześnie prognoza zawiera oświadczenie autora, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy.

Prognozę sporządzono przy zastosowaniu metod opisowych dotyczących charakterystyki zasobów środowiska poddanych oddziaływaniu oraz analiz opartych na dostępnych danych. Analizie poddano aktualny i prognozowany stan środowiska na terenie gminy Przedbórz oraz proponowane kierunki działań w tym zakresie. Ponadto w prognozie przeanalizowano uwzględnienie w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 – 2032 strategicznych kierunków działań przyjętych w innych dokumentach oraz prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych do tych dokumentów (m.in. Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, Strategii Rozwoju Powiatu Radomszczańskiego do 2030 r.).

Wynikające z przeprowadzonej analizy wnioski odniesiono do stanu środowiska w gminie Przedbórz oraz przeanalizowano możliwe skutki środowiskowe realizacji programu.

Informacje o zawartości, głównych celach projektu, dokumentu Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 – 2032 i powiązaniach z innymi dokumentami

Strategia rozwoju gminy określa scenariusz rozwoju dla danej jednostki samorządu terytorialnego. Dokument definiuje cele strategiczne, ale również wskazuje konkretne grupy projektów, zadania inwestycyjne i społeczne umiejscowione w określonym przedziale czasowym. Niniejszym dokument został przygotowany na okres obowiązywania nowego budżetu Unii Europejskiej zgodnie z perspektywą finansową na lata 2021 – 2027 włączając w to zasadę N + 3. Opracowanie strategii jest ważne z punktu widzenia zmieniającej się sytuacji geopolitycznej, społeczno-gospodarczej kraju, województwa, powiatu oraz samej gminy. Nowa rzeczywistość wywołana skutkami pandemii wirusa SARS-CoV-2 sprawia, że samorządy już stoją przed trudnym wyzwaniem poprawy sytuacji po okresie przymusowego zamrożenia gospodarki. Dodatkowo dochodzą niepokoje związane z agresją Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, co spowodowało realne zagrożenie dla pokoju w Europie. Skutki trwającej wojny są nieprzewidywalne, choć na pewno mają i dalej będą miały wpływ na rynek surowców, rosnącą inflację i ryzyko stagflacji w Polsce.

Realizacja założeń strategii jest związana z możliwościami pozyskiwania środków krajowych i europejskich. Jej wdrażanie przypadnie na nowy okres programowania Unii Europejskiej oraz możliwościami związanymi z pozyskiwaniem funduszy strukturalnych w perspektywie finansowej na lata 2021 – 2027, ale także planami odbudowy po walce z pandemią dzięki funkcjonowaniu Instrumentu Odbudowy i Zwiększenia Odporności tzw. Krajowego Planu Odbudowy.

Planowanie i zarządzanie w samorządach w oparciu dokumenty strategiczne jest podstawą efektywnego administrowania oraz współpracy samorządowej, ułatwia pozyskiwanie środków zewnętrznych, w tym dotacji przeznaczonych na realizację określonych projektów. Strategia pozwala na koordynowanie działań różnych instytucji działających w sferach społecznych oraz gospodarczych na terenie gminy oraz integruje te podmioty wokół priorytetowych kierunków działań. Dokument określa priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzonego na terenie gminy. Strategia stanowi również podstawę do opracowania i wdrożenia projektów współfinansowanych ze środków krajowych i strukturalnych Unii Europejskiej takich jak: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejski Fundusz

Społeczny i innych m.in. Europejskiego Instrumentu Odbudowy, funduszy norweskich i funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Strategia pełni następujące funkcje:

- kierunkową dla władz gminnych, środowisk naukowych i biznesowych, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji, ale także dla wszystkich mieszkańców gminy;
- koordynacyjną dla innych dokumentów programowych i planistycznych na poziomie gminnym;
- informacyjną dla mieszkańców, inwestorów, partnerów, itp.;
- promocyjną w kontekście lokalnym, regionalnym, krajowym oraz ponadnarodowym.

Strategia powstała zgodnie z nowymi przepisami, 12 listopada 2020 r. weszła w życie nowelizacja Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju – podstawowego aktu prawnego, który reguluje w Polsce politykę rozwoju. Uchwalona w lipcu 2020 roku nowela nadaje nowy kształt systemowi strategicznego zarządzania krajem i wprowadza nowe instrumenty polityki regionalnej. Na szczeblu lokalnym potwierdzono praktykę opracowywania i uchwalania strategii rozwoju gminy: wiele samorządów terytorialnych przygotowywało dotychczas strategie rozwoju, jednak nie były one osadzone w przepisach prawnych. Punktem wyjścia do prac nad strategią było opracowanie Diagnozy społeczno – gospodarczej i przestrzennej. Jej zadaniem było scharakteryzowanie potencjału społeczno-ekonomicznego gminy w kontekście głównych kierunków jej rozwoju, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania środowiskowo-infrastrukturalne. Diagnoza strategiczna jest kanwą do opracowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i celów operacyjnych.

Wizja Miasta i Gminy Przedbórz:

"Przedbórz - Miejsce Harmonii i Zrównoważonego Rozwoju"

Wizją Miasta i Gminy Przedbórz jest stworzenie harmonijnego środowiska, które łączy tradycję z nowoczesnością, inspiruje innowacje, sprzyja aktywnemu życiu społeczności oraz dba o zrównoważony rozwój na rzecz obecnych i przyszłych pokoleń. Pragniemy, aby Przedbórz był miejscem, w którym każdy mieszkaniec czuje się bezpiecznie, dumnie identyfikuje się z lokalną społecznością, a wartości wspólnotowe stanowią fundament życia społecznego.

Misja Miasta i Gminy Przedbórz:

"Nasza Misja to Wspólny Rozwój w Szacunku do Dziedzictwa i Środowiska"

Misją Miasta i Gminy Przedbórz jest tworzenie otoczenia sprzyjającego pełnemu rozwojowi każdego mieszkańca, opartego na szacunku do historii, tradycji oraz przyrody. Dążymy do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego, wspierając przedsiębiorczość, edukację, kulturę i innowacje. Pragniemy, aby Przedbórz był miejscem, które inspiruje do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, rozwijania pasji oraz budowania silnych więzi społecznych. Nasza misja opiera się na trosce o dziedzictwo kulturowe, rozwijanie potencjału społeczności lokalnej i dbałość o ekologiczne środowisko, w którym żyjemy i pracujemy.

Strategia Rozwoju Gminy określa najważniejsze kierunki rozwoju gminy, będące odpowiedzią na wytypowane główne wyzwania rozwojowe. Chcąc zdefiniować kluczowe kierunki rozwoju oraz wytypować właściwe projekty do realizacji dla potrzeb niniejszej strategii dokonano analizy i pogrupowania zdiagnozowanych wyzwań w mieście i gminie Przedbórz w trzech najważniejszych wymiarach mianowicie społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Wyzwania = co chcemy osiągnąć?

A. Wymiar społeczny

- ✓ Poprawa jakości infrastruktury edukacyjnej;
- ✓ Zwiększenie dostępności i podniesienie standardów infrastruktury kulturalnej;
- ✓ Poprawa jakości i dostępności usług opieki zdrowotnej na poziomie gminnym;
- ✓ Promowanie integracji społecznej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;
- ✓ Rozwój infrastruktury społecznej w zakresie mieszkań komunalnych;
- ✓ Aktywizacja społeczna i integracja seniorów.

B. Wymiar gospodarczy

- ✓ Tworzenie ram dla rozwoju agroturystyki na terenie gminy;
- ✓ Wykorzystanie potencjału zalewu w Przedborzy oraz rzeki Pilicy poprzez wsparcie rozwoju turystyki i rekreacji w gminie;
- ✓ Tworzenie dobrego klimatu dla rozwoju OZE;

C. Wymiar przestrzenny

- ✓ Zwiększenie dostępności i jakości usług publicznych związanych z zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków;
- ✓ Poprawa dostępności komunikacyjnej i spójności terytorialnej gminy;

- ✓ Ochrona środowiska naturalnego oraz poprawy efektywności energetycznej budynków;
- ✓ Uregulowanie gospodarki przestrzennej;
- ✓ Rozwój infrastruktury technicznej, w tym sieci drogowej, wodociągowej i kanalizacyjnej, oraz oświetlenia ulicznego;
- ✓ Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego gminy.

Wyzwania:

- I. Rozwój infrastruktury publicznej i społecznej;
- II. Rozwój przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych;
- III. Wsparcie rozwoju systemu edukacyjnego oraz sportu;
- IV. Rozwój kultury i bogata oferta zagospodarowania czasu wolnego;
- V. Rozwój i promocja funkcji rekreacyjno- turystycznej;
- VI. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego;
- VII. Rozwój opieki zdrowotnej i pomocy społecznej.

Cel strategiczny 1 – Rozwój infrastruktury publicznej i społecznej

Istotnym aspektem funkcjonowania samorządu gminnego jest efektywne zaspokajanie potrzeb lokalnej społeczności. To właśnie samorząd ponosi odpowiedzialność za wszelkie kwestie publiczne dotyczące życia mieszkańców w ramach danej jednostki terytorialnej. Organy samorządowe odgrywają kluczową rolę w zadowalaniu potrzeb mieszkańców. Sukces gminy w znacznym stopniu zależy od umiejętności efektywnego zarządzania zasobami oraz wykorzystywania dostępnych szans rozwojowych. Ważne jest wzmocnienie struktury infrastrukturalnej, aby gmina mogła świadczyć usługi publiczne na najwyższym poziomie i stworzyć odpowiednie warunki dla zrównoważonego rozwoju.

Cele operacyjne:

- 1.1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej ochronie środowiska;
- 1.2 Poprawa stanu infrastruktury technicznej dla rozwoju społeczeństwa;
- 1.3 Wdrożenie i przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej;
- 1.4 Zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych;
- 1.5 Ochrona zasobów wód oraz poprawa ich jakości;
- 1.6. Przeciwdziałanie skutkom suszy i zmniejszanie niedoborów wody.

Cel strategiczny 2 – Rozwój przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych

Przyciągnięcie inwestycji do gminy zależy od wielu czynników zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych. Aby zainteresowanie Gminą Przedbórz wzrosło, konieczne jest skuteczne promowanie dogodnych terenów inwestycyjnych. Ważne jest również przygotowanie tych obszarów pod względem formalno-prawnym oraz zapewnienie niezbędnej infrastruktury. Kluczowe znaczenie ma także sprzyjający klimat współpracy samorządu z inwestorami, przyjazna polityka podatkowa, pomoc w załatwianiu spraw administracyjnych oraz wspólna promocja gospodarcza.

Cele operacyjne:

- 2.1 Tworzenie dobrego klimatu dla rozwoju działalności gospodarczej, w tym turystyki, rolnictwa;
- 2.2 Efektywny rozwój działalności rolnej, w tym przestrzeganie zasad, technik i metod stosowanych przez rolników i producentów żywności w celu zrównoważonego i efektywnego prowadzenia produkcji rolnej;
- 2.3 Wsparcie rozwoju gospodarczego;

Cel strategiczny 3 - Edukacja, sport

Edukacja staje się priorytetowym zadaniem, będąc jednocześnie inwestycją w przyszły potencjał. Główne obszary działań powinny skupić się na poprawie jakości i efektywności systemu edukacyjnego, co wymaga podejmowania działań mających na celu podniesienie standardów kształcenia i rozwijanie umiejętności niezbędnych dla społeczeństwa. Realizacja tego celu wymaga również działań mających na celu uczynienie nauki atrakcyjniejszą, wspieranie aktywności obywatelskiej oraz zapewnienie równości szans. Ponadto, nowoczesna infrastruktura sportowa i atrakcyjna oferta nie tylko umożliwiają realizację pasji sportowych, ale również przyczyniają się do poprawy ogólnego stanu zdrowia mieszkańców gminy.

Cele operacyjne:

- 3.1 Rozwój oferty edukacyjnej dzieci i młodzieży;
- 3.2 Tworzenie warunków dla powstania baz sportowych;
- 3.3 Poprawa stanu infrastruktury oświatowej.

Cel strategiczny 4 - Kultura i organizacja czasu wolnego mieszkańców

Działalność i rozwój instytucji kultury oraz powszechna aktywność kulturalna powinny być początkowym ogniwem w rozwoju społecznym gminy. Również umiejętne zagospodarowanie czasu wolnego prowadzi do poprawy jakości życia oraz korzystania z zasobów kultury. Prawdziwy rozwój społeczności lokalnych możliwy jest wyłącznie w oparciu o świadome i sprawne organizacyjnie społeczeństwo obywatelskie, w którym mieszkańcy mają poczucie odpowiedzialności za sprawy publiczne, podejmują inicjatywę we wszystkich dziedzinach życia.

Cele operacyjne:

- 4.1 Budowa i modernizacja infrastruktury służącej rozwojowi kultury;
- 4.2 Poprawa stanu infrastruktury kulturalnej;
- 4.3 Wzrost poziomu integracji i aktywności społeczeństwa;
- 4.4 Wzmacnianie tożsamości regionalnej i lokalnej poprzez promowanie i kultywowanie świadomości regionalnej i lokalnej opartej na historycznej i kulturowej różnorodności.

Cel Strategiczny 5. Rozwój i promocja funkcji rekreacyjno- turystycznej

Potencjał turystyczny gminy stanowi doskonałą podstawę do rozwijania sektora turystycznego. Konieczne jest stworzenie odpowiednich warunków oraz realizacja inicjatyw, które przyczynią się do powstawania nowych, atrakcyjnych dla gości produktów turystycznych.

Cele operacyjne:

- 5.1 Podniesienie atrakcyjności Gminy;
- 5.2 Wsparcie rozwoju turystyki;

Cel strategiczny 6 - Bezpieczeństwo publiczne

Podniesienie poczucia bezpieczeństwa wśród lokalnej społeczności jest niezbędne, aby gmina mogła efektywnie spełniać oczekiwania i być przyjazna dla swoich mieszkańców. W obszarze bezpieczeństwa publicznego, a także w kontekście ochrony przed powodzią i pożarami, istotna jest skuteczna koordynacja działań służb i instytucji oraz tworzenie systemów i procedur umożliwiających szybką reakcję na sytuacje kryzysowe.

Cele operacyjne:

6.1 Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego.

Cel strategiczny 7 - System opieki zdrowotnej i pomocy społecznej

Procesy wykluczenia i marginalizacji społecznej dotyczą część mieszkańców gminy. Problem wykluczenia osób, należy rozwiązać kompleksowym podejściem, angażując różne instytucje oraz organizacje, adekwatnie do przyczyn wykluczenia społecznego, co przyczyni się do wprowadzenia lokalnych rozwiązań o charakterze zapobiegawczym. Bezpieczeństwo zdrowotne ludności osiągnęte będzie poprzez rozwój wczesnej diagnostyki, zwiększenie dostępności do usług oraz profilaktykę i promocję zdrowia z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, specjalistki ambulatoryjnej, a także ratownictwa medycznego

Cele operacyjne:

7.1 Wsparcie systemu opieki zdrowotnej;

7.2 Wsparcie systemu pomocy społecznej;

7.3 Ograniczanie negatywnych skutków procesów i zjawisk występujących w gminie;

7.4 Wspieranie inicjatyw społecznych.

Cel strategiczny 8 - Tworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonej polityki przestrzennej gminy

Cele operacyjne:

8.1 Wsparcie procesu zamieszkania, wsparcie osadnictwa;

8.2 Wyznaczenie terenów pod inwestycje;

8.3 Ochrona i kształtowanie krajobrazu, w tym ochrona wartości i kształtowanie dziedzictwa kulturowego.

Cel strategiczny 9 - Działania wspierające skuteczne zarządzanie gminą, w tym wdrażanie strategii rozwoju

Ważnym czynnikiem zapewniającym sprawne funkcjonowanie samorządu jest posiadanie odpowiednio wykwalifikowanej kadry oraz dostęp do odpowiednich narzędzi. Dlatego też dla zrównoważonego rozwoju gminy istotne są działania podnoszące kompetencje kadry urzędniczej oraz jednostek organizacyjnych, rozwój cyfryzacji i zapewnienie powszechnego dostępu do e- usług oraz skuteczne kierowanie wdrażaniem strategii rozwoju.

Cele operacyjne:

9.1 Wysoka jakość i efektywność usług administracji;

9.2 Rozwój e-usług w administracji publicznej;

9.3 Rozwój partycypacji społecznej poprzez skuteczną promocję strategii rozwoju.

Całość strategicznych celów do zrealizowania do 2032 roku w dokumencie zamykają rozdziały dotyczące spójności z europejskimi i regionalnymi dokumentami strategicznymi, a także rekomendacjami wdrożeniowymi zawierającymi ogólny zapis działań, jakie należy podjąć w celu realizacji celów, a następnie ich monitoringiem i ewaluacją.

Projekt Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz ma dwudzielną strukturę. Rozpoczyna się diagnozą sytuacji, na terenie analizowanej gminy, podsumowaną analizą SWOT. Druga część ma charakter prognostyczny – składa się na nią opis misji i wizji oraz cele, dzięki realizacji których wizja ta będzie mogła zostać urzeczywistniona.

Powiązanie projektu z innymi dokumentami oraz sposoby, w jakich te cele i problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu

Dokonując analizy celów sformułowanych w projekcie Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 - 2032 oprócz analizy ich wpływu na środowisko, należy dokonać odniesienia tych celów do kierunków działań określonych w dokumentach nadrzędnych oraz

określonych na szczeblu regionu. Od komplementarności i zharmonizowania tych celów w znacznym stopniu zależy możliwość osiągnięcia sukcesu polityki ekologicznej gminy.

Projekt Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 - 2032 został opracowany zgodnie wieloma dokumentami opracowanymi we wcześniejszym czasie na szczeblu krajowym, regionalnym.

Cele i zadania przedstawione w projekcie opracowania wpisują się w cele strategiczne zawarte w poniższych dokumentach:

- Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju,
- Polityka Spójności Unii Europejskiej na lata 2021-2027,
- Europejski Zielony Ład (EU Green Deal),
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030),
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.,
- Polityka energetyczna Polski do 2040 r.,
- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.

Dokumenty nadrzędne szczebla europejskiego, krajowego i wojewódzkiego

Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju

Nowa wizja rozwoju nakreślona w Agendzie koncentruje się na pięciu wielkich zmianach transformacyjnych określonych, jako zasada 5P (People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership):

- Ludzie (People)

Nie pomijanie nikogo, czyli docieranie do grup wykluczonych, tworzenie warunków i możliwości korzystania z powszechnych praw człowieka i osiągnięć gospodarczych przez wszystkich ludzi, zagwarantowania równego dostępu do zasobów ekonomicznych, podstawowych usług, ziemi, zasobów naturalnych, technologii i finansów.

- Planeta (Planet)

Tworzenie trwałych podstaw zrównoważonego rozwoju poprzez zintegrowanie społecznych, gospodarczych i środowiskowych aspektów rozwoju, zbudowanie modelu rozwoju, który będzie sprzyjał wzrostowi gospodarczemu i większemu włączeniu społecznemu oraz racjonalnie wykorzystywał zasoby środowiska naturalnego, a poprzez to osiąganie lepszej jakości życia oraz rozwiązywanie problemu ubóstwa.

- Dobrobyt (Prosperity)

Przekształcanie gospodarek sprzyjające tworzeniu miejsc pracy i zapewnieniu inkluzywnego rozwoju, w tym przestawienie się na zrównoważone modele konsumpcji i produkcji, przy wykorzystaniu nowych technologii i potencjału biznesu, zapewnienie dostępu do dobrej edukacji, opieki zdrowotnej, czystej wody, elektryczności, transportu, telekomunikacji, ułatwianie podejmowania działalności gospodarczej, inwestowania, wymiany handlowej; zintensyfikowanie zrównoważonego rozwoju miast.

- Pokój (Peace)

Budowanie pokoju oraz skutecznych, sprawiedliwych, otwartych i odpowiedzialnych instytucji gwarantujących wzmocnienie roli prawa, włączenie społeczne i współdecydowanie, wzmocnienie roli i odpowiedzialności instytucji, które powinny wspierać rządy prawa, prawo własności, wolność słowa i mediów, wolność polityczną, dostęp do sprawiedliwości, niedyskryminowanie kogokolwiek.

- Partnerstwo (Partnership)

Nowe globalne partnerstwo polegające na solidarności, współpracy, odpowiedzialności i przejrzystości podejmowanych działań, dotyczy to zarówno partnerstwa pomiędzy rządami, jak i administracją lokalną, regionalną, środowiskami naukowymi, biznesem i wszystkimi zainteresowanymi stronami i grupami.

Europejski Zielony Ład (EU Green Deal)

Europejski Zielony Ład (EU Green Deal) to kompleksowa strategia Unii Europejskiej dotycząca ochrony środowiska oraz przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym. Tym samym Europa do 2050 r. aspiruje do bycia pierwszym kontynentem neutralnym dla klimatu. Plan ambitny, ale możliwy do zrealizowania, biorąc pod uwagę pełne zaangażowanie wszystkich państw członkowskich w jego realizację. Głównym celem, obok neutralności klimatycznej, jest przede wszystkim ochrona życia ludzkiego oraz zwierząt i roślin, przy jednoczesnym wsparciu transformacji energetycznej na rzecz czystej technologii.

Założenia projektu strategii obejmują szereg celów długoterminowych dotyczących zaspokojenia potrzeb mieszkańców i trwałego rozwoju Gminy przy wykorzystaniu jej wszystkich potencjałów. Cele wyszczególnione w Strategii Europejski Zielony Ład to 10 założeń, z którym zbieżny jest projekt Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 – 2032.

1. Europa bez zanieczyszczeń - zanieczyszczenie powietrza, wody oraz rozwiązanie problemu zanieczyszczenia przemysłowego;
2. Przejście na gospodarkę cyrkulacyjną - przyjęcie nowego planu działania na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym;

3. Program "Farm to Fork" - cele dotyczące redukcji chemicznych pestycydów (50% do 2030 r.), nawozów i zwiększenie powierzchni upraw organicznych;
4. Zielona Wspólna Polityka Rolna - wysokie ambicje środowiskowe i klimatyczne w ramach reformy Wspólnej Polityki Rolnej;
5. Mechanizm JUST Transition - wsparcie finansowe dla regionalnych planów transformacji energetycznej;
6. Finansowanie transformacji - fundusze na zielone innowacje i inwestycje publiczne;
7. Czysta, przystępna cenowo i bezpieczna energia - ocena ambicji państw członkowskich ujętych w ramach krajowych planów w zakresie energii i klimatu;
8. Osiągnięcie neutralności klimatycznej - propozycja pierwszej ustawy klimatycznej zapisującej cel neutralności klimatycznej do 2050r.;
9. Zrównoważony transport - przyjęcie strategii na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności, a także przegląd dyrektywy w sprawie infrastruktury paliw alternatywnych i rozporządzenia TEN-T;
10. Ochrona europejskiego kapitału naturalnego - propozycja strategii UE na rzecz różnorodności biologicznej do 2030 r.

Polityka Spójności Unii Europejskiej na lata 2021-2027

W Polityce Spójności zawarto cele i działania, które są zbieżne z założeniami zawartymi w projekcie Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 - 2032, główne z nich zestawiono poniżej:

1. Inteligentniejsza Europa (innowacyjna i inteligentna transformacja gospodarcza),
2. Bardziej ekologiczna, niskoemisyjna Europa (w tym transformacja sektora energetycznego, przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, dostosowanie do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem),
3. Bardziej połączona Europa (mobilność i łączność TIK),
4. Bardziej prospołeczna Europa (europejski filar praw socjalnych),
5. Europa bliższa obywatelom (zrównoważony rozwój obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych oraz inicjatywy lokalne).

Cele horyzontalne:

- Budowanie potencjału administracyjnego,
- Współpraca między regionami i ponad granicami (osadzenie współpracy w głównym nurcie).

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. SOR przedstawia nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Jest on oparty o indywidualny potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport oraz wysoko przetworzone produkty. Nowy model rozwoju zakłada odchodzić od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki. Jego fundamentalnym wyzwaniem jest przebudowanie modelu gospodarczego tak, żeby służył on całemu społeczeństwu.

W „Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju...” zawarto cele i działania, które są zbieżne z założeniami zawartymi w projekcie Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 - 2032, główne z nich zestawiono poniżej:

- I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);
- II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);
- III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)

KSRR 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE.

Główne cele Krajowej Strategii to:

1. Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska,
2. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych,
3. Rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego,
4. Wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek,
5. Rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach,

6. Zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami,
7. Przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.

Głównym celem krajowej polityki transportowej przedstawionej w strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Osiągnięcie tego celu pozwoli na rozwijanie dogodnych warunków, sprzyjających stabilnemu rozwojowi gospodarczemu kraju.

Realizacja celu głównego w perspektywie do 2030 r. wymaga podjęcia następujących działań: budowy zintegrowanej i wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce,

- poprawy sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym,
- zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności (chodzi m.in. o promocję transportu zbiorowego),
- poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów,
- ograniczania negatywnego wpływu transportu na środowisko,
- poprawy efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.

Polityka energetyczna Polski do 2040 r.

W PEP2040 podejmowane są strategiczne decyzje inwestycyjne, mające na celu wykorzystanie krajowego potencjału gospodarczego, surowcowego, technologicznego i kadrowego oraz stworzenie poprzez sektor energii dźwigni rozwoju gospodarki, sprzyjającej sprawiedliwej transformacji.

Główne filary strategii:

1. Sprawiedliwa transformacja,
2. Zeroemisyjny system energetyczny,
3. Dobra jakość powietrza.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

Głównym celem Strategii jest poprawa konkurencyjności regionu i podniesienie poziomu życia mieszkańców przy jednoczesnym respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Najważniejsze kierunki rozwoju regionu łódzkiego zidentyfikowano w trzech strategicznych dla województwa sferach: gospodarczej, społecznej i przestrzennej:

- Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka,
- Obywatelskie społeczeństwo równych szans,
- Atrakcyjna i dostępna przestrzeń.

Główne cele Strategii rozwoju województwa łódzkiego, z którym są powiązane cele zapisane w projekcie „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 - 2032”:

1. ochrona i kształtowanie krajobrazu,
2. zwiększenie dostępności transportowej,
3. nowoczesna energetyka w województwie,
4. adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości zasobów środowiska,
5. zwiększenie potencjału badawczego i innowacyjnego,
6. wsparcie rozwoju MŚP,
7. wsparcie sektora rolnego i jego konkurencyjności,
8. podnoszenie jakości kapitału ludzkiego,
9. rozwój kapitału społecznego,
10. poprawa stanu zdrowia mieszkańców,
11. ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Analiza i ocena istniejącego stanu środowiska

Określenie, analiza i ocena istniejącego stanu środowiska oraz problemów w tym zakresie

Analiza stanu środowiska gminy Przedbórz została przeprowadzona w oparciu o gminne dokumenty dotyczących rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego gminy, m.in. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przedbórz, Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przedbórz, Raporty o stanie gminy, sprawozdania z działalności jednostek organizacyjnych.

W związku z powyższym niniejsza prognoza omawia wybrane zagadnienia dotyczące środowiska przyrodniczego mające ewidentny wpływ na cele i zadania zapisane w harmonogramie zamieszczonym w projekcie strategii. Duży nacisk położono w szczególności na problemy i zagrożenia środowiska przyrodniczego, kulturowego i zdrowia ludzi. Do przeprowadzenia analizy zostały wykorzystane dane zamieszczone w projekcie strategii, przekazane przez gminę oraz zgromadzone samodzielnie przez wykonawcę, w tym również przygotowane w ostatnich latach opracowania, raporty i analizy.

Położenie geograficzno-fizyczne, geomorfologia

Przedbórz to gmina miejsko-wiejska, położona w wschodniej części powiatu radomszczańskiego w województwie łódzkim. Stanowi jedną z trzynastu gmin powiatu radomszczańskiego. Gmina Przedbórz składa się z 1 miasta o tej samej nazwie oraz 28 sołectw, które tworzy 56 wsi. Obszar gminy liczy 190 km². Gmina Przedbórz jest miejscem o niezwykłych walorach krajobrazowych i przyrodniczych. Mimo bliskości dużych metropolii może poszczycić się utrzymaniem na swoim terenie atmosfery ciszy i spokoju. Dzięki temu jest to wspaniały obszar do mieszkania i życia, ale także turystyki weekendowej. Gmina Przedbórz leży u podnóża Pasma Przedborsko-Małogoskiego, na jej terenie znajduje się najwyższe wzniesienie województwa łódzkiego Fajna Ryba - 347 m n.p.m. Lasy stanowią ok. 54 % powierzchni Ziemi Przedborskiej, zapewniając wyjątkowe walory przyrodnicze. W 1988 roku na terenie gminy został utworzony Przedborski Park Krajobrazowy.

Miasto i gmina Przedbórz jest gminą wiejsko – miejską. Pod względem geograficznym leżą na Wyżynie Przedborskiej. Administracyjnie gmina Przedbórz stanowi jedną z trzynastu gmin powiatu radomszczańskiego i graniczy:

- od północy z gm. Aleksandrów,
- od zachodu z gm. Ręczno, Masłowice, Wielgomłyny
- od wschodu z gm. Fałków, Słupia i Krasocin
- od południa z gm. Kluczewsko, Żarnów.

Powierzchnia gminy wynosi 190 km². Liczba sołectw 28, a liczba miejscowości 56.

Przedbórz na tle powiatu radomszczańskiego¹

¹ <https://przedborz.biuletyn.net/archiwum/?menu=2846>

Gmina i Miasto Przedbórz²

² <https://przedborz.biuletyn.net/archiwum/?menu=2846>

Geomorfologia

Lokalizacja gminy w ramach regionów fizycznogeograficznych według J. Kondrackiego

Warunki klimatyczne

Klimat województwa łódzkiego ma charakter wybitnie przejściowy. Przejściowość ta związana jest z przenikaniem się strefy kontynentalnej i oceanicznej oraz wpływów Morza Bałtyckiego, gór i wyżyn na kształtowanie się klimatu. Największe dawki promieniowania słonecznego docierają w czerwcu (ponad $19 \text{ MJ m}^{-2} \text{ d}^{-1}$), a najmniejsze w grudniu (poniżej $2 \text{ MJ m}^{-2} \text{ d}^{-1}$). Roczny bilans promieniowania słonecznego jest dodatni i wynosi od $3,6 \text{ MJ m}^{-2} \text{ d}^{-1}$ do $3,9 \text{ MJ m}^{-2} \text{ d}^{-1}$. Najcieplejsza jest południowo-zachodnia część województwa, a najchłodniejsze są najwyższe obszary Wyżyny Łódzkiej. Średnie roczne temperatury powietrza dla Łodzi wynoszą od $8,6$ do $8,8^\circ\text{C}$. Najbardziej zmienne pod względem termicznym są okresy zimowe, przy czym długotrwałe i silne mrozy występują rzadko. Najzimniejszym miesiącem jest styczeń, najcieplejszym lipiec.

Teren gminy znajduje się w centrum przejściowego i zmiennego klimatu w łódzkiej dzielnicy klimatycznej (wg R. Gumińskiego). Klimat taki charakteryzuje się dużą zmiennością pogody oraz zróżnicowanymi warunkami meteorologicznymi w poszczególnych latach. Średnia roczna temperatura wynosi $+7,6^{\circ}\text{C}$, roczna ilość opadów nie przekracza 600 mm, w gminie dominują wiatry z kierunku zachodniego, północno-zachodniego, a w okresie zimy południowo-zachodniego. Okres wegetacyjny tego rejonu charakteryzuje się niedoborem wody, natomiast okres zbierania plonów – nadmiarem opadów. Przesunięcie pory deszczowej na koniec lata powoduje znaczne utrudnienia w pracach polowych.

Na terenie gminy Przedbórz, podobnie jak i na obszarze całej Polski Środkowej, wyraźnie uwidacznia swoje cechy klimat przejściowy wywołany ścieraniem się mas powietrza polarnomorskiego i polarnokontynentalnego. W ciągu roku przeważa tu cyrkulacja zachodnia.

Lokalne warunki klimatu można scharakteryzować następująco:

- doliny rzek, tworzące im obszary podmokłe, oraz podmokłości trwałe płaskich powierzchni tarasów akumulacyjnych, tam gdzie występują osady organiczne (rejon Piskorzeńca) posiadają szczególnie niekorzystne warunki klimatyczne, tak termiczne jak i wilgotnościowe. Występuje tu duże prawdopodobieństwo zalegania przygruntowych przymrozków i mgieł, stagnacja chłodnego i wilgotnego powietrza, niedostateczne przewietrzanie oraz inwersje temperatury. Są to tereny niewskazane dla zabudowy mieszkaniowej, którym należy pozostawić dotychczasowe formy zagospodarowania (trwałe użytki zielone) i nie lokalizować barier utrudniających bądź uniemożliwiających grawitacyjny spływ chłodnego powietrza.
- zwarte kompleksy leśne charakteryzujące się swoistymi warunkami klimatycznymi, niewielkimi wahaniami temperatury, znaczną zaciszą, podwyższoną wilgotnością – wpływają dodatnio na klimat terenów przyległych, podnosząc ich walory krajobrazowe i zdrowotne.

Hydrografia

Główną osią hydrologiczną obszaru jest rzeka Pilica. Jest ona najdłuższym lewym dopływem Wisły. Jej krasowe źródła znajdują się w okolicach miasta Pilica na wysokości 350 m n.p.m., ujście do Wisły zaś - w okolicach wsi Mniszew (96 m n.p.m.). Łączna długość rzeki wynosi 319 km, a powierzchnia dorzecza 9 273 km². Wody Pilicy są stosunkowo czyste. Rzeka jest nieuregulowana, ma naturalny charakter - występują nań liczne meandry i starorzecza. Rzekami odwadniającymi omawiany teren są Pilica i jej dopływy. Zlewnia rzeki Pilicy stanowi jednocześnie wschodnią granicę gminy. Wody Pilicy, niegdyś na znacznym odcinku zanieczyszczone, obecnie posiadają III, a nawet II klasę czystości. Wody powierzchniowe są związane głównie z dolinami rzek i ich obniżeniami tworzącymi

podmokłości. Cały obszar gminy położony jest w środkowej części zlewni Pilicy, a głównymi rzekami odwadniającymi jest Pilica i jej prawobrzeżny dopływ Czarna.

Sieć hydrograficzną gminy uzupełniają ponadto liczne mniejsze strumienie i cieki, jak również szereg zbiorników wodnych o różnej wielkości. Rzeki i cieki wodne płynące przez obszar gminy mają charakter rzek nizinnych o bardzo małym spadku.

Hydrografia³

Ukształtowanie terenu

Obszar gminy Przedbórz jest położony na Wyżynie Przedborskiej w obrębie trzech makroregionów: Wzgórz Radomszczańskich, Wzgórz Opoczyńskich i Pasma Przedborsko - Małogoskiego. Do Wzgórz Radomszczańskich należy tylko niewielka część gminy leżąca na zachód od Pilicy. Do Wzgórz Opoczyńskich należy część gminy leżąca na północ od Przedborza. Wzgórz te stanowią północno-zachodnią otoczkę Gór Świętokrzyskich. Na

³ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpPGW

południe od Przedborza rozciąga się Pasma Przedborsko-Małogoskie, stanowiące północno-wschodnie obrzeże Niecki Włoszczowskiej. Jest to podwójnie monoklinalne pasmo, zbudowane z wapieni górnourajskich oraz piaskowców kredowych, które ciągnie się na przestrzeni ok. 60 km pomiędzy Przedborzem a Małogoszczą. Wysokość względna pasma wynosi 60 -100 m. Najwyższym wzniesieniem tego pasma, a jednocześnie najwyższymi punktami na obszarze gminy są: Fajna Ryba – 347 m n. p. m., Góra Kozłowa – 336,8 m n. p. m. i Góra za Starą Wsią – 297,1 m n. p. m. Najniżej położona jest dolina Pilicy – 180 - 185 m n. p. m. , oraz północna część gminy, wznosząca się przeciętnie 200 m n. p. m.

Na obszarze miejskim i wiejskim gminy zostały wydzielone priorytetowe strefy polityki przestrzennej:

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania prowadzenia polityki przestrzennej w mieście i gminie Przedbórz:

- **Tereny mieszkaniowe** mające na celu: rozwój terenów o dobrej dostępności komunikacyjnej, uporządkowanie ładu przestrzennego wynikającego z zasady kontynuacji rytmów, podziałów i skali zabudowy. Ważnym aspektem jest poprawa walorów funkcjonalnych poprzez realizację nowych projektów, ponadto modernizację i uzupełnienie oraz przekształcenie terenów o nieutrwalonej strukturze. Strefa ma się charakteryzować koncentracją i rozwojem funkcji mieszkaniowej, edukacji, kultury, zdrowia, administracji i usług oraz tereny mieszkaniowe obejmujące zabudowę zagrodową o zwartej strukturze przestrzennej w celu uporządkowania ładu przestrzennego, przeciwdziałania procesom dalszego rozpraszania struktury osadniczej. Rekomendowany rozwój obejmuje: funkcję mieszkaniowo – letniskową (sezonową), funkcje usługowe z zakresu rekreacji i organizacji funkcji turystycznych; oraz tereny mieszkaniowe letniskowe – strefa rozwoju funkcji rekreacyjno – wypoczynkowej w celu uporządkowanego i kontrolowanego rozwoju tej funkcji, wykorzystania i poszanowania istniejących walorów przyrodniczych obszaru.
- **Tereny przemysłowe** strefa przewiduje: strefa przewiduje: wzmocnienie funkcji gospodarczych, infrastruktury technicznej;
- **Tereny rolnicze** obejmujące obszary o wysokiej bonitacji gleb, co powoduje, że mogą być to tereny predestynowane do intensyfikacji produkcji warzywno – rolniczej z preferencjami upraw ekologicznych, upraw specjalistycznych i dopuszczeniem do zabudowy zagrodowej bezpośrednio związanych z rolniczym użytkowaniem gruntów. Zaleceniem jest dbałość co ekosystem poprzez system zadrzewień śródpolnych. W rejonie dorzecza Pilicy rekomenduje się pozostawienie ekstensywnej gospodarki rolniczej oraz tereny o mało efektywnej produkcji rolnej jej założeniem jest uaktywnienie procesów gospodarczych na obszarach gleb V i VI klasy bonitacyjnej,

wyłączenia obszarów o zbyt niskiej klasie bonitacyjnej z produkcji rolnej oraz wskazania możliwości wprowadzenia nowych funkcji. Jedną z możliwości jest sukcesywne przekształcanie istniejącej zabudowy siedliskowej na letniskową i rekreacyjną, z możliwościami zabudowy jednorodzinnej wzdłuż drogi będące uzupełnieniem układu urbanistycznego. Wsparcie przedsiębiorczości w obszarze usług, w tym turystyki, scalanie gruntów, wyłączanie gruntów z produkcji rolnej, w celu ich zalesiania, promowanie przechodzenia na uprawy specjalistycznej i ekologiczne. Strefa obejmuje także funkcje rolniczą, działalność gospodarczą i usługową towarzyszącą rolnictwu ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki. Ukierunkowanie produkcji rolnej na uprawy sadownicze, warzywnicze, nieuciążliwa hodowla, uprawy ekologiczne

- **Obszarów o wysokich walorach przyrodniczych**, Obszary o wysokich walorach przyrodniczych, w tym: Rezerwat Przyrody „Czarna Różga”, Rezerwat Przyrody „Piskorzeniec”, Przedborski Park Krajobrazowy, Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu, OChk Piliczański, obszary Natura 2000 – Dolina Górnej Pilicy, Obszar Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy, Ostoja Przedborska, Zespół Przyrodniczo – Krajobrazowy Majowa Góra, utworzenie Spalsko-Sulejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.
- **Lasów i terenów zieleni urządzonej** w celu poprawienia walorów krajobrazu, w tym również ochronę i dbałość o zachowanie naturalnej równowagi w środowisku przyrodniczym m.in. poprzez zwiększenie retencji wodnej, ograniczenie oddziaływania zanieczyszczeń. Ważnym elementem jest także podniesienie lesistości, wzmocnienie ekosystemów leśnych, zwiększenie atrakcyjności rekreacyjno – turystycznej na terenie gminy.;
- **Wody powierzchniowe i podziemne**: Gmina Przedbórz położona jest na obszarze Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie znajduje się w zasięgu zlewni następujących jednolitych części wód:
 - ✓ Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP):
 - Pilica od Zwleczy do zb. Sulejów, RW2000112545399;
 - Struga Strzelecka, RW2000062543529.
 - Czarna, RW20000625429;
 - Ojrzanka, RW200010254369.
 - Czarna od Plebanki do Barbarki, RW2000062544799;
 - ✓ Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd):
 - PLGW200084;
 - PLGW200085.

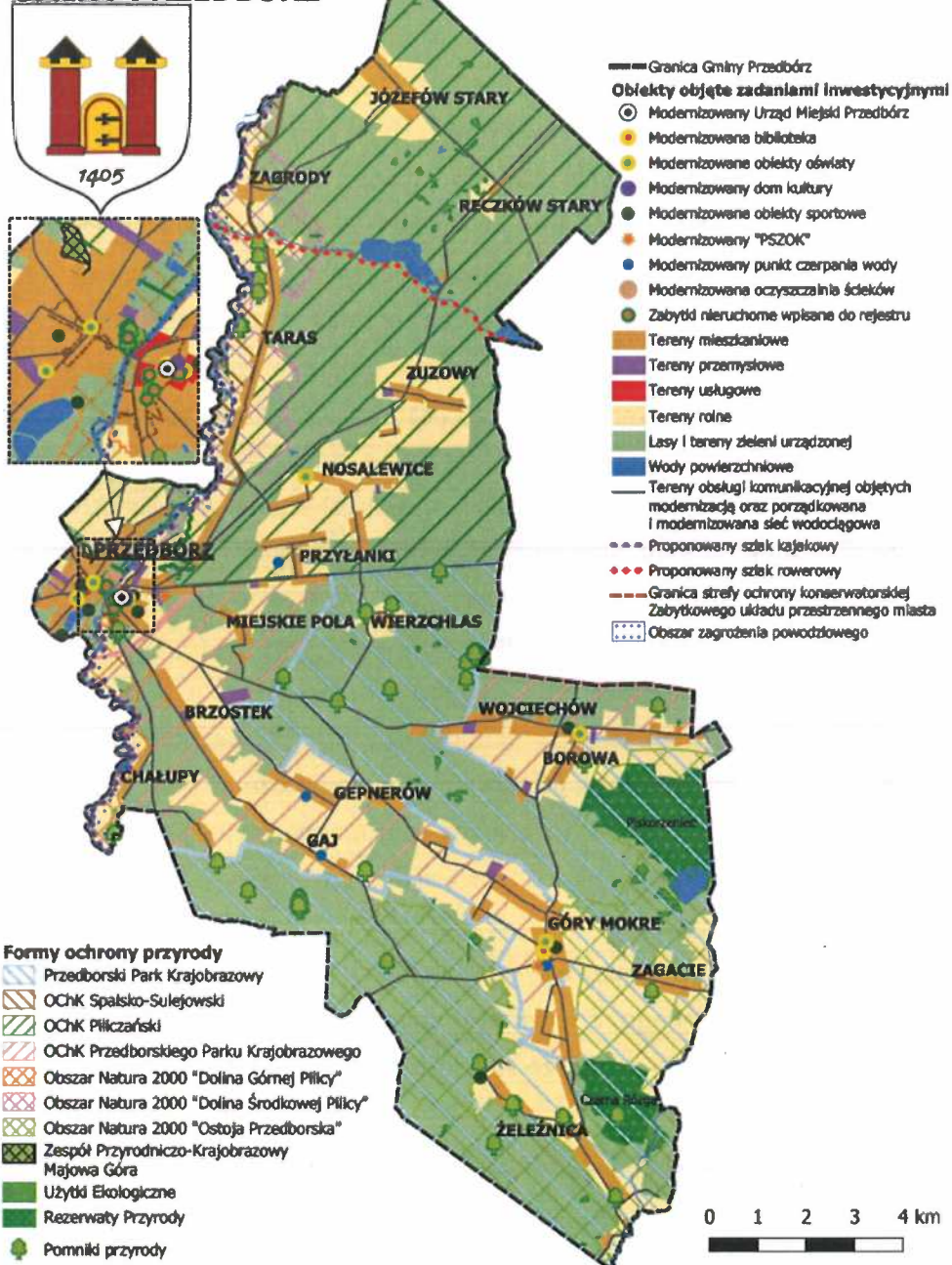
- ✓ **Obszary zagrożenia powodziowego:** Tereny znajdujące się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią podlegają określonemu zagospodarowaniu zgodnie z Prawem wodnym. Zagospodarowanie nie może naruszać m.in. ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym, stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi i środowiska, utrudniać zarządzania ryzykiem powodziowym. Lokalizacja nowych obiektów budowlanych oraz gromadzenia ścieków na powyższych obszarach wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy Prawo wodne. Aktualnie obowiązujące Plany Zarządzania Ryzykiem Powodziowym nie zawierają szczegółowych zapisów dotyczących gminy Przedbórz. Teren gminy Przedbórz znajduje się w zasięgu występowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią dla zalewu wodą Q1 % i dla zalewu wodą Q10 % od rzeki Pilica i rzeki Czarna.
- **Obiekty objęte planowanymi zadaniami inwestycyjnymi:**

Podstawowym celem planowanych działań jest rozbudowa i unowocześnienie infrastruktury technicznej. Rekomendacje dotyczące aspektów ochrony i kształtowania środowiska, które są związane z planowanymi zadaniami inwestycyjnymi:

 - ✓ ochrona istniejących walorów i zasobów przyrodniczych z szczególnym uwzględnieniem wszystkich obiektów prawnie chronionych;
 - ✓ kształtowanie spójnego regionalnego systemu obszarów chronionych województwa (SOCh), którego strategicznymi elementami w gminie Przedbórz są: Przedborski Park Krajobrazowy, istniejące Obszary Chronionego Krajobrazu: Piliczański i Przedborski, proponowany Spalsko-Sulejowski Obszar Chronionego Krajobrazu (zamiast otuliny Sulejowskiego Parku Krajobrazowego);
 - ✓ ochrona zwartych kompleksów gleb o najwyższej bonitacji oraz gleb pochodzenia organicznego przed zmianą użytkowania na nierolnicze;
 - ✓ podniesienie stopnia lesistości poprzez zagospodarowanie gleb marginalnych;
 - ✓ przekształcenia przestrzenne i funkcjonalne zmierzające do poprawy warunków sanitarno-zdrowotnych;
 - ✓ realizacja nowych zamierzeń inwestycyjnych, zmian i przekształceń obecnego układu przestrzennego z udziałem urządzeń i instalacji technicznych w celu wyeliminowania bądź ograniczenia zagrożeń dla środowiska;
 - ✓ ochrona wód powierzchniowych;
 - ✓ ochrona wód podziemnych przed zanieczyszczeniem zgodnie z obowiązującym prawem wodnym;
 - ✓ inwentaryzacja i likwidacja istniejących źródeł zanieczyszczeń;
 - ✓ budowa sieci ścieków;

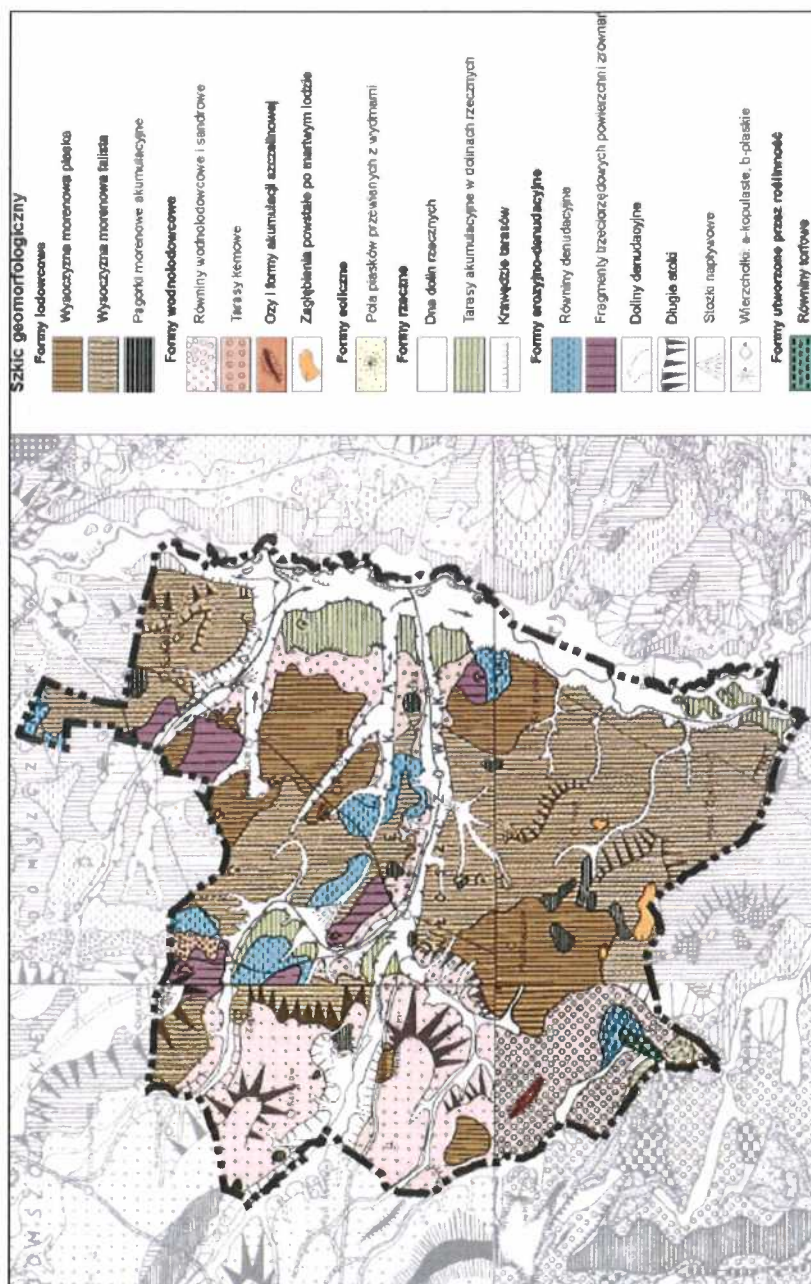
- ✓ popularyzacja małych oczyszczalni przydomowych na terenach o zabudowie rozproszonej;
- ✓ rozwój rekreacji (tworzenie działek rekreacyjnych, rozwój i promocja agroturystyki, infrastruktury technicznej).

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNY GMINY PRZEDBÓRZ

Gmina Przedbórz leży w obrębie jednostki tektonicznej zwanej antyklinorium środkowopolskim, a ściślej na obszarze mezozoicznej osłony Gór Świętokrzyskich.

Szczegółowa mapa geologiczna Polski arkusz: Przedbórz, Rzejowice, Żytno, Włoszczowa: Szkic geomorfologiczny⁴

Utwory ery mezozoicznej ukazują się na powierzchni znacznych obszarów Pasma Przedborsko-Małogoskiego, w postaci jurajskich wapieni i kredowych piaskowców. Omawiany obszar pozbawiony jest niemal całkowicie osadów trzeciorzędu. Bezpośrednio na powierzchni osadów mezozoiku spoczywają osady czwartorzędowe, głównie plejstoceny, o zmiennej miąższości, od 20 do około 80 m. Są to utwory zlodowacenia południowopolskiego i środkowopolskiego, stadiałów maksymalnego i mazowiecko-podlaskiego (Warty).

Osady zlodowacenia południowopolskiego, zalegające w głębi, nie tworzą ciągłej warstwy i w wielu miejscach uległy całkowitemu zdarciu, lub zostały zredukowane do warstwy bruku lodowcowego. Ich miąższość ocenia się na 0-20 m. W okresie zlodowacenia późniejszych obszar opracowania były wolne od lodu i podlegały intensywnym procesom peryglacjalnym. Doprowadziły one do obniżenia i złagodzenia pierwotnych, wypukłych form wysoczyznowych. W dolinach rzecznych zgromadzone zostały osady piaszczyste, żwirowe i mułkowate, oraz wykształciły się mady. Pod koniec plejstocenu wzrosła działalność procesów eolicznych, które spowodowały w konsekwencji powstanie form wydmowych w obrębie pól piasków sandrowych. Pokrywy piasków eolicznych w postaci pojedynczych wydm i ich zespołów występują rozproszone na obszarze całej gminy. Z dolinami rzecznyymi i obniżeniami terenu związane są osady najmłodsze – holoceny, reprezentowane przez mułki, piaski i żwiry rzeczne oraz torfy⁵.

Na terenie gminy występują kopaliny użyteczne, reprezentowane przez następujące grupy surowcowe: surowce okruchowe (piaski wydmowe, piaski i żwiry akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej), surowce ilaste (gliny), surowce krzemionkowe (piaski) oraz surowce węglanowe (wapienie). Najliczniej reprezentowane są złoża piasków drobno- i średnioziarnistych. Wynika to z budowy geologicznej gminy, której znaczną część zajmują pokrywy piasków fluwioglacjalnych. Utwory te, zalegają na powierzchni, a więc łatwo dostępne, mają zmienną miąższość, od kilku do kilkunastu metrów i charakteryzują się dużą różnorodnością frakcji. Występują tu zarówno piaski drobnoziarniste z dużą domieszką pyłów, jak i piaski średnio- i gruboziarniste, z wkładami żwirów.

Gmina Przedbórz ma charakter rolniczy, dominują jednak małe gospodarstwa rolne, przeważają gospodarstwa indywidualne. Jakość gleb w gminie Przedbórz, a tym samym warunki dla produkcji rolnej, są wyjątkowo niekorzystne. Ponad 82 % gleb to gleby nieurodzajne należące do V i VI klasy bonitacyjnej w areale gruntów ornych gminy, niecałe 18 % to gleby średniej jakości, tj. klasy III i IV, brak natomiast gleb klasy I i II. Zmienność podłoża skalnego i morfologii terenu, zróżnicowanie lokalnych warunków hydrogeologicznych, klimatycznych i roślinnych wpłynęły na wykształcenie poszczególnych typów i rodzajów gleb.

⁵ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego dla Miasta i Gminy Przedbórz

W ramach gminy można wyróżnić następujące jednostki geologiczno – geomorfologiczno – glebowe:

- wysoczyzny zbudowane z piasków i żwirów wodnolodowcowych z kompleksem gleb rdzawych i brunatnych różnych odmian,
- wysoczyzna zbudowana z gliny z glebami pyłowymi i brunatnymi,
- wzgórza i równiny zbudowane z mezozoicznych skał wapiennych o glebach rędzinych,
- wzgórza zbudowane z mezozoicznych skał niewęglanowych z glebami wylugowanymi i kwaśnymi,
- wydmy i pola piasków eolicznych z glebami bielicowymi, bielicami i glebami rdzawymi,
- tarasy rzeczne nadzalewowe z glebami rdzawymi i glejowymi,
- równiny akumulacji organiczno – mineralnej z glebami mineralno – murszowymi,
- równiny akumulacji bagiennej z glebami torfowymi i torfowo– murszowymi,
- dna dolin i tarasy zalewowe pokryte marami,
- suche doliny denudacyjne i stoki z glebami deluwialnymi.

Gleby na obszarze gminy przedstawiają niską wartość użytkową. Aż 85 % stanowią gleby o odczynie bardzo kwaśnym i kwaśnym, natomiast udział frakcji piaszczystej w składzie granulometrycznym sprawia, że większość gleb jest okresowo lub stale sucha. Duże spadki terenu rzędu 8÷20° i wysokie stoki utrudniają nie tylko mechaniczną uprawę gleb, ale również są czynnikiem sprzyjającym erozji wodnej i wietrznej i tak już słabych gleb.

Warunki przyrodniczo – krajobrazowe

Większość obszaru gminy Przedbórz stanowi Obszar Chronionego Krajobrazu, Park Krajobrazowy i rezerwat przyrody.

Istniejące obszary i obiekty objęte ochroną

Przedborski Park Krajobrazowy został utworzony w maju 1988 roku i wchodzi obecnie w skład Zespołu Nadpilicznych Parków Krajobrazowych. Wraz ze swoją otuliną znajduje się na terenie województw łódzkiego i świętokrzyskiego na pograniczu pasa wyżyn i nizin, w obrębie Wyżyny Małopolskiej. Od północy graniczy bezpośrednio z Wzniesieniami Południowomazowieckimi, leżącymi w obrębie Nizin Środkowopolskich. Park leży w środkowej części makroregionu zwanego Wyżyną Przedborską, która stanowi północnozachodni fragment podprovincji Wyżyna Środkowomałopolska w prowincji Wyżyna Małopolska. W krajobrazie Parku dominuje Pasma Przedborsko-Małoskie, będące przedłużeniem Gór Świętokrzyskich i jednocześnie jego osią. Pilica, która płynie południkowo, stanowi zachodnią

granicę Przedborskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Główny dopływ Pilicy na terenie Parku stanowi Czarna Włoszczowska.

Na terenie gminy Przedbórz znajdują się następujące rezerваты przyrody:

1. „**Piskorzeniec**” – o powierzchni 409,19 ha, utworzony w 1990 roku chroni naturalne biocenozy torfowiskowe i leśne z bogatą awifauną i entomofauną.
2. „**Czarna Różga**” – o powierzchni 185,60 ha, utworzony w 1996 roku chroni naturalne ekosystemy wilgotnych lasów liściastych z drzewami pomnikowymi oraz licznymi gatunkami chronionych roślin i zwierząt,

Opis:

Ad. 1. "Piskorzeniec" - rezerwat torfowiskowy o powierzchni 409 ha, utworzony w 1990 roku Zarządzeniem nr 402 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 26 listopada 1990 roku (M.P.Nr 48, poz. 442). Położony jest na południe od wsi Piskorzeniec w gminie Przedbórz. Ochroną objęte są tu ekosystemy bagiennych lasów i torfowisk, staw "Duży", na którym prowadzona jest gospodarka rybacka, i zarośnięty szuwarami staw "Bolesław". Wokół całego torfowiska rośnie bór bagieny. Występuje tu kilkanaście zespołów turzycowych i szuwarowych. Występuje tu także znajdująca się pod całkowitą ochroną wierzba borówkolistna, relikw na torfowisku gatunek bardzo rzadki w Polsce. W rezerwacie żyją dziki, sarny, łosie, a także wiele gatunków ptaków oraz bardzo licznie reprezentowane bobry. Rezerwat ma sporządzony plan ochrony, przyjęty Zarządzeniem Nr 23/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Piskorzeniec";

Ad. 2. "Czarna Różga"- florystyczny i leśny rezerwat położony w gminie Przedbórz, po wschodniej stronie Pasma Przedborsko - Małogoskiego, w pobliżu miejscowości Żeleźnica. Rezerwat zajmuje powierzchnię 185,6 ha, w tym 181,31 ha lasów i 4,29 ha terenów bezleśnych. Został utworzony w 1996 r. w granicach Przedborskiego Parku Krajobrazowego (M.P. z 1996 r. Nr 75, poz.677) w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnych ekosystemów wilgotnych lasów liściastych z licznymi drzewami pomnikowymi oraz gatunkami rzadkich chronionych roślin zielnych. Znajduje się tu mozaika naturalnych zespołów leśnych: olsów, łęgów, grądów, boru jodłowego i sosnowego bagiennego z kilkunastoma okazami starych dębów i buków. Rezerwat posiada plan ochrony (Zarządzenie Nr 24/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Czarna Różga").

Obszary chronionego krajobrazu

Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu - utworzony 9 lipca 2002 r. Rozporządzeniem Nr 9/2002 Wojewody Łódzkiego z dnia 9 lipca 2002 r. w sprawie wyznaczenia Przedborskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 175, poz. 2481). Znajduje się na terenie gmin: Kobbiele Wielkie, Masłowice, Przedbórz, Wielgomłyny i Żytno. Obszar ten ma

z założenia pełnić rolę ochronną wobec Przedborskiego Parku Krajobrazowego, jako że powstał z jego otuliny. Na obszar składają się dwa niepołączone ze sobą fragmenty. Charakteryzuje się krajobrazem rolniczym i w niewielkim stopniu obejmuje ekosystemy leśne. Według ostatniej zmiany uchwalonej przez Sejmik Województwa Łódzkiego w 2012 roku obszar ma obecnie powierzchnię 5 415 ha.

Piliczański Obszar Chronionego Krajobrazu - utworzony 24 marca 2009 r. Rozporządzeniem Nr 8/2009 Wojewody Łódzkiego z dnia 24 marca 2009 r. w sprawie wyznaczenia Piliczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 75, poz. 712), ze zmianami. Na terenie powiatu radomszczańskiego obejmuje gminy: Przedbórz, Kobile Wielkie, Masłowice, Wielgomłyny i Żytno. Tereny chronione są ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnioną funkcję korytarzy ekologicznych. Obecna powierzchnia wynosi 43 790 ha. Na obszar oprócz części zasadniczej składają się jeszcze dwa niewielkie niepołączone fragmenty. Na terenie powiatu radomszczańskiego znajduje się jeden park krajobrazowy.

Przedborski Park Krajobrazowy - został powołany w 1988 roku Rozporządzeniem Nr 4/98 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 30 czerwca 1998 r. w sprawie utworzenia Przedborskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 11, poz. 128) oraz Rozporządzeniem Nr 9/2002 Wojewody Łódzkiego z dnia 9 lipca 2002 r. w sprawie określenia granic Przedborskiego Parku Krajobrazowego i ustanowienia planu ochrony Przedborskiego Parku Krajobrazowego w województwie łódzkim oraz wyznaczenia Przedborskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 175, poz. 2481). Powierzchnia Parku wynosi 16 640 ha, w tym na terenie powiatu radomszczańskiego - 7 385 ha. Leży on na pograniczu województw: łódzkiego, radomszczańskiego (w gminach: Przedbórz, Masłowice, Wielgomłyny, Żytno) i świętokrzyskiego. Obejmuje tereny byłej Puszczy Pilicka - torfowiska, podmokłe łągi, olsy bagienne, grądy, wiekowe dąbrowy i buczyny, bory sosnowe, łąki, wrzosowiska, murawy kserotermiczne oraz starorzecza Pilicy. Krajobraz Przedborskiego Parku Krajobrazowego stanowi mozaikę struktur wyżynnych i nizinnych, gdzie doliny rzeczne przeplatają się z obszarami pól, łąk i lasów, ponad którymi wznoszą się łagodne wzgórza. W Parku występują liczne gatunki roślin podlegających ochronie całkowitej oraz ochronie częściowej.

Zespół Przyrodniczo-krajobrazowy: ZPK Majowa Góra w gminie Przedbórz utworzony został 23 marca 1994 r. Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Majowa Góra” (Uchwała Nr XXI/153/94 Rady Miejskiej w Przedborzu z dnia 23 marca 1994 r. w sprawie uznania terenu obszaru leśnego „Majowa Góra” w Przedborzu za zespół przyrodniczo-krajobrazowy podlegający ochronie). Zespół ma powierzchnię 3,9 ha. Obejmuje wzgórze o wysokości 235 m. n.p.m., zbudowane z piaszczaków oraz wapieni. Jego środek przecięty jest wąwozem, który

powstał na skutek wydobywania kamienia piaskowego na potrzeby budownictwa. Rosną tu zbiorowiska murawowe z rzadkimi gatunkami roślin: sasanka wiosenna, koniczyna długokłosa, dzwonek syberyjski, dziewięsił pospolity

Natura 2000 "Ostoja Przedborska" – kod PLH260004, Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 marca 2018 r, w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Przedborska, Dz.U.R.P. z dnia 17 maja 2018 r., poz. 923. Dla specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Przedborska obowiązuje plan zadań ochronnych ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Przedborska PLH260004 (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 2014 r. poz. 1457 ze zm., Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2014 r. poz. 2015 ze zm.). Dla części specjalnego obszaru siedlisk Ostoja Przedborska PLH260004 pokrywającej się z rezerwatem przyrody Piskorzaniec - ustanowiono plan ochrony zarządzeniem Nr 23/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony rezerwatu przyrody Piskorzaniec (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2011 r. Nr 103 poz. 864) oraz z rezerwatem przyrody Czarna Różga - ustanowiono plan ochrony zarządzeniem Nr 24/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony rezerwatu przyrody Czarna Różga (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2011 r. Nr 103 poz. 865).

Powierzchnia OZW wynosi 11 605, 21 ha, z tego, w obszarze terytorialnym Nadleśnictwa znajduje się 5 466 ha. w obszarze gminy: 3 635,00 ha. Obszar obejmuje fragment Przedborskiego Parku Krajobrazowego. Zachodnią część obszaru stanowi zbocze Pasma Przedborsko - Małogoskiego zbudowane z górnajurajskich wapieni i kredowych piaskowców. Sieć rzeczna jest stosunkowo bogata stanowią ją liczne dopływy Czarnej Włoszczowskiej. Znaczną część obszaru zajmuje rozległy kompleks wilgotnych i podmokłych łąk oraz największy w tej części Polski płat lasów jesionowo-włoszczowskich. Zachowały się tu duże fragmenty naturalnych drzewostanów. Dominują bory sosnowe, lecz pozostały też naturalne płaty grądów, buczyn i dąbrów. Na zboczach wzgórz rozwijają się murawy kserotermiczne, a w dolinach torfowiska. Najbardziej rozległym i najcenniejszym jest Piskorzaniec. Na jego trudno dostępnych fragmentach występują liczne oczka wodne Ostoja obejmuje największy na Wyżynie Małopolskiej obszar porośnięty lasami nadrzecznymi, z silnie zróżnicowanymi drzewostanami. Szczególną wartość mają dobrze wykształcone i zachowane kompleksy wilgotnych i podmokłych łąk oraz torfowisk. Obszar o wysokiej bioróżnorodności - stwierdzono tu występowanie 13 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Ochronie podlega tu duże bogactwo flory (900 gatunków roślin naczyniowych, z licznymi rzadkimi i zagrożonymi w Polsce lub regionie oraz prawnie chronionymi) i fauny, zwłaszcza

charakterystycznej dla siedlisk wilgotnych. Wśród nich jest 10 gatunków roślin i zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. W zasięgu Ostoi Przedborskiej położone są trzy rezerwy przyrody: Bukowa Góra, oraz opisane na wcześniej: Czarna Różga oraz Piskorzeniec. Występują tutaj duże, większości naturalne kompleksy leśne (grądy, lasy mieszane świeże i wilgotne oraz w dolinach rzecznych - lasy łąkowe i olsy). Meandrująca rzeka Pilica, której towarzyszą liczne starorzecza, tworzy tu malowniczą dolinę. Wzdłuż koryta ciągną się gęste zarośla wierzbowe oraz lasy nadrzeczne o silnie zróżnicowanych drzewostanach, którym towarzyszą podmokłe łąki, charakteryzujące się dużą różnorodnością biologiczną: bogactwem fauny i flory, zwłaszcza gatunków związanych z siedliskami wilgotnymi. Ostoja obejmuje jeden z większych ciągów ekologicznych zlokalizowanych w naturalnych dolinach rzecznych w kraju.

"Dolina Środkowej Pilicy" kod PLH100008, Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 3 kwietnia 2023 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Środkowej Pilicy (PLH100008), Dz.U.R.P. z dnia 31 maja 2023 r., poz. 1038. Dla specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Środkowej Pilicy obowiązuje plan zadań ochronnych ustanowiony zarządzeniem Nr 24/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 7 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy kod PLH100008 (Dz. Urz. Woj., Łódzkiego z 2014 r. poz. 1235 ze zm.).

Powierzchnia OZW wynosi 3 787, 43 ha, z tego, w obszarze terytorialnym Nadleśnictwa znajduje się ok. 2 089 ha. Obszar obejmuje czterdziesto kilometrowy odcinek środkowej Pilicy (około 1/8 całkowitej długości rzeki) położony jest w większości w regionie Doliny Sulejowskiej, pomiędzy Wzgórzami Radomszczańskimi, Równiną Piotrkowską i Wzgórzami Opoczyńskimi. Wody Pilicy są stosunkowo czyste. Rzeka jest nieregulowana, przez co zachowała swój naturalny charakter, występują liczne meandry i starorzecza. Pewne fragmenty obszaru są regularnie zalewane. Łąki kośne i pastwiska pokrywają dużą część powierzchni doliny; znajdują się tu również niewielkie płyty torfowisk, trzcinowisk i turzycowisk. Znaczne połacie brzegów rzeki porośnięte są lasami łąkowymi i nadrzecznymi zaroślami wierzbowymi.

Dolina Górnej Pilicy – kod PLH260018 Gminy: Przedbórz, Wielgomłyny, Żytno. Występują tutaj duże, w większości naturalne kompleksy leśne (grądy, lasy mieszane świeże i wilgotne oraz w dolinach rzecznych - lasy łąkowe i olsy). Meandrująca rzeka Pilica, której towarzyszą liczne starorzecza, tworzy malowniczą dolinę. Wzdłuż koryta ciągną się gęste zarośla wierzbowe oraz lasy nadrzeczne, o silnie zróżnicowanych drzewostanach, którym towarzyszą podmokłe łąki, charakteryzujące się dużą różnorodnością biologiczną: bogactwem fauny i flory, zwłaszcza gatunków związanych z siedliskami wilgotnymi. Powierzchnia licznych bagien i torfowisk

Korytarze ekologiczne Przez Gminę Przedbórz przebiegają również bardzo ważne korytarze ekologiczne. Korytarze ekologiczne mają za zadanie umożliwienie migracji roślin i zwierząt. Korytarz południowo-centralny związany jest z dolina rzeki Pilicy jak również z migracją dużych zwierząt. Korytarz ekologiczny Południowo-Centralny łączy Roztocze z Lasami Janowskimi, Puszcza Sandomierską i Świętokrzyską, Przedborskim Parkiem Krajobrazowym, Załęczańskim Parkiem Krajobrazowym, następnie łączy się z Lasami Lublinieckimi i Borami Stobrawskimi oraz biegnie do Lasów Milickich, Doliny Baryczy i Borów Dolnośląskich.

Do form ochrony przyrody zaliczone są także pomniki przyrody będące na terenie gminy Przedbórz⁶:

- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1515;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1518;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1519;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1520;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1521;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1522;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1523;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1524;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1525;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1527;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1528;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1529;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1530;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1531;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1532;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1533;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1534;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1535;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1537;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1538;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1540;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1541;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1542;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1543;

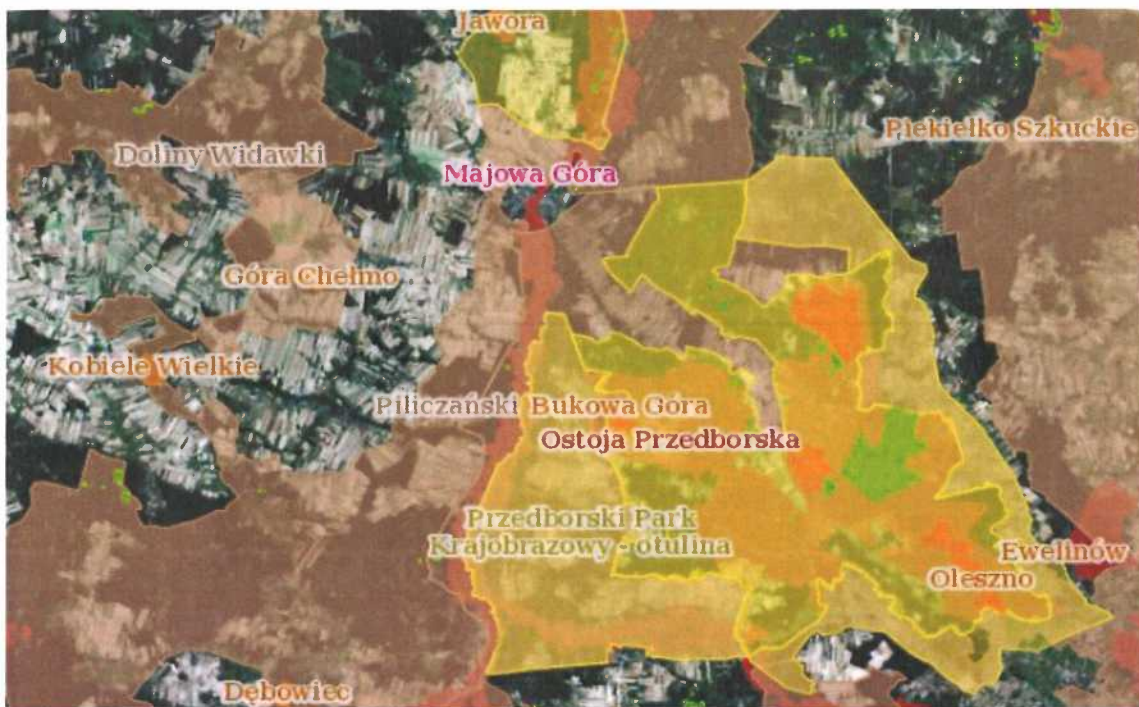
⁶ <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf>

- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1544;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1545;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1546;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1551;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1552;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1553;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1554;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1555;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1559;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1560;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1562;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1565;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1567;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1570;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1571;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1572;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1573;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1574;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1576;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1577;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1578;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1579;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1580;
- PL.ZIPOP.1393.PP.1012113.1581.

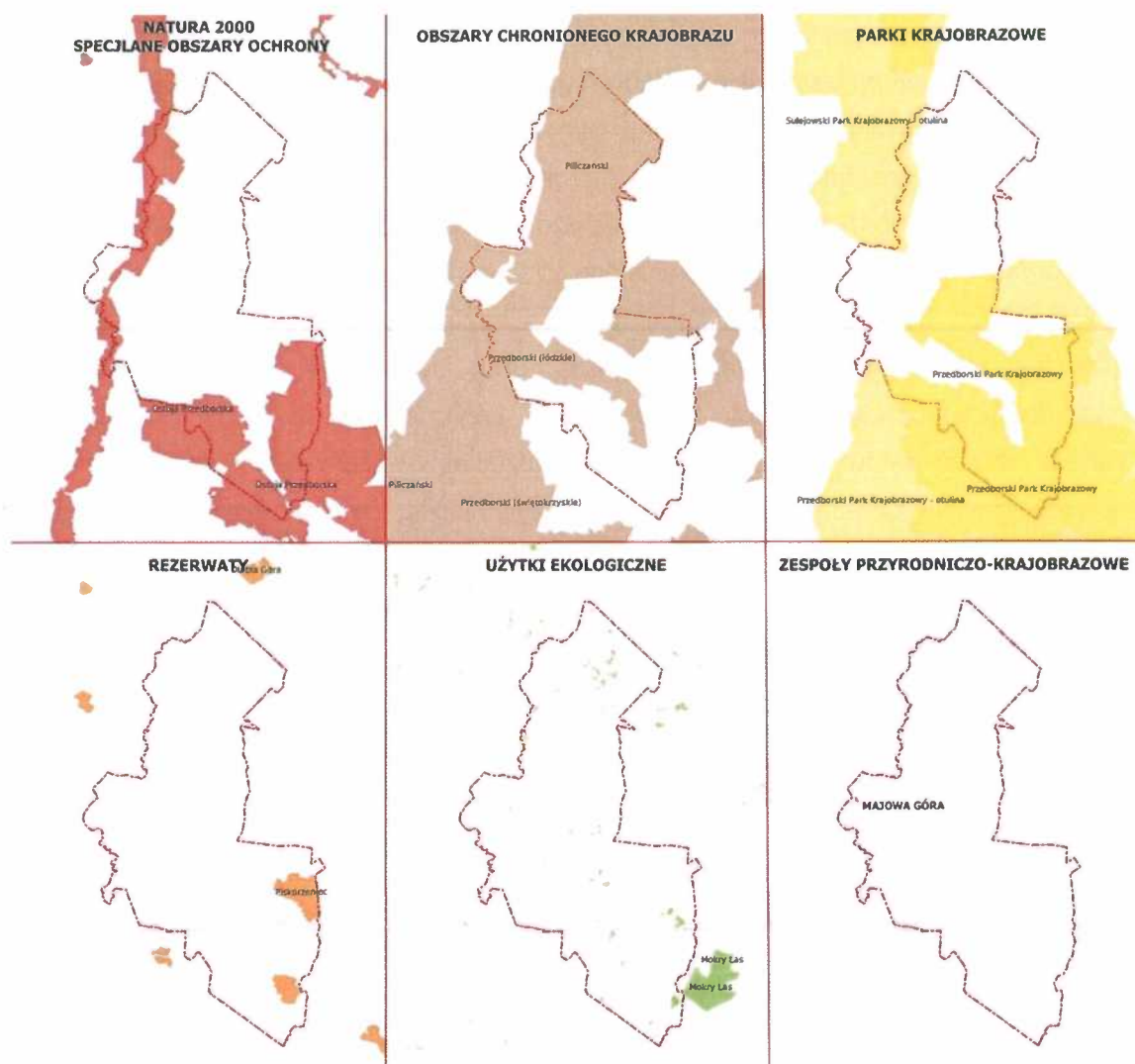
oraz 73 użytki ekologiczne.

Formy ochrony przyrody⁷

⁷ <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/?showExternalObject=6E3E99107FBE98D18F30F44F017BFB2A>

Lokalizacja form ochrony przyrody na obszarze gminy Przedbórz

Istniejący stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym oddziaływaniem

Powietrze atmosferyczne

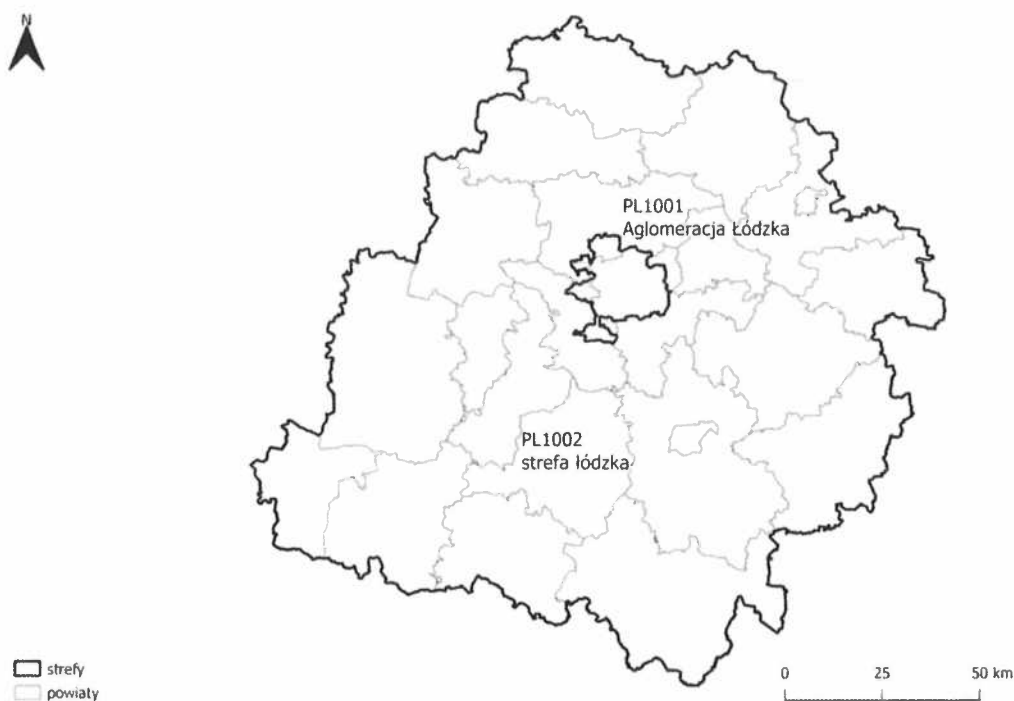
Gmina Przedbórz jest położona w strefie łódzkiej. Na obszarze gminy nie ma punktów pomiarowych w związku z tym stan powietrza na obszarze gminy zostanie przedstawiony na podstawie danych ze strefy łódzkiej.

Charakterystyka głównych źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza mających wpływ na stężenia substancji objętych roczną oceną jakości powietrza. Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń powietrza w Gminie Przedbórz jest emisja niska z indywidualnego ogrzewania

lokali mieszkalnych (spalanie węgla kamiennego). Drugą co do znaczenia dla jakości powietrza grupą emisji jest emisja komunikacyjna z transportu kołowego. Największa emisja komunikacyjna zlokalizowana jest wzdłuż DK 42, gdzie szczególne znaczenie dla wielkości emisji komunikacyjnej ma zwiększający się z roku na rok tranzyt.

W strefie łódzkiej, w której stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. W przypadku zaniechania realizacji zadań zmierzających do ograniczenia emisji pyłów i gazów do atmosfery, jakość powietrza atmosferycznego może się stale pogarszać. Brak inwestycji w dziedzinie stosowania ekologicznych i alternatywnych źródeł energii przyczyni się do podwyższonej emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych. Brak działań związanych z termomodernizacją spowoduje wzmożone zapotrzebowanie na energię ciepłą i w efekcie pogorszenie jakości powietrza w wyniku niskiej emisji. Wskaźnik motoryzacji w ostatnich latach wykazuje stałą tendencję wzrostową, stąd też brak realizacji zadań związanych z ograniczeniem emisji ze źródeł komunikacyjnych spowoduje zwiększone stężenia dwutlenku azotu, pyłów i węglowodorów aromatycznych, w tym przede wszystkim benzo(a)pirenu⁸.

Podział województwa łódzkiego na strefy dla celów oceny jakości powietrza⁹

⁸ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przedbórz, <https://przedborz.biuletyn.net/archiwum/files/storage/upload/3/2016/04/12/19799.pdf>

⁹ <https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/rwms/publications/card/1684>

-

System oceny jakości powietrza w województwie łódzkim składa się z 2 części – systemu pomiarowego oraz modelowania matematycznego wykonywanego w oparciu o bank emisji i dane meteorologiczne. W 2021 r. w skład systemu pomiarowego wchodziły 2 sieci pomiarowe: sieć pomiarów ciągłych (67 stanowisk pomiarów automatycznych) i sieć pomiarów manualnych (61 stanowisk pomiarowych manualnych). Kształt wojewódzkiego systemu oceny jakości powietrza określony został na podstawie Pięcioletniej oceny jakości powietrza w województwie łódzkim w latach 2014-2018.

System pomiarowy nie ulega większym zmianom w ciągu jednego roku. Podobnie było w roku 2020 - w styczniu uruchomiono stanowisko pomiarów pyłu PM_{2,5} w Radomsku na istniejącej stacji przy ul. Rolnej 2 oraz stanowisko pomiarów ozonu w Zgierzu przy ul. Mielczarskiego 1. Oba stanowiska zostały przeniesione ze stacji w Łodzi przy ul. Gdańskiej 16. W tym samym miesiącu uruchomiono pomiary manualne pyłu PM₁₀ i benzo(a)pirenu na stacji mobilnej w Kutnie przy ul. 1 Maja 7.

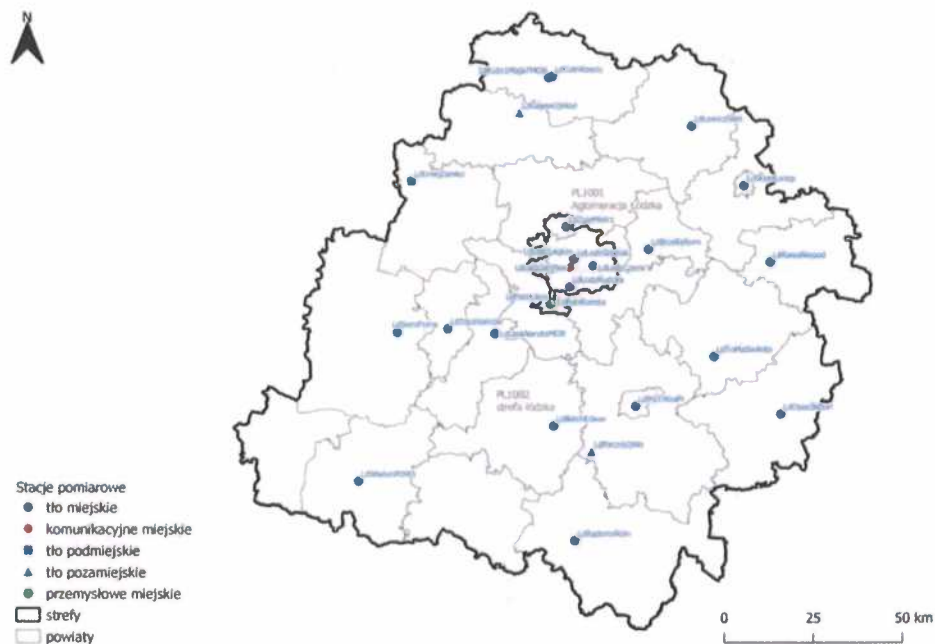
Jesienią 2020 r. uruchomiono automatyczną stację mobilną w Łasku przy ul. Narutowicza 28, zwiększając tym samym minimalnie liczbę stanowisk pomiarowych w strefie łódzkiej. Wyniki z tej stacji nie zostały jednak wykorzystane w bieżącej Ocenie Rocznej ze względu na zbyt małą kompletność serii.

Spośród istniejących w 2020 r. 26 stacji pomiarowych, do niniejszej oceny zakwalifikowano 25 stacji pomiarowych (w tym 98 stanowisk pomiarowych).

Z uwagi na rolniczy charakter gminy głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza jest emisja zanieczyszczeń związana z ruchem pojazdów po terenie gminy. Na terenie gminy nie występują większe ośrodki przemysłowe które stanowiłyby znaczące źródło emisji zanieczyszczeń do powietrza. Na terenie gminy nie stwierdzono przekroczeń w zakresie zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym.

Lokalizacja stacji pomiarowych w województwie łódzkim, wykorzystanych w ocenie za rok 2021¹⁰

¹⁰ Tamże.

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie łódzkim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno-bytowego (emisja powierzchniowa – w tym głównie pył zawieszony PM10, pył zawieszony PM2,5 i benzo(a)piren), z komunikacji (emisja liniowa – w tym głównie tlenki azotu) oraz z energetyki zawodowej (emisja punktowa – w tym głównie tlenki siarki i tlenki azotu). Znaczący udział w stężeniach zanieczyszczeń w powietrzu na obszarze województwa ma ich napływ z pozostałego obszaru Polski. Głównym lokalnym źródłem zanieczyszczeń jest emisja z domów ogrzewanych indywidualnie oraz, na obszarach bezpośrednio sąsiadujących z drogami o znacznym natężeniu ruchu, emisja komunikacyjna. Przemysł zlokalizowany na obszarze województwa łódzkiego (głównie energetyka zawodowa) ze względu na dużą wysokość emitatorów, w znacznym stopniu eksportuje zanieczyszczenia poza granice województwa. Zakłady przemysłowe o istotnej emisji niezorganizowanej lub emitowanej poprzez niskie emitory mogą bezpośrednio wpływać na jakość powietrza w ich sąsiedztwie. W Aglomeracji Łódzkiej oraz dużych miastach, znaczący udział w całkowitej emisji ma emisja związana z ruchem pojazdów. Zanieczyszczenia komunikacyjne w postaci pyłów powstają głównie w wyniku ścierania się opon pojazdów, hamulców, nawierzchni jezdni oraz unosu zanieczyszczeń z powierzchni dróg. Tlenki azotu są natomiast emitowane w wyniku spalania paliw. Emisja ze wspomnianego źródła jest uciążliwa dla ludności ze względu na bardzo niską wysokość, na której do niej dochodzi (ok. 0,5 m nad powierzchnią terenu). Wspomniane źródła decydują o wielkości emisji większości zanieczyszczeń powietrza. To one wpływają na strukturę emisji, która jest pochodną struktury zużycia i jakości

paliw. Ponieważ podstawowym źródłem energii pierwotnej jest węgiel, to właśnie to paliwo wpływa w największym stopniu na wielkość i rodzaj emitowanych zanieczyszczeń, a tym samym stan zanieczyszczenia powietrza.

Z wykonanych pomiarów dla potrzeb rocznej oceny jakości powietrza w 2021 r. wynika, że:

1. W skali kraju województwo łódzkie ma istotny udział w emisji SOX (16,6%) i NOX (11,4%). Udziały pozostałych bilansowanych zanieczyszczeń (pył zawieszony PM10, pył zawieszony PM2,5 i benzo(a)piren) wynoszą po ok. 7%.
2. O poziomie emisji z terenu województwa łódzkiego decydują trzy główne kategorie źródeł:
 - źródła punktowe, czyli emisja zorganizowana z takich sektorów gospodarki jak energetyka, ciepłownictwo, przemysł – ze względu na wysoki udział w ogólnej emisji gazów w województwie: SOX (85%) i NOX (46%). Dominującą rolę w kształtowaniu poziomu emisji punktowej w województwie odgrywa PGE GiEK S.A. – Oddział Elektrownia Bełchatów z siedzibą w Rogowcu w gm. Kleszczów (wysokość emitorów 300 m). Udział Elektrowni w sumarycznej emisji punktowej z terenu województwa stanowi 74% w przypadku SOX i 64% w przypadku NOX;
 - rozproszone źródła komunalno – bytowe, czyli niska emisja z indywidualnie ogrzewanych gospodarstw domowych – ze względu na wysoki udział w zanieczyszczaniu powietrza pyłem drobnym: pył zawieszony PM10 (68%) i pył zawieszony PM2,5 (85%), a także zawartym w pyłe benzo(a)pirenem (95%);
 - transport drogowy, czyli emisja liniowa – ze względu na znaczący udział (35%) w zanieczyszczeniu powietrza tlenkami azotu. Najwyższa koncentracja tej emisji ma miejsce w rejonach przebiegających przez województwo autostrad A1 i A2, drogi ekspresowej S8 i gęstej sieci drogowej w Aglomeracji Łódzkiej.
3. Wielkości emisji jednostkowych (z km²) z obszaru Aglomeracji Łódzkiej były znacznie wyższe niż z pozostałego obszaru województwa.

W roku 2021 nie zanotowano przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla stężeń 1-godz. i 24-godz. dwutlenku siarki. W ciągu ostatnich 10 lat widoczna była tendencja spadkowa stężeń SO₂. Trend ten utrzymuje się od dłuższego czasu. W rozkładzie przestrzennym najwyższe stężenia notowane są na terenie Aglomeracji Łódzkiej, Piotrkowa Trybunalskiego i Radomska, najniższe na terenach pozamiejskich. Mierzone obecnie niskie wartości stężeń SO₂ nie stanowią zagrożenia dla zdrowia ludzi.

W roku 2021, jak i w latach ubiegłych, nie stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego 1-godz. i średniej rocznej dwutlenku azotu. Mierzone wartości stężeń NO₂ nie stanowią

zagrożenia dla zdrowia ludzi. Na przestrzeni ostatnich kilku lat widoczna była minimalna tendencja spadkowa stężeń tego zanieczyszczenia. W roku 2021 stężenie dwutlenku azotu było minimalnie wyższe niż w ostatnich 3-4 latach. W rozkładzie przestrzennym najwyższe stężenia notowane były na terenie Łodzi, Piotrkowa Trybunalskiego i Radomska, najniższe na terenach pozamiejskich. Emisja komunikacyjna NO₂ stała się na wielu obszarach emisją dominującą. Ze względu na wzrastającą każdego roku liczbę pojazdów samochodowych, wpływ emisji komunikacyjnej na jakość powietrza jest z roku na rok coraz większy.

W roku 2021, jak i w latach ubiegłych, nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego maksymalnego 8-godzinnego poziomu tlenu węgla.

Nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej wartości średniej rocznej benzenu.

W roku 2021 okres wiosenno-letni cechował się dużą liczbą dni z opadami, umiarkowanymi temperaturami powietrza, małym nasłonecznieniem. Nie sprzyjało to powstawaniu ozonu w przyziemnej warstwie troposfery. Nie zanotowano przekroczeń poziomu docelowego ozonu S_{8max_d} (nie więcej niż 25 dni ze stężeniem S_{8max_d} > 120 µg/m³ – średnia z 3 lat). Tak liczona wartość wyniosła na terenie województwa maksymalnie 14 dni (dla średniej z lat 2019-2021), w samym roku 2021 było to maksymalnie 11 dni. W przypadku poziomu celu długoterminowego na wszystkich stanowiskach pomiarowych zanotowano w roku 2021 stężenia S_{8max} powyżej 120 µg/m³. W odróżnieniu od poziomu docelowego, tutaj wystarczy 1 dzień w roku z wartością S_{8max} powyżej 120 µg/m³, aby przekroczyć poziom celu długoterminowego. Dotrzymanie tego kryterium w kolejnych latach jest mało prawdopodobne. W odróżnieniu od innych zanieczyszczeń gazowych czy pyłowych, w przypadku ozonu na przestrzeni ostatnich 10 lat nie zaobserwowano trendu spadkowego stężeń. Mierzone wartości utrzymywały się na podobnym poziomie. W latach pomiarowych z gorącym i suchym okresem wiosenno-letnim notowano wysokie wartości tego zanieczyszczenia. Z kolei w latach z umiarkowanymi temperaturami, dużym zachmurzeniem i opadami w okresie wiosenno-letnim wartości ozonu malały.

Wykorzystano wyniki pomiarów pyłu zawieszonego PM₁₀ z 26 stanowisk pomiarowych. Na żadnym ze stanowisk nie stwierdzono przekroczenia średniorocznego poziomu dopuszczalnego. W przypadku dobowego poziomu dopuszczalnego, przekroczenie stwierdzono łącznie na 16 stanowiskach pomiarowych w obu strefach oceny.

W roku 2021 doszło do przekroczenia dobowego poziomu dopuszczalnego D_{24h}=50 µg/m³ pyłu zawieszonego PM₁₀ na 16 stanowiskach spośród 26 wziętych do Oceny. Nie doszło do przekroczenia średniorocznego poziomu dopuszczalnego Da=40 µg/m³. Najwyższe stężenia PM₁₀ 24h wystąpiły na terenie Aglomeracji Łódzkiej, Brzezin, Piotrkowa Trybunalskiego, Radomska i Zduńskiej Woli.

Dla wszystkich substancji podlegających ocenie, strefy zaliczono do jednej z poniższych klas:

- **klasa A** - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie nie przekraczały odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych,
- **klasa B** - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczały poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji,
- **klasa C** - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalne lub docelowe powiększone o margines tolerancji, w przypadku gdy ten margines jest określony,
- **klasa D1** - jeżeli stężenia ozonu w powietrzu na jej terenie nie przekraczały poziomu celu długoterminowego,
- **klasa D2** - jeżeli stężenia ozonu na jej terenie przekraczały poziom celu długoterminowego.

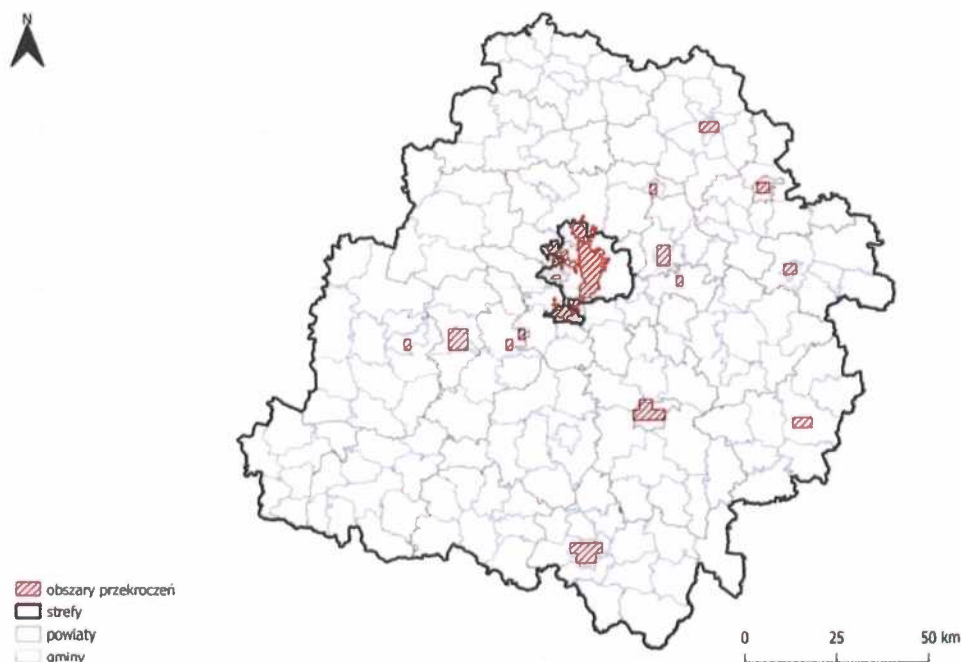
Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM10 w roku 2021 w województwie łódzkim¹¹

Lp.	Kod strefy	Nazwa strefy	Typ normy	Czas uśredniania (parametr)	Powierzchnia obszaru przekroczenia [km ²]	Udział w powierzchni strefy [%]	Liczba mieszkańców obszaru przekroczenia	Udział w liczbie mieszkańców strefy [%]
1	PL1001	Aglomeracja Łódzka	Poziom dopuszczalny	Śr. 24-godz.	126,1	30,8%	562 506	67,6%
2	PL1002	strefa łódzka	Poziom dopuszczalny	Śr. 24-godz.	207,6	1,2%	269 106	16,8%

Zasięg obszarów przekroczeń dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 określonego ze względu na ochronę zdrowia w województwie łódzkim w 2021 roku¹²

¹¹ Tamże.

¹² Tamże.

Wody powierzchniowe i podziemne

Obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w ramach państwowego monitoringu środowiska (pmś) wynika z art. 349 ustawy – Prawo wodne. Zgodnie z ust. 3 tego artykułu, badania jakości wód powierzchniowych w zakresie elementów biologicznych, fizykochemicznych, chemicznych (w tym substancji priorytetowych w matrycy będącej wodą) należą do kompetencji właściwego organu Inspekcji Ochrony Środowiska, którym zgodnie z art. 4a ust 1a ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2023 r. poz. 824, 1195, 1719.) jest Główny Inspektor Ochrony Środowiska. W zakresie obowiązków GIOŚ leży również prowadzenie obserwacji elementów hydromorfologicznych na potrzeby oceny stanu ekologicznego. Stan ichtiofauny jako jednego z biologicznych elementów jakości wód oraz stężenia substancji priorytetowych, dla których określono środowiskowe normy jakości we florze i faunie są badane przez wykonawców zewnętrznych na zlecenie GIOŚ. Monitoring wód powierzchniowych jest realizowany w odniesieniu do jednolitych części wód powierzchniowych, czyli oddzielnych i znaczących elementów wód powierzchniowych, takich jak: jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny; sztuczny zbiornik wodny; struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich części; morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub wody przybrzeżne.

Obszar gminy Przedbórz znajduje się w obrębie 3 jednostek hydrogeologicznych. Część północno-zachodnia znajduje się w regionie Łódzkim, podregionie Piotrkowskim o symbolu XI-2, charakteryzującym się występowaniem głównych poziomów użytkowych wód podziemnych w utworach kredowych. Część południowo-zachodnia znajduje się w obrębie regionu Nidziańskiego o symbolu XVIII, w którym poziomie użytkowe występują w utworach górnourajskich i kredowych, zaś część północno-wschodnia należy do regionu Wokółświętokrzyskiego, podregionu Małogosko-Sulejowskiego (XIX-I) z poziomami w utworach triasu i jury, przy czym główny poziom użytkowy znajduje się w utworach górnej jury. Są to wody szczelinowe, pojawiające się na głębokości od kilku do 60 m, na ogół o zwierciadle napiętym¹³.

Wody powierzchniowe są związane głównie z dolinami rzek i ich obniżeniami tworzącymi podmokłości. Cały obszar gminy położony jest w środkowej części zlewni Pilicy, a głównymi rzekami odwadniającymi jest Pilica i jej prawobrzeżne dopływy Czarna Włoszczowska i Ojrzanka. Wody powierzchniowe w postaci podmokłości w obniżeniach wypełnionych torfami oraz gęstej sieci rowów melioracyjnych występują głównie w zachodniej części gminy. Znaczącym elementem wód powierzchniowych są stawy w rejonie Piskorzeńca i Papierni.

Na podstawie art. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1121.) wydane zostało rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 i Nr 267, poz. 2255), w którym zlewnie poszczególnych rzek, przyporządkowano regionom wodnym. Obszar gminy położony jest w regionie wodnym Środkowej Wisły, w obszarze dorzecza Wisły. Plan gospodarowania wodami w obszarze dorzecza Wisły został określony przepisami Uchwały Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2011 r. Plan gospodarowania wodami dorzecza Wisły (M.P. Nr 49, poz. 549).

Zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych powodują przede wszystkim następujące punktowe i obszarowe źródła zanieczyszczeń:

- zrzuty ścieków z jednostek wiejskich, gdzie budowa wodociągów wyprzedziła budowę sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków – stopień zwodociągowania gminy jest wysoki, brak natomiast wystarczającej ilości sieci kanalizacyjnych i obiektów oczyszczania ścieków;
- ścieki deszczowe spływające z terenów komunikacyjnych, placów utwardzonych i stacji paliw;
- spływy z terenów rolniczych (stosowane w nadmiarze nawozy sztuczne, środki ochrony roślin, nawozy naturalne – obornik, gnojowica);

¹³ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021 z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r., s. 61.

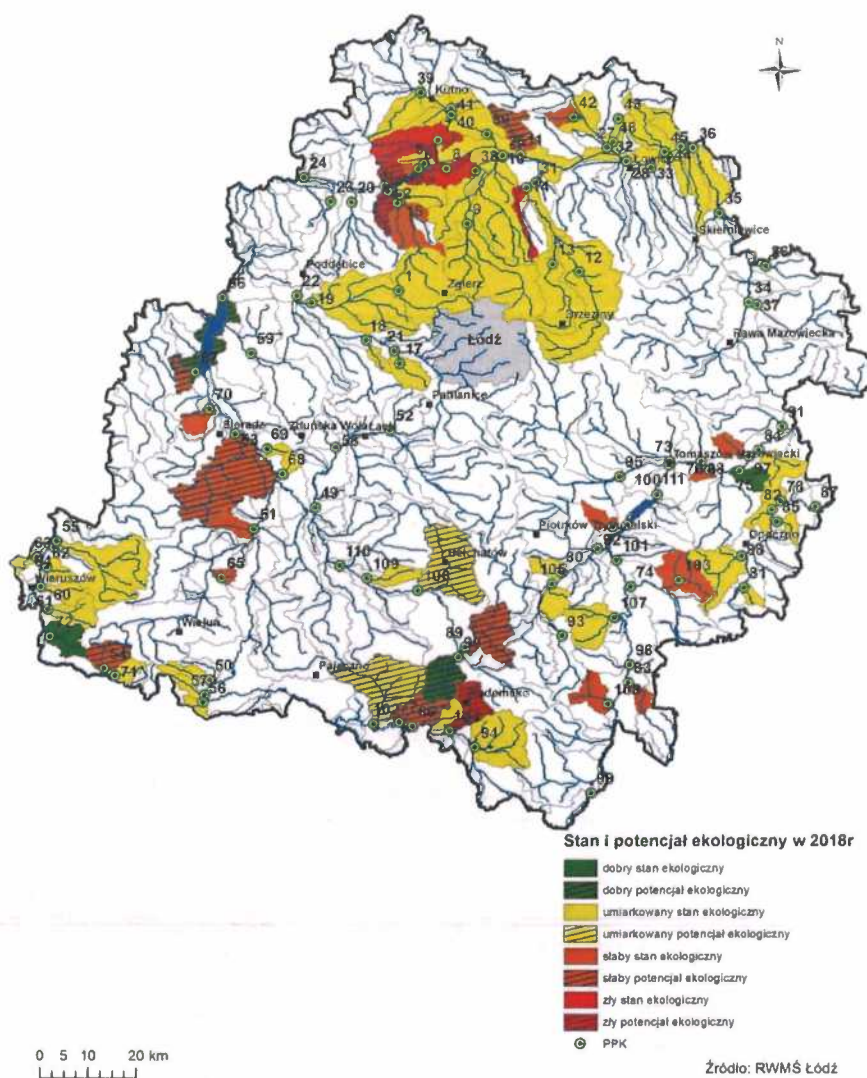
- nieszczelne zbiorniki bezodpływowe na nieczystości płynne, nielegalne wykorzystywanie nie eksploatowanych studni jako szamb powodujące bezpośrednie zanieczyszczenie całych poziomów wodonośnych.

W Gminie Przedbórz w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w 2007 roku przebadano odcinki rzeki Pilicy i jej dopływów - Pilica jest jedną z najczystszych rzek województwa łódzkiego.

Obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w ramach państwowego monitoringu środowiska (pms) wynika z art. 349 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz.U. z 2022 r., poz. 88 z późn. zm.). Zgodnie z ust. 3 tego artykułu, badania jakości wód powierzchniowych w zakresie elementów biologicznych, fizykochemicznych, chemicznych (w tym substancji priorytetowych w matrycy będącej wodą) należą do kompetencji właściwego organu inspekcji ochrony środowiska.

Klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego jcwp w województwie łódzkim w 2018 roku¹⁴

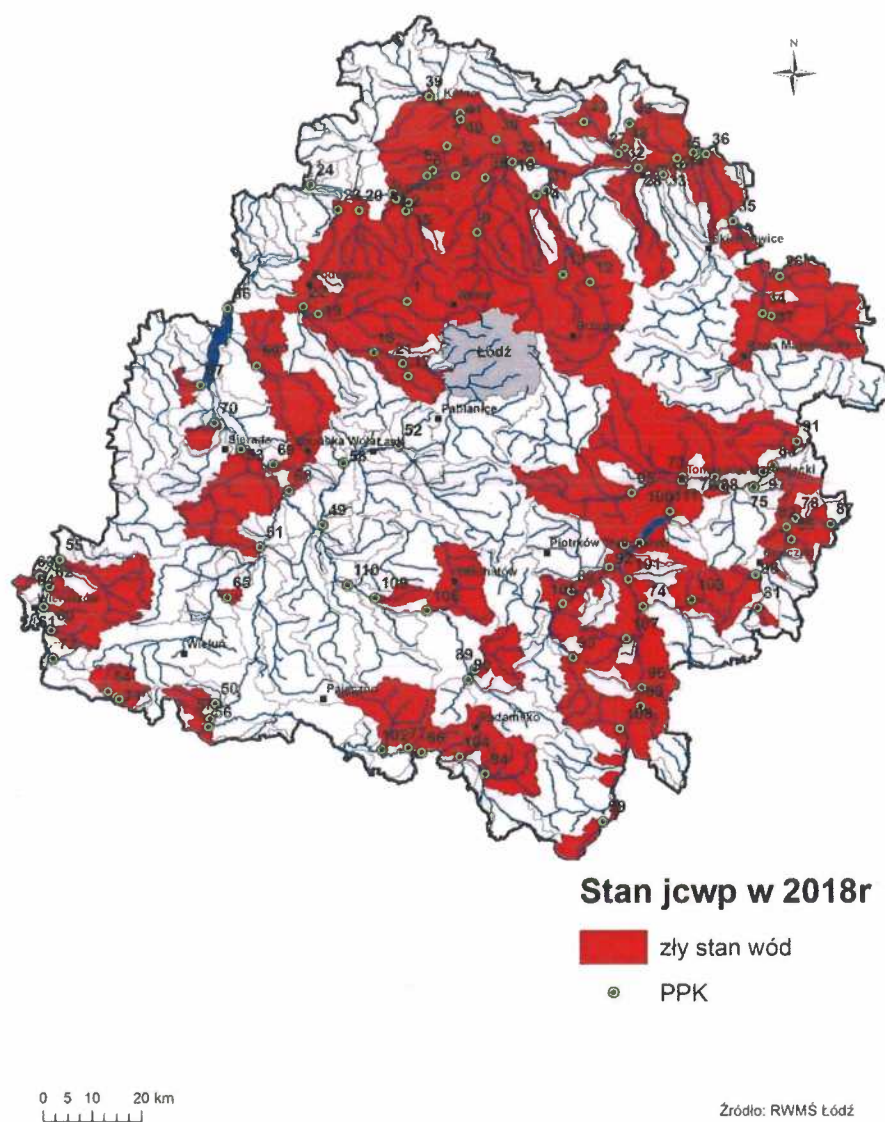
¹⁴ https://www.gios.gov.pl/images/dokumenty/pms/raporty/stan_srodowiska_2020_lodzkie.pdf

Badania przeprowadzono w ramach monitoringu diagnostycznego, operacyjnego, badawczego oraz monitoringu obszarów chronionych w 112 reprezentatywnych punktach pomiarowo – kontrolnych, z czego 110 ppk zlokalizowanych było na rzekach, natomiast 2 ppk na zbiornikach zaporowych. Informacje o stanie/potencjale ekologicznym, jak również klasie stanu chemicznego uzyskano dla 111 jcwp (89 – naturalne, 22 – sztuczne lub silnie zmienione jednolite części wód powierzchniowych). Na podstawie badań prowadzonych w 2018 roku na 112 jednolitych częściach wód powierzchniowych w województwie łódzkim oceniono łącznie 100 jcwp. Dla 12 jednolitych części wód powierzchniowych na podstawie badań prowadzonych w ramach programów monitoringowych nie uzyskano wyniku końcowej klasyfikacji. Stan ekologiczny oraz potencjał ekologiczny w zdecydowanej większości jcwp jest niezadowolający. Poniżej stanu i potencjału ekologicznego dobrego znajduje się blisko 95% przebadanych jednolitych części wód powierzchniowych. Podsumowując ocenę stanu oraz

potencjału ekologicznego, więcej ocen pozytywnych otrzymały wody dorzecza Odry. Na podstawie badań monitoringowych zrealizowanych w roku 2018 stan chemiczny ustalono dla 87 jednolitych części wód powierzchniowych. Badania w ramach monitoringu diagnostycznego i/lub operacyjnego przeprowadzone zostały w reprezentatywnych punktach pomiarowo – kontrolnych. Wśród ocenionych pod kątem chemicznym 7 jcwpc osiągnęło stan chemiczny dobry, natomiast dla 80 jcwpc ustalono stan chemiczny poniżej dobrego.

Klasyfikacja stanu chemicznego jcwpc w województwie łódzkim¹⁵

¹⁵ Tamże.

W ujęciu dorzeczy ogólna klasyfikacja stanu wód w 2018 roku dla jednolitych części wód powierzchniowych, w których badania zostały zrealizowane przedstawia się następująco: sytuacja wód w obu dorzeczach, zarówno w dorzeczu Wisły, jak również w dorzeczu Odry jest zła, ponieważ w żadnej ocenianej jednolitej części wód powierzchniowych nie stwierdzono dobrego stanu wód. Na 112 monitorowanych jcwp w 4 jcwp stwierdzono dobry stan / potencjał ekologiczny, a w 7 jcwp dobry stan chemiczny, lecz ze względu na brak oceny chemicznej, bądź nieokreślenie stanu/ potencjału ekologicznego nie było możliwe określenie stanu wód dla tych jednolitych części wód powierzchniowych.

O złej ocenie jednolitych części wód powierzchniowych w większości przypadków zdecydowała ocena stanu / potencjału ekologicznego, a w dużej mierze – ocena elementów biologicznych. Reakcja organizmów w sposób kompleksowy oddała wpływ oddziałujących na jcwp zakłóceń oraz interakcji. Niekorzystne warunki tlenowe oraz występowanie dużych stężeń substancji biogennych powodowały eutrofizację, negatywnie oddziałują na organizmy żywe i skutkują obniżeniem oceny stanu / potencjału ekologicznego. Ocena chemiczna potwierdziła zły stan wód badanych jcwp. W województwie łódzkim przeważa presja komunalna i rolnicza, natomiast w ośrodkach przemysłowych wyraźnie zaznacza się presja zakładów produkcyjnych, związana ze zrzutem ścieków i poborem wody. Analizując przyczyny złego stanu jcwp, należy podejść do każdej jednolitej części wód powierzchniowych indywidualnie oraz rozpatrywać specyficzny dla niej rozkład presji i zdolności samooczyszczania się wód. Spośród 100 ocenionych w 2018 roku jednolitych części wód powierzchniowych 82 stanowiły naturalne jcwp, natomiast 18 – sztuczne lub silnie zmienione. Dla żadnej jednolitej części wód powierzchniowych zarówno naturalnej, jak i sztucznej bądź silnie zmienionej nie udało się określić dobrego stanu ogólnego, we wszystkich jcwp został nadany zły stan wód.

Założenie planistyczne Strategii są zgodne z ustaleniami dokumentów planistycznych, o których mowa w art. 315 pkt. 1-3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne.

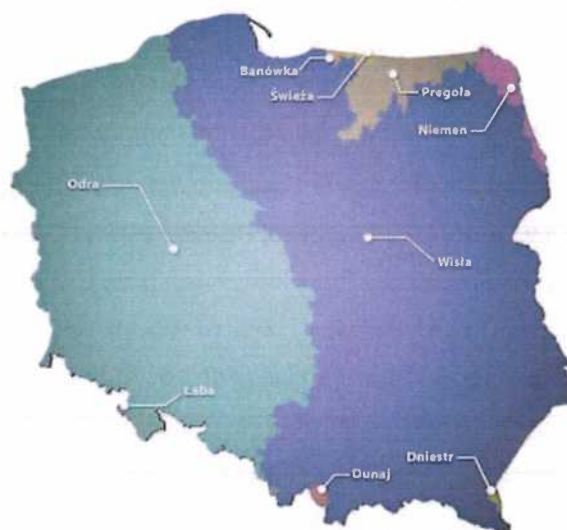
Zgodnie z art. 315 pkt 1) ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, jednym z dokumentów planistycznych w gospodarowaniu wodami są plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza. Dokumenty te stanowią podstawę podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych i zasady gospodarowania nimi w przyszłości¹⁶.

Dokumenty te są poddawane przeglądowi i aktualizacji cyklicznie co 6 lat. W związku z tym, w 2020 r. rozpoczęły się prace nad drugą aktualizacją planów gospodarowania wodami dla następujących obszarów:

1. obszar dorzecza Wisły obejmujący, oprócz dorzecza Wisły znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, również dorzecza Słupi, Łupawy, Łeby, Redy

¹⁶ <https://apgw.gov.pl/pl/III-cykl-informacje-ogolne>

- oraz pozostałych rzek uchodzących bezpośrednio do Morza Bałtyckiego na wschód od ujścia Słupi, a także wpadających do Zalewu Wiślanego;
2. obszar dorzecza Odry obejmujący, oprócz dorzecza Odry znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, także dorzecza Regi, Parsęty, Wieprzy, Ücker oraz pozostałych rzek uchodzących bezpośrednio do Morza Bałtyckiego na zachód od ujścia Słupi, a także wpadających do Zalewu Szczecińskiego
 3. obszar dorzecza Dniestru;
 4. obszar dorzecza Dunaju;
 5. obszar dorzecza Banówki;
 6. obszar dorzecza Łaby;
 7. obszar dorzecza Niemna;
 8. obszar dorzecza Pregoły,
 9. obszar dorzecza Świeżej.

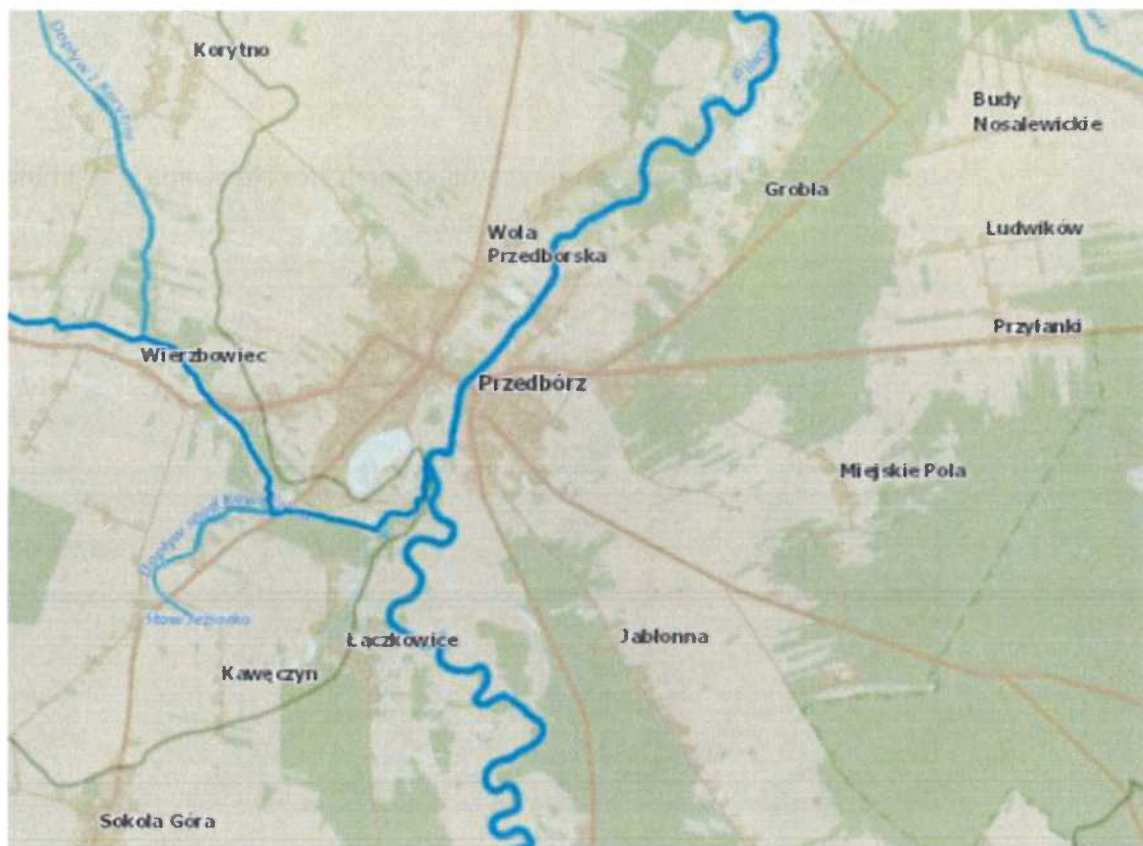

Dla dorzecza Wisły Plan gospodarowania wodami wszedł w życie 17.02.2023 r. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4.11.2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły¹⁷. Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy to jedno z najważniejszych dokumentów planistycznych w gospodarce wodnej, których projekty są opracowywane i aktualizowane co 6 lat przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Stanowią one podstawę do podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych na obszarze dorzecza i zasady gospodarowania nimi. Służą także koordynowaniu

¹⁷ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2023/300>

działań mających na celu osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód oraz ekosystemów od wód zależnych, poprawę stanu zasobów wodnych, poprawę możliwości korzystania z wód, zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody.

Mapa hydrologiczna gminy Przedbórz¹⁸

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym w dorzeczu Wisły: Od dnia 23 marca 2023 r. obowiązują zaktualizowane plany zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, przyjęte: Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. poz. 2739)¹⁹.

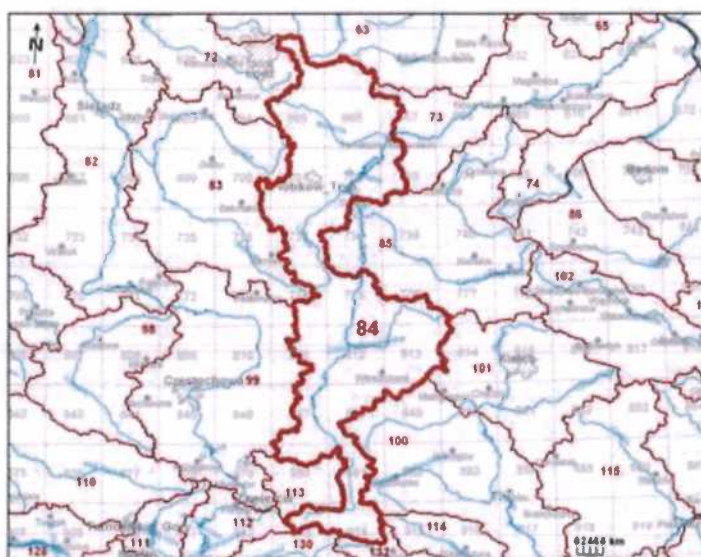
Gmina Przedbórz położona jest na obszarze Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie znajduje się w zasięgu zlewni następujących jednolitych części wód:

¹⁸ <https://isok.gov.pl/hydroportal.html>

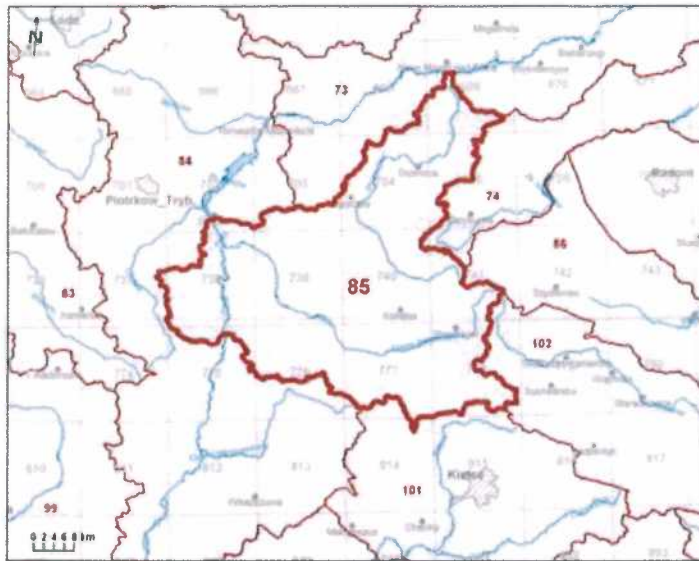
¹⁹ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2022/pozycja/2739>

- 1) Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP):
 - Pilica od Zwleczy do zb. Sulejów, RW2000112545399;
 - Struga Strzelecka, RW2000062543529;
 - Czarna, RW20000625429;
 - Ojrzanka, RW200010254369.
 - Czarna od Plebanki do Barbarki, RW2000062544799;
- 2) Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd):
 - PLGW200084;
 - PLGW200085.

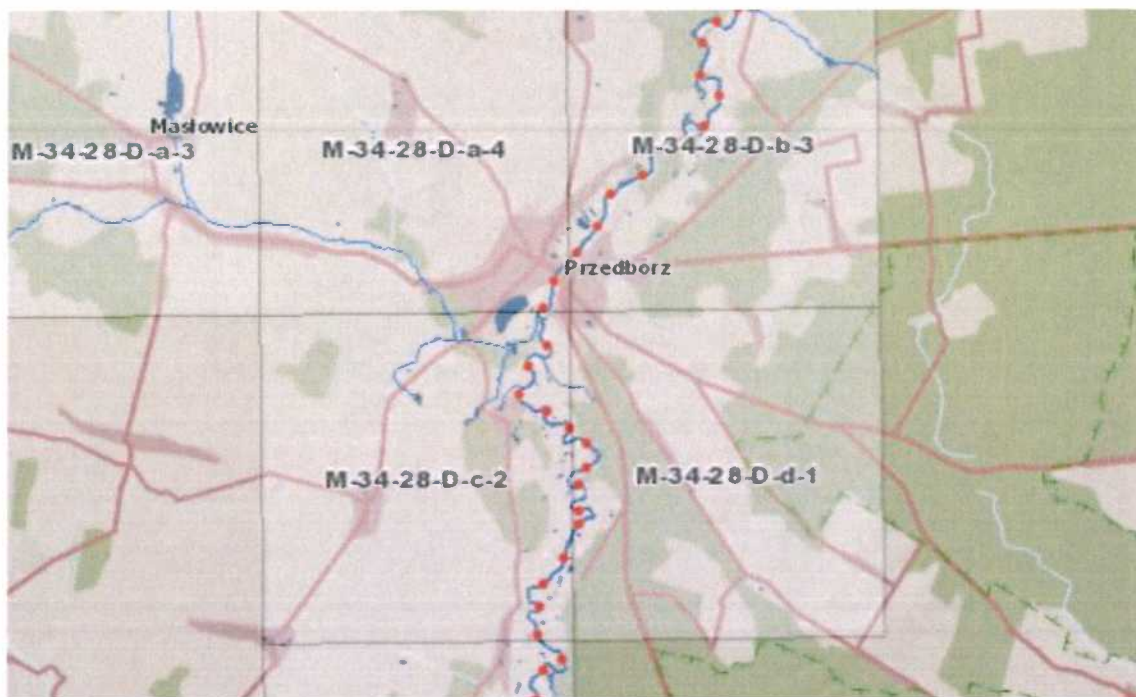
**Jednolite części wód podziemnych na których zlokalizowana jest gmina
Przedbórz²⁰**

²⁰ <https://www.pgi.gov.pl/dokumenty-pig-pib-all/psh/zadania-psh/jcwpd/jcwpd-80-99/4395-karta-informacyjna-jcwpd-nr-85/file.html>

Mapa zagrożenia powodziowego²¹

Na podstawie map zagrożenia powodziowego o godłach arkuszy: M-34-028-B-d-3, M-34-028-D-b-1, M-34-028-D-b-1, M-34-028-D-a-4, M-34-028-D-c-2, M-34-029-C-c-3, M-23-029-D-c-2, M-34-029-A-c-3, M-34-028-D-c-2 ustalono, że teren gminy Przedbórz znajduje się w zasięgu występowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią dla zalewu wodą Q1 % i dla zalewu wodą Q10 % od rzeki Pilica i rzeki Czarna.

Obszary szczególnego zagrożenia to:

- Obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat;
- Obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat;
- Obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224 stanowiące działki ewidencyjne;
- Pas techniczny²².

²¹ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP

²² Ustawa Prawo wodne art. 16.

Tereny znajdujące się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią podlegają określonej zagospodarowaniu zgodnie z Prawem wodnym. Zagospodarowanie nie może naruszać m.in. ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym, stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi i środowiska, utrudniać zarządzania ryzykiem powodziowym. Lokalizacja nowych obiektów budowlanych oraz gromadzenia ścieków na powyższych obszarach wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy Prawo wodne. Aktualnie obowiązujące Plany Zarządzania Ryzykiem Powodziowym nie zawierają szczegółowych zapisów dotyczących gminy Przedbórz

Ochrona powierzchni ziemi

Hałas

Zanieczyszczenie środowiska naturalnego człowieka hałasem uzależnione przede wszystkim od ruchu drogowego i jest on głównym źródłem zakłóceń klimatu akustycznego środowiska. Poziom hałasu wywoływanego ruchem pojazdów na przestrzeni ostatnich lat nasila się, z uwagi na coraz większą liczbę użytkowników dróg, w tym tranzytu. Dla hałasu drogowego, dopuszczalne wartości poziomów hałasu wynoszą w porze dziennej – w zależności od funkcji terenu – od 50 do 65 dB, w porze nocnej 45 do 56 dB. Hałas komunikacyjny ma dominujący wpływ na klimat akustyczny środowiska. Czynniki wpływające na poziom hałasu komunikacyjnego to: natężenie i płynność ruchu, udział pojazdów ciężarowych w strumieniu pojazdów, prędkość strumienia pojazdów, położenie dróg oraz rodzaj nawierzchni, ukształtowanie terenu, przez który przebiega trasa komunikacyjna, charakter obudowy trasy i rodzaj sąsiadującej z trasą zabudowy. Hałas ten koncentruje się wzdłuż szlaków komunikacyjnych, ma więc charakter liniowy.

Jednym z bardziej determinujących czynników jakości środowiska jest hałas rozumiany jako dźwięki niepożądane, uciążliwe, szkodliwe. Może on wywierać niekorzystny wpływ na zdrowie człowieka, świat zwierzęcy i roślinny, a jego szkodliwość zależy od natężenia, częstotliwości, charakteru zmian w czasie, długotrwałości działania. Hałas występuje powszechnie, zwłaszcza wzdłuż tras komunikacyjnych, obiektów przemysłowych i usługowych o charakterze wytwórczym. Na terenie gminy nie ma stałego punktu pomiarowego, jednak można przyjąć, że głównym jego źródłami są:

- hałas komunikacyjny,
- zakłady produkcyjne, usługowe, działalność rolnicza,
- eksploatacja powierzchniowa.

Promieniowanie elektromagnetyczne

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na utrzymaniu poziomów pól elektromagnetycznych poniżej poziomów dopuszczalnych lub na tych poziomach oraz poprzez zmniejszenie poziomów tych pól do wartości dopuszczalnych jeśli zostały przekroczone.

W 2022 r. została wykonana ocena poziomów pól elektromagnetycznych na terenie województwa łódzkiego na podstawie pomiarów wykonanych przez Centralne Laboratorium Badawcze GIOŚ w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych (PEM) w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska (PMS), a okresowe badania poziomów tych pól prowadzi Główny Inspektor Ochrony Środowiska, zgodnie z art. 123 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r. poz. 54). Głównym celem pomiarów, zrealizowanych w ramach monitoringu PEM, jest ustalenie wartości natężenia pola elektromagnetycznego w środowisku i ewentualne określenie obszarów, na których występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych. W ostatnich latach nastąpiła zmiana przepisów wykonawczych w zakresie pól elektromagnetycznych, odnoszących się do dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, sposobu sprawdzania dotrzymania dopuszczalnych poziomów oraz w zakresie prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Od 2021 roku, monitoring pól elektromagnetycznych prowadzony jest zgodnie z nowym rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2020 r. poz. 2311). Punkty pomiarowe, w których wykonuje się okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, wyznacza się dla każdego województwa w ramach PMS dla stałej sieci monitoringu oraz dla monitoringu badawczego. Obecnie obowiązujące poziomy dopuszczalne określone są w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2019 r., poz. 2448) i obowiązują od początku 2020 roku. Rozporządzenie to określa zróżnicowane dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i miejsc dostępnych dla ludności poprzez wskazanie zakresów częstotliwości pól elektromagnetycznych oraz wartości dopuszczalnych parametrów fizycznych dla poszczególnych tych zakresów. Zgodnie z

obowiązującym rozporządzeniem, minimalna wartość dopuszczalna dla zakresu częstotliwości objętej monitoringiem (80 MHz – 40 GHz) wynosi 28 V/m²³.

Zakresy częstotliwości pól elektromagnetycznych, dla których określa się parametry fizyczne charakteryzujące oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko oraz dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych, charakteryzowane przez dopuszczalne wartości parametrów fizycznych dla miejsc dostępnych dla ludności

Parametr fizyczny		Składowa elektryczna E (V/m)	Składowa magnetyczna H (A/m)	Gęstość mocy S (W/m ²)
Zakres częstotliwości pola elektromagnetycznego				
1	0 Hz	10000	2500	ND
2	od 0 Hz do 0,5 Hz	ND	2500	ND
3	od 0,5 Hz do 50 Hz	10000	60	ND
4	od 0,05 kHz do 1 kHz	ND	3 / f	ND
5	od 1 kHz do 3 kHz	250 / f	5	ND
6	od 3 kHz do 150 kHz	87	5	ND
7	od 0,15 MHz do 1 MHz	87	0,73 / f	ND
8	od 1 MHz do 10 MHz	87 / f ^{0,5}	0,73 / f	ND
9	od 10 MHz do 400 MHz	28	0,073	2
10	od 400 MHz do 2000 MHz	1,375 × f ^{0,5}	0,0037 × f ^{0,5}	f / 200
11	od 2 GHz do 300 GHz	61	0,16	10

Oznaczenia:

f- wartość częstotliwości pola elektromagnetycznego z tego samego wiersza kolumny „Zakres częstotliwości pola elektromagnetycznego”.

ND – nie dotyczy.

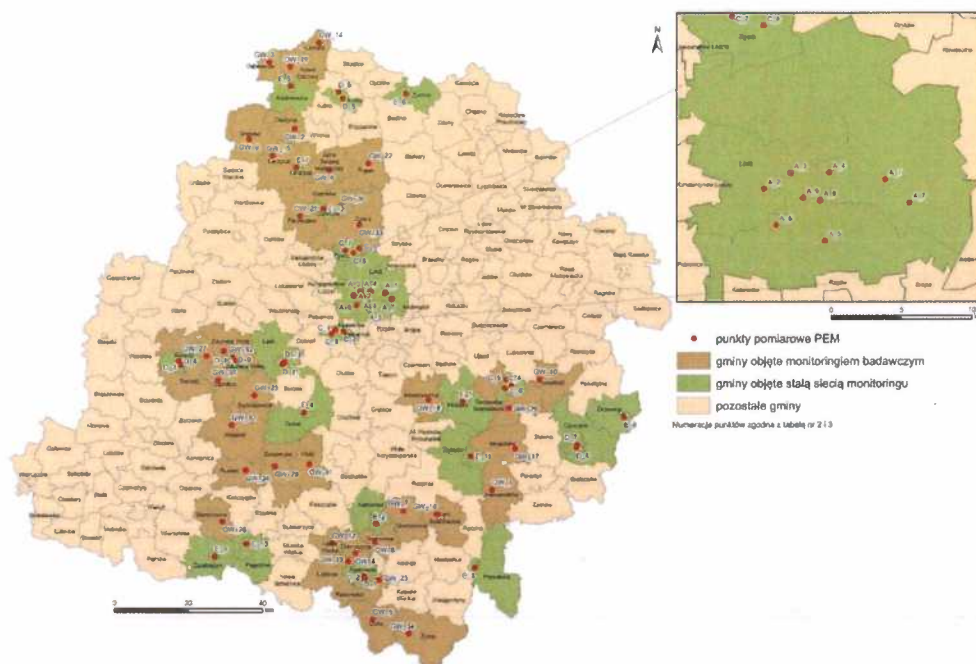
W województwie łódzkim, w ramach stałej sieci monitoringu dla cyklu 2021-2022 w roku 2022 zostały wyznaczone następujące miasta do wykonania pomiarów pól elektromagnetycznych:

- Łódź – 9 punktów pomiarowych,
- Pabianice, Tomaszów Mazowiecki, Zgierz – po 3 punkty pomiarowe,
- Kutno, Łask, Opoczno, Radomsko, Sieradz, Zduńska Wola – po 2 punkty pomiarowe,
- Żelów, Krośnice, Żychlin, Łęczyca, Drzewica, Pajęczno, Działoszyn, Wolbórz, Sulejów, Kamieńsk, **Przedbórz**, Ozorków – po 1 punkcie pomiarowym.

²³

file:///C:/Users/Bartosz%20Supe%C5%82/Desktop/Ocena_PEM_za_rok_2022_w_woj_%C5%82%C3%B3dzkim.pdf

Lokalizacja punktów pomiarowych monitoringu PEM w 2022 roku w podziale na stałą sieć monitoringu i monitoring badawczy w województwie łódzkim²⁴

Na terenie gminy znajdują się stacje²⁵:

Nadajniki telefonii komórkowe na obszarze gminy²⁶:

Przedbórz, Łódzkie

ul. Mostowa 38A - komin kotłowni

Plus ID: BT33915

GSM900 LTE1800 LTE2600 LTE900 UMTS900.

Orange ID: 3455 (N!)

GSM900 LTE1800 LTE2100 LTE800.

T-Mobile ID: 23994 (N!)

GSM900 LTE1800 LTE2100 LTE800

²⁴

file:///C:/Users/Bartosz%20Supe%C5%82/Desktop/Ocena_PEM_za_rok_2022_w_woj_%C5%82%C3%B3dzkim.pdf

²⁵ <https://si2pem.gov.pl/>

²⁶

<http://beta.btsearch.pl/?dataSource=locations&network=&standards=&bands=¢er=51.085477%2C19.866202&zoom=14>

Przedbórz, Łódzkie

ul. Radomszczańska 72 - maszt TSR Emitel.

T-Mobile ID: 28020 (N!)

GSM900 LTE1800 LTE2100 LTE800 LTE900 .

Orange ID: 88017 (N!)

GSM900 LTE1800 LTE2100 LTE800 UMTS900.

Ludwików - gm. Przedbórz, Łódzkie, własna wieża

Orange ID: 88201 (N!)

GSM900 LTE800.

T-Mobile ID: 26965 (N!)

wieża Orange

GSM900 LTE800.

Play ID: RDM4407

wieża Orange

GSM900 LTE1800 LTE2100 LTE800 UMTS900.

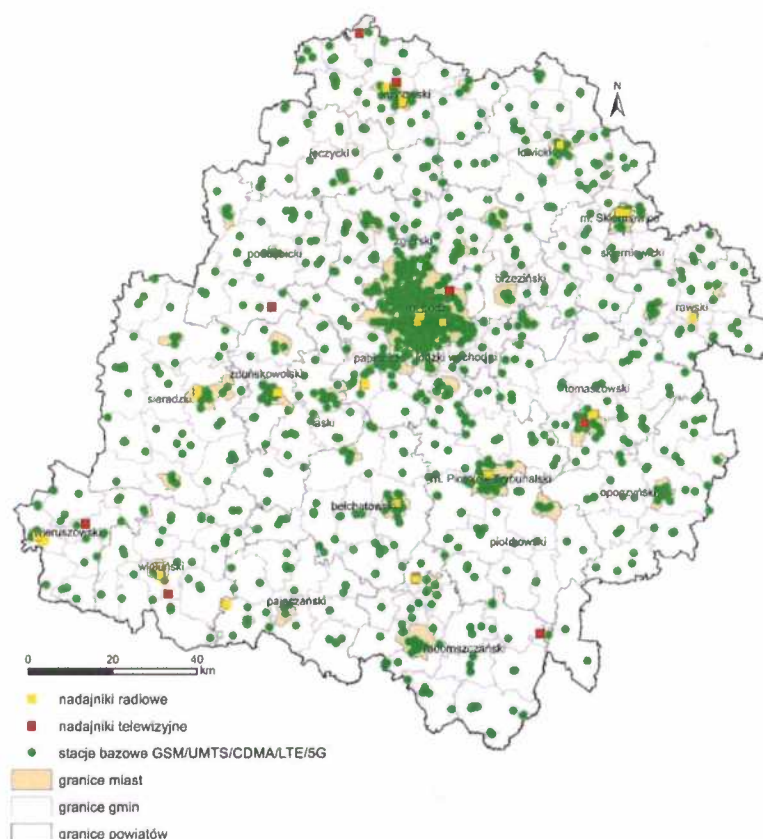
Rozmieszczenie źródeł promieniowania

elektromagnetycznego (na podstawie wydanych pozwoleń radiowych przez Urząd

Komunikacji Elektronicznej – stan na grudzień 2022 r.) na terenie województwa

łódzkiego²⁷

²⁷ Tamże.

Podsumowanie

Po analizie istniejącego stanu środowiska możliwe jest wskazanie problemów środowiskowych występujących w poszczególnych sektorach. Zidentyfikowane problemy zestawiono w tabeli poniżej.

Ocena stanu środowiska gminy Przedbórz wskazuje następujące problemy występujące w najważniejszych sektorach środowiska

Powietrze atmosferyczne	Ochrona ziemi i gleb, gospodarka odpadami oraz inne problemy	Wody powierzchniowe i podziemne
❖ na stan powietrza atmosferycznego na obszarze gminy Przedbórz znaczący wpływ ma lokalna emisja	❖ rozwój ruchu drogowego potęguje emisję hałasu zwłaszcza w bliskości dróg,	❖ Braki w sieci kanalizacji sanitarnej obszarze wiejskim,

<p>pyłów i gazów z indywidualnych kotłowni lokalnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ wymagający stan nawierzchni dróg lokalnych, ❖ potrzeba dalszych inwestycji w zakresie termomodernizacji budynków prywatnych i wymiany źródeł ciepła na ekologiczne, ❖ w okresie letnim występuje emisja wtórna zanieczyszczeń pyłowych z powierzchni odkrytych, ❖ duża liczba starych, nieekologicznych źródeł ciepła, ❖ potrzeba poprawy parametrów technicznych niektórych dróg zwiększając emisje zanieczyszczeń, ❖ potrzeba rozbudowy w infrastrukturze ciągów pieszo – rowerowych, ❖ potrzeba zwiększenia odnawialnych źródeł energii. ❖ Znaczący wzrost natężenia ruchu drogowego. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ brak rozwiązań proekologicznych w gminie np. energooszczędne oświetlenie uliczne, ❖ niezadawalający stan świadomości ekologicznej, ❖ dzikie wysypiska śmieci na terenach leśnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ niski stopień oczyszczania ścieków, ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych. Stan techniczny szamb nie jest do końca znany. Skanalizowany jest tylko obszar miejski oraz miejscowość Wola Przedborska, ❖ brak uporządkowanej gospodarki wodami opadowymi, ❖ wśród źródeł zanieczyszczeń wód podziemnych można wyliczyć szczególnie: komunalne: „dzikie wysypiska”, ścieki, zrzut ścieków, ujęcia wód podziemnych oraz rolnicze: nawozy, pestycydy i środki ochrony roślin, gnojownie przy gospodarstwach rolnych, składowanie obornika bez płyt obornikowych, ❖ zagrożenia powodziowe - zagrożone są przede wszystkim obszary dna doliny Pilicy.
---	---	---

Określenie, analiza i ocena potencjalnych zmian w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

Przewiduje się, że brak realizacji zamierzeń projektowanego dokumentu przyczyniłby się do poniższych zmian:

- 1) Pozytywne dla środowiska i mieszkańców:
 - a) Zmniejszenie ryzyka związanego z ingerencją w walory krajobrazowe i przyrodnicze w gminie związane z zagospodarowywaniem miejsc cennych przyrodniczo,
 - b) Brak zewnętrznych inwestorów, którzy poprzez plany budowy terenów inwestycyjnych zakłóciłiby obszary cenne przyrodniczo, leśne, rolnicze,
 - c) Realizacja wskazanych proekologicznych projektów.
- 2) Negatywne dla środowiska i mieszkańców:
 - a) Ograniczenie realizacji inwestycji poprawiających efektywność energetyczną, brak inwestycji w odnawialne źródła energii,
 - b) Brak rozbudowy systemu kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków,
 - c) Konieczności inwestycji w infrastrukturę drogową na terenie gminy, gdyż niska jakość dróg potęguje hałas i pylenie,
 - d) Wciąż duża ilość nieekologicznych źródeł ciepła,
 - e) Gospodarka odpadami - likwidacja tzw. dzikich wysypisk,
 - f) Brak zmniejszania się ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy,
 - g) Wymagająca doinwestowania infrastruktura edukacyjna,
 - h) Wymagająca rozbudowy infrastruktura sportowa i rekreacyjna,
 - i) Konieczność wdrożenia e – usług publicznych;
 - j) Zagrożenie dla obszarów cennych przyrodniczo.

Analiza powyższych czynników mających zarówno negatywny, jak i pozytywnych wpływ na rozwój gminy w zakresie środowiskowym i społecznym dobitnie pokazuje, iż znaczenie tych pozytywnych dla rozwoju gminy jest kluczowe. Aspekty pozytywne są de facto związane ze zjawiskami mogącymi mieć negatywny wpływ na środowisko cenne przyrodniczo, choć sama strategia w działaniach operacyjnych przewiduje także podjęcia kroków chroniących ten niewątpliwy atut gminy, jakim jest jej środowisko naturalne.

Brak realizacji celów zapisanych z projekcie analizowanego dokumentu pozytywnie wpłynie na walory środowiskowe głównie w trakcie realizacji inwestycji. Niemniej jednak należy rozpatrywać temat w szerszym spektrum działań, ze względu na to iż, jeśli gmina wycofa się z realizacji inwestycji takich jak termomodernizacja czy kanalizacja nie będzie w trakcie

budowy niekorzystnych oddziaływań, ale konsekwencje będą jeszcze gorsze, zjawisko niskiej emisji, smog, wysokie koszty ogrzewania budynków, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i gleb.

Należy mieć na uwadze, iż gmina Przedbórz jest obszarem zagrożonym trwałą marginalizacją, co oznacza konieczność podejmowanie szybkich działań, które mają odwrócić ten negatywny trend. Rezygnacja z planowanych celów i projektów inwestycyjnych, społecznych będzie miała bardzo negatywne daleko idące konsekwencje. Wskazane projekty są konieczne do poprawy jakości życia mieszkańców, są ważne dla rozwoju gminy, zachowania jej tożsamości, w tym przyrodniczej i kulturowej. Można zdecydowanie skonstatować, iż brak podjęcia się realizacji projektów dotyczących poprawy stanu dróg, wymianą źródeł ciepła w budynkach, budową kanalizacji i przydomowych oczyszczalni ścieków, termomodernizacji, wymianą źródeł ciepła, instalacjami odnawialnych źródeł energii, dbałości o walory przyrodnicze, w tym rekreację i turystykę wiejską przyczyni się do zmniejszenia atrakcyjności gminy zarówno dla mieszkańców, przedsiębiorców jak i dla turystów.

Zaplanowane projekty o charakterze inwestycyjnym mogą mieć chwilowo negatywny wpływ na otoczenie zewnętrzne ze względu na realizację samego procesu inwestycyjnego. W konsekwencji jednak zaproponowane działania mają za cel poprawę jakości życia i dbałość o środowisko przyrodnicze. Założenie strategii są zgodne z dokumentami wyższego rzędu w zakresie zachowania spójności i zgodności z celami środowiskowymi w wymiarze krajowym i europejskim.

Projekty nieinwestycyjne mają także ważną rolę polegającą na podnoszeniu świadomości, prewencji, profilaktyce. Kluczowy jest tutaj także kontekst środowiska, jego zrozumienia, nowego podejścia do mitygacji i zapobiegania zmianom klimatu. Edukacja ekologiczna jest niezwykle cenna zarówno dla dzieci, jak i dorosłych w każdym wieku.

Określenie, analiza i ocena przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko

Stanowisko w zakresie możliwych oddziaływań na środowisko zaprezentowane zostało poprzez analizę zadań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych, które są przewidziane do realizacji w ramach niniejszej strategii. Przeprowadzanie procesu inwestycyjnego niektórych z nich będzie wymagało precyzyjnych działań, tak aby zminimalizować potencjalnie negatywny wpływ na środowisko, w tym oddziaływania na obszary cenne przyrodniczo oraz na: ludzi, faunę i florę, a także zabytki i dobra materialne. Zakres potencjalnych oddziaływań będzie zdeterminowany zakresem inwestycji, jego lokalizacją. Określenie zmian stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem w odniesieniu do zadań

inwestycyjnych zaplanowanych w strategii na obecnym dużym poziomie ogólności, przy braku dokumentów wykonawczych jest bardzo trudne. Część z planowanych projektów o charakterze infrastrukturalnymi będzie wymagała przeprowadzenia postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko (zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na w odniesieniu do konkretnych warunków środowiskowych przyjęto, że na tym etapie wystarczające będzie omówienie typowych oddziaływań i ich potencjalnych skutków środowiskowych.

W przypadkach, kiedy projekty będą realizowane na istniejących lokalizacjach tak jak remonty dróg, termomodernizacje budynków, nie ma ryzyka zwiększenia istniejącego oddziaływania na środowisko. Niektóre działania mogą mieć jednocześnie negatywny i pozytywny wpływ na dany element środowiska. Przy tak przeprowadzonej ocenie możliwe będzie określenie potencjalnych niekorzystnych skutków środowiskowych związanych z realizacją poszczególnych zadań. Ponadto ocenę tę dokona się przede wszystkim pod kątem oddziaływania na środowisko w fazie eksploatacji inwestycji, zakładając, że uciążliwości występujące w fazie budowy z reguły mają charakter tymczasowy. Jak wynika z przeprowadzonej wcześniej analizy i oceny potencjalnych zmian w przypadku braku realizacji postanowień strategii, a także z analizy wariantowej (wariant podstawowy oraz wariant 0), odstąpienie od realizacji zawartych w dokumencie rozwiązań w efekcie końcowym byłoby znacznie gorsze, szczególnie pod względem społecznymi i gospodarczym, niż wystąpienie ewentualnych oddziaływań środowiskowych. Dlatego też w odniesieniu do zadań dokonano charakterystyki typowych oddziaływań i ich potencjalnych skutków dla środowiska.

Poniżej przeprowadzono analizę pod kątem przyrodniczym wszystkich zadań zapisanych w strategii.

Nazwa zadania: Poprawa efektywności energetycznej na terenie gminy	
Opis	Zgodnie z realizacją pakietu klimatycznego Polska i gminy są zobowiązane do redukcji emisji CO ₂ , likwidacji źródeł niskiej emisji, przechodzenia z paliwa konwencjonalnego na odnawialnego źródła energii, termomodernizację obiektów - docieplenia ścian, dachów, wymianę instalacji wewnętrznych. Poprawa jakości powietrza, ochrona atmosfery to kluczowe obszary wymagające szybkiej interwencji w naszym kraju. Na poziomie gminy tym ważniejsze jest promowanie ekologicznych źródeł ciepła, stosowanie odnawialnych źródeł energii. Jest to konieczne do przeciwdziałania mającemu bardzo negatywny wpływ na nasze zdrowie zjawisku niskiej emisji. Ponadto Unia Europejska w ramach tzw. polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 wskazała istotne postulaty: Najważniejsze cele na 2030 r.:

	<ul style="list-style-type: none"> - ograniczenie o co najmniej 40% emisji gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.) - zapewnienie co najmniej 32% udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii - poprawa efektywności energetycznej o co najmniej 32,5% <p>Planowane projekty obejmować będzie głęboką termomodernizację docieplenia, wymianę stolarki okiennej, drzwiowej, wymianę źródeł ciepła na ekologiczne, wymianę i budowę oświetlenia wewnętrznego i ulicznego zgodnie z zaleceniami wynikającymi z audytów energetycznych oraz audytów oświetleniowych. Planowane prace będą dotyczyć w szczególności budynków użyteczności publicznej oraz budynków prywatnych, jeśli dostępne fundusze będą przewidywać takie wsparcie, zakup sprzętu w celu kontroli jakości powietrza.</p>
Wpływ na środowisko	W czasie prac nastąpią czasowe utrudnienia, ruch ciężkiego sprzętu, hałas, pylenie oraz przemieszczanie mas ziemi. Uciążliwości te będą czasowe i nie przyczynią się do pogorszenia stanu środowiska.

Nazwa zadania: Wymiana źródeł ciepła na ekologiczne	
Opis	<p>Projekt zakłada przeprowadzenie wymiany starych, nieekologicznych źródeł ciepła w budynkach jednorodzinnych na terenie gminy. Wiele z tych budynków wymaga także termomodernizacji, co w rezultacie przyczyni się do znacznego zmniejszenia emisji zanieczyszczeń, poprawy efektywności energetycznej obiektów oraz oszczędności w ich funkcjonowaniu. Projekt będzie miał również pozytywny wpływ na ochronę powietrza i środowiska naturalnego. Istotnym aspektem jest również fakt, że dzięki realizacji tego projektu nastąpi redukcja emisji szkodliwych gazów cieplarnianych, co przyczyni się do bardziej zrównoważonego i przyjaznego dla środowiska gminy. Wprowadzenie nowoczesnych, bardziej ekologicznych źródeł ciepła będzie miało korzystny wpływ na jakość powietrza, zdrowie mieszkańców oraz ogólną jakość życia w regionie. Projekt ma na celu stworzenie bardziej ekologicznego i zrównoważonego środowiska dla mieszkańców gminy poprzez modernizację i efektywne wykorzystanie energii w budynkach jednorodzinnych. Jest to ważny krok w kierunku ochrony środowiska, oszczędzania energii i redukcji negatywnego wpływu na klimat, co przyniesie długoterminowe korzyści dla społeczności lokalnej.</p>
Wpływ na środowisko	Czasowe utrudnienia z korzystania z budynku podczas montażu, krótkotrwały hałas. Brak negatywnego wpływu na środowisko.

Nazwa zadania: Drogi - remonty, modernizacje, przebudowy, rozbudowy, budowy, dróg gminnych i wewnętrznych

Opis	Gmina planuje inwestycje związane z infrastrukturą drogową. Układ drogowy na terenie gminy jest przeciążony poprzez zwiększające się z roku na rok natężenie ruchu, co sprawia, że stan nawierzchni dróg lokalnych wymaga ciągłych modernizacji i remontów. Ponadto ważnym aspektem jest poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Planowane są bieżące prace modernizacyjne obejmujące poprawę nawierzchni dróg lokalnych, w zależności od potrzeb, budowy, przebudowy, w tym także chodników, dróg dla rowerów, budowa parkingów dla samochodów, rowerów, budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych.
Wpływ na środowisko	W czasie prac nastąpią czasowe utrudnienia, ruch ciężkiego sprzętu, hałas, pylenie oraz przemieszczanie mas ziemi. Uciążliwości te będą czasowe i nie przyczynią się do pogorszenia stanu środowiska.

Nazwa projektu: Rozbudowa infrastruktury kanalizacyjnej

Opis	W ramach projektu planowane jest budowa sieci kanalizacji zbiorczej w wybranych miejscowościach w gminie. Aktualnie w na obszarze gminy kanalizacja obejmuje tylko miasto Przedbórz i miejscowość Wola Przedborska. Realizacja projektu będzie oddziaływać pozytywnie na korzyści społeczno – ekonomiczne takie jak: <ul style="list-style-type: none">• poprawa stanu uporządkowania gospodarki wodno - ściekowej,• zmniejszenie marginalizacji terenów wiejskich,• poprawa standardu życia mieszkańców obszarów wiejskich, poprawa stanu infrastruktury technicznej. W celu uporządkowania gospodarki ściekowej na obszarze gminy, konieczne będzie przeprowadzenie prac obejmujących budowę nowej infrastruktury. Projekt przyczyni się do zwiększenia odsetka ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków oraz do podniesienia jakości życia mieszkańców gminy.
Wpływ na środowisko	W czasie prac nastąpią czasowe utrudnienia, ruch ciężkiego sprzętu, hałas, pylenie oraz przemieszczanie mas ziemi. Uciążliwości te będą czasowe i nie przyczynią się do pogorszenia stanu środowiska.

Nazwa zadania: Usuwanie wyrobów zawierających azbest

Opis	Polska jest pierwszym i jedynym krajem w Unii Europejskiej, która podjęła wyzwanie wycofania z użytkowania wyrobów zawierających azbest. Od 2009 r. realizujemy Program Oczyszczania Kraju z Azbestu do 2032 r. Główne cele Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 to: - usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
-------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> - minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju; - likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko. <p>W ramach projektu planowane jest sukcesywne usuwanie wyrobów azbestowych w budynków prywatnych na terenie gminy poprzez zdjęcie, składowanie i usunięcie wyrobów azbestowych.</p>
Wpływ na środowisko	Czasowe utrudnienia z korzystania z budynku, wjazdu związane z konieczności demontażu i wywozu elementów azbestowych.

Nazwa projektu: Słoneczna energia w Gminie Przedbórz - kolejne etapy	
Opis	<p>Poprawa jakości powietrza, ochrona atmosfery to kluczowe obszary wymagające szybkiej interwencji w naszym kraju. Na poziomie gminy tym ważniejsze jest promowanie ekologicznych źródeł ciepła, stosowanie odnawialnych źródeł energii. Jest to konieczne do przeciwdziałania mającemu bardzo negatywny wpływ na nasze zdrowie zjawisku niskiej emisji. Ponadto Unia Europejska w ramach tzw. polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 wskazała istotne postulaty:</p> <p>Najważniejsze cele na 2030 r.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ograniczenie o co najmniej 40% emisji gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.) - zapewnienie co najmniej 32% udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii - poprawa efektywności energetycznej o co najmniej 32,5%. Planowane są działania w stosunku do budynków gminnych oraz budynków prywatnych. Planuje się projekty polegające instalacjach OZE dedykowanych produkcji energii elektrycznej i ciepłej na własne potrzeby obejmujące pompy ciepła, solary, fotowoltaikę.
Wpływ na środowisko	Czasowe utrudnienia z korzystania z budynku podczas montażu, krótkotrwały hałas. Brak negatywnego wpływu na środowisko.

Nazwa zadania: Doposażenie placówek oświatowych	
Uzasadnienie	<p>Poprawa jakości kształcenia ogólnego w zakresie wsparcia kompetencji uczniów zgodnych z listą poniżej jest ważna z punktu widzenia rozwoju dzieci i młodzieży: porozumiewania się w języku ojczystym; porozumiewania się w językach obcych; kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych; kompetencji informatycznych; umiejętności uczenia się; kompetencji społecznych i obywatelskich; inicjatywności i przedsiębiorczości; świadomości i ekspresji kulturalnej. Wymienione kompetencje kluczowe uważane są za jednakowo ważne, ponieważ każda z nich może przyczynić się do samorealizacji i udanego życia w społeczeństwie wiedzy. Istotnym elementem nauczania eksperymentalne jest obecnie szczególnie istotne, ponieważ pozwala na wykształcenie się u uczniów cech, które nie są pobudzane za pomocą kształcenia teoretycznego, tj. kreatywność, ciekawość poznania nowych zagadnień. W ramach projektu zwiększy się dostęp do usług edukacji, zwłaszcza w zakresie dostępu do sprzętu mającego na</p>

	<p>celu wsparcie kompetencji ogólnych, stanowiących fundament do nauczania eksperymentalnego. Zakupione środki trwale będą odpowiadać na potrzeby nauczania w dziedzinach kluczowych, dzięki temu uczniowie będą mogli w łatwiejszy i efektywniejszy sposób zrozumieć i zapamiętać otrzymaną wiedzę. Wzrost aktywności fizycznej u dzieci i młodzieży jest bardzo ważny, ponieważ z badań UNICEFU wynika, że polskie dzieci tyją najszybciej w Europie i w ciągu ostatniej dekady liczba osób z nadwagą podwoiła się.</p>
Opis	<p>Planowane jest doposażenie placówek edukacyjnych w sprzęt komputerowy, pomoce dydaktyczne do nauki języków obcych i pozostałych kompetencji kluczowych, w tym sprzęt do nauczania eksperymentalnego, doświadczalnego. Ponadto planuje się organizację dodatkowych zajęć z zakresu kształtowania kompetencji kluczowych wśród uczniów. Kompetencja jest kombinacją wiedzy, umiejętności i przyjmowanej postawy. Kompetencje kluczowe to kompetencje, które wspierają rozwój osobisty, włączanie w życie społeczne, aktywne obywatelstwo i możliwość znalezienia zatrudnienia. Planowane działania będą obejmować: promowanie i wdrażanie wolontariatu w szkołach, wsparcie młodzieżowych inicjatyw obywatelskich, Kształtowanie postaw nastawionych na przedsiębiorczość, wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z terenów wiejskich, zapewnienie wsparcia dla uczniów poprzez stypendia, wsparcie procesów planowania kariery ze względu na zmieniające się potrzeby rynku pracy w szczególności uczniów klas starszych szkół podstawowych (prowadzenie doradztwa zawodowego), wsparcie, organizacja pozalekcyjnych kół naukowych i zainteresowań, np. warsztaty teatralne, fotograficzne, kursy języków obcych, kółko teatralne, zajęcia plastyczne, zajęcia rozwijające oraz wyrównujące nauka gry na instrumentach, robotyka, programowanie itp.</p>
Wpływ na środowisko	<p>W czasie prac nastąpią czasowe utrudnienia. Uciążliwości te będą czasowe i nie przyczynią się do pogorszenia stanu środowiska.</p>

Nazwa projektu: Poprawa stanu infrastruktury oświatowej	
Opis	<p>Poprawa stanu infrastruktury oświatowej jest kluczowa dla zapewnienia wysokiej jakości edukacji i odpowiednich warunków nauki dla uczniów. Należy mieć tutaj na uwadze zarówno bazę stricte oświatową, jak również przyszłolną infrastrukturę sportową. Planowane zadania inwestycyjne będą obejmować m.in.: budowę, rozbudowę lub modernizację obiektów szkolnych, w tym o charakterze sportowym i rekreacyjnym m.in. boiska, place zabaw, siłownie i inne, oświetlenie obiektów sportowych, budowę zaplecza socjalnego przy obiektach sportowych, doposażenie obiektów sportowych oraz sportowców (np. piłki, materace, stroje sportowe itp.).</p>
Wpływ na środowisko	<p>W czasie prac nastąpią czasowe utrudnienia, ruch ciężkiego sprzętu, hałas, pylenie oraz przemieszczanie mas ziemi. Uciążliwości te będą czasowe i nie przyczynią się do pogorszenia stanu środowiska.</p>

Nazwa projektu: Zagospodarowanie turystyczne, rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	
Opis	Planowana jest realizacja inwestycji mających na celu rozbudowę infrastruktury nad zalewem i w dolinie Pilicy dla celów turystyki i rekreacji. Celem długofalowym jest zagospodarowanie terenu wokół zalewu w Przedborzu poprzez budowę kompleksu - rekreacyjno - sportowego. Gmina stawia na rozwój zalewu i zamierza inwestować w jego rozwój. Przewiduje się budowę nowej infrastruktury sportowej m.in. skatepark, ścieżka rowerowa, park linowy, itp.
Wpływ na środowisko	Utrudnienia związane z transportem materiałów budowlanych, zajęciem przestrzeni publicznych. Brak negatywnego wpływu na środowisko.

Nazwa projektu: Rewitalizacja przestrzeni na obszarze gminy i miasta Przedbórz	
Opis	W ramach projektu planuje się Kompleksowe projekty odnoszące się do wszystkich sfer: materialno-przestrzennej, społecznej, gospodarczej oraz środowiskowej poprzez: a) przebudowę, prace konserwatorsko-restauratorskie, remont wielorodzinnych budynków mieszkalnych; b) prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane, modernizację prowadzące do przywrócenia lub nadania obiektom nowych funkcji, wraz z możliwością zakupu sprzętu i wyposażenia niezbędnego do realizacji celu projektu; c) zagospodarowanie przestrzeni publicznej, w szczególności tworzenie lub modernizacja terenów zielonych (np. parki, parki kieszonkowe, skwery, zieleńce), inwestycje w przestrzeń publiczną związane z adaptacją miast do zmian klimatu w celu zmniejszenia tzw. miejskiej wyspy ciepła (np. zwiększanie powierzchni biologicznie czynnej i nowe nasadzenia drzew) lub adaptacją tych przestrzeni do potrzeb starzejącego się społeczeństwa (np. wprowadzanie elementów małej architektury, w szczególności ławek z oparciami, ogólnodostępnych toalet publicznych, ogólnodostępnych punktów poboru wody, usuwanie barier architektonicznych, podnoszenie poziomu bezpieczeństwa).
Wpływ na środowisko	W czasie prac nastąpią czasowe utrudnienia, ruch ciężkiego sprzętu, hałas, pylenie oraz przemieszczanie mas ziemi. Uciążliwości te będą czasowe i nie przyczynią się do pogorszenia stanu środowiska.

Nazwa zadania: Promocja gminy - Podniesienie atrakcyjności Gminy Przedbórz	
Opis	Gmina zamierza kontynuować i rozwijać aktywność w obszarze promocji, organizacji wydarzeń, festynów. Są one ukierunkowane na promocję gminy, integrację mieszkańców i gości odwiedzających gminę. Zadanie przewiduje szeroki katalog możliwych działań wśród nich można wymienić organizację festynów, pikników i innych wydarzeń o charakterze kulturalnym i rozrywkowym. Udział gminy w wydarzeniach o charakterze wojewódzkim i ogólnopolskim. Planowane działania będą obejmować: - organizację cyklicznych imprez turystyczno – kulturalnych,

	<ul style="list-style-type: none"> - współpracę przy opracowaniu i przygotowaniu przewodników, map, folderów turystycznych, - wspieranie inicjatyw turystycznych i organizacji podejmujących działania o charakterze turystycznym, - współpracę z organizacjami turystycznymi, - wykorzystanie dostępnych środków zewnętrznych do finansowania przedsięwzięć turystycznych, - rozwój punktu informacji turystycznej i promocji gminy.
Wpływ na środowisko	<p>Utrudnienia związane z transportem materiałów budowanych, zajęciem przestrzeni publicznych.</p> <p>Brak negatywnego wpływu na środowisko.</p>

Nazwa zadania: Informatyzacja usług publicznych

Opis	<p>Cyfryzacja usług publicznych jest potrzebna i ważna, gminy stoją przed wyzwaniem dostosowania swoich urzędów do wymagań i konieczności realizacji części zadań w formie on-line. Jednak część społeczeństwa nadal czuje się wykluczona cyfrowo. W ramach podejmowanych działań będą realizowane szkolenia, doradztwo dla seniorów, niepełnosprawnych, wykluczonych cyfrowo. Planuje się doposażenie jednostek gminnych w sprzęt, a jeśli programy pomocowe to umożliwia być może tak że wsparcie zakupu urządzeń dla mieszkańców, którzy sami nie są w stanie ponieść takiego wydatku. Założeniem jest, aby podnieść jakość wyposażenia jeśli chodzi o urządzenia cyfrowe, o komputery, oprogramowanie i jakość usług elektronicznych oferowanych mieszkańcom. Dodatkowym elementem będzie organizacja szkoleń dla pracowników zakresie wykorzystania i stosowania e-usług.</p>
Wpływ na środowisko	<p>Utrudnienia związane z transportem materiałów budowanych, zajęciem przestrzeni publicznych.</p> <p>Brak negatywnego wpływu na środowisko.</p>

Nazwa zadania: Rozwój kompetencji pracowników administracji samorządowej i jednostek podległych

Opis	<p>Nieustannie zachodzące zmiany, de facto we wszystkich sferach życia, wymuszają na jednostkach konieczność stałego podnoszenia poziomu wykształcenia, ciągłego poszerzania swoich kompetencji, w celu przystosowania się do zmiennej i nieprzewidywalnej rzeczywistości, a także sprawnego wykorzystywania wielu możliwości, jakich dostarczają nowoczesne technologie. Z tym powiązana jest koncepcja uczenia się przez całe życie określana jest obecnie jako lifelong learning i odnosi się do wszelkiej, trwającej przez całe życie, aktywności, mającej na celu rozwój wiedzy i umiejętności w perspektywie osobistej, obywatelskiej, społecznej oraz zorientowanej na zatrudnienie. Szkolenia będą organizowane dla pracowników urzędu i jednostek podległych na podstawie bieżących potrzeb po analizie i rozpoznaniu potrzeb szkoleniowych. Szkolenia będą dotyczyć zarówno aspektów miękkich, kompetencyjnych oraz tych związanych z wykonywaniem obowiązków dotyczące prawa</p>
-------------	--

	zamówień publicznych, prawa budowlanego, gospodarki odpadami, funduszy unijnych.
Wpływ na środowisko	Utrudnienia związane z transportem materiałów budowlanych, zajęciem przestrzeni publicznych. Brak negatywnego wpływu na środowisko.

W zakresie poprawy stanu jakości powietrza należy dążyć do ograniczania emisji zanieczyszczeń do atmosfery m.in. poprzez eliminację wykorzystania paliw konwencjonalnych w kotłowniach lokalnych i gospodarstwach domowych. Działania takie pozwolą na eliminację zagrożenia zdrowia ludzi i ograniczą niszczenie fasad budynków.

Działania związane z edukacją ekologiczną i zwiększeniem dostępu do informacji o środowisku mają pośrednio pozytywny wpływ na środowisko, ponieważ kształtowanie postaw proekologicznych odgrywa znaczącą rolę w ramach zapobiegania degradacji środowiska oraz ochrony przyrody.

Przedsięwzięcia wyznaczone do realizacji służą osiągnięciu wytyczonych celów. Podczas wykonywania prac realizacyjnych wystąpią oddziaływania na środowisko o charakterze lokalnym, krótkotrwałym lub chwilowym i mało znaczącym, które nie wywołają pogorszenia się stanu środowiska. Zadania przewidziane do realizacji ani ich skutki nie będą wykraczały swoim zasięgiem poza teren gminy.

- **Wpływ na zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego**

Ogólne ustalenia Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 - 2032 wskazują, że jej realizacja nie powinna wpłynąć na pogorszenie stanu zanieczyszczenia powietrza ani obszaru gminy, ani jej otoczenia. Ograniczając emisję zanieczyszczeń, także niską, która jest najważniejszym problemem, spowoduje się również zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w ramach oddziaływania ponadlokalnego. Planowane działania zmierzające do zmniejszenia niskiej emisji i jej uciążliwości będą zdecydowanie pozytywnie oddziaływać na poszczególne komponenty środowiska. Emisja z obszarów zabudowanych może negatywnie wpływać na zdrowie mieszkańców w przypadku, kiedy istniejąca zabudowa stwarza niekorzystne warunki pod względem warunków przewietrzania. Ważne jest zatem planowanie nowej zabudowy pod kątem zapewnienia odpowiednich warunków sanitarnych, co powinno mieć odzwierciedlenie w poszczególnych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Biorąc pod uwagę, że komunikacja także stanowi źródło zanieczyszczeń na terenie gminy, konieczne jest podjęcie działań w zakresie reorganizacji i upłynnienia ruchu samochodowego. Inwestycje z zakresu budowy dróg także mogą wymagać przeprowadzenia osobnej oceny oddziaływania na środowisko. Należy wtedy przy ocenie oddziaływania ciągów

komunikacyjnych na środowisko, przede wszystkim przeanalizować ich wpływ na zdrowie ludzi oraz zabudowę mieszkaniową pod kątem emisji zanieczyszczeń oraz hałasu.

Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne będzie występowało w trakcie większości prac zaplanowanych do realizacji. Spowodowane będzie ono dodatkową emisją spalin pochodzących z samochodów oraz maszyn używanych do prac, jak również emisją pyłów i gazów powstających w trakcie prac malarskich, spawalniczych oraz remontowych.

Prognozowane oddziaływania wdrożenia ustaleń projektowanego dokumentu są jednoznacznie pozytywne i obejmują:

- na poziomie lokalnym – poprawę jakości powietrza do oddychania,
- na poziomie ponadlokalnym – korzyści wynikające z ograniczenia zużycia energii i wykorzystania lepszych nośników, co przekłada się na mniejszą emisję zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych w miejscach jej wytwarzania.

▪ **Wpływ na środowisko wodne**

Zasoby wodne gminy są cennym zasobem przyrodniczym, a jednocześnie są narażone na degradację ze względu na zanieczyszczenia oraz wyczerpywanie się tych zasobów. Zapisy strategii, wykluczają możliwość wzrostu zagrożenia dla wód i ziemi, powodowanego budową oczyszczalni i sieci kanalizacyjnej. Przewiduje się, że ich realizacja powinna spowodować uzyskanie oczekiwanych standardów ilości i jakości wód powierzchniowych i podziemnych obszaru.

Zaplanowane w projektowanym dokumencie inwestycje w zakresie budowy sieci kanalizacyjnej powinny poprawić jakość pobieranych wód i utrzymać wysoki stopień oczyszczania ścieków na terenie gminy, a tym samym także zmniejszyć emisję zanieczyszczeń wynikającą z funkcjonowania sieci.

Z dobrą jakością pobieranej wody łączy się rozbudowa sieci kanalizacyjnej, ponieważ od jakości oczyszczonych ścieków wprowadzanych do środowiska zależy jakość wód podziemnych, a tym samym jakość ujmowanych wód dla ludności.

Przydomowe oczyszczalnie ścieków powinny być w odpowiedni sposób zaprojektowane i wykonane, aby zapewnić dobrą jakość wód wprowadzanych do gruntu.

Cele oraz działania zapisane w strategii w zakresie ochrony wód będą pozytywnie oddziaływać na środowisko.

Przedsięwzięcia w zakresie budowy i modernizacji infrastruktury komunalnej są niewątpliwie proekologiczne i służą ochronie zasobów wód. Na etapie budowy negatywnie mogą oddziaływać w następujący sposób:

- naruszenie powierzchni ziemi,
- wytwarzanie odpadów budowlanych oraz powstawanie nieużytecznych mas ziemnych,
- emisja spalin i hałasu z maszyn budowlanych.

▪ Wpływ na ludzi

Realizacja działań zawartych w analizowanym dokumencie będzie wpływać zarówno na zdrowie jak i jakość życia mieszkańców gminy Przedbórz. Oddziaływanie to będzie miało charakter materialny i pozamaterialny. Im większe jest oddziaływanie na środowisko, tym większy jest wpływ na warunki, w jakich żyje człowiek. Szczególnie istotny z punktu widzenia organizmu człowieka jest stan wdychanego powietrza oraz użytkowanej wody. Szkodliwe zmiany w tych komponentach (ich jakości) powodują u ludzi choroby i zaburzenia funkcjonowania organizmów. Wpływ negatywnych czynników środowiskowych na zdrowie ludzi jest uzależnione indywidualnie od ich odporności - często jego skutki ujawniają się dopiero po kilku lub kilkunastu latach. Realizacja działań zawartych w Strategii Rozwoju miasta i Gminy Przedbórz przyczyni się głównie do poprawy jakości życia ludzi. Będzie to efektem przede wszystkim polepszenia jakości powietrza. Na komfort mieszkańców gminy wpłynie też rozwój lub modernizacja sieci drogowej, który przełoży się na poprawę przepustowości dróg, a co za tym idzie skrócenie czasu podróży i rozładowanie emisji równomiernie wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Realizacja zadań z zakresu ograniczania niskiej emisji i zużycia energii (np. poprzez termomodernizację), oprócz poprawy stanu jakości środowiska, w dłuższej perspektywie przyczyni się do uzyskania oszczędności w postaci mniejszych rachunków za energię.

Negatywnie oddziaływanie na ludzi może być związane z działaniami przeprowadzanymi w fazie realizacji inwestycji, mające charakter krótkotrwały, np. prace związane z budową lub remontem obiektów oraz z modernizacją infrastruktury transportowej. Podczas modernizacji sieci komunikacyjnej mogą wystąpić zagrożenia dla ruchu pieszego i samochodowego oraz negatywny wpływ na komfort podróży mieszkańców na skutek zmiany organizacji ruchu. Dodatkowo emisja spalin z maszyn oraz unoszenie się pyłu wpłynie niekorzystnie na jakość powietrza wdychanego przez ludzi. Z pracami budowlanymi często też związana jest emisja hałasu, który przyczynia się do pogorszenia komfortu mieszkańców blisko położonych budynków, powodując m. in. ich stres i pogorszenie samopoczucia. Oddziaływanie to ma jednak charakter krótkotrwały. Z negatywnym oddziaływaniem na ludzi związana jest też późniejsza eksploatacja dróg – liniowe źródła hałasu i zanieczyszczeń powietrza, które będzie oddziaływać w sposób długotrwały.

W celu ograniczenia oddziaływania wyżej opisanych elementów inwestycji na ludzi, należy wziąć pod uwagę odpowiednie prowadzenie robót budowlanych o możliwie najmniejszej emisji hałasu i zanieczyszczeń. W celu ograniczenia emisji hałasu mogącej mieć miejsce w trakcie eksploatacji dróg, należy zastosować nawierzchnie tłumiące hałas lub też ewentualnie ekrany akustyczne. Powinno się także stosować wysokosprawne urządzenia do oczyszczania gazów odlotowych w celu minimalizacji emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Ciągła edukacja społeczeństwa prowadzona w ramach wszelkich kampanii i szkoleń uwrażliwi społeczeństwo na kwestie środowiskowe.

- **Wpływ na powierzchnię ziemi**

Największa ingerencja w strukturę ukształtowania terenu następować będzie podczas prac budowlanych związanych z powstawaniem infrastruktury technicznej oraz sieci komunikacyjnej. Tego typu zmiany są związane z realizacją każdego rodzaju inwestycji budowlanych, uznaje się je więc za nieuniknione w procesie zagospodarowania i postępującej urbanizacji. Negatywne oddziaływanie na powierzchnię ziemi będzie zatem miało miejsce w krótkim okresie czasu.

- **Wpływ na zwierzęta**

Pozytywne oddziaływanie na populację zwierząt będą miały realizacje działań, które przyczynią się do ograniczenia zanieczyszczeń dostających się do wód i gleb. Do polepszenia warunków życia i rozwoju zwierząt przyczyni się też poprawa jakości powietrza, na którą ukierunkowana jest część działań zawartych w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz. Podwyższanie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy (jeśli nauki obejmą zagadnienia typowo przyrodnicze), również przyniesie korzystne efekty dla świata zwierząt, gdyż może się zwiększyć poczucie odpowiedzialności obywateli za stan środowiska naturalnego, które ich otacza.

Negatywna w skutkach dla zwierząt będzie przede wszystkim realizacja inwestycji z zakresu rozwoju infrastruktury transportowej. Może się ona przyczynić do fragmentacji i niszczenia siedlisk, ograniczenia źródeł pokarmu oraz płoszenia zwierząt, a także do izolacji pojedynczych osobników, które będą się bały przekroczyć jezdnię. Ruch samochodowy przyczyni się też do zwiększenia liczby potraconych zwierząt. Kolejnym negatywnym, ale krótkotrwałym oddziaływaniem na zwierzęta będzie realizacja działań polegających na budowie lub modernizacji budynków, która przede wszystkim będzie polegała na płoszeniu zwierząt i zaburzaniu tras przelotów ptaków oraz ewentualnym niszczeniu ich gniazd w budynkach poddawanych remontowi. Istotnym jest, aby przed rozpoczęciem prac wykonać inwentaryzację przyrodniczą w takich obiektach. Proponowane jest także utworzenie siedlisk zastępczych (np. skrzynek dla nietoperzy, albo budek lęgowych) na czas prac remontowo-budowlanych. Należy też wziąć pod uwagę dobór odpowiedniego rodzaju oświetlenia drogowego, który odstraszy nietoperze.

- **Wpływ na rośliny**

Pozytywne oddziaływanie na rośliny będą miały realizacje działań, które przyczynią się do ograniczenia zanieczyszczeń dostających się do wód i gleb. Także poprawa powietrza,

będąca skutkiem wszystkich działań z zakresu ograniczania niskiej emisji, emisji z transportu samochodowego i zużycia energii, przyczyni się do poprawy warunków bytowych roślin. Podwyższanie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy również może przynieść korzystne efekty dla świata roślin, gdyż może się zwiększyć poczucie odpowiedzialności obywateli za stan otaczającego ich środowiska naturalnego.

Realizacja wielu działań zawartych w strategii, takich jak remont, modernizacja niestety wiąże się z negatywnym oddziaływaniem na roślinność, ponieważ występuje ona na terenach odkrytych i nie da się wykonać inwestycji infrastrukturalnych bez ingerencji w nią. W trakcie prac budowlanych następuje usuwanie roślinności z miejsc budowy, wycinka drzew, krzewów, co powoduje fragmentację lub niszczenie siedlisk przyrodniczych. Występuje też wykonywanie odwodnień, które wpływają na stosunki wodne, co może niekorzystnie działać na rośliny i siedliska zależne od wód. W trakcie eksploatacji dróg, wzdłuż tras rozprzestrzeniają się obce ekologicznie i geograficznie gatunki roślin, które mogą wypierać gatunki rodzime.

W celu zmniejszenia oddziaływania na środowisko realizacji działań zawartych w strategii, należy ustrzec się od degradacji siedliska oraz cennych gatunków roślin. Aby zminimalizować oddziaływania na rośliny należy maksymalnie ograniczyć wycinkę drzew i krzewów, zapewnić stosunki wodne i ciągi ekologiczne na podobnym poziomie jak dotychczasowy, a w razie zniszczenia siedlisk lub wycinki drzew – wykonać ponowne nasadzenia i odtworzenie siedlisk. Zalecenia te należy uwzględnić także przy budowie innych obiektów.

- **Wpływ na klimat**

Wprowadzanie ustaleń Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz nie będzie negatywnie oddziaływać na klimat lokalny.

- **Wpływ na zabytki**

Wszystkie działania zmierzające do poprawy jakości powietrza atmosferycznego przyczynią się do pozytywnego oddziaływania na zabytki, ze względu na ograniczenie emisji szkodliwych związków (np. dwutlenku siarki) do atmosfery, które niszczą elewację budynków i innych obiektów. Oddziaływanie negatywne na zabytki mogą wyrzeć prace budowlane, takie jak modernizacja lub budowa infrastruktury komunalnej, jeśli będą przebiegać przez tereny tych obiektów. Na zabytki negatywne oddziaływanie mają także drgania wynikające z prac budowlanych i użycia ciężkiego sprzętu, a także unoszenie się wtedy pyłu, który zanieczyszcza elewacje budynków.

- **Wpływ na dobra materialne**

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz nie zawiera specjalnych, osobnych zapisów dotyczących ochrony dziedzictwa materialnego gminy (do tego celu służą osobne opracowania, jak na przykład Program Ochrony Zabytków). Działania mające na celu poprawę stanu ogólnego środowiska wpłyną jednak pośrednio także na stan dóbr materialnych.

Poprawa stanu powietrza atmosferycznego, ograniczenie niskiej emisji będzie oczyszczać powietrze i opady atmosferycznego z zanieczyszczeń, co będzie pozytywnie wpływać na tkankę zabudowy.

Także zainwestowanie w infrastrukturę techniczną powinno skutkować podwyższeniem standardów mieszkaniowych.

Działania związane z pracami budowlanymi czy też remontowymi na obiektach traktowanych jako dobra materialne, np. termomodernizacja budynków, również wpłyną pozytywnie na strukturę zabudowy oraz poprawią wygląd estetyczny jednostki.

Ustalenia projektu dokumentu wpłyną więc neutralnie lub korzystnie na dobra materialne.

▪ **Wpływ na krajobraz**

Pozytywnym oddziaływaniem na krajobraz obszarów zabudowanych będzie termomodernizacja budynków i rozbudowy, przebudowy, remonty obiektów. Podczas projektowania inwestycji realizujących zadania zawarte w strategii, należy uwzględnić konieczność wkomponowania planowanych obiektów w krajobraz. Należy również pamiętać o tym, aby nie zaburzyć krajobrazu rolniczego. Prace budowlane/remontowe, poprzez emisję drgań, czy pyłów, mogą zagrozić trwałości konstrukcyjnej tych budynków oraz zanieczyścić ich elewację. Działania, które przyczyniają się do redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza pośrednio wpłyną na wygląd zabytkowych obiektów w sposób pozytywny.

Ponadto prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy, jak i w fazie eksploatacji inwestycji, pozwoli także ograniczyć te oddziaływania. Do ogólnych działań ograniczających potencjalnie negatywne oddziaływanie należą:

- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy;
- zapobieganie powstawaniu oraz niewłaściwemu postępowaniu z powstałymi odpadami w trakcie prowadzenia prac inwestycyjnych oraz w fazie eksploatacji;
- zapobieganie zwiększonej emisji hałasu w związku z prowadzeniem prac – korzystanie z nowoczesnych maszyn w dobrym stanie technicznym, ograniczenie działań do pory dziennej;
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu zwierząt, wegetacji, okresów lęgowych,
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu.

Podsumowując można stwierdzić, że zaniechanie realizacji zaplanowanych zadań może prowadzić do pogorszenia stanu środowiska i jakości życia mieszkańców.

Przewidywane znaczące oddziaływania zagadnienia i aspekty środowiska

Zadania zapisane w projekcie <i>Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 - 2032</i>		Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska												
		obszary Natura 2000	różnorodność biologiczną	ludzi	zwierzęta	rośliny	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi	krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobra materialne
Wyzwanie I. I. Rozwój infrastruktury publicznej i społecznej														
Cel strategiczny 1 – Rozwój infrastruktury publicznej i społecznej														
	2024-2032	+	+/-	+	+	+	+	+/-	+	+	+	+/-	+	+
Rozbudowa infrastruktury kanalizacyjnej	2024-2032	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+	+	+	+
Drogi - remonty, modernizacje, przebudowy, rozbudowy, budowy, dróg gminnych i wewnętrznych	2024-2032	+	+/-	+	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+	+	+	+
Poprawa efektywności energetycznej na terenie gminy	2024-2032	+	+	+	+/-	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Wymiana źródeł ciepła na ekologiczne	2024-2032	+	+	+	+/-	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Usuwanie wyrobów zawierających azbest	2024-2032	+	+	+	+/-	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Słoneczna energia w Gminie Przedbórz - kolejne etapy	2024-2032	+	+	+	+/-	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Wyzwanie II. Rozwój przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych														
Cel strategiczny 2 – Rozwój przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych														
Promocja gminy - Podniesienie atrakcyjności Gminy Przedbórz	2023-2030	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Informatyzacja usług publicznych	2023-2030	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Wyzwanie III. Wsparcie rozwoju systemu edukacyjnego oraz sportu														
Cel strategiczny 3 - Edukacja, sport														
Doposażenie placówek oświatowych	2024-2032	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Poprawa stanu infrastruktury oświatowej	2024-2032	+	+/-	+	+	+	+	+	+/-	+	+	+	+	+
Wyzwanie IV. Rozwój kultury i bogata oferta zagospodarowania czasu wolnego														

Zadania zapisane w projekcie <i>Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 - 2032</i>		Przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska												
		obszary Natura 2000	różnorodność biologiczną	ludzi	zwierzęta	rośliny	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi	krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobry materiał
Cel strategiczny 4 - Kultura i organizacja czasu wolnego mieszkańców														
Zagospodarowanie turystyczne, rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	2024-2032	+	+/-	+	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+	+	+	+
Zagospodarowanie turystyczne, rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	2024-2032	+	+/-	+	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+	+	+	+
Wyzwanie V. Rozwój i promocja funkcji rekreacyjno- turystycznej														
Cel Strategiczny 5. Rozwój i promocja funkcji rekreacyjno- turystycznej														
Zagospodarowanie turystyczne, rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	2024-2032	+	+/-	+	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+	+	+	+
Zagospodarowanie turystyczne, rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	2024-2032	+	+/-	+	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+	+	+	+	+
Wyzwanie VI. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego														
Cel strategiczny 6 - Bezpieczeństwo publiczne														
Informatyzacja usług publicznych	2024-2032	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Oznaczenia:

(+) - realizacja celu spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia,

(-) - realizacja celu spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia,

(0) - realizacja celu nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie,

(+/-) - realizacja celu może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia, zwłaszcza w trakcie realizacji inwestycji

(N) – brak możliwości jednoznacznego określenia spodziewanego oddziaływania i skutków – są one zależne od wyboru szczegółowych rozwiązań lub innych niemożliwych obecnie do przewidzenia i uwzględnienia w symulacji, uwarunkowań.

Podsumowanie przewidywanych oddziaływań na poszczególne aspekty

Realizacja zaproponowanych w projekcie strategii celów i zadań wpłynie korzystnie na stan poszczególnych segmentów środowiska przyrodniczego i w efekcie końcowym przyczyni się w większości do poprawy ich jakości. Ewentualnie zadania, które nie mają jeszcze do końca sprecyzowanych szczegółowych lokalizacji mogą w niewłaściwym wariacie doprowadzić do pogorszenia stanu środowiska. Niemniej jednak należy przyjąć wariant inwestycji najmniej wchodzący w sferę przyrodniczą oraz przyjąć rozwiązania techniczne poprawiające środowisko i niepowodujące jego ubożenia i uszczerbku na jakości. Gmina będzie stać na stanowisku wyboru takich rozwiązań mających za główny cel ochronę przyrody. Nie oznacza to jednak, że w trakcie realizacji dokumentu nie wystąpią czasowo negatywne oddziaływania na środowisko o różnym natężeniu. Należy jednak pamiętać, że mają one charakter przejściowy, a ich ewentualne negatywne wpływy są rekompensowane wskutek osiągnięcia wymiernego efektu ekologicznego i społecznego.

Z najbardziej niekorzystnymi skutkami środowiskowymi związane będą przede wszystkim inwestycje z zakresu infrastruktury techniczno – inżynierskiej, których negatywne oddziaływanie będzie dotyczyć zarówno fazy budowy jak i eksploatacji. Dotyczy to przede wszystkim przedsięwzięć realizowanych w sektorze wód (kanalizacji, infrastruktury drogowej) oraz powietrza atmosferycznego i hałasu (rozbudowa i modernizacja dróg) oraz ochrony zwierząt (termomodernizacje, usuwanie azbestu).

Należy w tym miejscu podkreślić, że o ile ujemne skutki środowiskowe występujące w fazie realizacji inwestycji raczej nie będą miały trwałego charakteru, o tyle w fazie eksploatacji tych inwestycji należy spodziewać się trwałych zmian w środowisku dotyczących:

- wpływu na jakość powietrza i klimat akustyczny (rozbudowa infrastruktury drogowej, infrastruktura turystyczna),
- zmiany warunków hydrologicznych oraz hydrogeologicznych (przebudowa dróg, budowa kanalizacji, budowa oczyszczalni ścieków).
- przzerwania ciągłości struktur przyrodniczych oraz zmiany szlaków migracji zwierząt (modernizacja dróg, budowa ciągów pieszo - rowerowych, sieci kanalizacji i przydomowych oczyszczalni ścieków) a także siedlisk ptaków i nietoperzy) termomodernizacje i usuwanie azbestu).

Odrębną kwestę stanowią inwestycje budzące konflikty społeczne. Nie ulega wątpliwości, że mogą one wystąpić w trakcie realizacji dokumentu, co z kolei może się wiązać z koniecznością podjęcia decyzji obejmującej:

- zmianę lokalizacji projektowanego przedsięwzięcia,

- wykonanie działań kompensacyjnych,
- całkowitą rezygnację z inwestycji.

Wybór jednego z rozwiązań będzie uzależniony od szeregu czynników spośród których największe znaczenie będzie miał aspekt środowiskowy i społeczny. Dodatkową kwestią dotyczącą jednak już wszystkich zadań inwestycyjnych będzie przeprowadzenie, zgodnie z obowiązującymi przepisami, odpowiednich procedur i opracowanie stosownych dokumentów uwzględniających ewentualny wpływ inwestycji na środowisko.

Ostatecznie należy jednak podkreślić, że realizacja założeń strategii z całą pewnością będzie wpływać na zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko głównie poprzez:

- racjonalną gospodarkę wodną powodującą ograniczenie strat w zasobach wodnych
- poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych, w tym m.in. zwiększenie dostępności do sieci kanalizacji sanitarnej oraz zwiększenie ilości przydomowych oczyszczalni ścieków
- poprawę bezpieczeństwa pieszych i kierujących
- zmniejszenie zagrożenia powodzią i suszą poprzez magazynowanie wód deszczowych
- poprawę jakości powietrza atmosferycznego wskutek ograniczania emisji gazowych i pyłowych związanych z tzw. niską emisją
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gminy Przedbórz

Przewidywane znaczące oddziaływania związane z realizacją ustaleń projektu strategii na Obszary Natura 2000

- działania inwestycyjne polegające na budowie infrastruktury ochrony środowiska takiej jak sieć kanalizacji sanitarnej czy modernizacja dróg nie przyczyni się do długofalowych negatywnych oddziaływań na środowisko. Na etapie realizacji inwestycji wystąpią krótkotrwałe oddziaływania, które należy w miarę możliwości minimalizować,
- działania związane z rozbudową infrastruktury turystycznej są planowane jako rozbudowa istniejącej infrastruktury, sportowej i rekreacyjnej będzie to zlokalizowane w miejscu istniejącej infrastruktury jako jej rozbudowa i unowocześnienie
- pośrednie efekty celów rozwoju są w kontekście oddziaływania na obszary Natura 2000 trudne do zdefiniowania – prawdopodobnie ich wpływ będzie minimalny, ale jego charakter – pozytywny

Przewidywane znaczące oddziaływania związane z realizacją ustaleń projektu strategii na różnorodność biologiczną, zwierzęta i rośliny

- wszelkie działania inwestycyjne wiążące się z przekształceniami przestrzeni wpływają na analizowane zagadnienia – wiążą się ze zmianą charakteru użytkowania terenu, zmianą charakteru powierzchni biologicznie czynnej, z podziałami terenu i osłabianiem jego odporności na antropopresję, z tworzeniem barier przestrzennych, z wyparciem pewnych gatunków i/lub wprowadzaniem w ich miejsce nowych, z wprowadzaniem nowego charakteru roślinności w związku z urządzeniem terenów zielonych, zieleni ozdobnej, zieleni izolacyjnej, itp.

- zdecydowana większość opisanych zmian ma charakter łagodny negatywny, ale nie jest to regułą i każdorazowo indywidualna ocena poszczególnych przedsięwzięć, może być odmienna,

- wszystkie inwestycje będą planowane w taki sposób by oddziaływanie na różnorodność biologiczną w tym rośliny i zwierzęta było jak najmniejsze

- w trakcie realizacji postanowień strategii prowadzone będą prace termomodernizacyjne oraz związane z usuwaniem powłok azbestowych – mogą one przyczynić się do uszkodzenia i zniszczenia gniazd ptasich i terenów siedlisk nietoperzy, działania w tym zakresie zostaną zminimalizowane przez wykonanie ekspertyz poprzedzających inwestycję oraz opracowanie planów przeniesienia ewentualnych terenów siedliskowych

- projekt strategii przewiduje szereg działań o charakterze informacyjnym i edukacyjnym. Zadania o takim charakterze wiążą się zawsze także z poprawą świadomości ekologicznej ludności i podejmowaniu działań na rzecz ochrony środowiska.
- w tym aspekcie ustalenia projektu strategii należy uznać za wpływające pośrednio i w długim okresie, w sposób pozytywny na bioróżnorodność, świat zwierząt i świat roślin.

Przewidywane znaczące oddziaływania związane z realizacją ustaleń projektu strategii na ludzi

- poprawą warunków zamieszkania (w tym stan przestrzeni publicznych, jakość infrastruktury technicznej, dostępność infrastruktury społecznej),

- poprawą świadomości ekologicznej (w tym oszczędzanie wody i prądu, dbałość o ład i porządek),

- poprawę warunków codziennego życia (optymalizacja sieci drogowej, zwiększony dostęp do sieci kanalizacji sanitarnej, wprowadzenie usług on-line, zapobieganie wyliczeniu społecznemu, opieka zdrowotna, opieka społeczna, zmniejszenie bezrobocia, poprawa warunków przedsiębiorczości i możliwości inwestowania),

- zwiększenie możliwości spędzania wolnego czasu, stworzenie nowych możliwości dla turystów (zagospodarowanie turystyczne).

Przewidywane znaczące oddziaływania związane z realizacją ustaleń projektu strategii na powierzchnię ziemi i krajobraz

- w większości działania zawarte w projekcie strategii dotyczą przestrzeni obszarów już zagospodarowanych, pełniących określone funkcje, a realizacja zapisów zadań ma na celu ich uzupełnienie. W związku z tym oddziaływanie negatywne na powierzchnię ziemi i krajobraz jest w większym stopniu pozytywne niż negatywne,

- oddziaływanie na krajobraz może mieć miejsce w sytuacji budowy ścieżek rowerowych, czy przebudowie dróg, gdzie krajobraz zostanie ulegnie, niemniej jednak oddziaływanie pozytywne społeczne w tych przypadkach będzie większe niż negatywne

Przewidywane znaczące oddziaływania związane z realizacją ustaleń projektu strategii na klimat

- rozwój ruchu komunikacyjnego na terenie gminy Przedbórz, w tym na terenach cennych przyrodniczo nie przyczyni się do zmniejszenia globalnej presji na zmiany klimatyczne, jednak udrożnienie ruchu samochodowego zmniejszy negatywne oddziaływanie,

- w wyniku rozwoju i nasilenia promocji gminy i napływu turystów związanych z rozwojem turystyki pieszej, rowerowej, konnej oraz bazy turystycznej, która ma mieć łagodny charakter uwzględniający walory przyrodnicze mogą wystąpić okresowe niekorzystne oddziaływania związane ze zwiększoną ilością zużywanej wody, zwiększoną ilością produkowanych odpadów, a także zwiększoną ilością samochodów na gminnych drogach oraz gwarem turystycznym. Niemniej jednak oddziaływania te będą okresowe sezonowo, i nie będą miały znaczącego wpływu na klimat.

Przewidywane znaczące oddziaływania związane z realizacją ustaleń projektu strategii na jednolite części wód powierzchniowych i podziemnych

- zapisy i plany dotyczące JCWP i JCWPd nie będą miały negatywnego wpływu na ich zasoby, wody powierzchniowe i podziemne nie zmienią się w wyniku realizacji postanowień strategii, w wręcz przeciwnie działania mają na celu ochronę zasobów wodnych poprzez zmniejszenie zrzutu surowych ścieków do rzek i potoków poprzez zwiększenie długości sieci kanalizacji sanitarnej,

- projekt strategii zawiera szereg zapisów dotyczących budowy i modernizacji infrastruktury technicznej, w tym infrastruktury ochrony środowiska (kanalizacji, modernizacji sieci drogowej), co w znacznym stopniu ogranicza oddziaływanie negatywne poszczególnych celów na jednolite części wód powierzchniowych i podziemnych

- część zasobów naturalnych znajdujących się na terenie gminy jest chroniona w sposób naturalny oraz poprzez działający system prawny to oddziaływanie realizacji poszczególnych celów na zasoby naturalne jest stosunkowo niewielkie i zazwyczaj nie będzie miało istotnego wpływu na te zasoby.

- realizacja planów zapisanych w projekcie strategii nie wpłynie na możliwość nieosiągnięcia celów środowiskowych zawartych w planie gospodarowania wodami na terenie dorzecza dla zidentyfikowanych części wód na terenie gminy.

Przewidywane znaczące oddziaływania związane z realizacją ustaleń projektu strategii na zasoby naturalne

- projekt strategii zawiera szereg zapisów dotyczących budowy i modernizacji infrastruktury technicznej, w tym infrastruktury ochrony środowiska (kanalizacji, modernizacji sieci drogowej), co w znacznym stopniu ogranicza oddziaływanie

negatywne poszczególnych celów na zasoby naturalne, jakimi są wody powierzchniowe i podziemne

-
- część zasobów naturalnych znajdujących się na terenie gminy jest chroniona w sposób naturalny oraz poprzez działający system prawny to oddziaływanie realizacji poszczególnych celów na zasoby naturalne jest stosunkowo niewielkie i zazwyczaj nie będzie miało istotnego wpływu na te zasoby.

Przewidywane znaczące oddziaływania związane z realizacją projektu strategii na zabytki.

- rozwój turystyki i działania informacyjne mogą przyczynić się do zwiększenia liczby turystów. Może to mieć negatywne skutki w postaci zwiększonego ruchu samochodowego, zwiększonej ilości odpadów pozostawionych przez turystów, a także większego hałasu spowodowanego zwiększeniem się ilości atrakcji
-
- oddziaływanie to ma także pozytywny efekt zwiększa się przedsiębiorczość mieszkańców, a tym samym zamożność. W wyniku tego z pewnością będą realizowane prace renowacyjne na kolejnych obiektach, w związku z tym będzie to trwałe i korzystne oddziaływanie mające wpływ na podniesienie atrakcyjności gminy.

Przewidywane znaczące oddziaływania związane z realizacją ustaleń projektu strategii na dobra materialne

- projekt strategii nie zawiera ustaleń, które prowadziłyby do dających się przewidzieć istotnych strat w zakresie wartości i jakości dóbr materialnych,
-
- realizacja ustaleń projektu strategii będzie się wiązała z poprawą jakości i wartości przestrzeni publicznych (modernizacja, remonty, termomodernizacje budynków, poprawa stanu istniejących terenów),
-
- realizacja ustaleń projektu strategii będzie się wiązała z poprawą sytuacji materialnej mieszkańców, co będzie sprzyjać konsumpcji i poprawie standardu zamieszkania
-
- realizacja postanowień projektu strategii przyczyni się do ochrony dóbr materialnych

Dodatkowo w toku analizy stwierdza się, iż realizacja postanowień projektu strategii:

- nie będzie miała negatywnego wpływu na zasoby, twory i składniki przyrody, a także na cele ochrony przyrody oraz cele i przedmioty i zakazy obowiązujące w odniesieniu do form ochrony przyrody i otulin;
- nie będzie miała negatywnego wpływu na cele ochrony, przedmioty ochrony, integralność obszarów i spójność Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 w kontekście zapisów art. 33 ustawy o ochronie przyrody;
- nie będzie miała negatywnego wpływu na jednolite części wód powierzchniowych i podziemnych;

- nie wpłynie na możliwość nieosiągnięcia celów środowiskowych zawartych w planie gospodarowania wodami na terenie dorzecza dla zidentyfikowanych części wód na terenie gminy Przedbórz;
- nie będzie miała negatywnego wpływu na możliwości nieosiągnięcia celów środowiskowych zawartych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza dla zidentyfikowanych części wód;
- nie będzie miała negatywnego wpływu na zmiany klimatu ze szczególnym uwzględnieniem klęsk żywiołowych;
- nie będzie miała negatywnego wpływu na zmieniające się warunki klimatyczne i środowiskowe.

Podsumowanie przewidywanych oddziaływań na poszczególne cele

W poniższej tabeli została przedstawiona w sposób syntetyczny – ogólna estymacja możliwego oddziaływania poszczególnych celów zawartych w strategii na elementy środowiska.

Wykonana analiza oddziaływań na różne elementy środowiska wskazuje, że realizacja celów rozwoju gminy może wywoływać zdywersyfikowane oddziaływania pozytywne i negatywne. Strategia ma etapie planistycznym ma charakter ogólny i większość planowanych inwestycji jest na obecnym etapie w fazie koncepcyjnej i dopiero będą opracowywane dokumenty wykonawcze w postaci projektów technicznych. W niektórych wypadkach szczegółowe zakresy planowanych działań oraz ich lokalizacja także będą przedmiotem konsultacji i analiz.

Większość przewidzianych do realizacji inwestycji nie wpłynie w sposób zauważalny na środowisko. Pozytywne oceny wynikają ze specyfiki planowanych projektów – spośród celów głównych, tylko realizacja poniższych celów może w trakcie wykonywania zaplanowanych działań wpływać na środowisko. Chodzi tu przede wszystkim o cele dotyczące:

- **Rozwoju infrastruktury publicznej i społecznej;**
- **Rozwoju i promocji funkcji rekreacyjno- turystycznej;**
- **Tworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonej polityki przestrzennej gminy**

Potencjalnie negatywny wpływ będzie miał miejsce tylko w trakcie realizacji inwestycji, natomiast po zakończeniu działań teren zostanie uprzątnięty i przywrócony do stanu poprzedniego. Po realizacji inwestycji w obszarze turystyki i rekreacji potencjalnie może być zwiększony ruch osób, co przełoży się na wpływ na środowisko np. poprzez większą ilość odpadów, większy ruch samochodowy. Właściwa lokalizacja inwestycji będzie minimalizować

ryzyko negatywnych oddziaływań. Jak już wspomniany na obecnym etapie niektóre zadania inwestycyjne nie mają jeszcze sprecyzowanych zakresów i konkretnie wskazanych lokalizacji. Dlatego na etapie przygotowania inwestycji i prac projektowych bardzo ważnym elementem będzie odpowiednie zaplanowanie przebiegu robót budowlanych i ich uciążliwości. W tym obszarze ważna jest zgodność z regionalnymi i lokalnymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego i warunkami korzystania z wód, a także z aktami prawnymi, opiniami i wytycznymi organów nadzorujących inwestycje ekologiczne.

Realizacja Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz nie będzie miała istotnego wpływu na funkcjonowanie terenów cennych przyrodniczo, w tym obszarów Natura 2000.

W przypadku oddziaływania o charakterze negatywnym (w sytuacji nieodpowiedniej lokalizacji) lub czasowo odwracalnie negatywne (podczas realizacji inwestycji), a po wykonaniu inwestycji ułożonej prawidłowo oddziaływanie będzie zdecydowanie pozytywne podstawiono ocenę +/-, czyli określono że inwestycja może przynieść skutki negatywne w czasie realizacji inwestycji oraz pozytywne po jej zakończeniu. Pozostałe cele mają charakter pozytywny.

Przewidywane znaczące oddziaływania celów strategicznych (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące aspekty środowiska

Oznaczenie celów	przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska												
	obszary Natura 2000	różnorodność biologiczną	ludzi	zwierzęta	rośliny	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi	krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobra materialne
Cel strategiczny: Rozwój infrastruktury publicznej i społecznej													
Cel 1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej ochronie środowiska	+	+	+	+	+	+/-	+/-	+/-	+	+	+	+	+
1.2 Poprawa stanu infrastruktury technicznej dla rozwoju społeczeństwa	+	+	+	+	+	+/-	+	+/-	+	+	+	+	+
1.3 Wdrożenie i przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
1.4 Zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Cel strategiczny: Rozwój przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych													
2.1 Tworzenie dobrego klimatu dla rozwoju działalności gospodarczej, w tym turystyki, rolnictwa	+	+	+	+/-	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.2 Efektywny rozwój działalności rolnej, w tym przestrzeganie zasad, technik i metod stosowanych przez rolników i producentów żywności w celu zrównoważonego i efektywnego prowadzenia produkcji rolnej;	+	+	+	+/-	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Oznaczenie celów	przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na następujące zagadnienia i aspekty środowiska												
	obszary Natura 2000	różnorodność biologiczną	ludzi	zwierzęta	rośliny	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi	krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobro materialne
2.3 Wsparcie rozwoju gospodarczego	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Cel strategiczny: Edukacja, sport													
3.1 Rozwój oferty edukacyjnej dzieci i młodzieży	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
3.2 Tworzenie warunków dla powstania baz sportowych	+	+	+	+/-	+/-	+	+	+	+/-	+	+	+	+
3.3 Poprawa stanu infrastruktury oświatowej	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Cel strategiczny: Kultura i organizacja czasu wolnego mieszkańców													
Cel 4.1. Wzmacnianie aktywności seniorów w życiu gminy	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Cel 4.2. Realizacja programów promujących zdrowie oraz zachęcanie mieszkańców do udziału w badaniach profilaktycznych	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Cel 4.3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Cel strategiczny: Rozwój i promocja funkcji rekreacyjno- turystycznej													
5.1 Podniesienie atrakcyjności Gminy	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
5.2 Wsparcie rozwoju turystyki	+	+	+	+/-	+/-	+	+	+	+/-	+	+	+	+
Cel strategiczny: Bezpieczeństwo publiczne													
6.1 Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Cel strategiczny: System opieki zdrowotnej i pomocy społecznej													
7.1 Wsparcie systemu opieki zdrowotnej	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
7.2 Wsparcie systemu pomocy społecznej	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
7.3 Ograniczanie negatywnych skutków procesów i zjawisk występujących w gminie	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
7.4 Wspieranie inicjatyw społecznych	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Cel strategiczny: Tworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonej polityki przestrzennej gminy													
8.1 Wsparcie procesu zamieszkania, wsparcie osadnictwa	+	+	+	+/-	+/-	+/-	+	+	+	+	+	+	+
8.2 Wyznaczenie terenów pod inwestycje	+	+	+	+/-	+/-	+/-	+	+	+	+	+	+	+
Cel strategiczny: Działania wspierające skuteczne zarządzanie gminą, w tym wdrażanie strategii rozwoju													
9.1 Wysoka jakość i efektywność usług administracji	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
9.2 Rozwój e-usług w administracji publicznej	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
9.3 Rozwój partycypacji społecznej poprzez skuteczną promocję strategii rozwoju	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Źródło: Opracowanie własne

Oznaczenia:

(+) - realizacja celu spowoduje pozytywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia

(-) - realizacja celu spowoduje negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia

(0) - realizacja celu nie wpływa w sposób zauważalny na analizowane zagadnienie

(+/-) - realizacja celu może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania i skutki w zakresie analizowanego zagadnienia – szczególnie w trakcie realizacji inwestycji

(N) – brak możliwości jednoznacznego określenia spodziewanego oddziaływania i skutków – są one zależne od wyboru szczegółowych rozwiązań lub innych niemożliwych obecnie do przewidzenia i uwzględnienia w symulacji, uwarunkowań.

Przedstawienie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być wynikiem realizacji projektowanego dokumentu

Do przedsięwzięć realizowanych w ramach Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 - 2032, które mogą ewentualnie negatywnie oddziaływać na środowisko należą przede wszystkim inwestycje w zakresie infrastruktury komunalnej: budowa kanalizacji, jak również przebudowa dróg. Ewentualne negatywne oddziaływanie tych inwestycji na środowisko można ograniczyć poprzez prawidłowo sporządzony projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak również eksploatacji.

Do działań ograniczających oddziaływanie można zaliczyć chociażby stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych, jak również odpowiednie zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy. W przypadku realizacji inwestycji drogowych należy unikać barier dla funkcjonowania przyrody jak również ograniczać presję na tereny wrażliwe. Ponadto uwzględnienie w projekcie możliwości budowy ekranów akustycznych oraz rozwiązań poprawiających płynność ruchu może ograniczyć oddziaływanie drogi jako źródła hałasu.

Z uwagi na nieodwracalny charakter przekształceń środowiska należy dokładnie rozważyć lokalizację inwestycji oraz zastosować rozwiązania techniczne przyjazne dla środowiska.

Ponadto zgodnie z obowiązującymi przepisami, każda instalacja spełniać musi określone wymagania w stosunku do środowiska, co wyznacza standardy budowlane i konstrukcyjne.

Przez kompensację przyrodniczą rozumie się zespół działań obejmujących w szczególności roboty budowlane, roboty ziemne, rekultywację gleby, zalesienie, zadrzewienia lub tworzenie skupień roślinności prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej na danym terenie, wyrównanie szkód dokonanych w środowisku przez realizację

przedsięwzięcia i zachowanie walorów krajobrazowych. Warianty kompensacji przyrodniczej powinny być określone w ramach wydawanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla poszczególnych przedsięwzięć. Zgodnie z art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko decyzje te określają środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięć, a w szczególności warunki wykorzystywania terenu w fazie realizacji i eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności ochrony cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia negatywnych oddziaływań dla terenów sąsiednich a także w przypadku, gdy z oceny przedsięwzięcia na środowisko wynika potrzeba wykonania kompensacji przyrodniczej – stwierdza konieczność jej wykonania. Skala wykonanych działań kompensacyjnych zależy od rodzaju wykonanych prac i skali ingerencji w środowisko.

Innym szczególnym przypadkiem kompensacji przyrodniczej, przewidywanym w prawie polskim, jest postępowanie kompensacyjne realizowane w przypadku, gdy przedsięwzięcie, wymagające wydania pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, ma powstać na obszarze, na którym zostały przekroczone standardy, jakości powietrza. Obligatoryjnym warunkiem wydania takiego zezwolenia jest zapewnienie odpowiedniej redukcji ilości wprowadzanych do powietrza gazów lub pyłów powodujących naruszenia tych standardów, wprowadzanych przez inne instalacje zlokalizowane na tym obszarze. Redukcja ilości wprowadzanych do powietrza gazów lub pyłów z innych instalacji powinna być o min. 30% od ilości gazów lub pyłów dopuszczonych do wprowadzania do powietrza przez planowane przedsięwzięcie. Pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza wydane dla innych instalacji objętych postępowaniem kompensacyjnym zostają cofnięte lub ograniczone bez odszkodowania w zakresie, na jaki uczestnicy postępowania wyrazili zgodę. Pozwolenie na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza wydane w wyniku postępowania kompensacyjnego traci ważność, jeżeli nie stanie się ono wykonalne w ciągu dwóch lat od jego wydania.

Działania zbliżone do działań kompensacyjnych wykonuje się także, gdy:

- stwierdzona zostanie szkoda w środowisku (w rozumieniu ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie z dnia 13 kwietnia 2007 (Dz. U. z 2020 r. poz. 2187.) i wydana zostanie decyzja o konieczności przywrócenia stanu środowiska,
- istnieje zagrożenie dla populacji gatunku chronionego (kiedy np. przenosimy populację gatunku zagrożoną przez inwestycję – w chwili obecnej najczęściej dotyczy to roślin i płazów).

Należy pamiętać, że naruszenie stanu siedliska gatunku rośliny lub zwierzęcia chronionego w Europie (Załącznik IV Dyrektywy Siedliskowej) także jest naruszeniem samej

Dyrektywy – potrzeba ich ochrony oraz prowadzenia działań kompensacyjnych wynika, więc nie tylko z prawa krajowego, ale także wspólnotowego.

Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru, w tym także wskazanie napotkanych trudności wynikających z niedostatku techniki lub luk we współczesnej wiedzy

Prognoza oddziaływania na środowisko do projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 - 2032 jest dokumentem wspomagającym tą strategię, gdyż wskazuje na ewentualne zagrożenia związane z brakiem jej realizacji lub niepełną realizacją. W przypadku opracowywania strategii różne warianty kierunków działań i założonych celów ustanawia się na etapie tworzenia dokumentu, kiedy to w porozumieniu z władzami gminy dochodzi się do konsensusu w zakresie planowanego systemu ochrony środowiska oraz zadań i projektów. Powszechnym kryterium wyboru oprócz efektów ekologicznych są względy finansowe. Ważne jest, zatem zgodnie z założeniami zrównoważonego rozwoju, znalezienie takiego rozwiązania, by przy określonych środkach finansowych uzyskać optymalny efekt ekologiczny. Zaproponowane w projekcie dokumentu działania i zadania zmierzają właśnie do poprawy środowiska i zdrowia mieszkańców gminy oraz stanowią rozwiązania optymalne. Gmina, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju, dokonała wyboru takich założeń, które umożliwią kształtowanie środowiska, jego ochronę lub stanowią pewne metody naprawcze przy jednoczesnym zagwarantowaniu jej stabilnego rozwoju gospodarczego.

Resumując na etapie opracowywania dokumentu spośród licznych założeń alternatywnych zostały wybrane tylko takie, których realizacja umożliwi zrównoważony rozwój gminy.

Proponowane przedsięwzięcia mają pozytywny wpływ na środowisko, dlatego na etapie ich realizacji należy wybrać wariant (lokalizacyjny, konstrukcyjny, technologiczny bądź organizacyjny), który będzie w najmniejszym stopniu negatywnie oddziaływać na środowisko. Ponadto w zależności od lokalnej chłonności środowiska oraz występowania obszarów wrażliwych w rejonie przedsięwzięcia należy rozważyć wariant alternatywny.

Należy również pamiętać, że przedmiotowy dokument przedstawia ogólne propozycje przedsięwzięć i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia rozwiązań alternatywnych dla wskazanych działań.

Metody analizy realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

W celu wzmocnienia kontroli nad wprowadzaniem zapisów, realizowaniem zaplanowanych inwestycji i zmianami środowiska z tego wynikającymi, gmina ma obowiązek cyklicznie oceniać i monitorować skutki realizacji postanowień projektu w odniesieniu do jego wpływu na środowisko.

Proponuje się, aby wymagany monitoring skutków realizacji omawianego dokumentu strategicznego był przeprowadzany w oparciu o wizję lokalną i inwentaryzację obszaru gminy. Weryfikacja istniejącego stanu wykorzystania terenu, eksploatacji sieci i instalacji oraz obiektów, a także opis wpływu przedsięwzięć na otoczenie pozwoli określić i ocenić ewentualne niekorzystne działania na środowisko, a także przewidzieć w jakim kierunku będą zachodzić dalsze zmiany w środowisku.

Wizję terenową powinno się także wzbogacić o wiedzę z innych dostępnych źródeł. Jako podstawę analizy można wykorzystywać wyniki państwowego monitoringu środowiska przyrodniczego prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Państwową Inspekcję Sanitarną, Państwowy Instytut Geologiczny, zapisy strategicznych dokumentów gminnych, powiatowych, wojewódzkich oraz badania prowadzone przez zarządców infrastruktury technicznej.

Ponadto należy wskazać, iż Burmistrz Miasta i Gminy Przedbórz jest organem właściwym w większości przypadków do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz posiada informacje o wydanych pozwoleniach na budowę.

System monitorowania i ewaluacji jest istotnym wymogiem, stawianym dokumentom szczebla strategicznego i ma koncentrować się na weryfikacji postępów we wdrażaniu oraz osiągnięciu założonych celów. Gromadzenie i interpretacja danych dotyczących strategii pozwala na bieżące korekty działań komórek organizacyjnych i osób wdrażających strategię w razie wystąpienia nieprawidłowości.

Działania i przedsięwzięcia służące realizacji celów strategicznych oceniane mogą być na podstawie kryteriów: skuteczności, celowości, efektywności i wydajności. Rekomenduje się, aby co dwa lata sporządzić raport z przebiegu wdrażania Strategii, przedstawić występujące ewentualne problemy oraz zaproponować zmiany, które będą podstawą do aktualizacji zapisów Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 – 2032.

Transgraniczne oddziaływanie na środowisko

Obowiązek rozważania możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć wynika z Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonej w Espoo dnia 25 lutego 1991 roku.

Specjalnej analizie powinny podlegać inwestycje zlokalizowane blisko granic, a także te realizowane dalej, ale ze względu na rozmiar przedsięwzięcia mogące powodować znaczące emisje lub zmiany w środowisku. Gmina Przedbórz nie jest położona w obszarze przygranicznym, a realizacja projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 - 2032 nie stworzy żadnych konsekwencji dla ewentualnych skutków środowiskowych, których charakter mogłyby posiadać znaczenie transgraniczne. Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach przedmiotowej strategii ma charakter regionalny i ewentualne negatywne oddziaływanie tych przedsięwzięć będzie miało zasięg lokalny. Na etapie prognozy stwierdzono, że realizacja dokumentu nie wskazuje na możliwość wystąpienia transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Podstawą wykonania niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko projektu **Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2024 - 2032** były przepisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Nadzrędnym celem przedmiotowego dokumentu była analiza potencjalnych skutków, zarówno pozytywnych jak i negatywnych, jakie mogą wystąpić w środowisku w związku z realizacją zadań sformułowanych w projekcie strategii dla gminy Przedbórz. W aspekcie oddziaływań negatywnych istotne było nie tylko wskazanie możliwości ich wystąpienia, ale również sformułowanie zaleceń mających na celu ich ograniczenie bądź wręcz zapobieżenie im. Podstawą przygotowania dokumentu była analiza stanu aktualnego środowiska przyrodniczego na obszarze gminy oraz wskazanie najważniejszych problemów w tym zakresie.

Przy sporządzaniu prognozy posługiwano się metodą opisową, która polegała na charakterystyce zasobów środowiska gminy Przedbórz, określeniu stanu środowiska przyrodniczego i jego zagrożeń. Do opisu posłużono się danymi pochodzącymi z Urzędu Miejskiego oraz z innych jednostek i podmiotów działających na tym terenie. Do przeprowadzenia analizy zostały wykorzystane również dane zgromadzone przez WIOŚ, GUS, dostępną literaturę tematu oraz ustalenia własne. Zastosowano również metodę analityczną, która polegała na analizie proponowanych kierunków działań w zakresie ochrony środowiska.

Charakter omawianego dokumentu z założenia jest proekologiczny. Jednak realizacja niektórych zamierzeń, jakkolwiek w skali regionalnej uzasadnionych pod względem ekologicznym, w skali lokalnej może skutkować wystąpieniem chwilowych, negatywnych oddziaływań środowiskowych.

Strategia rozwoju gminy jest najbardziej istotnym dokumentem samorządu gminnego – ogólnym programem działań podejmowanych w gminie, przy wykorzystaniu posiadanych zasobów zmierzających do osiągnięcia założonych celów. Cele, jakie stoją przed gminą zostały określone na podstawie analizy stanu obecnego oraz zestawienia silnych i słabych stron gminy, a także szans, jakie przed nią stoją oraz potencjalnych zagrożeń.

Należy zwrócić uwagę, że konkretne oddziaływania środowiskowe będzie można ocenić dopiero w oparciu o konkretne dane projektowe i lokalizacyjne na etapie procedury oceny oddziaływania na środowisko poszczególnych inwestycji. Na obecnym etapie projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz, takich danych nie można przedstawić, ponieważ jest to dokument ogólny i strategiczny, zawierający ogólne wytyczne dla gminy, określający ogólne ramy przedsięwzięć planowanych do realizacji na tym terenie.

Należy pamiętać, że działanie na jeden komponent środowiska nie powoduje zmian tylko w tym komponencie. Środowisko należy traktować jako system wzajemnie ze sobą powiązanych elementów, w którym zmiana jednej części wpływa na inną lub na całość systemu.

Zapisy strategii odnoszą się tematycznie m.in. do ochrony środowiska. Ochrony tej nie można rozpatrywać bez zwrócenia uwagi na rolę i kondycję człowieka w tym środowisku. Ochrona poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego oraz infrastruktury, która te komponenty będzie chronić, bądź oczyszczać wpłynie niewątpliwie na zdrowie i bezpieczeństwo człowieka.

Biorąc pod uwagę lokalizację gminy Przedbórz, nie przewiduje się transgranicznego oddziaływania na środowisko. Strategia Rozwoju Gminy, nie zawiera zapisów (ani nie stwarzają możliwości), w wyniku których mogłoby wystąpić transgraniczne oddziaływanie na środowisko.

Strategia jest dokumentem, którego głównym celem jest określenie dla gminy Przedbórz drogi do osiągnięcia celów w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, ustalonych wcześniej na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Odstąpienie od wdrażania zapisów tych dokumentów oznaczać będzie odstąpienie od obowiązku realizacji strategicznych celów ochrony środowiska.

W przypadku braku realizacji zapisów strategii, przeprowadzona analiza i ocena stanu istniejącego pozwala wykazać, że może nastąpić pogorszenie stanu środowiska. Brak realizacji zaplanowanych działań może się przyczynić do utrwalania oraz występowania negatywnych tendencji w środowisku.

Realizacja strategicznych planów nie przewiduje skutków czy oddziaływań środowiskowych wymagających przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej, w związku z czym nie przewiduje się podjęcia takich działań, choć można przypuszczać, że szczegółowe raporty oddziaływania na środowisko planowanych inwestycji będą wymagać podjęcia takich działań.

Prognoza oddziaływania na środowisko do projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 202 - 2032 jest dokumentem wspomagającym ten projekt, gdyż wskazuje na ewentualne zagrożenia wynikające z niepełnej ich realizacji. Sugerowane do realizacji przedsięwzięcia w ramach strategii mają zdecydowanie pozytywny wpływ na środowisko. Proponowanie działań alternatywnych dla podanych rozwiązań nie ma zatem uzasadnienia z formalnego i ekologicznego punktu widzenia. Na etapie sporządzania projektów do planowanych inwestycji można prowadzić wariantowanie przy wyborze technologii, zastosowanych materiałów, sposobu wykonania, terminu bądź konkretnego przebiegu prac inwestycyjnych.

Wdrażanie w życie rozwiązań przewidzianych w projekcie strategii wymaga stałego monitorowania realizacji zapisanych w tym dokumencie zadań oraz szybkiej reakcji w przypadku pojawiania się rozbieżności pomiędzy projektowanymi rezultatami, a stanem rzeczywistym. Monitorowanie to winno stać się stałym zadaniem, przede wszystkim, władz gminy, które są odpowiedzialne za nadzorowanie wdrażania planów.

Zapisy Strategii Rozwoju Gminy odnoszą się do zapisów dotyczących ochrony środowiska dokumentów w skali regionu i kraju. Przy opracowywaniu dokumentu korzystano i nawiązywano do zapisów zawartych w dokumentach strategicznych wyższego szczebla.